

การใกล้เคียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์
ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ฐิตาพัสวี่ ทองมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2556

**The Mediation in the Process of Appeals and Complaints
of the Merit System Protection Commission**

TITAPUS TONGMA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law Dhurakij Pundit University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การไต่เถียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม
ชื่อผู้เขียน	จิตาพัสร์ ทองมา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัญหาการไม่มีกระบวนการไต่เถียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างให้ระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ดังกล่าวมีความเหมาะสม รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเอกสาร โดยค้นคว้าและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย หนังสือ บทความ คำพิพากษา และงานวิจัย แล้วนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มีหลักการสำคัญในการปรับปรุงระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน ตลอดจนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีต้นแบบมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา (US. Merit Systems Protection Board หรือ MSPB) การจัดตั้ง ก.พ.ค. ของประเทศไทยจึงมุ่งเน้นให้ ก.พ.ค. มีลักษณะเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐอย่างแท้จริง จึงได้มีการกำหนดให้ระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. มีการพิจารณาคัดค้านการพิจารณาคดีในศาลปกครอง กล่าวคือ การใช้ระบบไต่สวน การถ่วงดุลอำนาจ และการรับฟังความเห็นทั้งสองฝ่าย และมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ที่ยาวกว่ากรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์โดยทั่วไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จึงทำให้ระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว มีขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยากและใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ หากผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ยังมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อ

ศาลปกครองสูงสุดหรือศาลปกครองชั้นต้นได้ แล้วแต่กรณี โดยไม่ปรากฏว่าในขั้นตอนการอุทธรณ์ และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าวได้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ดังเช่น “MSPB” ของ ประเทศสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด และปัญหาการไม่มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอน การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว ได้ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์ และร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ส่งผลกระทบต่อการพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และ ส่งผลให้เกิดการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง

สำหรับวิธีระงับข้อพิพาททางเลือก หรือ “ADR” เป็นเครื่องมือที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า สามารถใช้ยุติข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว และประหยัด จนได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะวิธีระงับข้อพิพาททางเลือก ที่เรียกว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ซึ่งไม่ว่าจะเป็น ประเทศที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและ ประเทศออสเตรเลีย ก็มีการสนับสนุนให้นำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และ ร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม รวมทั้งในประเทศที่ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการ พิทักษ์ระบบคุณธรรม อย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี ก็ยังมีการนำการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทมาใช้ในการบริหารจัดการคดีปกครองเช่นกัน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงขอเสนอแนะให้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอน การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม เพื่อให้ระบบอุทธรณ์และ ร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมมีความเหมาะสม รวดเร็ว เป็นธรรม และมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Thesis Title	The Mediation in the Process of Appeals and Complaints of the Merit System Protection Commission
Author	Titapus Tongma
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Pornchai Luenchawee
Department	Law
Academic Year	2012

ABSTRACT

The purpose of this dissertation is to study the problems where mediation process is not applied in the Merit System Protection Commission appeals and complaints procedures. The study then seeks to improve the appeals and complaints processes such that it will be appropriate, faster, equitable and more effective.

The research methodology of this qualitative dissertation is based on documentary research by studied and collected relating documents such as laws, text books, articles, judgments and researches.

According to the Civil Service Act B.E. 2551 (2008), the study found that there is a significant principle in development of the appeals and complaints systems of civil officials which aimed to be effectively complied with the merit system, by the establishment of the Merit System Protection Commission, abbreviated "MSPC". The objective of MSPC is to protect merit systems and create balance in a management in order to cope with the decentralization of human resource management in the public sector. The MSPC has powers and duties to efficiently consider appeals and complaints of civil officials, based on the Merit Systems Protection Board of the United States of America (MSPB) model. The MSPC of Thailand was therefore established to be a specialize commission to consider dispute in human resource management in the public sector. Thus, the appeals and complaints system of the MSPC has a resemblance to an Administrative Court procedure which based on the principle of inquisitorial, balance of power theory and principle of bilateral hearing. Furthermore, the consideration period of the MSPC is longer than the general time period that prescribed in the Act on Establishment of Administrative Court and Administrative Court Procedure B.E. 2542 (1999), resulting in resulting in more complex and

cumbersome procedure. Moreover, in the case where the appellant or the complainant disagrees with the ruling of the MSPC, a plaint can be filed at the Administrative Court of First Instance or the Supreme Administrative Court, as the case maybe.

It is not appeared that the MSPC appeals and complaints procedures applied the Mediation process as the MSPB of the United States of America. The untoward consequences of the MSPC process are that the decision requires longer periods of time. Moreover, it may has an impact on the delivery of justice to civil officials and such process may lead to an increasing number of cases in the Administrative Court in the future.

Accordingly, the Alternative dispute resolution (ADR) has been proved as is a certified dispute resolution processes by means other than litigation which are usually less costly and more expeditious than litigation. Such procedures are increasingly being used in many countries especially one of the ADR techniques, namely “mediation” is well established and frequently used not only in the countries that established the Merit System Protection Board, such as the United States of America and Australia but also used in the countries where there is no such commission, for the examples France and Germany also used the mediation procedure in their administrative case managements.

This dissertation therefore suggests that the mediation procedure shall be applied in the process of appeals and complaints of the Merit System Protection Commission in order to render the system of appeals and complaints more efficient, faster and equitable.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เกื้ออนฉวี ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ จึงขอขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิระ โลจายะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล และอาจารย์ ดร.ประสาธ พงษ์สุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ข้อคิดเห็นและให้คำปรึกษาแนะนำ อันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณท่านสินีทธิ์ สินีทนานนท์ ตุลาการศาลปกครองกลาง คุณนวพรพล ไชยศิริ พนักงานคดีปกครองชำนาญการ สำนักวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงาน ศาลปกครองกลาง ร้อยตำรวจโทหญิง สุทธิมา พิพัฒน์พิบูลย์ นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักพิทักษ์ ระบบคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ที่ให้ความช่วยเหลือและให้ข้อมูล อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน เพื่อน นักศึกษา ครอบครัว ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ บัณฑิตวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงลงได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ผู้เขียน ขอมอบความดีทั้งหมดแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งหนังสือหรือตำราทุกท่าน ที่ผู้เขียน ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ แต่หากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้ แต่เพียงผู้เดียว

จิตาพัสวี่ ทองมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๙
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. วรรณกรรมและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน	6
2.1 หลักประกันของข้าราชการพลเรือน.....	6
2.1.1 หลักประกันตามระบบคุณธรรม.....	6
2.1.2 หลักประกันตามกฎหมาย.....	8
2.2 วรรณกรรมเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน.....	12
2.2.1 การอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือน.....	13
2.2.2 การร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน.....	15
2.3 โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	20
2.3.1 โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	21
2.3.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	23
2.4 การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....	25
2.4.1 วิธีการระงับข้อพิพาท.....	25
2.4.2 ขอบเขตความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....	27
2.4.3 การปรึกษาหารือ.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. การไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของต่างประเทศ	35
3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	35
3.1.1 เหตุผลและความเป็นมาของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	36
3.1.2 ภารกิจหลักของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	38
3.1.3 โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	39
3.1.4 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	41
3.1.5 การไต่ถามการอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	48
3.2 ประเทศออสเตรเลีย.....	57
3.2.1 เหตุผลและความเป็นมาของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	57
3.2.2 ภารกิจหลักของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	58
3.2.3 โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	58
3.2.4 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	59
3.2.5 การไต่ถามอย่างไม่เป็นทางการและการไต่ถามการอุทธรณ์ การเลิกจ้างพนักงานของรัฐ.....	60
3.3 ประเทศฝรั่งเศส.....	68
3.3.1 การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน.....	69
3.3.2 การไต่ถามข้อพิพาทในคดีปกครอง.....	73
3.3.3 กฎหมายที่ให้อำนาจไต่ถามข้อพิพาท.....	74
3.3.4 สาระสำคัญของการไต่ถามข้อพิพาท.....	75
3.3.5 คดีพิพาทที่เหมาะสมต่อการไต่ถามข้อพิพาท.....	76
3.4 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	77
3.4.1 การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน.....	77
3.4.2 การไต่ถามข้อพิพาทในคดีปกครอง.....	82
3.4.3 กฎหมายที่ให้อำนาจไต่ถามข้อพิพาท.....	83
3.4.4 สาระสำคัญของการไต่ถามข้อพิพาท.....	84
3.4.5 คดีพิพาทที่เหมาะสมต่อการไต่ถามข้อพิพาท.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. การไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของประเทศไทย.....	91
4.1 การไต่ถามข้อพิพาทในศาลยุติธรรมและในศาลปกครอง.....	91
4.1.1 การไต่ถามข้อพิพาทในศาลยุติธรรม.....	91
4.1.2 ประเภทคดีที่ไต่ถามในศาลยุติธรรม.....	92
4.1.3 ผลการไต่ถามในศาลยุติธรรม.....	100
4.1.4 การไต่ถามข้อพิพาทในศาลปกครอง.....	101
4.2 ขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม....	102
4.2.1 ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	102
4.2.2 ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	111
5. วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการไม่มีกระบวนการไต่ถามข้อพิพาท ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	120
5.1 ปัญหาการไม่มีกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์ และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	121
5.1.1 ความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค.....	121
5.1.2 การให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน.....	129
5.1.3 การเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง.....	130
5.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการไม่มีกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอน การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	132
5.2.1 การนำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และ ร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	132
5.2.2 การเพิ่มกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์ และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.....	140
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	151
6.1 บทสรุป.....	151
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	151
บรรณานุกรม.....	153

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	158
รูปภาพตารางแสดงปริมาณการอุทธรณ์และร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.....	159
รูปภาพตารางแสดงปริมาณคดีในระบบงานคดีของศาลปกครองกลาง.....	160
รูปภาพตารางแสดงปริมาณคดีในระบบงานคดีของศาลปกครองสูงสุด.....	175
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551.....	218
กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551.....	231
กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551.....	260
ประวัติผู้เขียน.....	280

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 (ตารางสรุปข้อแตกต่างระหว่าง “การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยของ Mediator” กับ “การพิจารณาวินิจฉัยคดีของ AJ”).....	55

DPU

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 (ภาพกระบวนการวิธีพิจารณาอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค.).....	107
4.2 (ภาพกระบวนการวิธีพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีทั่วไป).....	117
4.3 (ภาพกระบวนการวิธีพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีสำคัญ).....	118

DPU

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบการบริหารงานบุคคล “การอุทธรณ์” เป็นกระบวนการที่ให้สิทธิแก่ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกลงโทษทางวินัย ร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายพิจารณาคำสั่งลงโทษนั้นใหม่ ในทางที่เป็นคุณกับผู้ร้องได้ อันถือเป็นประกันความเป็นธรรมและความมั่นคงในอาชีพแก่ข้าราชการพลเรือน และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บังคับบัญชาเพิ่มความระมัดระวังในการใช้อำนาจพิจารณาคำสั่งโทษข้าราชการพลเรือน ส่วน “การร้องทุกข์” เป็นกระบวนการที่ให้สิทธิแก่ข้าราชการพลเรือน ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อตน ซึ่งรวมถึงการถูกสั่งให้ออกจากราชการในบางกรณี เพื่อให้ผู้บังคับบัญชา ได้มีโอกาสทบทวนการปฏิบัตินั้นและแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือ ได้ชี้แจงเหตุผลที่ได้ปฏิบัติไป ให้ผู้ร้องทุกข์ได้ทราบและเข้าใจ หรือพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน เพื่อรักษา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยตรวจสอบและ ถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรม ดังนั้น การอุทธรณ์และ การร้องทุกข์จึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือระหว่าง ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้บังคับบัญชา ได้มีโอกาสได้ทบทวนการใช้อำนาจของตนและเมื่อผู้อุทธรณ์และผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจ หรือไม่ได้รับการชี้แจงจากผู้บังคับบัญชา ผู้อุทธรณ์และผู้ร้องทุกข์ย่อมมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ อีกทางหนึ่ง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้ปรับปรุงระบบการอุทธรณ์ และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนให้เป็นตามระบบคุณธรรม (Merit System) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น ทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนและทำหน้าที่ในการพิจารณา วินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีต้นแบบมาจาก คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (US. Merit Systems Protection Board หรือ MSPB) ก.พ.ค.

ของประเทศไทย จึงได้มีการกำหนดให้ระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. มีกระบวนการพิจารณาค้ายกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง กล่าวคือ พิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวน การถ่วงดุลอำนาจ และการรับฟังความทั้งสองฝ่าย อีกทั้งมีกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ยาวกว่ากรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์โดยทั่วไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองระบบคุณธรรมของ ก.พ.ค. สามารถรักษาสมดุลระหว่างการรักษาประโยชน์ของทางราชการ กับการคุ้มครองรักษาความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนไว้ได้ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ในระบบราชการอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากผู้อุทธรณ์หรือร้องทุกข์ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของผู้บังคับบัญชา ผู้อุทธรณ์หรือร้องทุกข์จึงย่อมมุ่งหวังที่จะได้รับความยุติธรรมในขั้นต้นจากการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ซึ่งมีลักษณะเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ (Tribunal) ดังนั้น การที่การพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2551 มีกระบวนการพิจารณาค้ายกับการพิจารณาคดีในศาลปกครอง และมีกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ยาวกว่ากรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์โดยทั่วไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังกล่าว รวมทั้งหากผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ยังมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้อีกแล้วแต่กรณี กรณีจึงทำให้การพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. เกิดความล่าช้า และการพิจารณาให้ความยุติธรรมที่ล่าช้าย่อมถือเป็นการปฏิเสธความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน ตลอดจนยังส่งผลทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครองในอนาคตอีกด้วย ดังนั้น ระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว จึงยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการมี ก.พ.ค. อย่างมีประสิทธิภาพ

กรณี “ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือการปฏิเสธความเป็นธรรม” (Justice delayed justice denied)¹ นั้น เป็นปัญหาที่ศาลและคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ได้พยายามหาแนวทางแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย หรือประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) เช่น ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต่างก็ได้มีการนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) หรือ “ADR” ที่เรียกว่า “การไกล่เกลี่ย

¹ นาดาชา วศินดิถก. (2555, กรกฎาคม-กันยายน). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองจากประสบการณ์ของฝรั่งเศส เยอรมนี และออสเตรเลียสู่ศาลปกครองไทย. วารสารวิชาการศาลปกครอง, ปีที่ 12 ฉบับที่ 3. หน้า 1.

ข้อพิพาท” หรือ “Mediation” มาใช้เพื่อช่วยให้การพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายมีความรวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (Merit Systems Protection Board Program หรือ “MSPB”) กล่าวคือ หน่วยงาน “MSPB” ได้ริเริ่ม “การไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์” (Mediation Appeals หรือ “MAP”) มาใช้ โดยให้มีผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เข้ามาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี แทนการพิจารณาวินิจฉัยของตุลาการคดีปกครอง (Administrative Judge หรือ AJ) ส่วนในประเทศออสเตรเลีย คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมออสเตรเลีย (The Public Service and Merit Protection Commission หรือ “The MPC”) นั้น ได้กำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการในขั้นตอนอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ “The MPC” เพื่อให้มีการยุติข้อพิพาทตามที่ร้องเรียน รวมทั้งในการพิจารณาอุทธรณ์การเลิกจ้างพนักงานของรัฐ โดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์แห่งประเทศออสเตรเลีย (Australian Industrial Relation Commission หรือ “AIRC”) ก็ได้กำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ โดยเมื่อ “AIRC” ได้รับเรื่องร้องเรียนการเลิกจ้างแล้ว “AIRC” จะกำหนดเวลาให้คู่กรณีมายังสำนักงานของ “AIRC” เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยในเบื้องต้น ก่อนมีการนำเรื่องร้องเรียนเข้าสู่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของ “AIRC” เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่สำเร็จ

สำหรับในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 รวมทั้งกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 นั้น ผู้ศึกษาพบว่า แม้ว่าในขั้นตอนการอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. จะได้มีการปรับปรุงให้มีขั้นตอนการพิจารณาค้ายกับการพิจารณาคดีในศาลปกครองก็ตาม แต่ในขั้นตอนการพิจารณาดังกล่าวมิได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์กับคู่กรณีในการอุทธรณ์และร้องทุกข์ได้มีการตกลงระงับข้อพิพาทกันแต่อย่างใด สำหรับในขั้นตอนการร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. แม้ว่ากฎ ก.พ.ค. จะได้กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีความคับข้องใจมีสิทธิแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาได้ โดยหากข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือแล้ว ผู้บังคับบัญชาจะต้องให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามปัญหา เพื่อเป็นทางให้เกิดความเข้าใจและแก้ปัญหที่เกิดขึ้นในขั้นต้น ก่อนที่จะร้องทุกข์ ตามกฎ ก.พ.ค. ต่อไป อันถือเป็นวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า การเจรจาต่อรอง (Negotiation) ก็ตาม แต่การปรึกษาหารือดังกล่าวเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของข้าราชการพลเรือนสามัญที่สามารถแสดงความประสงค์ที่จะปรึกษาหารือหรือไม่ก็ได้ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่พอใจ หรือไม่ได้รับคำชี้แจง ผู้ได้รับความเสียหายก็สามารถร้องทุกข์ตาม

กฎ ก.พ.ค. ต่อไปได้ ดังนั้น ในทางปฏิบัติ การปรึกษาหารือในขั้นตอนการร้องทุกข์ดังกล่าว จึงยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการระงับข้อพิพาทของกลุ่มได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะช่วยคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาได้แต่อย่างใด และจากปัญหาการไม่มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. กระทบต่อการพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และส่งผลทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนสามัญ
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนในการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในประเทศไทยและในต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมาย และปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การใช้ “วิธีระงับข้อพิพาททางเลือก” หรือ “ADR” เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับแล้วว่า สามารถใช้ยุติข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด เป็นธรรม และให้ผลตรงตามความประสงค์ของกลุ่มด้วยความสมัครใจ จนได้รับความนิยมแพร่หลายในหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกที่เรียกว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” หรือ “Mediation” โดยในปัจจุบันพบว่า ศาลและคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในหลายๆ ประเทศ ดังเช่น ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดีปกครอง รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ก็ได้สนับสนุนให้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และในการพิจารณาอุทธรณ์การเลิกจ้างพนักงานของรัฐ โดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์แห่งประเทศไทยด้วยเช่นกัน ดังนั้น เพื่อให้ความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. และการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครองลดลง ตลอดจนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน กรณีจึงมี

ความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำ “การไต่เถียงข้อพิพาท” มาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการนำการไต่เถียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองรักษาความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนตามระบบคุณธรรมของ ก.พ.ค. มีความรวดเร็วเหมาะสม เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้กำหนดขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนในการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม โดยเฉพาะกรณีการนำการไต่เถียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมเท่านั้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ทำการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และการไต่เถียงข้อพิพาท ตลอดจนศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ (Analytical method)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนสามัญ
2. ทำให้ทราบขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. ทำให้ทราบการไต่เถียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในประเทศไทยและในต่างประเทศ
4. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำการไต่เถียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมให้มีความเหมาะสม รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 2

วิวัฒนาการและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ ของข้าราชการพลเรือน

ในระบบราชการ ข้าราชการพลเรือนถือเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานราชการ ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ในระบบราชการจึงมีจำเป็นต้องมีระบบ การบริหารงานงานบุคคลมาช่วยในการบริหารจัดการและทำหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์ให้กับ ข้าราชการพลเรือนและหน่วยงานราชการนั้นให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสมดุลและเกื้อกูลกัน ภายใต้การปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์ของประเทศไทย ดังนั้น ในระบบบริหารงานบุคคล จึงต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งถือเป็นหลักประกัน แก่ข้าราชการพลเรือนว่าจะได้รับความมั่นคงและเป็นธรรมในการประกอบอาชีพของตนเองนั้นด้วย ในกรณีนี้จึงจะได้ศึกษาถึงวิวัฒนาการและหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ ของข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งประกอบไปด้วยหลักประกัน ของข้าราชการพลเรือน วิวัฒนาการเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และการระงับข้อพิพาท โดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังต่อไปนี้

2.1 หลักประกันของข้าราชการพลเรือน

2.1.1 หลักประกันตามระบบคุณธรรม

หลักประกันตามระบบคุณธรรม เป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานที่ให้ความคุ้มครอง และความเป็นธรรมแก่บุคคลที่ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ หลักของระบบคุณธรรมมีหลักการ ที่สำคัญ 4 ประการ¹ ได้แก่

¹เกตุณี หงสนันท์. (ม.ป.ป.) วิวัฒนาการของระบบราชการไทย. หน้า 10. อ้างใน สุรชาติพิศ นาคาบดี. (2536). การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษข้าราชการพลเรือน (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). หน้า 16-17.

(ก) หลักความเสมอภาค (Equality of opportunity) คือ การเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติตรงตามประกาศเข้าสอบแข่งขัน เพื่อทำการคัดเลือกโดยเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ ศาสนา เพศ แต่อย่างใด และกำหนดแนวทางการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยการปฏิบัติงานชนิดเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันจะได้รับค่าตอบแทนเท่าเทียมกัน

(ข) หลักความสามารถ (Competence) เป็นหลักในการพิจารณาความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ โดยการคัดเลือกและสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งให้เข้ามารับราชการ และสนับสนุนให้มีการเลื่อนเงินเดือน เลื่อนตำแหน่งตามความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อความก้าวหน้าต่อไป

(ค) หลักความมั่นคง (Security of tenure) เป็นหลักประกันความมั่นคงแก่ข้าราชการ เพื่อให้ข้าราชการมีขวัญและกำลังใจที่ดี และทราบได้ที่ข้าราชการยังมีความรู้ ความสามารถปฏิบัติราชการ เป็นประโยชน์ต่อชาติ ก็จะไม่ถูกให้ออกจากราชการ ไม่ว่าจะเหตุผลส่วนตัวหรือเหตุผลทางการเมือง นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับเวลาการปฏิบัติราชการ การเกษียณอายุราชการ และสวัสดิการต่างๆ เพื่อให้ข้าราชการมีความมั่นคงและมั่นใจในการประกอบอาชีพ

(ง) หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Political Neutrality) เพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติงานโดยไม่ต้องกังวลถึงอำนาจทางการเมืองที่จะเข้ามาแทรกแซง และป้องกันการใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง

สำหรับหลักการในการคุ้มครองระบบคุณธรรมของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 นั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การดำเนินการต้องเป็นไปเพื่อรักษาประโยชน์ของทางราชการและให้ความคุ้มครองรักษาความเป็นธรรมแก่ข้าราชการ ได้แก่

(1) หลักความเป็นมืออาชีพ คือ กรรมการ ก.พ.ค. ต้องทำงานเต็มเวลา มีความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานเสมือนเช่นตุลาการศาลปกครอง

(2) หลักความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจ เนื่องจากคณะกรรมการคัดเลือก ก.พ.ค. ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเป็นกลาง และไม่ข้องเกี่ยวกับฝ่ายการเมือง กรรมการ ก.พ.ค. จึงมีความเป็นกลางและมีอิสระในการใช้ดุลพินิจ ทำให้สามารถวินิจฉัยได้อย่างเป็นธรรม

(3) หลักการรับฟังความทั้งสองฝ่าย คือ เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้โต้แย้งคัดค้านการนำเสนอหรือกล่าวอ้างของอีกฝ่ายเสมอ เพื่อความเป็นธรรมตามหลัก Both sides must be heard

(4) หลักประกันความเป็นธรรม คือ การกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน สามารถขอขยายได้ไม่เกินสองครั้ง แต่แต่ละครั้งต้องไม่เกิน 60 วัน รวมแล้วไม่เกิน 240 วัน อันเป็นการรับรองไม่ให้ผิดหลักที่ว่า Justice delayed is justice denied²

2.1.2 หลักประกันตามระบบกฎหมาย

สำหรับหลักประกันความมั่นคงและความเป็นธรรมในสถานภาพของข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ข้าราชการมีความมั่นใจในการปฏิบัติราชการว่าจะไม่ถูกกลั่นแกล้ง หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ หรือถูกสั่งลงโทษโดยไม่ชอบธรรมนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดหลักประกันตามกฎหมายแก่ข้าราชการพลเรือน ดังนี้

(ก) การอุทธรณ์ (appeal) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม (Justice process) ในระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะให้ข้าราชการผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ มีทางร้องขอรับความยุติธรรมจากการพิจารณาโดยองค์กรเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง³ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์และเหตุแห่งการอุทธรณ์ คือ เพื่อให้ผู้ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งได้แก่ 1) ภาคทัณฑ์ 2) ตัดเงินเดือน 3) ลดเงินเดือน 4) ปลดออก และ 5) ไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ⁴ ซึ่งได้แก่

(1) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ

(2) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 ก. (1) หรือ (3) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 ข. (1) (3) (6) หรือ (7)

(3) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ

(4) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

²สำนักงาน ก.พ. (2554, กันยายน). รายงานการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยอุทธรณ์และคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของ ก.พ.ค.. หน้า 6.

³ประวิณ ณ นคร. (2551, เมษายน). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 พร้อมด้วยสรุปลักษณะสำคัญและคำอธิบายรายมาตรา. หน้า 142-143.

⁴พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 88.

(5) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะพึงลงโทษตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกลงโทษสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(6) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก⁵

มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายบททวนคำสั่งลงโทษในทางที่เป็นคุณกับผู้อุทธรณ์

สำหรับองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ได้แก่ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ซึ่งมีหน้าที่พิทักษ์ระบบคุณธรรม⁶

ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์มีอำนาจ ดังนี้⁷

- (1) ไม่รับเรื่องร้องทุกข์
- (2) ยกคำร้องทุกข์
- (3) ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง
- (4) ให้เยียวยาความเสียหาย
- (5) ให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.⁸

(จ) การร้องทุกข์ (grievance) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของกระบวนการพนักงานสัมพันธ์ (employee relations process) ในระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะให้ข้าราชการมีทางร้องขอให้แก้ไขความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อตน⁹ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 122 บัญญัติว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความ

⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 110.

⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 114.

⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 120 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ข้อ 86.

⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสอง.

⁹ ประวิณ ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 148.

คับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม้อาจอุทธรณ์ตามมาตรา 9 การอุทธรณ์ ได้ ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหมวดนี้”

การร้องทุกข์มีวัตถุประสงค์ทางหลักการ ดังต่อไปนี้¹⁰

(1) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาสามารถขอให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนแก้ไขหรือชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติของตนที่เป็นเหตุให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือเกิดความคับข้องใจ อันจะทำให้ลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กรได้

(2) เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้รับทราบความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือความคับข้องใจของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา อันเกิดจากการปฏิบัติของตนและมีโอกาสชี้แจงทำความเข้าใจหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติของตนอย่างเหมาะสม

(3) เพื่อให้ข้าราชการมีทางระบายอารมณ์ และไม่ไปแสดงออกในทางที่ไม่ถูกต้อง

(4) เพื่อให้มีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้อง เป็นธรรม และเหมาะสม

(5) เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากรบุคคลของผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติราชการในระยะยาว

เหตุแห่งการร้องทุกข์เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา ซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจนั้น ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้¹¹

(1) ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติอื่นใด โดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับกรนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) ไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติ

(3) ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางเรื่องอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร

¹⁰แหล่งเดิม.

¹¹กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 7.

(4) ไม่เป็นตาม หรือขัดกับระบบคุณธรรม ตามมาตรา 42

สำหรับผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่
กรณีแรก ก.พ.ค. มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ สำหรับกรณี¹²

(ก) เหตุร้องทุกข์เกิดจากรัฐมนตรี

(ข) เหตุแห่งการร้องทุกข์จากปลัดกระทรวง

(ค) เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่ขึ้นตรงต่อ
นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี

กรณีที่สอง ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ สำหรับกรณี
อื่นนอกจากกรณีแรก ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา ในกรณีดังนี้¹³

(ก) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนภูมิภาค
ที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มี
อำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

(ข) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลาง
ที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่ออธิบดี และให้อธิบดีเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

(ค) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรืออธิบดี ให้ร้องทุกข์
ต่อปลัดกระทรวง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์ และให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย
ร้องทุกข์

ในการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจ ดังนี้¹⁴

(1) ไม่รับเรื่องร้องทุกข์

(2) ยกคำร้องทุกข์

(3) ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง

(4) ให้เยียวยาความเสียหาย

(5) ให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

¹² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 123 วรรคสอง.

¹³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 123 วรรคหนึ่ง และกฎ ก.พ.ค.
ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 20.

¹⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 124 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการ
ร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25.

คำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่สุด และในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไป¹⁵

2.2 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน

การอุทธรณ์และร้องทุกข์ถือเป็นหลักประกันความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนที่มีมาแต่โบราณ โดยหลักการอุทธรณ์และร้องทุกข์ดังกล่าว มีพื้นฐานมาจาก “หลักนิติรัฐ” ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของราษฎรอันเกิดจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรต่างๆ ของรัฐ “หลักนิติรัฐ” จึงเป็นหลักที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร หรือความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันนั้นจะต้องเป็นความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมาย ถ้าองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรใดจะเข้าไปกล้ำกรายหรือรุกรานสิทธิเสรีภาพของราษฎรคนใดคนหนึ่ง องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรนั้นจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจตนกระทำการเช่นนั้น จึงเกิดหลักที่สำคัญของกฎหมายปกครองที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานสำหรับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งหากบุคคลใดเห็นว่าตนถูกองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐล่วงละเมิดเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นย่อมจะต้องมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตนเห็นว่าขัดต่อกฎหมายที่มีผลบังคับ หรือสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้¹⁶ การอุทธรณ์และร้องทุกข์ดังกล่าว จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากพบว่าการกระทำใดไม่ชอบด้วยกฎหมาย องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขหรือเพิกถอนการกระทำนั้นเสีย ดังนั้น การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน จึงได้มีวิวัฒนาการตั้งแต่ในอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

¹⁵กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25 วรรคสาม และข้อ 56.

¹⁶วรพจน์ วิสฤตพิชญ์ ข. (2540). “นิติรัฐ” หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญเสรีประชาธิปไตย ในข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน. หน้า 1-7, อ้างใน นุชนาด ประทีปธีรานันต์. (2553). ปัญหากระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์). หน้า 5.

2.2.1 การอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือน

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย เป็นช่องทางหนึ่งที่ถูกกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ข้าราชการพลเรือนที่ถูกดำเนินการทางวินัยที่จะขอให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปพิจารณา ทบทวนคำสั่งลงโทษว่าถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการตรวจสอบ ภายในของฝ่ายบริหารเพื่อจะทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุงคำสั่งลงโทษเสียใหม่ให้ถูกต้อง การอุทธรณ์ จึงเป็นกระบวนการบริหารงานบุคคลในระบบคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นธรรมและความมั่นคงในอาชีพแก่ข้าราชการพลเรือน ทำให้ผู้บังคับบัญชาเพิ่มความระมัดระวังในการพิจารณาดำเนินการสั่งลงโทษ¹⁷ การอุทธรณ์ดังกล่าวจึงถูกกำหนด เป็นกระบวนการที่สำคัญในกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตั้งแต่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 จนถึง พ.ศ. 2551 โดยมีเพียงบางฉบับที่ ได้บัญญัติถึงสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของข้าราชการพลเรือน ดังนี้¹⁸

(1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 มิได้มีบทบัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์หรือมีสิทธิใดๆ ในการร้องขอความเป็นธรรม¹⁹

(2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476 ได้บัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษ มีสิทธิอุทธรณ์ได้ โดยให้อุทธรณ์ไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือผู้สั่งขึ้นไปตามลำดับถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุด²⁰ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกที่ทำให้สิทธิแก่ผู้ถูกลงโทษที่สามารถอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกรณี กล่าวคือ กรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้สั่งลงโทษไว้แล้วออกจากราชการ โดยได้รับอนุมัติจาก ก.พ. แล้วไม่สามารถอุทธรณ์ได้²¹

(3) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479 ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎ ก.พ. ว่าด้วยการร้องทุกข์ แต่ถ้าปรากฏว่าการร้องทุกข์

¹⁷ หนังสือคู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ของคณะวิชาการด้านวินัย, อังนิน ไพโรจน์ อาจารย์กษา. (2547, ตุลาคม). *คู่มืออุทธรณ์และร้องทุกข์ทางวินัย*. หน้า 13.

¹⁸ นุชนาด ประทีปธีรานันต์. (2553). *ปัญหากระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 6.

¹⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471, มาตรา 36-39.

²⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476, มาตรา 56.

²¹ นุชนาด ประทีปธีรานันต์. เล่มเดิม. หน้า 7.

เป็นความเท็จ ให้ถือเป็นความผิดวินัย²² โดยกฎ ก.พ. ว่าด้วยการร้องทุกข์ กำหนดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง

(4) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2482 ในการร้องขอความเป็นธรรมของผู้ถูกลงโทษทางวินัย ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479²³

(5) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485 ได้กำหนดให้มีสิทธิร้องทุกข์ได้ แต่ถ้าปรากฏว่าการร้องทุกข์เป็นความเท็จ ให้ถือเป็นความผิดวินัย โดยกำหนดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่ง²⁴

(6) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495 ได้กำหนดให้มีสิทธิอุทธรณ์ได้ โดยในกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง มีสิทธิอุทธรณ์ได้โดยมีวิธีการและขั้นตอนเช่นเดียวกับการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485 ส่วนในกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ด้วย²⁵

(7) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 ได้กำหนดให้สิทธิข้าราชการสามารถอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยได้ ทั้งที่เป็นโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงและไม่ร้ายแรง โดยกำหนดตัวบุคคลและองค์กรผู้พิจารณาไว้โดยละเอียดกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495 ซึ่งเป็นวิวัฒนาการจากผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ที่เป็นบุคคลคนเดียวมาเป็นในรูปของคณะกรรมการ²⁶

(8) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และพิจารณาอุทธรณ์ไว้อย่างละเอียด และให้ความเป็นธรรมในการใช้สิทธิอุทธรณ์มากกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ผ่านมา²⁷

(9) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และพิจารณาอุทธรณ์ไว้อย่างละเอียดมากขึ้นกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 กล่าวคือ ให้ข้าราชการใช้สิทธิอุทธรณ์ได้เฉพาะกรณีถูกลงโทษทางวินัย

²² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2479, มาตรา 64.

²³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2482, มาตรา 66.

²⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2485, มาตรา 71 และมาตรา 72.

²⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495, มาตรา 99.

²⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497, มาตรา 103.

²⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 103-107.

ส่วนกรณีอื่นๆ รวมทั้งถูกสั่งให้ออกทุกกรณีให้ใช้สิทธิร้องทุกข์²⁸ โดยอำนาจพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นของ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการกล่าวถึงสิทธิต่างๆ ของผู้มีสิทธิอุทธรณ์ชัดเจนมากขึ้น

(10) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มีการปฏิรูประบบอุทธรณ์ใหม่ กล่าวคือ เดิมตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ.กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี สำหรับการอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ก.พ. เป็นเพียงผู้พิจารณาเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อให้นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นผู้สั่งการ ต่อมา พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) และให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาและวินิจฉัยสั่งการได้ โดยไม่ต้องเสนอให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้สั่งการ (ลักษณะ 4 หมวด 9 มาตรา 114 มาตรา 115 และมาตรา 116) ทั้งนี้โดยมีแนวความคิดว่า การถูกลงโทษเป็นผลกระทบถึงความเป็นธรรม และความมั่นคงในการดำรงสถานภาพของข้าราชการ ซึ่งกระทบหลักการส่วนหนึ่งของระบบคุณธรรม (merit system) จึงควรให้องค์กรที่อิสระจากบริหาร คือ ก.พ.ค. ซึ่งเป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรมเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยและสั่งการ²⁹ และการถูกสั่งให้ออกจากราชการในบางกรณีให้อุทธรณ์ ในบางกรณีให้ร้องทุกข์ (ลักษณะ 4 หมวด 9 มาตรา 114 และหมวด 10 มาตรา 123)

สำหรับวิธีพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ตามกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

2.2.2 การร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน

การร้องทุกข์มีจุดประสงค์มุ่งไปในทางที่จะให้เกิดความสัมพันธอันดีภายในองค์กร ซึ่งมีลักษณะเป็นการ “หันหน้าเข้าหากัน” ระหว่างผู้ร้องทุกข์กับผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์ ทั้งนี้ เว้นแต่การร้องทุกข์เพราะเหตุที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไม่ได้อยู่ในองค์กร และไม่ได้อยู่ในบังคับบัญชาของผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์แล้ว จึงไม่มีจุดประสงค์ที่จะให้เกิดความสัมพันธอันดีภายในองค์กร หากแต่มีจุดประสงค์เช่นเดียวกับการอุทธรณ์การถูกลงโทษ³⁰ การร้องทุกข์จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ได้ถูกกำหนดไว้ในระบบบริหารงานบุคคลตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2547 จนถึง พ.ศ. 2551 ดังนี้

²⁸ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 565.

²⁹ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 672 - 673.

³⁰ ประวิณ ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 149.

(1) ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2518 ได้เปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานบุคคลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2497 หลายประการ รวมถึงได้ปรับปรุงระบบวินัยและการอุทธรณ์ตลอดจนได้สร้างระบบร้องทุกข์ขึ้นเป็นครั้งแรก³¹ โดยได้มีการบัญญัติให้มีกระบวนการร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนสามัญขึ้นอีกกระบวนการหนึ่ง ซึ่งจะใช้ในกรณีที่ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ สำหรับการอุทธรณ์ให้ใช้ในกรณีที่ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ³² ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และเป็นกรณีที่ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ตามหมวด 7 ผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้ และการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.³³

สำหรับ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2518) สรุปได้ดังนี้³⁴

- 1) ผู้ที่ได้รับทุกข์จะร้องทุกข์ด้วยตนเอง จะมอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้
- 2) กำหนดกรณีที่จะร้องทุกข์ได้ เฉพาะกรณีที่ผู้บังคับบัญชา ใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์โดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและเป็นกรณีที่ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ โดยการร้องทุกข์จะต้องกระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือควรได้ทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์
- 3) การร้องทุกข์ให้กระทำได้ โดยร้องทุกข์ด้วยวาจาต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งก่อน และถ้าได้รับคำชี้แจงไม่เป็นที่พอใจหรือไม่ได้รับคำชี้แจงภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันร้องทุกข์ด้วยวาจา ก็ให้ผู้ร้องทุกข์นั้นยื่นคำร้องทุกข์เป็นหนังสือต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดผู้บังคับบัญชา แล้วแต่กรณีภายใน 3 วัน
- 4) ในกรณีที่ไม้อาจร้องทุกข์ด้วยวาจาได้ ให้ยื่นคำร้องทุกข์เป็นหนังสือต่ออธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับบัญชา แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือควรได้ทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

³¹ ปิไลธน์ กาทอง. (2553). *องค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีการอุทธรณ์และร้องทุกข์*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 10.

³² ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551. หน้า 447.

³³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2518. มาตรา 102.

³⁴ ปรีชา วิชัยดิษฐ์. (2536, กรกฎาคม-สิงหาคม). *การร้องทุกข์ในระบบราชการ*, วารสารข้าราชการ, ปีที่ 38. หน้า 8.

5) ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับบัญชา แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับเรื่องร้องทุกข์ การวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาให้เป็นที่สุดจะร้องทุกข์ต่อไปอีกไม่ได้

(2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2535 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของ ก.พ. และ อ.ก.พ. โดยปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของ ก.พ. จาก “ควบคุม” มาเป็น “กำกับ” ตามนัยมาตรา 8 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2535³⁵ ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของ อ.ก.พ. กระทรวง อ.ก.พ. กรม และ อ.ก.พ. จังหวัด ให้มีบทบาทหน้าที่เพิ่มขึ้นประการหนึ่ง คือ พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ตามกรณีที่กำหนดในกฎ ก.พ. หรือตามที่กำหนดไว้ ปรับปรุงให้ข้าราชการร้องทุกข์ได้เมื่อมีความคับข้องใจ อันเกิดจากการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อตนในกรณีตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. โดยร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา หรือ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎ ก.พ.³⁶ ทั้งนี้ เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากที่เคยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งเคยให้ร้องทุกข์ได้เฉพาะกรณีที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น และปรับปรุงให้ข้าราชการใช้สิทธิอุทธรณ์ได้เฉพาะกรณีถูกลงโทษทางวินัย (ไล่ออก ปลดออก ลดขั้นเงินเดือน ภาคทัณฑ์) ส่วนกรณีอื่นๆ รวมทั้งถูกสั่งให้ออกทุกกรณีให้ใช้สิทธิร้องทุกข์³⁷ ทั้งนี้ แตกต่างจากที่เคยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ซึ่งให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ในกรณีถูกลงโทษ และถูกสั่งให้ออกจากราชการ ส่วนการร้องทุกข์ใช้สำหรับกรณีที่ร้องว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น³⁸ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 นี้

³⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2535.

มาตรา 8 “ก.พ. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ... (7) กำกับ ดูแล ตรวจสอบ แนะนำและชี้แจงเพื่อให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือบุคคลใดๆ ... มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริง และให้มีอำนาจออกระเบียบให้กระทรวง ทบวง กรม รายงานเกี่ยวกับการสอบ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ ตลอดจนรายงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งและของส่วนราชการ การเปลี่ยนแปลงการใช้ตำแหน่ง ทะเบียนประวัติของข้าราชการพลเรือน และการปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ไปยัง ก.พ. ...”

³⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535, มาตรา 130.

³⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535, มาตรา 124, มาตรา 129 - 130.

³⁸ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551 หน้า 552-559.

จะเห็นได้ว่าการร้องทุกข์ตามมาตรา 129 และมาตรา 130 มีเจตนารมณ์ที่ต่างกัน กล่าวคือ มาตรา 129 เป็นการร้องทุกข์ในกรณีที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุใดๆ มีเจตนารมณ์ส่งเสริมความถูกต้องในการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา และเป็นการให้หลักประกันในความมั่นคงในอาชีพราชการตามระบบคุณธรรม ส่วนมาตรา 130 นั้น เป็นการร้องทุกข์ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์โดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นการร้องทุกข์ในกรณีที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้ร้องทุกข์ด้วยอันมีเจตนารมณ์ที่จะให้มีการพิจารณาหรือเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ได้บังคับบัญชาโดยใช้หลักการเจ้าหน้าที่สัมพันธ์³⁹

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์และพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 22 (พ.ศ. 2543) ว่าด้วยกรณีที่อยู่ร้องทุกข์ การร้องทุกข์ และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ได้กำหนดไว้โดยสรุป ดังนี้

1) กรณีที่จะร้องทุกข์ได้ ได้แก่ กรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา อาจร้องทุกข์ได้ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตน⁴⁰ เช่น คำสั่งแต่งตั้งโยกย้าย เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง โดยเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม หรือไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติ เป็นต้น หรือกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น สั่งยกเลิกคำสั่งอนุมัติให้เบิกค่าเช่าบ้าน เป็นต้น หรือกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกสั่งให้ออกจากราชการ เช่น สั่งให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมอง หรือบกพร่องต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ เป็นต้น

2) การร้องทุกข์ กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ. ส่วนกรณีผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีความคับข้องใจ อาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี

3) ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. / ก.พ. ได้ภายใน 30 วัน

4) วิธีการร้องทุกข์ ให้ร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้ โดยการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาจะทำด้วยวาจา หรือทำเป็นหนังสือก็ได้ ส่วนการร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ. หรือ ก.พ. ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อตำแหน่งของผู้ร้องทุกข์ โดยมีสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและปัญหา กับความประสงค์ของผู้ร้องทุกข์

³⁹ ปรีชา วิชัยดิษฐ์. เล่มเดิม. หน้า 9.

⁴⁰ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 22 (พ.ศ. 2543) ว่าด้วยกรณีที่อยู่ร้องทุกข์ การร้องทุกข์ และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ข้อ 13.

5) การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้พิจารณาจากเรื่องราวการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาผู้ที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์หรือเรื่องราวการปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ กรณีจำเป็นและสมควรอาจขอเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงหน่วยงาน หรือบุคคล หรือขอให้ผู้แทนหน่วยงานหรือบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ส่วนการแถลงการณ์ด้วยวาจา ถ้าไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะงดแถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ และนัดให้ผู้ร้องทุกข์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบ และมาแถลงแก้ ถ้าต้องการ

6) ให้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่ได้รับหนังสือร้องทุกข์ หากจำเป็นอาจขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน แต่ถ้ายังไม่แล้วเสร็จอาจขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน

(3) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551 ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2535 ในเรื่องระบบร้องทุกข์ในรูปแบบใหม่ ดังนี้

1) เดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การร้องทุกข์ ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ต่อมาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 การร้องทุกข์ในกรณีที่เกิดจากปลัดกระทรวง รัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. หากเหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาอื่น ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป (ลักษณะ 4 หมวด 10 มาตรา 123) แนวคิดที่ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. เป็นเช่นเดียวกับการอุทธรณ์⁴¹

2) เดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การถูกสั่งให้ออกจากราชการให้ร้องทุกข์ ต่อมาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 การถูกสั่งให้ออกจากราชการในบางกรณีให้อุทธรณ์ ในบางกรณีให้ร้องทุกข์ (ลักษณะ 4 หมวด 9 มาตรา 114 และหมวด 10 มาตรา 123)⁴² โดย ก.พ.ค. จะรับพิจารณาเรื่องชี้ข้าราชการพลเรือนร้องทุกข์ว่า มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือนายกรัฐมนตรี

⁴¹ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 672 - 673.

⁴² แหล่งเดิม.

เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใด ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม คำวินิจฉัยนั้น⁴³

สำหรับวิธีพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการ พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

2.3 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ผลของการปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2535 มาเป็นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551 นั้น ทำให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และมีการวางมาตรการพิทักษ์ระบบคุณธรรม กล่าวคือ เดิมตาม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับต่างๆ ทุกฉบับจนถึง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 บัญญัติให้บทบาทหน้าที่ในการพิทักษ์ระบบคุณธรรมเป็นของ ก.พ. ซึ่งถือกันว่าเป็น “watch-dog of merit system” ทำให้ ก.พ. มีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของ ข้าราชการพลเรือน ทั้งด้านนิติบัญญัติ ด้านบริหาร และด้านตุลาการ บทบาทในด้านตุลาการ ได้แก่ การออกกฎ ก.พ. ระเบียบ และหลักเกณฑ์ วิธีการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล บทบาทในด้าน บริหาร ได้แก่ การตีความ และการวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการพลเรือน กับพิจารณาวินิจฉัยเรื่องการลงโทษข้าราชการพลเรือน และพิจารณาเรื่อง การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ทำให้ถูกมองว่า ก.พ. เป็นผู้เผด็จการในการ บริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน อีกทั้งทำให้ ก.พ. มีลักษณะเหมือนคนสวมหมวก 3 ใบ คือ เมื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการงานบุคคลของฝ่ายบริหารก็สวมหมวกใบหนึ่ง ซึ่งเป็นใบที่เป็นลูกมือ ของฝ่ายบริหาร เมื่อทำหน้าที่ตรวจสอบเรื่องการลงโทษข้าราชการและพิจารณาเรื่องการอุทธรณ์ หรือการร้องทุกข์ ก็สวมหมวกอีกใบหนึ่ง ซึ่งเป็นใบที่เป็นผู้กำกับฝ่ายบริหาร ส่วนเมื่อทำหน้าที่เป็น ผู้ออกกฎระเบียบและหลักเกณฑ์วิธีการบริหารงานบุคคลก็สวมหมวกอีกใบหนึ่ง ซึ่งเป็นใบที่เป็น ตัวของตัวเองบ้าง ไม่เป็นของตัวเองบ้าง คือ บางเรื่องก็กำหนดได้เอง บางเรื่องต้องขอ ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ ก.พ. ซึ่งอยู่ภายใต้กำกับของฝ่ายบริหาร ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรมให้สมบูรณ์ได้⁴⁴

⁴³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 123.

⁴⁴ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 661.

2.3.1 โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ตั้งแต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2551 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการไทยหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องการพิทักษ์ระบบคุณธรรม จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ประกอบด้วยกรรมการ 7 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว⁴⁵ และกำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. จำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธาน รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกาหนึ่งคน กรรมการ ก.พ. ผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคนซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ. และให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. จากนั้น ให้ผู้ได้รับคัดเลือกดังกล่าวประชุมและคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ก.พ.ค. แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง⁴⁶

(ก) คุณสมบัติของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี
- 3) มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ก. เป็นหรือเคยเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หรือ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ข. เป็นหรือเคยเป็นกรรมการกฤษฎีกา

ค. รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ หรือเทียบเท่า หรือตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

ง. รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษประจำเขต หรือเทียบเท่า

จ. รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงหรือเทียบเท่าตามที่ ก.พ. กำหนด

⁴⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 24 และมาตรา 29.

⁴⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 26.

จ. เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ แต่ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปี⁴⁷

(ข) คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นข้าราชการ
- 2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด
- 3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- 4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ
- 5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ
- 6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบการใดๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา⁴⁸

คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์⁴⁹ หรือร้องทุกข์⁵⁰ ได้ด้วย

(ค) คณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ประกอบด้วย

- 1) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธาน
- 2) รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกาหนึ่งคน
- 3) กรรมการ ก.พ.
- 4) ผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคนซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ.
- 5) ให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ⁵¹

⁴⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 25.

⁴⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 27.

⁴⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 36.

⁵⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 34.

⁵¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 26.

2.3.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

เมื่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น ให้มีลักษณะเป็นองค์กรกึ่งตุลาการ อิสระจากฝ่ายบริหาร และมีหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปตามหลักความรู้ ความสามารถ ความเสมอภาคในโอกาส ความมั่นคงในการดำรงสถานภาพ และความเป็นกลางทางการเมือง ตลอดจนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมจึงมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญดังต่อไปนี้

(ก) อำนาจหน้าที่กำกับดูแลให้การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 42 มีดังนี้

- 1) การรับบุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคคล ความเสมอภาค ความเป็นธรรมและประโยชน์ของทางราชการ
- 2) การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพขององค์กรและลักษณะของงาน โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
- 3) การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการให้ประโยชน์อื่นแก่ข้าราชการต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม โดยพิจารณาจากผลงาน ศักยภาพ และความประพฤติ และจะนำความคิดเห็นทางการเมืองหรือสังกัดพรรคการเมืองมาประกอบการพิจารณามีได้
- 4) การดำเนินการทางวินัยต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและปราศจากอคติ
- 5) การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง⁵²

(ข) อำนาจหน้าที่อื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่

- 1) เสนอแนะต่อ ก.พ. หรือองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่น เพื่อให้ ก.พ. หรือองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่น ดำเนินการจัดให้มีการปรับปรุงนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรม
 - 2) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 114
 - 3) พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามมาตรา 123
 - 4) พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรมตามมาตรา 126
 - 5) ออกกฎ ก.พ.ค. ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- กฎ ก.พ.ค. เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

⁵² ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 661-662.

6) แต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ ก.พ.ค. กำหนด เพื่อเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือเป็นกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์⁵³

สำหรับบทบาทในการเป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรม โดยรับพิจารณาเรื่องอุทธรณ์และ ร้องทุกข์ของข้าราชการในบางกรณีนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้ตัดบทบาทหน้าที่ของ ก.พ. โดยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ซึ่งตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้⁵⁴ กล่าวคือ

(1) เดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การร้องทุกข์ให้ ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ต่อมา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 การร้องทุกข์ในกรณีที่เหตุเกิดจาก ปลัดกระทรวง รัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. หากเหตุร้องทุกข์เกิดจาก ผู้บังคับบัญชาอื่น ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป (ลักษณะ 4 หมวด 10 มาตรา 123) แนวคิด ที่ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. เป็นเช่นเดียวกับการอุทธรณ์

(2) เดิมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การถูกสั่งให้ออก จากราชการให้ร้องทุกข์ ต่อมา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 การถูกสั่งให้ ออกจากราชการในบางกรณีให้อุทธรณ์ ในบางกรณีให้ร้องทุกข์ (ลักษณะ 4 หมวด 9 มาตรา 114 และหมวด 10 มาตรา 123)⁵⁵

นอกจากนี้ อำนาจของกรรมการ ก.พ.ค. และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในการปฏิบัติ หน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวล กฎหมายอาญา และมีอำนาจดังนี้⁵⁶

(1) สั่งให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการอันเป็นเหตุให้มีการ อุทธรณ์ส่งสำนวนการสอบสวนและการลงโทษให้ ก.พ.ค. ภายในเวลาที่กำหนด

(2) สั่งให้กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ รวมตลอดทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม หรือ

⁵³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 31.

⁵⁴ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 664.

⁵⁵ ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551, หน้า 672 - 673.

⁵⁶ สำนักงาน ก.พ. เล่มเดิม. หน้า 25.

ส่งตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดมาให้ถ้อยคำ ในการนี้จะกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนเพิ่มเติมไว้ด้วยก็ได้

(3) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของกระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(4) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.พ.ค. ทั้งนี้ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

(5) สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม

2.4 การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อมีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้น คู่กรณีพิพาทย่อมต้องการที่จะได้รับการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทของตน ซึ่งทางเลือกหนึ่ง คือ การนำข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาโดยศาล แต่โดยที่การพิจารณาพิพากษาของศาลมีขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยากและใช้ระยะเวลานาน การหาวิธีการอื่นเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนอกจากการฟ้องศาลจึงเป็นที่ได้รับความสนใจ ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อพิพาทนั้นได้ถูกระงับลงได้อย่างรวดเร็ว และวิธีระงับข้อพิพาทอื่นดังกล่าวก็พบว่ามียุทธวิธีหลายวิธี แต่วิธีที่ได้รับความนิยม มีดังนี้

2.4.1. วิธีการระงับข้อพิพาท

(ก) การเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นการระงับข้อพิพาทพื้นฐาน โดยคู่กรณีพยายามพูดคุยปรับความเข้าใจกัน ซึ่งหากคู่กรณีสามารถหาจุดที่ทั้งสองฝ่ายต่างเห็นพ้องต้องกันได้ ปัญหาจะจบลงและถือว่า ได้มีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้ว วิธีการนี้ถือเป็นวิธีที่ทำได้โดยง่ายที่สุด คือสามารถทำที่ไหน เมื่อใดก็ได้ที่คู่กรณีสะดวก⁵⁷ ข้อพิพาทจะถูกระงับลงอย่างรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีระงับข้อพิพาทอื่น อีกทั้งยังรักษาความลับ และรักษาสัมพันธภาพอันดีระหว่างคู่กรณีได้

(ข) การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากคู่กรณีตกลงกันอนุญาตให้บุคคลหรือคณะบุคคล นอกเหนือจากที่ผู้ทำหน้าที่ผู้พิพากษาของศาลตัดสิน

⁵⁷ สรวิศ ลิ้มปริงยี. (2545, สิงหาคม). อนุญาโตตุลาการตามกฎหมายใหม่กับการระงับข้อพิพาท.

ข้อพิพาทนั้น และตัวบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ตัดสินข้อพิพาทนั้นๆ เอง⁵⁸ ซึ่งโดยปกติ คู่กรณีจะเลือกบุคคลที่ตนเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่พิพาท และมีความเที่ยงธรรม มาทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการ เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดเป็นไปโดยรวดเร็ว ตรงตามความเป็นจริง และถูกต้องตามหลักวิชาการ ทางปฏิบัติ และปกติประเพณีในเรื่องนั้น เมื่ออนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาด (Arbitral award) ประการใดแล้ว ย่อมมีผลผูกพันเป็นยุติให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตามทันที หากไม่ปฏิบัติตาม คู่กรณีฝ่ายที่ประสงค์จะให้ปฏิบัติตามคำชี้ขาดก็ต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดต่อไป ซึ่งการยื่นคำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ มีความสะดวกรวดเร็วมากกว่าการฟ้องร้องขอให้บังคับตามสัญญาทั่วไป เนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้ในการตัดสินว่าจะบังคับหรือปฏิเสธไม่บังคับให้ตามคำชี้ขาดนั้น กำหนดไว้อย่างชัดเจน ในกฎหมายว่ามีกรณีใดบ้าง ซึ่งกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คำชี้ขาดอาจถูกปฏิเสธการบังคับก่อนข้างมืออยู่อย่างจำกัดเพียงไม่กี่กรณี⁵⁹

(ค) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นวิธีการที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่า การเจรจาต่อรอง เนื่องจากในวิธีการนี้ นอกจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว ยังมีบุคคลที่ 3 ทำหน้าที่เป็นคนกลาง ซึ่งมักจะเรียกว่าเป็น “ผู้ไกล่เกลี่ย” หรือ “Mediator”⁶⁰ โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น คู่กรณีจะเจรจาต่อรองกัน โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ ประสานความเข้าใจ ระหว่างคู่กรณี เพื่อให้บรรยากาศการเจรจาเป็นไปในทางที่ดี และสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งแม้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะมีพิธีรีตองมากกว่าการเจรจา แต่ยังคงมีความยุ่งยากน้อยกว่า การฟ้องร้องคดีต่อศาล บรรยากาศในการไกล่เกลี่ยยังมีลักษณะความเป็นกันเองมากกว่าการฟ้องร้องคดี ซึ่งหากคู่กรณีตกลงเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของผู้ไกล่เกลี่ยก็ต้องทำสัญญาในลักษณะสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นต่างหาก⁶¹

⁵⁸ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร. (2540). *การอนุญาโตตุลาการ : ความรู้เบื้องต้นในทฤษฎี*. รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ. เล่ม 2, กรุงเทพฯ : สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม. หน้า 3. อ้างใน สิทธิ อนุสรธนาวัฒน์. (2542). *จริยธรรมของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 11.

⁵⁹ รัตนลักษณะ นานนดิธาดา. (2551). *การไกล่เกลี่ยคดีปกครองโดยศาลปกครอง*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 5.

⁶⁰ สรวิศ ลิ้มปริงยี. เล่มเดิม. หน้า 5.

⁶¹ สรวิศ ลิ้มปริงยี. เล่มเดิม. หน้า 6.

2.4.2 ขอบเขตความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(ก) ความหมายของการไกล่เกลี่ย

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” หรือ “Mediation” คือ วิธีระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่สาม ซึ่งเป็นกลาง ทำหน้าที่ช่วยเหลือเสนอแนวทางและหาทางออกที่คู่พิพาทน่าจะยอมรับและพึงพอใจให้แก่คู่พิพาท โดยหากตกลงเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอก็จะนำไปสู่การตกลงประนีประนอมยอมความ ซึ่งผูกพันให้คู่พิพาทต้องปฏิบัติตาม⁶²

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ในต่างประเทศมีการกำหนดคำนิยาม ดังนี้

Black’s Law Dictionary ให้คำนิยามของคำว่า Conciliation⁶³ ไว้ว่า

- (1) การยุติข้อพิพาทในทางที่สามารถตกลงกันได้
- (2) กระบวนการที่มีคนกลางเข้ามารับทราบข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีและหาหนทางให้ข้อพิพาทนั้นได้รับการแก้ไข (ส่วนใหญ่มักใช้กับการระงับข้อพิพาทแรงงาน)

J. Folberg และ A. Taylor (Mediation : Comparative Guide to Resolving Conflicts Without Litigation (San Francisco : Jossey-Bass Inc., 1984)) ให้คำนิยามของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทว่าเป็นกระบวนการที่คู่กรณีโดยความช่วยเหลือของคนกลาง แยกแยะประเด็นข้อขัดแย้งอย่างเป็นระบบ เพื่อแสวงหาทางเลือกต่างๆ และสามารถยุติข้อขัดแย้งด้วยความยินยอมพร้อมใจ และสนองตอบความต้องการของทั้งสองฝ่าย⁶⁴

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 “ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า พูดยาให้ปรองดองกัน พูดยาให้ตกลงกัน คุยกันได้ ทำให้เรียบร้อย ทำให้มีส่วนเสมอกัน⁶⁵

เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประสบความสำเร็จจะจบลงที่การประนีประนอมยอมความ กรณีจึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงการประนีประนอมยอมความ ดังนี้

⁶² กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (พิมพ์ครั้งที่ 2) ฉบับไทย-อังกฤษ. หน้า 1.

⁶³ Black’s Law Dictionary, Second Pocket Edition, west group, p. 122.

Conciliation : (1) A settlement of a dispute in an agreeable manner.

(2) A process in which a neutral person meets with the parties to a dispute (often labor) and explores how the dispute might be resolved. อ้างใน รัตนลักษณ์ นานนิตินา. เล่มเดิม. หน้า 6.

⁶⁴ ญัตติ มุนจินดา. (2547, ธันวาคม). ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากับการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี. บทบัญญัติ, เล่มที่ 60 ตอน 4, หน้า 21.

⁶⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

(1) การประนีประนอมยอมความทางแพ่ง มีบัญญัติไว้ในมาตรา 850 ถึงมาตรา 852 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่า “การประนีประนอมยอมความ” คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน⁶⁶ ใจความสำคัญ คือ สัญญาประนีประนอมจะใช้บังคับกับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญจึงจะฟ้องร้องต่อศาลได้⁶⁷ และผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ คือ การทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายยอมสละได้ระงับลง และได้สิทธิใหม่ตามที่ปรากฏในสัญญาประนีประนอมยอมความ⁶⁸

(2) การประนีประนอมยอมความทางอาญา ตามกฎหมายอาญาจะกำหนดให้ยอมความกันได้เฉพาะคดีอาญาในความผิดอันยอมความได้ ไม่ว่าจะเป็นในชั้นพนักงานสอบสวน อัยการหรือศาล ผู้เสียหายมีสิทธิระงับคดีโดยการยอมความได้ทุกเวลา ก่อนคดีถึงที่สุด

(3) การประนีประนอมยอมความทางปกครอง (La transaction en matière administrative)⁶⁹ เป็นวิธีการในการแก้ไขข้อพิพาททางปกครอง โดยไม่ใช้วิธีการทางศาล โดยเป็นการตกลงโดยระหว่างประชาชนกับฝ่ายปกครองโดยไม่มีบุคคลที่สามเข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ย การประนีประนอมยอมความทางปกครองเป็นการทำข้อตกลงขึ้นใหม่ที่เป็นการยอมรับของคู่กรณี โดยการลดข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายให้แก่กันและเป็นการตกลงเพื่อให้ข้อพิพาทระงับไปและหลีกเลี่ยงการเป็นคดีในศาล การทำข้อตกลงประนีประนอมยอมความนั้นกฎหมายอนุญาตให้ทำได้โดยต้องวางอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายหรือแนวคำพิพากษา การประนีประนอมยอมความทางปกครองนี้พบได้ในเรื่องพิพาทเกี่ยวกับภาษีอากร ละเมิดทางปกครอง หรือสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

การประนีประนอมยอมความทางปกครองอาจทำเป็นข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร โดยนำเอาข้อความที่เป็นข้อตกลงในการแก้ปัญหาข้อพิพาทมาเขียนไว้ เช่น การกำหนดองค์ประกอบในการคำนวณหรือการกำหนดจำนวนเงินค่าเสียหาย ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล การประนีประนอมยอมความทางปกครองถือเป็นการถอนคำฟ้องโดยสมัครใจของผู้ฟ้องคดี สัญญาประนีประนอมยอมความทางปกครองมีผลให้หนี้ตามข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง เพราะลักษณะบังคับของคำพิพากษาเป็นตัวกำหนด ถ้ายังไม่มีคำฟ้องคดีต่อศาล การประนีประนอมยอมความ

⁶⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850.

⁶⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851.

⁶⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852.

⁶⁹ ประสาท พงษ์สุวรรณ ก. (กันยายน 2546). *การระงับข้อพิพาททางปกครอง โดยวิธีอื่นนอกจากการฟ้องคดีหรือพิพากษาโดยศาลปกครอง*. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 33 เล่ม 3. หน้า 482-483.

ทางปกครอง คือ การที่คู่กรณีสละสิทธิอย่างชัดแจ้งหรือโดยปริยายที่จะฟ้องคดีต่อศาลในปัญหา ซึ่งได้มีการเจรจาประนีประนอมยอมความทางปกครองกันไปแล้ว ดังนั้น ถ้ามีการฟ้องคดีต่อศาล ในข้อพิพาทที่ได้มีการเจรจาประนีประนอมยอมความทางปกครองกันแล้ว ศาลจะสั่งไม่รับคำฟ้องคดี พิพาทดังกล่าวไว้พิจารณา⁷⁰

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ การระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สาม ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คู่กรณีสามารถหาข้อยุติของปัญหาลงได้ด้วยความสมัครใจของตนเอง รวมทั้งรักษามรรยาทในการเจรจาให้เป็นที่ไปด้วยดี อันนำไปสู่การประนีประนอมข้อพิพาทต่อกัน ได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด รักษาความลับ และรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณีไว้ได้

(ข) หลักการไกล่เกลี่ย

1) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องเกิดจากคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปมีความสมัครใจ เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย โดยคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย แสดงความยินยอมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2) การไกล่เกลี่ยต้องมีคนกลางซึ่งเป็นบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือในการเจรจา ต่อรองของคู่กรณี เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” โดยผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่คู่กรณี เพื่อให้คู่กรณีได้ตกลงระงับข้อพิพาทกันได้ แต่ผู้ไกล่เกลี่ย ไม่มีอำนาจตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทดังเช่นอนุญาโตตุลาการ อีกทั้งความเห็นและคำแนะนำของผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม การตกลงระงับข้อพิพาทเป็นเรื่องการตัดสินใจ ของคู่กรณีเอง

3) คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย เมื่อกฎหมายมิได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยไว้ เป็นการเฉพาะ ดังนั้น บุคคลใดก็ตามที่คู่กรณียินยอมให้ทำการไกล่เกลี่ยย่อมมีอำนาจที่จะ ดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ แต่บุคคลที่สามที่จะเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องเป็นบุคคลที่มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อพิพาท และควรเป็นบุคคลที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับ และให้ความเคารพนับถือ จึงยินยอมให้ทำการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล หรือของสถาบันไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทั่วไป ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับ ที่ใช้ในศาลหรือสถาบันนั้นๆ⁷¹

⁷⁰ แหล่งเดิม.

⁷¹ รัตนลักษณ์ นานนดิธาดา. เล่มเดิม. หน้า 27.

6) ผลของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อคู่กรณีตกลงกันเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอ ะงับข้อพิพาท ก็จะนำไปสู่การตกลงประนีประนอมยอมความกัน โดยการทำสัญญาประนีประนอมยอม ความ ซึ่งจะผูกพันให้คู่กรณีพิพาทต้องปฏิบัติตาม⁷²

(ค) ประเภทของการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท

การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทกระทำได้นับตั้งแต่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นก่อนคู่กรณีนำข้อพิพาทไป ฟ้องต่อศาล และกระทำได้ในระหว่างการพิจารณาคดีต่อศาล การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทจึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้ ดังนี้

1) การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล

การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล คือ การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนมีการฟ้องคดีต่อศาล หรือ แม้แต่ฟ้องร้องต่อศาลแล้ว แต่คู่ความขอให้มีการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทกันเองโดยไม่ดำเนินการในศาล ก็ได้⁷³

ในกรณีที่การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลประสบความสำเร็จ โดยทั่วไปคู่กรณีจะทำ สัญญาประนีประนอมยอมความกัน ซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่เดิมและผูกพันตามข้อตกลง ที่เกิดขึ้นใหม่ หากเป็นการไถ่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดีต่อศาล ถ้าคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามสัญญา ประนีประนอมยอมความ ก็สามารถนำสัญญาดังกล่าวมาฟ้องร้องต่อศาลได้ แต่หากเป็นกรณีที่มีการ ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว และคู่ความดำเนินการให้มีการไถ่เกลี่ยกันเองนอกศาล ก็สามารถนำสัญญา ประนีประนอมยอมความมาให้ศาลพิพากษาตามยอมหรืออาจถอนฟ้องก็ได้ ส่วนการไถ่เกลี่ย ข้อพิพาทนอกศาลที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้น คู่กรณีอาจต้องระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอื่น เช่น การอนุญาโตตุลาการหรือดำเนินคดีในศาล⁷⁴

2) การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล

การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล คือ การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของศาล โดยศาลเป็นผู้ดำเนินการให้

หากคู่ความตกลงกันได้ก็ให้มีการถอนฟ้อง หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และ ศาลพิพากษาไปตามที่ตกลงกัน หรือหากตกลงกันเพียงบางส่วน ศาลก็จะสืบพยานในเฉพาะ ประเด็นที่ตกลงกันไม่ได้เท่านั้น⁷⁵

⁷² กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 2.

⁷³ กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 3.

⁷⁴ รัตนลักษณ์ นาดนิตธาตา. เล่มเดิม. หน้า 11-12.

⁷⁵ กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. เล่มเดิม. หน้า 3.

(ง) บทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(1) บทบาทหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁷⁶

ก) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องจัดเตรียมสถานที่ไกล่เกลี่ยให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสมกับการเจรจา

ข) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเปิดการไกล่เกลี่ยโดยอธิบายให้คู่ความรับทราบว่าผู้ไกล่เกลี่ยเพียงเป็นคนกลางที่来帮助ให้คู่ความทั้งสองฝ่ายคืนดีต่อกัน โดยนำคู่ความทั้งสองฝ่ายมาเจรจาและสื่อสารต่อกัน และไม่มีอำนาจที่จะตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท

ค) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องสร้างความไว้วางใจให้แก่คู่ความ โดยอาจจะเป็นคำพูดและการกระทำก็ได้ โดยแนะนำตัวเองและคู่ความทุกฝ่ายให้รู้จักกัน เพื่อให้คู่ความผ่อนคลายความเครียด ทำให้คู่ความยอมเผยข้อข้องใจที่จะทำให้ตกลงกันได้

ง) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องตั้งคำถามเพื่อทราบข้อมูลที่เป็นต่อการกำหนดประเด็นปัญหาและผลประโยชน์ของคู่พิพาท เพื่อให้การเจรจาคืบหน้าต่อไป และช่วยให้คู่พิพาทหาข้อสรุปที่อาจเป็นไปได้จากการเจรจากัน

จ) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องฟังคู่พิพาท และรับรู้ว่าคู่พิพาทเข้าใจข้อมูลอีกฝ่ายหนึ่งได้ พูดและจัดข้อยุ่งยากที่ขัดขวางการเจรจา และแปลความในเรื่องที่เจรจาให้แก่คู่ความและทำให้คู่ความอีกฝ่ายเข้าใจในสิ่งที่อีกฝ่ายพูด

ฉ) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องจับประเด็นให้ได้ว่าคู่พิพาทแต่ละฝ่ายต้องเจรจาในปัญหาใดบ้าง รวมทั้งจัดลำดับการเจรจา และจัดกลุ่มของปัญหาที่สามารถเจรจาไปได้พร้อมๆ กัน

ช) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำให้คู่ความมองเห็นได้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยมีความเป็นกลางและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเจรจาให้แก่คู่พิพาททั้งสองฝ่ายเท่าๆ กัน

ฉ) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องให้อำนาจแก่คู่พิพาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลของการไกล่เกลี่ย และควรแจ้งให้คู่พิพาททราบว่าคู่พิพาทเป็นผู้ควบคุมการตัดสินใจทุกอย่างตลอดเวลาของการไกล่เกลี่ย

ญ) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องช่วยคู่พิพาทในการกำหนดว่าข้อตกลงที่มีการเสนอเป็นทางเลือกนั้น สามารถทำได้จริงหรือไม่ และตรงตามที่คู่พิพาทต้องการหรือไม่

⁷⁶ สำนักกระบวนข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. (2547). *คำแนะนำและประมวลจริยธรรมผู้ไกล่เกลี่ย*. หน้า 10. อ้างใน รัตนลักษณ์ นานนดิธาตา. เล่มเดิม. หน้า 13.

(2) จรรยาบรรณของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁷⁷

ก) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเคารพและสนับสนุนให้คู่พิพาทตัดสินใจด้วยตนเอง บนพื้นฐานของการตัดสินใจอย่างมีข้อมูล เพื่อตกลงระงับข้อพิพาทด้วยความสมัครใจ รวมทั้งต้อง ละเว้นไม่ออกคำสั่งหรือคำตัดสินใดๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทและทางเลือกในการตกลงระงับ ข้อพิพาท ตลอดจนต้องไม่พยายามโน้มน้าวหรือบังคับให้คู่พิพาทเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยหรือให้ ทำการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในกระบวนการไกล่เกลี่ย

ข) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องดำเนินการด้วยความเป็นกลาง ไม่ปล่อยให้อิทธิพลของ บุคคลภายนอกมากดดันให้เสียความเป็นกลาง แต่หากผู้ไกล่เกลี่ยทราบว่าจะไม่มีความเป็นกลาง จะต้องเปิดเผยสิ่งที่จะทำให้เกิดความไม่เป็นกลางนั้น และถอนตัวจากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

ค) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเปิดเผยความขัดแย้งในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นและที่อาจจะ เกิดขึ้นและระหว่างไกล่เกลี่ยจะต้องไม่รับทำงานใดๆ ของคู่พิพาท รวมทั้ง จะต้องไม่กระทำการใดๆ ให้กับคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งภายหลังการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยด้วย

ง) ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยไว้เป็นความลับ

จ) ประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท⁷⁸

การไกล่เกลี่ยในศาลหรือการไกล่เกลี่ยนอกศาลต่างก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการ ระงับข้อพิพาท ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ประโยชน์ที่สังคมโดยรวมจะได้รับจากการไกล่เกลี่ย คือ เป็นการลดข้อขัดแย้งและ สร้างความเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากข้อพิพาทเมื่อเกิดขึ้นแล้วหากไม่ระงับก็จะขยายวงกว้างและ สร้างความแตกแยก ถ้าระงับเหตุเบื้องต้น โดยหาทางให้คู่กรณีหันหน้ามาพูดคุยประนีประนอมกัน ก็จะทำให้ความขัดแย้งที่บาดหมางจบลงได้และมีมิตรภาพยังคงมีอยู่ต่อไป

2) ประโยชน์ที่คู่ความจะได้รับจากการไกล่เกลี่ย คือ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้อง เสียเวลาไปศาล หากตกลงกันได้คู่ความต่างฝ่ายต่างรู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรม ทั้งยังถือว่าได้รับ ชัยชนะทั้งสองฝ่าย ในกรณีที่เป็นคดีเกี่ยวกับครอบครัวก็อาจทำให้สัมพันธ์ภาพของคู่พิพาท กลับคืนเหมือนเดิม

3) ประโยชน์ที่ศาลจะได้รับจากการไกล่เกลี่ย คือ คดีความเสร็จสิ้นไปโดยเร็วทำให้ ปริมาณคดีของศาลลดลง อีกทั้งยังลดปริมาณงานของศาลอุทธรณ์และฎีกา และชั้นบังคับคดี

⁷⁷ เฟิ่งอ๋าง, หน้า 60 – 64.

⁷⁸ รัตนลักษณ์ นานนดิธาตา, เล่มเดิม, หน้า 14.

4) ประโยชน์ที่รัฐจะได้รับจากการไกล่เกลี่ย คือ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกระบวนการพิจารณา เช่น ค่าน้ำ และค่าไฟฟ้า เป็นต้น และเศรษฐกิจไม่หยุดชะงักเพราะคดีไม่ติดค้างอยู่ในศาลเป็นเวลานาน เช่น บางคดีอาจมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของกลุ่มพิพาทระหว่างพิจารณาทำให้ฝ่ายที่ถูกยึดหรืออายัดไม่สามารถประกอบกิจการได้

2.4.3 การปรึกษาหารือ

ตั้งแต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 จนกระทั่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดให้นำการปรึกษาหารือมาใช้ในหลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ กล่าวคือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีกรณีเป็นปัญหาขึ้นระหว่างกัน ควรจะได้ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้น เมื่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายและแสดงความประสงค์ที่จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้นให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ประสงค์ที่จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจง หรือได้รับคำชี้แจงไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตามข้อ 4

จากข้อกำหนดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เจตนาในเบื้องต้นประสงค์จะให้ผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปรึกษาหารือหรือปรับความเข้าใจกันก่อน โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหา เพื่อทำความเข้าใจและแก้ปัญหา แต่ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ประสงค์ที่จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจง หรือได้รับคำชี้แจงไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อไป⁷⁹

แต่อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว แม้ว่าจะกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีความคับข้องใจมีสิทธิแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาได้ โดยหากข้าราชการพลเรือนสามัญนั้นแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือแล้ว ผู้บังคับบัญชาจะต้องให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามปัญหา เพื่อเป็นทางให้เกิดความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น ก่อนมีการร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. อันถือได้ว่าเป็นวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า การเจรจาต่อรอง (Negotiation) ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ การปรึกษาหารือดังกล่าวเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของข้าราชการพลเรือนสามัญที่จะแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือหรือไม่ก็ได้ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่พอใจ หรือไม่ได้รับคำชี้แจง ผู้ได้รับความเสียหายก็สามารถร้องทุกข์

⁷⁹ไพโรจน์ อารักขา. (2547, ตุลาคม). *คู่มืออุทธรณ์และร้องทุกข์ทางวินัย*. หน้า 44-45.

ตามกฎหมาย ก.พ.ค. ได้ นอกจากนี้ หากผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือ ก.พ.ค. แล้วแต่กรณี ก็ยังสามารถมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นได้อีก⁸⁰

⁸⁰กฎหมาย ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25 วรรคสาม.

บทที่ 3

การใกล้เคียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของต่างประเทศ

ในระบบบริหารงานบุคคล การให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนเป็นหลักประกันหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งในหลายประเทศต่างให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน และแนวทางการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรม และมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้มีต้นแบบมาจากการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) ทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรม ตลอดจนทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ก.พ.ค. ของประเทศไทย จึงได้มีการปรับปรุงระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ให้มีกระบวนการพิจารณาค้ายกกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง อันมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ยุ่งยาก และมีกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ยาวกว่าการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ตามกฎหมายทั่วไป ซึ่งทำให้ในการพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนมีความล่าช้า แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม รวมทั้งในประเทศฝรั่งเศสและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งแม้ว่าจะไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ก็ได้มีการนำการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และในการบริหารจัดการคดีในศาลปกครอง ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้การพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน มีความรวดเร็ว เป็นธรรม และลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลปกครอง ในการนี้จึงจะได้กล่าวถึงการเหตุผล ความเป็นมา ภารกิจ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของศาลปกครองและองค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์ ตลอดจนวิธีการนำการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้ในองค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์และในศาลปกครองของประเทศต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งในระบบบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะกระบวนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน

ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการไว้ โดยเฉพาะ เรียกว่า “คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา” (U.S. Merit Systems Protection Board)¹ ทำให้ในระบบบริหารงานบุคคลดังกล่าวมีเหตุผลและความเป็นมาที่มีความพิเศษแตกต่างไปจากเดิม รวมทั้งในเรื่องของภารกิจหลัก โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

3.1.1 เหตุผลและความเป็นมาของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

องค์กรกลางบริหารทรัพยากรบุคคลของสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2427 (Pendleton Act of 1883) เป็นผลมาจากการมีพระราชบัญญัติปฏิรูประบบข้าราชการพลเรือนฉบับใหม่ ที่ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1978 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1979 จึงเกิดองค์กรอิสระขึ้นใหม่² เพื่อมุ่งแก้ปัญหาาระบบอุปถัมภ์ (Spoiled System) อันเกิดจากข้าราชการการเมือง โดยจัดตั้งองค์กรในรูปคณะกรรมการชื่อ Civil Service Commission (CSC) เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร มีหน้าที่ผดุงการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม ในขั้นแรกของการจัดตั้ง CSC สวมบทบาทที่ขัดแย้งกันเอง คือ เป็น “ผู้แทนข้าราชการ” และ “ผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรม”

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในบทบาทและการทับซ้อนของผลประโยชน์ (Conflict of Interest-CSC เป็นทั้งผู้ออกกฎ ผู้บังคับใช้กฎ และผู้ตีความวินิจฉัยชี้ขาด) รัฐสภาสหรัฐอเมริกาจึงได้ตรากฎหมาย Civil Service Reform Act of 1978 (CSRA) แยก CSC ออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน และถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ได้แก่

- (1) Office of Personnel Management (OPM) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการฝ่ายบุคคลของรัฐบาล
- (2) Federal Labor Relation Authority (FLRA) ทำหน้าที่เป็นคณะอนุญาโตตุลาการด้านแรงงานสัมพันธ์
- (3) Office of Special Counsel (OSC) ทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรม โดยมีบทบาทเสมือนอัยการ

¹สำนักงาน ก.พ. (2549). *หลักและแนวคิด นโยบาย และทิศทางการบริหารคน*. หน้า 132-150. อ้างใน *ปีลันธน์ กาทอง. เล่มเดิม*. หน้า 31-34.

²สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2545, ธันวาคม). รายงานเรื่อง “*โครงการปฏิรูประบบวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์เจ้าหน้าที่ของรัฐ*”. เล่ม 1, หน้า 66-67.

(4) Merit Systems Protection Board (MSPB) ทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรม โดยมีบทบาทเป็นเสมือนตุลาการ³

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเพียง Merit Systems Protection Board (MSPB) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น กล่าวคือ ในการนำระบบคุณธรรมมาใช้ตาม Civil Service Reform Act of 1978 section 2301 ซึ่ง 5 U.S.C. s. 2301 ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

(1) ในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นพนักงานของหน่วยงานระดับสหพันธรัฐ จะต้องคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติ ตามที่กำหนดและมีความเหมาะสม โดยจะพยายามดำเนินการคัดสรรให้ได้จากทุกภาคส่วนของสังคม และในการพิจารณาคัดเลือกจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเปรียบเทียบความสามารถ ความรู้ และทักษะ โดยกระบวนการที่ให้มีการแข่งขันอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม เพื่อเป็นหลักประกันว่าทุกคนจะได้รับโอกาสในการเข้ารับการคัดเลือกอย่างเท่าเทียมกัน

(2) พนักงานของสหพันธรัฐและผู้สมัครเข้าคัดเลือกเป็นพนักงาน จะต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกันในทุกแง่มุมของการบริหารงานบุคคล โดยจะต้องไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านความคิดทางการเมือง เชื้อชาติ สีผิว การนับถือศาสนา ชาติกำเนิด เพศ สภาวะ สถานการณ์ สมรส อายุ หรือสภาพความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย ทั้งนี้ ภายใต้สิทธิตามรัฐธรรมนูญและสิทธิส่วนบุคคล

(3) การทำงานในลักษณะเดียวกันควรจะต้องได้รับค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน โดยให้คำนึงถึงทั้งอัตราค่าตอบแทนในระดับชาติและท้องถิ่นที่จ่ายโดยภาคเอกชน และสิทธิประโยชน์อื่นที่จ่ายตอบแทนแก่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพดี (for excellence in performance) ด้วย

ก. พนักงานทุกคนจะต้องรักษามาตรฐานของการปฏิบัติงาน การมีหลักการ และจิตสำนึกที่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ

ข. กำลังคนของสหพันธรัฐจะต้องถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ค. พนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามกรอบมาตรฐานที่กำหนดจะต้องถูกคงสภาพการจ้างเอาไว้ พนักงานที่ปฏิบัติไม่ได้กรอบมาตรฐานที่กำหนดจะต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงการทำงาน และจะต้องมีแยกแยะให้ชัดเจนว่าพนักงานใดไม่สามารถหรือไม่อาจพัฒนาการปฏิบัติงานให้เข้าไปตามกรอบมาตรฐานที่กำหนด

³ อนุทนาย ปรกติปีรอนันต์. (2553). ปัญหากระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 59.

ง. พนักงานพึงที่จะได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและการฝึกอบรม ในกรณีที่มีการศึกษาและการฝึกอบรมจะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงในทางที่ดีแก่การปฏิบัติงานขององค์กร ในภาพรวมและการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน

จ. พนักงานจะต้อง

1) ได้รับความคุ้มครองจากการกระทำโดยอำเภอใจ เอื้อประโยชน์ส่วนบุคคลหรือการบังคับให้กระทำการที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง

2) ถูกห้ามปรามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลของตน เพื่อวัตถุประสงค์ในการแทรกแซง หรือก่อให้เกิดผลในการเลือกตั้ง หรือการเสนอชื่อบุคคลให้ได้รับการเลือกตั้ง

ฉ. พนักงานจะต้องได้รับการคุ้มครองจากการที่ตนได้เปิดเผยโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งข้อมูลที่ตนเชื่อโดยมีเหตุผลพร้อมด้วยพยานหลักฐานว่า

1) มีการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ

2) มีการบริหารโดยผิดพลาด การใช้เงินจำนวนมากไปอย่างไม่เกิดประโยชน์การบิดเบือนการใช้อำนาจ หรือการที่จะมีภัยอันตรายอย่างสำคัญและเฉพาะเจาะจงต่อการสาธารณสุขหรือความปลอดภัยของสาธารณะ⁴

3.1.2 การกิจหลักของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ภารกิจหลักของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ “MSPB” มีดังนี้

(ก) รักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและสิทธิประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการพิทักษ์ระบบคุณธรรมตามในระบบราชการเพื่อให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐปลอดจากความอยุติธรรม ได้แก่ ปลอดจากการกลั่นแกล้งทางการเมือง และปลอดจากพฤติกรรมที่มีขอบ⁵

(ข) เป็นหลักประกันที่สำคัญให้พนักงานของสหพันธรัฐที่จะได้รับการคุ้มครองจากการกระทำที่บิดเบือนการใช้อำนาจของหน่วยงานต้นสังกัด (adjudication of appeal of personnel actions of Federal employees)

⁴รวบรวมและเรียงข้อมูลจาก <http://www.mspb.gov> เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2550. อ้างใน สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. (2551, กุมภาพันธ์). รายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการรองรับการดำเนินงานของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, หน้า 17-18.

⁵สำนักงาน ก.พ. (2554, กันยายน). รายงานการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยอุทธรณ์และคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของ ก.พ.ค (พิมพ์ครั้งที่ 1). หน้า 60.

(ค) เป็นหลักประกันว่า หน่วยงานจะบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม (Merit System Principle)

(ง) เป็นหลักประกันว่า ระบบพิทักษ์คุณธรรมปลอดจากการบริหารงานบุคคลที่เป็นการต้องห้าม (Prohibited Personnel Practice)⁶

(จ) สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้เกิดขึ้นในหมู่เจ้าหน้าที่รัฐ และป้องกันไม่ให้การบริหารงานบุคคลของรัฐเป็นไปอย่างมิชอบหรือต้องเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองอีกด้วย⁷

3.1.3 โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ผลของการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานบุคคลภาครัฐครั้งสำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกา โครงสร้างของ MSPB จึงมีลักษณะพิเศษทั้งในเรื่องของการจัดรูปแบบองค์กร การสรรหาและการคัดเลือก ตลอดจนหน่วยงานธุรการ ดังนี้

(ก) รูปแบบองค์กร

คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่สำคัญในการรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของสาธารณะกับสิทธิประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (Merit Protection) ในระบบราชการ เพื่อให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นว่าการบริหารงานบุคคลภาครัฐเป็นไปตามระบบคุณธรรม ปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองโดยมิชอบ และข้าราชการประจำได้รับการปกป้องจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของผู้บริหารของส่วนราชการ ตลอดจนเป็นการแทนที่การทำงานของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (C.S.C) ในอดีตที่สวมบทบาทหลากหลายที่ขัดแย้งกันเอง ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) จึงมีลักษณะเป็นองค์กร “อิสระกึ่งตุลาการ” ในสังกัดฝ่ายบริหาร โดยมีการจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการผู้ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา 3 คน คือ ประธาน รองประธาน และกรรมการ ซึ่งประธานกรรมการนอกจากมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีแล้ว ยังเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหาร (Chief Executive) ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบบริหารหน่วยงานด้วย ส่วนรองประธานกรรมการ และกรรมการมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีความเท่านั้น โดยกรรมการดังกล่าวจะมีวาระการดำรง

⁶สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. (2551,). รายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการรองรับการดำเนินงานของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. หน้า 19.

⁷เพ็ญภา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ. คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา. บทความวิชาการ สำนักวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานศาลปกครอง, หน้า 1-3. สืบค้นจาก www.admncourt.go.th. เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2556.

ตำแหน่งจำนวนเจ็ดปี และสามารถอยู่ในตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ทั้งนี้ กรรมการผู้ครบวาระอาจดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการใหม่แทน แต่การดำรงตำแหน่งดังกล่าวนี้จะต้องมีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

ปัจจุบันคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) จะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) อยู่ทั้งหมดประมาณ 230 คน⁸ โดยเจ้าหน้าที่จำนวนดังกล่าวนี้จะรับผิดชอบดูแลคำร้องของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอยู่ทั้งหมดประมาณ 1.8 ล้านคน ในจำนวนเจ้าหน้าที่ 230 คนนี้ สามารถแบ่งเป็นบุคลากรในส่วนของผู้พิพากษาในฝ่ายปกครอง (ADJ) จำนวน 61 คน และนิติกรผู้ช่วย (Legal Assistant) จำนวน 40 คน โดยสัดส่วนของผู้พิพากษาในฝ่ายปกครอง (ADJ) กับนิติกรผู้ช่วยจะอยู่ในอัตราสัดส่วน 3 : 2 เว้นแต่หากเป็นผู้พิพากษาในฝ่ายปกครอง (ADJ) ที่มีประสบการณ์ในการวินิจฉัยคดีมาก อาจไม่มีนิติกรผู้ช่วยประจำก็ได้ ซึ่งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) นี้ จะมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี และมีสำนักงานภาค 5 ภาค ได้แก่ Atlanta Regional Office, Central Regional Office, Washington DC Regional Office, Northeastern Regional Office และ Western Regional Office⁹

(ข) การสรรหาและการคัดเลือก

ในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) นั้น เพื่อให้คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) มีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและเพื่อความต่อเนื่องของงาน ดังนั้น กฎหมาย Civil Service Reform Act of 1978 (CSRA) จึงกำหนดให้คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) มีคุณลักษณะพิเศษ โดยกำหนดให้ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการตามข้อเสนอแนะที่ผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสภา โดยคณะกรรมการต้องประกอบด้วยกรรมการจากสองพรรคการเมือง (bipartisan) และห้ามกรรมการดำรงตำแหน่งอื่นในราชการ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือตำแหน่งที่แต่งตั้งตามคำสั่งของประธานาธิบดี นอกจากนี้ ประธานาธิบดีไม่สามารถที่จะปลดกรรมการได้ เว้นแต่กรรมการไม่มีประสิทธิภาพ ละทิ้งหน้าที่ หรือประพฤติมิชอบ¹⁰

⁸รวบรวมและเรียงข้อมูลจาก <http://www.mspb.gov> เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2550, อ้างใน สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. เล่มเดิม. หน้า 20.

⁹สำนักงาน ก.พ. เล่มเดิม. หน้า 59.

¹⁰รวบรวมและเรียงข้อมูลจาก <http://www.mspb.gov> เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2550, อ้างใน สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. เล่มเดิม. หน้า 7-8.

(ค) หน่วยงานภายใน MSPB

คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) จะประกอบด้วยหน่วยงานธุรการที่สามารถแบ่งออกเป็นสำนักงานและแผนก โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สำนักงานอำนวยการส่วนงานในภูมิภาค (Office of Administrative Law Judge)
- 2) สำนักงานผู้วินิจฉัยคดีปกครอง (Office of Regional Operation)
- 3) สำนักงานคณะที่ปรึกษาทั่วไป (Office of the General Counsel)
- 4) สำนักงานนโยบายและแผน (Office of Policy and Evolution)
- 5) สำนักงานคุ้มครองความเสมอภาคในการจ้างงาน (Office of Equal Employment Opportunity)
- 6) สำนักงานส่วนภูมิภาค (Regional and Field Offices)¹¹
- 7) สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ (Office of Clerk of the Board)
- 8) สำนักงานคณะที่ปรึกษาการพิจารณาอุทธรณ์ (Office of Appeals Counsel)
- 9) กองการเงินและการบริหารสำนักงาน (Financial and Administrative Management Division)
- 10) กองการจัดการข้อมูลสารสนเทศ (Information Resources Management Division)¹²

3.1.4 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

(ก) อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

กฎหมาย Civil Service Reform Act 1978 หรือ “CSRA” ได้บัญญัติให้หน่วยงาน “MSPB” มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง¹³ และวินิจฉัยคำอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนสหพันธรัฐเกี่ยวกับการกระทำทางการบริหารงานบุคคลของรัฐ คำอุทธรณ์ที่เคยอุทธรณ์ไปยังหน่วยงาน “Civil Service Commission” (หรือคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งปัจจุบันได้ถูกยกเลิกไปแล้ว) รวมถึงคำอุทธรณ์เกี่ยวกับการกระทำอื่นๆ ของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมาย “CSRA” กำหนดให้ต้องอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB”

¹¹ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ค. (2545). รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การปฏิรูประบบวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ. หน้า 69-70.

¹² สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (สำนักงาน ก.พ.). เล่มเดิม. หน้า 68-69.

¹³ เพิ่งอ้าง. หน้า 70.

2) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคำอุทธรณ์บางเรื่องที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของหน่วยงาน “OPM” ให้ต้องอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB”¹⁴

3) ใต้อำนาจข้อเท็จจริงและวินิจฉัยกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญซึ่งนำเข้าสู่การพิจารณาจากสำนักงานให้คำปรึกษาเฉพาะ (Special Counsel) ในกรณีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำที่ฝ่าฝืนระบบคุณธรรมและกรณีอื่นๆ ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาภายใต้อำนาจการตัดสินของคณะกรรมการ

4) ดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบราชการ และระบบคุณธรรมในหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อศึกษาว่าหน่วยงานเหล่านั้นมีการดำเนินการที่ผิดไปจากหลักปฏิบัติด้านการบริหารงานบุคคลหรือไม่

5) ติดตามตรวจสอบการดำเนินการที่สำคัญของสำนักงานบริหารงานบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของระบบคุณธรรม และไม่ให้มีการดำเนินการที่ผิดไปจากหลักปฏิบัติทางการบริหารงานบุคคล¹⁵

การที่กฎหมาย “CSRA” ไม่ได้บัญญัติให้หน่วยงาน “MSPB” ต้องรับผิดชอบในการพิจารณาวินิจฉัยคำอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลจากทุกส่วนราชการนั้นเนื่องจากเจตนารมณ์หลักของกฎหมายฉบับนี้ต้องการให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานรัฐส่วนสหพันธรัฐ โดยเฉพาะเท่านั้น (Federal Personnel Management)

แม้ว่ากฎหมาย “CSRA” จะห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐส่วนอื่นใช้สิทธิอุทธรณ์การกระทำทางการบริหารงานบุคคลของผู้บังคับบัญชา/หน่วยงานต้นสังกัดที่มีผลกระทบต่อคนไปยังหน่วยงาน “MSPB” แต่บุคคลเหล่านั้นอาจนำเรื่องร้องทุกข์ของตนร้องเรียนต่อหน่วยงาน “OPM” โดยตรง หรือเข้าสู่กระบวนการร้องทุกข์ภายในหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดอยู่ (agency grievance procedure) แทนได้

คดีที่ร้องเรียนต่อหน่วยงาน “MSPB” โดยส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่อุทธรณ์เกี่ยวกับความมิชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางการบริหารบุคคลของหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ เรื่องที่มีการอุทธรณ์ขึ้นมามากที่สุดนั้น มักจะเกี่ยวกับการสั่งปลดออกจากตำแหน่งโดยมิชอบการสั่งพักงานนานเกินกว่า 14 วันโดยมิชอบ การสั่งลดตำแหน่งหรือลดขั้นเงินเดือนโดยมิชอบหรือการสั่งไม่อนุญาตให้ลาพักผ่อนโดยมิชอบ ส่วนเรื่องที่มีการร้องเรียนเป็นอันดับรองลงมาจะเป็นการอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงาน “OPM” เกี่ยวกับเรื่องการเกษียณอายุ นอกจากนั้นแล้วจะเป็นคดีอย่างอื่น เช่น การอุทธรณ์เกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งของหน่วยงาน “OPM” การอุทธรณ์เกี่ยวกับ

¹⁴เพ็ญญา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ. เล่มเดิม. หน้า 4.

¹⁵สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (สำนักงาน ก.พ.) . เล่มเดิม. หน้า 70.

แนวทางปฏิบัติด้านการจ้างงานของหน่วยงาน “OPM” (เช่น การกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือวิธีการทดสอบหรือการประเมินผลการทำงาน เป็นต้น)

กรณีคดีที่มีการอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” มีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องการเลือกปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ (issue of discrimination) ผู้อุทธรณ์ซึ่งไม่พอใจในผลของคำสั่ง/คำวินิจฉัยของหน่วยงาน “MSPB” ดังกล่าว มีสิทธิที่จะร้องขอให้หน่วยงาน “Equal Employment Opportunity Commission (EEOC)” เข้ามาพิจารณาทบทวนคำสั่ง/คำวินิจฉัยของหน่วยงาน “MSPB” ได้และหากผลของคำวินิจฉัยของหน่วยงาน “EEOC” ขัดกับคำสั่ง/คำวินิจฉัยของหน่วยงาน “MSPB” คดีดังกล่าวจะถูกส่งต่อไปยัง “Special Panel” หรือคณะกรรมการพิเศษ¹⁶ เพื่อดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป สำหรับคดีที่ไม่ได้อยู่เขตอำนาจของหน่วยงาน “MSPB” แต่มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเลือกปฏิบัติของหน่วยงานรัฐ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำดังกล่าว ก็อาจร้องทุกข์ไปยังหน่วยงาน “EEOC” โดยตรง หรืออาจร้องเรียนไปตามกระบวนการร้องทุกข์ภายในหน่วยงานของตนก็ได้

ในกรณีเจ้าหน้าที่รัฐเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานหรือสหภาพข้าราชการ (bargaining unit) โดยลงนามในข้อตกลงร่วมกันกับหน่วยงานรัฐและกำหนดเงื่อนไขว่า ถ้ามีกรณีพิพาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานรัฐขึ้นจะต้องนำเรื่องเข้าสู่ “กระบวนการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเสียหาย” (negotiated grievance procedure) เสียก่อน เจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวต้องนำเรื่องร้องเรียนไปตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ ก่อนร้องทุกข์ต่อหน่วยงาน “MSPB”

สำหรับผู้ที่จะมีสิทธิอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” นั้น โดยทั่วไปแล้ว มิใช่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานส่วนสหพันธรัฐทุกคนจะเป็นผู้ที่มีสิทธิอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” ได้เนื่องจากได้มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิอุทธรณ์เอาไว้โดยเฉพาะ เช่น ผู้อุทธรณ์จะต้องเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างที่ได้รับการบรรจุโดยการแข่งขันและผ่านการทดลองงานแล้ว

¹⁶ “Special Panel” หรือคณะกรรมการพิเศษ จะประกอบด้วยกลุ่มบุคคลดังต่อไปนี้

1. ประธานคณะกรรมการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา จำนวน 1 คน
2. ผู้แทนจากหน่วยงาน “MSPB” ซึ่งมีฐานะเป็นกรรมการของหน่วยงาน “MSPB” และได้รับการแต่งตั้งจากประธานของหน่วยงาน “MSPB” จำนวน 1 คน
3. ผู้แทนจากหน่วยงาน “EEOC” ซึ่งมีฐานะเป็นกรรมการของหน่วยงาน “EEOC” และได้รับการแต่งตั้งจากประธานของหน่วยงาน “EEOC” จำนวน 1 คน. อ้างใน เพ็ญญา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ, เล่มเดิม, หน้า 5.

หรือมีตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานไปรษณีย์ระดับผู้ควบคุมงาน (supervisor)/ผู้จัดการ (manager) ที่มีอายุงานตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป เป็นต้น¹⁷

(ข) อำนาจหน้าที่อื่นๆ

นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้วหน่วยงาน “MSPB” ยังมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ เช่น

- 1) รับฟังและวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น คำร้องเกี่ยวกับคำสั่งแต่งตั้ง โยกย้าย หรือคำร้องเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง
- 2) วินิจฉัยคดีที่ Special Counsel เป็นผู้ฟ้องคดีกรณีมีการกระทำทางการบริหารงานทรัพยากรบุคคลที่ต้องห้ามและที่ขัดกับกฎหมาย Hatch Act
- 3) ทบทวนกฎระเบียบที่ออกโดย Office of Personnel Management ว่าสอดคล้องกับหลักการของระบบคุณธรรมหรือไม่
- 4) จัดทำรายงานเสนอประธานาธิบดีและรัฐสภา ว่าระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของรัฐเป็นไปตามหลักการของระบบคุณธรรม ปลอดภัยจากการทุจริตต้องห้ามหรือไม่ประการใด
- 5) ออกหมายเรียกให้บุคคลมาเป็นพยาน มาให้การ ส่งเอกสารหรือหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา
- 6) สั่งให้หน่วยงานของรัฐให้ความคุ้มครองผู้ให้การหรือพยาน
- 7) สั่งให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐถือปฏิบัติตามคำสั่งหรือมติของ MSPB
- 8) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องเรียนของพนักงานตามที่มีกฎหมายอื่นให้อำนาจไว้ (เช่น Whistleblower Protection Act the Uniformed Services Employment and Reemployment Rights Act the Veterans Employment Opportunities Act)¹⁸

(ค) เรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของหน่วยงาน “MSPB”

- 1) ใต้อาณัติข้อเท็จจริงหรือวินิจฉัยข้อร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม (discrimination) เว้นแต่กรณีที่มีคำวินิจฉัยให้ส่งอุทธรณ์ดังกล่าวมาจากหน่วยงานซึ่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ก่อน “MSPB” มาด้วย เพราะเรื่องดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของ the Equal Employment Opportunity Commission (EEOC)

¹⁷เพ็ญญา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ, เล่มเดิม, หน้า 4-6.

¹⁸สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ค. เล่มเดิม, หน้า 70-71.

2) โกล่เกลี่ยข้อโต้แย้งจากข้อร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการจ้างงานไม่เป็นธรรม เพราะอยู่ในหน้าที่ของ The Federal Labor Relations Authority (FLRA)¹⁹

3) ให้คำปรึกษาหรือแนะนำเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการจ้างงาน การสอบคัดเลือก การบรรจุ การเกษียณอายุ หรือสิทธิประโยชน์ต่างๆ เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน “Office of Personnel Management (OPM)” หรือสำนักงานจัดการด้านบริหารงานบุคคล

4) สืบสวนสอบสวนหรือหาพยานหลักฐานกรณีที่มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการขัดต่อกฎระเบียบเกี่ยวกับข้าราชการพลเรือน เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน “Office of Special Counsel (OSC)”

5) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของเจ้าหน้าที่หน่วยงาน “Federal Bureau of Investigation (FBI)” หรือสำนักงานสืบสวนกลาง กรณีที่มีการอ้างว่าตนได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการเปิดเผยข้อมูลหรือร้องเรียนการกระทำที่ไม่ชอบของหน่วยงาน FBI ต่อรัฐบาล

6) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของพนักงานลูกจ้างขององค์กรธุรกิจเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานระดับท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่ได้มีฐานะเป็นหน่วยงานระดับสหพันธรัฐ²⁰

(ง) วิธีพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของ “MSPB” มีดังนี้

1) คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือและมีเนื้อหาที่มีสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกให้ผู้อุทธรณ์อาจใช้แบบฟอร์มที่สำนักงานคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม นอกไปจากข้อมูลสำคัญต่างๆ ที่จะต้องแจ้งแล้ว ผู้อุทธรณ์จะต้องส่งคำสั่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อตนและเป็นเหตุให้ยื่นอุทธรณ์

2) ต้องยื่นคำอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คำสั่งหรือการกระทำที่ถูกอุทธรณ์มีผลใช้บังคับ หรือสามสิบวันนับแต่ได้รับคำสั่ง แล้วแต่กรณีไหนจะยาวกว่ากัน

3) ถ้าผู้อุทธรณ์และหน่วยงานได้ตกลงจะระงับข้อพิพาทด้วยวิธีทางเลือกอื่น (an alternative dispute resolution) ก่อนยื่นอุทธรณ์ ให้ขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ออกไปอีกสามสิบวัน

4) ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อสำนักงานภูมิภาค หรือสำนักงานสาขาในท้องที่ที่มีคำสั่งเกิดขึ้น การยื่นคำอุทธรณ์อาจส่งทางไปรษณีย์ แฟกซ์ หรือด้วยตนเอง หรืออาจยื่นอุทธรณ์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ website ของสำนักงานคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

¹⁹สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (สำนักงาน ก.พ.). (2545, ธันวาคม). รายงานเรื่อง “โครงการปฏิรูประบบวินัยวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์เจ้าหน้าที่ของรัฐ”, เล่ม 1. เล่มเดิม. หน้า 70.

²⁰สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ค. เล่มเดิม. หน้า 7.

5) ผู้อุทธรณ์อาจแต่งตั้งผู้แทนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม การแต่งตั้งผู้แทนให้ทำเป็นหนังสือด้วย ในกรณียื่นอุทธรณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจแต่งตั้งผู้แทนไปในคราวเดียวกันก็ได้

6) เมื่อมีการยื่นอุทธรณ์เสร็จสิ้น จะมีคำสั่งแต่งตั้ง the administrative judge ขึ้น คนหนึ่งรับผิดชอบ และบุคคลนี้จะได้มีการแจ้งการแต่งตั้งดังกล่าวไปยังคู่กรณีทั้งสองฝ่าย รวมถึงผู้แทนในคดี (ถ้ามี) พร้อมกันนี้จะได้มีการส่งสำเนาคำอุทธรณ์ รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานที่เป็นคู่กรณีให้ชี้แจงข้อความที่แสดงเหตุผลของการกระทำที่ถูกอุทธรณ์กลับมาภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งข้างต้น โดยหากคำอุทธรณ์มีประเด็นเกี่ยวกับอายุความการยื่นอุทธรณ์หรือขอบอำนาจในการพิจารณา จะมีการส่งไปยังผู้อุทธรณ์ให้อธิบายชี้แจงกลับมาด้วย

7) ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอให้มีการนั่งพิจารณา เพื่อนำเสนอพยานหลักฐาน พยานบุคคล แต่ผู้อุทธรณ์อาจไม่ใช่สิทธิดังกล่าว โดยขอให้พิจารณาวินิจฉัยจากเอกสารหลักฐานเป็นหนังสือก็ได้ การนั่งพิจารณาอาจดำเนินการผ่านระบบโทรศัพท์ หรือวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์

8) เมื่อได้พิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง the administrative judge จะมีคำวินิจฉัยเบื้องต้น (an initial decision) โดยคำวินิจฉัยจะต้องระบุประเด็นที่สำคัญ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ข้อสรุปเกี่ยวกับพยานหลักฐาน รวมตลอดถึงข้อวินิจฉัยทางกฎหมายและเหตุผลที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย โดยเรื่องที่สามารถฟ้องร้องต่อ “MSPB” นั้น “MSPB” จะรับพิจารณาคำร้องหรืออุทธรณ์ไว้พิจารณา มี 2 กรณี คือ 1) เป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตอำนาจตามกฎหมาย และ 2) ผู้ยื่นคำร้องหรืออุทธรณ์ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

9) เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรยื่นต่อสำนักงานภาคของ “MSPB” ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติราชการอยู่ในขณะเกิดเหตุ แต่ต้องส่งภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่ง

10) การยื่นคำร้องโดย Special Counsel ในกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านบุคคลที่ต้องห้ามซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถร้องขอให้ Special Counsel เป็นผู้ฟ้องร้องแทน และหาก Special Counsel ไม่ดำเนินการฟ้องร้องแทนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวมีสิทธิยื่นฟ้อง “MSPB” โดยตรงได้ตาม “Whistleblower Protection Act 1989”

11) เมื่อสำนักงานภาคของ “MSPB” ได้รับรองแล้ว จะมอบหมายให้ตุลาการศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาคดี โดยใช้กระบวนการพิจารณาได้สวนที่ผู้ถูกฟ้องคดีหรือหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่หาพยานหลักฐานมาหักล้างข้อหาตามคำร้อง มีการได้สวน รับฟังคำชี้แจงของผู้ร้องแล้ว จึงจะพิจารณาคัดสินคดี และหากคู่กรณีไม่อุทธรณ์คำตัดสินชี้ขาดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ทราบผลถือว่าคำตัดสินนั้นถึงที่สุด และในกรณีที่มีการอุทธรณ์เรื่องจะเข้าสู่กระบวนการ

พิจารณาของ “MSPB” ณ กรุงวอชิงตัน มติของ “MSPB” ถือเป็นสิ้นสุดในกระบวนการของฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ไม่พอใจผลการตัดสินใจ สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ (United States Court of Appeals for the Federal Circuit) ได้ โดยใช้แบบฟอร์มของหน่วยงาน “MSPB”

ข้อยกเว้นการอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” ที่ต้องกระทำภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับการทราบคำสั่งของหน่วยงาน หรือภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คำสั่งดังกล่าวมีผลใช้บังคับ มีดังนี้

(1) กรณีเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการเปิดเผยข้อมูลหรือร้องเรียนการกระทำที่ไม่ชอบของหน่วยงานรัฐต่อรัฐบาล บุคคลนั้นจะต้องยื่นคำร้องไปยังหน่วยงาน “OSC” ก่อน หากหน่วยงาน “OSC” มีคำสั่งไม่รับคำร้อง จึงจะมีสิทธิอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” ได้ ทั้งนี้ การอุทธรณ์ดังกล่าวจะต้องดำเนินการภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับการทราบคำสั่งของหน่วยงาน “OSC” หรือภายใน 65 วัน นับแต่วันที่หน่วยงาน “OSC” มีคำสั่งไม่รับคำร้องทุกข้อ ซึ่งแล้วแต่ว่าวันไหนจะเป็นวันหลังสุด

(2) กรณีตามกฎหมาย “Uniformed Services Employment and Reemployment Rights Act (USERRA)” นั้น จะไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” แต่อย่างใด

(3) กรณีตามกฎหมาย “Veterans Employment Opportunities Act (VEOA)” ผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจะต้องยื่นคำร้อง “Secretary of Labor” เพื่อให้พิจารณาและดำเนินการแก้ไข ปัญหาพิพาทภายในระยะเวลา 60 วันก่อน หลังจากนั้น ในวันที่ 61 บุคคล ดังกล่าวจึงจะมีสิทธิอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” ได้ อย่างไรก็ตาม หาก “Secretary of Labor” ได้แจ้งว่าไม่อาจดำเนินการแก้ปัญหาค้างกล่าวให้ได้ บุคคลนั้นจะต้องอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

เมื่อหน่วยงาน “MSPB” ได้รับคำอุทธรณ์แล้ว จะส่งคำอุทธรณ์ดังกล่าวให้แก่ Administrative Judge (AJ) หรือตุลาการคดีปกครอง เพื่อดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยต่อไปโดยขั้นแรก “AJ” จะต้องพิจารณาก่อนว่าคำอุทธรณ์นั้นอยู่ในเขตอำนาจของหน่วยงาน “MSPB” และเป็นการอุทธรณ์ภายใน ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ถ้าหากข้อเท็จจริงดังกล่าวยังไม่ชัดเจน “AJ” มีอำนาจที่จะออกหมายเรียกให้ผู้อุทธรณ์ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ จากนั้น “AJ” จะออกหมายเรียกให้หน่วยงานรัฐที่เป็นคู่กรณีพิพาททำคำให้การชี้แจงในประเด็นข้อพิพาท และเปิดโอกาสให้คู่กรณีพิพาทแต่ละฝ่ายแสดงพยานหลักฐานเพิ่มเติม ทั้งนี้ คู่กรณีพิพาทอาจส่งเอกสารหรือพยานหลักฐาน โดยทางอินเทอร์เน็ตผ่านระบบ “E-Appeal Online” ในเว็บไซต์ของหน่วยงาน “MSPB” หรืออาจเลือกให้วิธีการส่งเอกสารหลักฐานทางไปรษณีย์หรือการมายื่นเอกสารด้วยตนเอง ก็ได้²¹

²¹ เพ็ญญา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ, เล่มเดิม, หน้า 7-9.

ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจในคำสั่ง/คำวินิจฉัยของ “AJ” ของหน่วยงาน “MSPB” บุคคลนั้น มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง/คำวินิจฉัยนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ส่วน “Federal Circuit” (ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกา) (ศาลคดีรัฐบาลกลาง)²² เพื่อขอให้ดำเนินการวินิจฉัยทบทวนคำสั่ง/คำวินิจฉัย (Judicial review) ของ “AJ” ดังกล่าวได้ แต่ถ้าคดีอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” มีประเด็นร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติของหน่วยงานรวมอยู่ด้วยแล้วศาลที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์คดีดังกล่าวต้องเป็นศาล “District Court” เท่านั้น และการยื่นฟ้องคำวินิจฉัยของ “MSPB” จะสามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้เฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น²³

สำหรับคดีที่หน่วยงาน “OSC” เป็นผู้ฟ้องคดีร้องคดี การอุทธรณ์คำสั่ง/คำวินิจฉัยของหน่วยงาน “MSPB” จะต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ส่วน “Federal Circuit” เช่นกัน แต่ทั้งนี้ มีข้อยกเว้น คือ ถ้าหากคดีดังกล่าวเป็นคดีเกี่ยวกับกฎหมาย “Hatch Act” ที่มีเจ้าหน้าที่รัฐระดับท้องถิ่นหรือระดับมลรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกันด้วยแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับเดือดร้อนเสียหายจากคำสั่ง/คำวินิจฉัยของหน่วยงาน “MSPB” จะต้องอุทธรณ์ไปยังศาล “District Court” แทน²⁴

3.1.5 การไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หน่วยงาน “MSPB” ได้ริเริ่มจัดทำ “Mediation Appeals Program (MAP)” หรือการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2002 เพื่อเสนอเป็นทางเลือกในการระงับปัญหาพิพาทให้แก่ผู้กรณีพิพาทที่ต้องการจะอุทธรณ์คดีต่อ “AJ” ของหน่วยงาน “MSPB” โดย “MAP” นี้จะนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เรียกว่า “Mediator” หรือผู้ไกล่เกลี่ยมาใช้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะกำหนดให้บุคคลที่เรียกว่า “Mediator” หรือผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีพิพาท แทนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของ “AJ” ดังนี้

(ก) วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ “MSPB”

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือ “MAP” ของ “MSPB” โดยทั่วไปมีแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอยู่ 4 แนวทางหลักด้วยกัน ดังนี้²⁵

1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการช่วยกระบวนกรกลุ่ม (Facilitative Mediation)

“Facilitative Mediation” เป็นวิธีที่นำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมากที่สุด ในปัจจุบัน โดยมีลักษณะพิเศษในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ มีการกำหนดขอบเขตให้คู่กรณีแก้ไขข้อขัดแย้งร่วมกัน มุ่งเน้นกระบวนกรในการอำนวยให้คู่กรณีแก้ไขข้อขัดแย้งโดยจัดให้มี

²² สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ค. เล่มเดิม, หน้า 73.

²³ แหล่งเดิม.

²⁴ เพ็ญญา พงษมานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ, เล่มเดิม, หน้า 9-10.

²⁵ The Mediation Appeals Program. สืบค้นจาก <http://www.mspb.gov>. เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2556

การประชุมพูดคุยระหว่างคู่กรณี ผู้ที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยจะอำนวยความสะดวกให้คู่กรณีสามารถระบุถึงความต้องการของตน รวมถึงเปิดทางให้คู่กรณีหาทางออกใหม่ร่วมกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ให้ลุล่วง และช่วยให้คู่กรณีตกลงยอมรับได้ในทั้งสองฝ่าย โดยเบื้องต้นแล้ว Facilitative Mediation จะมี 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) เปิดการประชุม / อารัมภบท
- (2) รวบรวมข้อมูลทั้งหมด
- (3) มุ่งเน้นไปยังมูลเหตุพื้นฐานทั่วไป
- (4) จัดให้มีทางเลือกในการแก้ไขข้อพิพาท
- (5) ปรึกษาหารือร่วมกันและพิจารณาตัวเลือกในการไกล่เกลี่ย
- (6) จัดทำข้อตกลง / ปิดการประชุม

จากทั้ง 4 รูปแบบ “Facilitative Mediation” จะเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างที่เป็นแบบแผนมากที่สุด

2. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการประเมินความเห็น (Evaluative Mediation)

ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ย (Mediator) จะใช้ความเชี่ยวชาญของตนช่วยเหลือคู่กรณีประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและพิจารณาถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบทางกฎหมายของคู่กรณีเพื่อนำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการประเมินความเห็นนี้จะมีลักษณะเป็นการชี้นำให้คู่พิพาท โดยที่ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยจะใช้ความระมัดระวังเพื่อมิให้เป็นการชี้นำในเชิงบังคับ แต่จะใช้วิธีการชี้นำให้คู่พิพาทเห็นและเข้าใจถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและช่วยเหลือให้คู่พิพาทได้ตัดสินใจ ได้ถึงทางออกที่ดีที่สุดอย่างเหมาะสม โดยอาศัยการพิจารณาจากข้อเท็จจริงและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องในการอุทธรณ์

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบนี้ ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยมักจะสอบถามคู่กรณีเพื่อประเมินแนวโน้มความเป็นไปได้ที่ข้อพิพาทอาจจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลอย่างเป็นทางการ ดังนั้น เทคนิคนี้จึงจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้คู่กรณีมีความพร้อม โดยชี้แนะถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อคู่กรณีอยู่ต่อหน้าผู้พิพากษาคดีปกครอง (Administrative Law Judge หรือ ALJ)²⁶ ในกระบวนการพิจารณาของศาล นอกจากนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการประเมินความเห็นยังอาจเป็นประโยชน์เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย (legal position) และข้อโต้แย้ง รวมไปถึงการที่ได้รับอิทธิพลมาจากความคิดเห็นของทนายความระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นด้วย

²⁶ เป็นตำแหน่งของผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีปกครองในสหรัฐอเมริกา.

3. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการแปลงสภาพความขัดแย้ง (Transformative Mediation)

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการแปลงสภาพความขัดแย้ง หรือ “Transformative Mediation” จะมุ่งเน้นไปยังปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารโต้ตอบระหว่างคู่กรณี โดยอาศัยภาษาท่าทางและทัศนคติของคู่กรณีเป็นศูนย์กลาง รวมทั้ง เน้นไปที่ลักษณะท่าทางของคู่กรณีที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และปรับความเข้าใจระหว่างคู่กรณีที่อาจมีการเข้าใจผิดต่อกัน สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นหลักสำคัญที่นำมาปรับใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการแปลงสภาพความขัดแย้งนี้

ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการแปลงสภาพความขัดแย้ง จะเป็นไปในลักษณะการไกล่เกลี่ยเพื่อแปลงสภาพความขัดแย้ง โดยมีเป้าหมายหลักคือ ปรับความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นการแก้ไขความสัมพันธ์ของคู่ขัดแย้งให้ เป็นไปในทางบวก นอกจากนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการแปลงสภาพความขัดแย้งได้รับความนิยมนอย่างมากใน กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของการไปรษณีย์แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (The United States Postal Service : USPS) หรือที่เรียกว่า REDRESS สิ่งสำคัญที่ทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบนี้อาจมีประสิทธิภาพมากกว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบอื่นๆ คือ การมีจุดยืนที่มั่นคงให้แก่คู่กรณีที่นำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยรวมถึงผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยด้วย

4. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบการพรรณนา (Narrative Mediation)

“Narrative Mediation” เป็นวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ยึดหลักสมมติฐานว่า จุดยืนของคู่กรณีแต่ละฝ่ายที่นำเข้ามาสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นผลมาจากภาวะกรรมในชีวิตของพวกเขา ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบนี้จึงพยายามที่จะใช้การสนทนา และการแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อให้คู่กรณีเผยเจตนาของฝ่ายตนซึ่งมักจะเป็นไปโดยที่คู่กรณีมิได้เจตนาเพื่อให้รู้ถึงถึงธรรมชาติโดยแท้และความคิดของคู่กรณีต่อข้อขัดแย้งนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบนี้มักจะใช้วิธีการ “เล่าเรื่องราว” (story telling) ที่จะทำให้คู่กรณีเปิดเผยและแสดงออกว่าตนรู้สึกอย่างไรและทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น

ต่อจากนั้น ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยจะนำเรื่องราวที่หลากหลายมาเป็นพื้นฐานในการประชุมต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิด “เรื่องราวทางเลือก”(Alternative Story) ที่จะสามารถเข้ามาแทนที่ความขัดแย้งนั้นได้ ทั้งยังไม่เพียงแต่ส่งผลให้ได้รับข้อตกลงที่ยอมรับได้ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังเป็นการฟื้นฟูความสัมพันธ์ต่อไป เทคนิคนี้ดูเหมือนจะมีประโยชน์อย่างมากเมื่อเป็นกรณีที่คู่กรณีจะต้องดำเนินความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องหลังจากที่ได้รับข้อตกลงจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว

อย่างไรก็ตาม ไม่มีแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะถูกต้องเหมาะสมสำหรับผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทั้งหมด เนื่องจากแต่ละวิธีก็มีทั้งผู้สนับสนุนและผู้ที่ไม่เห็นด้วย แม้ว่าผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB) จะมีความยืดหยุ่น ประนีประนอมและเปิดกว้างให้แก่ความต้องการและคำแนะนำจากคู่กรณีทุกฝ่ายก็ตาม ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยจะใช้ประสบการณ์ของตนมาแนะนำคู่กรณีว่าแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทใดจะเหมาะสมกับพฤติกรรมมากที่สุด

(ข) การทำข้อตกลงก่อนเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ “MSPB”

สำหรับข้อตกลงของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อนที่จะมีการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) จะมีการขอให้คู่กรณีลงนามในข้อตกลงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB “Agreement to Mediate”) ที่กำหนดสิทธิหน้าที่ของคู่กรณี รวมถึงให้ความเข้าใจเกี่ยวกับ Mediation Appeals Program (MAP) เมื่อคู่กรณีได้ลงนามในข้อตกลงและได้รับข้อมูลที่จัดเตรียมโดยผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยแล้ว จึงเป็นที่แน่ใจได้ว่าคู่กรณีได้ตระหนักรู้ถึงกฎต่างๆ และผูกพันในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น ตามแบบฟอร์มข้อตกลงดังนี้

ข้อตกลงการไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม²⁷

ชื่อคดีพิพาท :

MSPB หมายเลขคดี :

ข้อตกลงการไกล่เกลี่ย : ผู้ลงนามตกลงที่จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม.

1. ข้อตกลงเกี่ยวกับความสมัครใจ : คู่สัญญาเข้าใจว่าการไกล่เกลี่ยนี้เป็นไปโดยความสมัครใจและสามารถบอกเลิกในเวลาใดก็ได้

2. ข้อตกลงเกี่ยวกับระยะเวลา : คู่สัญญาเข้าใจว่าจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยอย่างรวดเร็ว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่คู่สัญญาลงนามในสัญญา ดังนั้น คู่สัญญาจะต้องตกลงที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ย สรุปผลการดำเนินการ และการทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทอื่นๆ โดยมีค่าใช้จ่าย แม้ว่าคณะกรรมการจะไม่สามารถรับรองได้ว่าจะมีการไกล่เกลี่ยตามที่คู่สัญญาร้องขอ แต่เพื่ออำนวยความสะดวกในกระบวนการพิจารณา คู่สัญญาจะต้องให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

วันที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายสามารถเข้าร่วมไกล่เกลี่ยได้ ภายใน 45 วันถัดไป :

ผู้ร้อง & ผู้แทน :

ผู้แทนของหน่วยงานและผู้มีอำนาจในการระงับข้อพิพาท :

สถานที่ที่คาดว่าจะดำเนินการไกล่เกลี่ย (เมืองและรัฐ, ที่ตั้ง (ถ้ามี), หรือคู่กรณีอาจให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยทางโทรศัพท์หรือวิดีโอก็ได้) หมายเหตุ กระบวนการไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง สามารถจัดขึ้นได้ในทวีปอเมริกาเท่านั้น

3. ความเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม : คู่สัญญาเข้าใจว่าผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการตัดสินหรือมีได้ทำหน้าที่เป็นทนายหรืออัยการของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

4. บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยในฐานะผู้อำนวยความสะดวก : คู่สัญญาเข้าใจว่าผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่คู่สัญญาในการระงับข้อพิพาทให้เป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย

5. สิทธิในการเป็นผู้แทน : คู่สัญญาเข้าใจว่าคู่สัญญาต่างมีสิทธิให้ตัวแทนช่วยเหลือในขณะที่มีการดำเนินการไกล่เกลี่ย

6. ข้อตกลงที่จะไม่ออกหมายเรียกหรือเปิดเผย : คู่สัญญาตกลงว่าจะไม่เรียกผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้สังเกตการณ์เป็นพยานหรือไม่นำข้อมูลใดๆ ที่เตรียมหรือยื่นต่อผู้ไกล่เกลี่ยมาเป็นพยานในชั้นศาล

²⁷ Merit Systems Protection Board Agreement to Mediate. สืบค้นจาก <http://www.mspb.gov>. เมื่อวันที่

ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องไม่สมัครใจเป็นพยานให้คู่สัญญาฝ่ายใด ไม่เปิดเผยการติดต่อสื่อสารของคู่สัญญา หรือไม่ยื่นรายงานใดๆ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมในการไกล่เกลี่ยนี้ การไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ไกล่เกลี่ย จะไม่เป็นเหตุละเมิดกฎหมายในกรณีที่มีข้อมูลความลับนั้นมิได้มีการรับรองไว้

7. ข้อตกลงเกี่ยวกับการรักษาความลับระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ย : คู่สัญญาตกลงที่จะรักษา ข้อมูลในขณะดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นความลับ คู่สัญญาจะไม่สมัครใจให้การหรือเปิดเผยการติดต่อสื่อสารของคู่สัญญาเองในขณะที่มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยร่วม (Joint Sessions of the Mediation) การไม่เปิดเผย ข้อมูลของคู่สัญญาจะไม่เป็นเหตุละเมิดกฎหมายในกรณีที่มีข้อมูลความลับนั้นมิได้มีการรับรองไว้

8. ขอบเขตภาระหน้าที่ตามกฎหมายของคู่สัญญา : คู่สัญญาจะไม่ผูกมัดกับการเจรจาหรือกระทำใดๆ ระหว่างการไกล่เกลี่ย เว้นแต่จะมีการทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทเป็นลายลักษณ์อักษรโดยคู่สัญญา ที่สำคัญทุกฝ่าย ในกรณีที่ได้ข้อตกลงระงับข้อพิพาทแล้ว ข้อตกลงนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือ ลงนาม และรับรองโดยผู้มีอำนาจของคู่สัญญาทุกฝ่าย จึงจะมีผลผูกพันคู่สัญญาทุกฝ่าย

9. ข้อตกลงเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทและการบังคับตามข้อตกลง: คู่สัญญาเข้าใจ ยอมรับ และ ตกลงว่าเมื่อมีการทำข้อตกลงระงับข้อพิพาทอันเป็นผลของการไกล่เกลี่ยนี้ คู่สัญญาอาจร้องขอให้ คณะกรรมการฯ มีการบันทึกข้อตกลงระงับข้อพิพาทไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการบังคับตามข้อตกลง ในอนาคต การยื่นคำขอให้มีการบันทึกข้อตกลงนี้ จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของคณะกรรมการฯ ก่อนที่จะมีการรับข้อตกลงดังกล่าว

10. ข้อตกลงเกี่ยวกับการห้ามบันทึกระหว่างการไกล่เกลี่ย : คู่สัญญาตกลงกันว่าจะไม่มีการบันทึกภาพ เสียง และถอดเสียงระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ย

11. การยอมรับ ความเข้าใจ และการตกลง : คู่สัญญาได้อ่าน เข้าใจ และตกลงตามข้อตกลงการไกล่เกลี่ยนี้ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ผู้ร้อง _____ วันที่ _____

ผู้แทนของผู้ร้อง _____ วันที่ _____

ผู้แทนของหน่วยงาน _____ วันที่ _____

หน่วยงาน _____ วันที่ _____

ผู้ไกล่เกลี่ย _____ วันที่ _____

“MAP” จะช่วยทำให้การแก้ไขปัญหาพิพาทระหว่างคู่กรณีพิพาทเป็นไปอย่างสะดวก และรวดเร็วกว่าการดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาปกติของ “AJ” นอกจากนี้ คู่กรณีพิพาทไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จากการเข้าร่วมโครงการนี้และยังมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาวินิจฉัยคดีโดยลับ (confidential) อีกด้วย

“Mediator” คือ “ผู้ไกล่เกลี่ย” ซึ่งมีหน้าที่ในการช่วยเหลือและประสานระหว่างคู่กรณีพิพาท เพื่อให้คู่กรณีพิพาทสามารถแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน (mutual agreement) และเป็นที่พึงพอใจทั้งสองฝ่ายได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะแตกต่างไปจากบทบาทหน้าที่ของ “AJ” ที่ทำหน้าที่เป็น “ผู้ตัดสิน” ที่จะกำหนดวิธีการเยียวยาหรือระงับข้อพิพาทให้แก่คู่กรณีพิพาทตามที่ตนเห็นสมควรหรือเห็นว่าเป็นธรรม แต่วิธีดังกล่าวอาจจะไม่ใช่สิ่งที่คู่กรณีพิพาทคาดหวังหรือปรารถนา

“MAP” เป็นกระบวนการที่ได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จ เนื่องจากพบว่ามีคู่กรณีพิพาทเป็นจำนวนมากได้เลือกที่จะนำปัญหาพิพาทของตนเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยตามโครงการนี้แทนการอุทธรณ์ต่อ “AJ” และประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก็สามารถหาแสวงหาข้อยุติหรือระงับข้อพิพาทได้ในขั้นนี้ นอกจากนี้ ผลจากการสำรวจความเห็นของผู้ใช้บริการของโครงการ “MAP” พบว่ามีจำนวนผู้ใช้บริการถึงประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ที่แสดงความพึงพอใจและกล่าวว่าตนจะเลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยของโครงการนี้อีก หากประสบปัญหาพิพาทในอนาคต

(ค) ข้อแตกต่างระหว่าง “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ “Mediator” ตาม “MAP” กับ “การพิจารณาวินิจฉัยคดีของ “AJ” ของหน่วยงาน “MSPB”

การไกล่เกลี่ยของ “Mediator” ตาม “MAP” จะมีกระบวนการที่รวดเร็ว และไม่ซับซ้อนยุ่งยาก ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของ “AJ” ที่มีการวางรูปแบบกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของตนให้เหมือนกับศาล โดยการกำหนดให้คู่กรณีพิพาทต้องทำการรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานและนำเสนอในรูปแบบที่เป็นทางการให้แก่ “AJ” เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ “Mediator” มีเป้าหมายหลักในการช่วยให้คู่กรณีพิพาทสามารถแสวงหาข้อตกลงร่วมกันและเป็นที่พึงพอใจทั้งสองฝ่ายด้วยตนเอง ดังนั้น “Mediator” จะไม่เข้าไปทำหน้าที่ในการตัดสินใจแทนคู่กรณีพิพาท แต่จะใช้ความรู้ความสามารถและทักษะของตนในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่คู่กรณีพิพาทแทนซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่งที่แตกต่างกันไปจาก “AJ” อย่างมาก²⁸ ดังตารางเปรียบเทียบดังนี้

²⁸ เพ็ญญา พจมานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ, เล่มเดิม, หน้า 10-11.

ตารางที่ 3.1 ตารางสรุปข้อแตกต่างระหว่าง “การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยของ “Mediator” กับ “การพิจารณาวินิจฉัยคดีของ AJ”²⁹

การไกล่เกลี่ยของ “Mediator”	การพิจารณาวินิจฉัยคดีของ “AJ”
คู่กรณีพิพาทเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	“AJ” เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดี
“Mediator” มีหน้าที่ช่วยเหลือคู่กรณีพิพาทในการกำหนดประเด็นข้อพิพาท รวมทั้งเรื่องผลประโยชน์และวิธีการระงับปัญหาพิพาท	แม้ว่า “AJ” มีหน้าที่ช่วยเหลือคู่กรณีพิพาทในการกำหนดประเด็นข้อพิพาทเช่นกัน แต่ “AJ” เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทและผลประโยชน์ที่คู่กรณีพิพาทพึงจะได้รับ
คู่กรณีพิพาทเป็นผู้ที่กำหนดระเบียบข้อบังคับพื้นฐานเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย	มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเอาไว้เรียบร้อยแล้ว
การไกล่เกลี่ยจะกระทำโดยลับ	การพิจารณาวินิจฉัยจะกระทำโดยเปิดเผย
คู่กรณีพิพาทจะเจรจาสื่อสารระหว่างกัน โดยตรง	คู่กรณีพิพาทจะเจรจาสื่อสารกัน โดยผ่านตัวแทนของคู่กรณีพิพาทแต่ละฝ่าย (หากมีการแต่งตั้งตัวแทนของคู่กรณีพิพาทกันขึ้น) ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ “AJ”
ให้ความสำคัญแก่ผลประโยชน์ จิตใจและอารมณ์ เป้าหมาย และความสัมพันธ์ของคู่กรณีพิพาทมากกว่าตัวบทกฎหมาย	ให้ความสำคัญแก่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และกระบวนการวิธีพิจารณา

²⁹ เพ็ญญา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ. เล่มเดิม. หน้า 12-13.

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

การไกล่เกลี่ยของ“Mediator”	การพิจารณาวินิจฉัยคดีของ “AJ”
การประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยมีรูปแบบไม่เป็นทางการและคู่กรณีพิพาทสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมขึ้นใช้บังคับเองได้	การพิจารณาวินิจฉัยคดีมีรูปแบบที่เป็นทางการมากกว่า และต้องดำเนินการไปตามกระบวนการวิธีพิจารณาที่มีการกำหนดไว้แล้ว
ข้อตกลงระงับข้อพิพาทจะคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของคู่กรณีพิพาทเป็นสำคัญ	คำวินิจฉัยจะออกมาโดยคำนึงถึงระเบียบกฎหมายและพยานหลักฐานเป็นสำคัญ
การระงับข้อพิพาทถือเป็นข้อตกลงร่วม (mutual agreement) ของคู่กรณีพิพาท และเป็นสิ่งคำนึงถึงประโยชน์ของคู่กรณีพิพาททั้งสองฝ่าย	คำวินิจฉัยมักส่งผลให้มีฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์และฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์
มักใช้เวลาไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติปัญหาพิพาทเพียงไม่กี่ชั่วโมงหรือไม่กี่วันเท่านั้น	มักใช้เวลาเป็นเดือนหรืออาจมากกว่านั้นในการวินิจฉัยตัดสินคดี
ข้อตกลงระงับข้อพิพาทจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของคู่กรณีพิพาทเอง	คำวินิจฉัยจะมีขึ้นโดย “AJ”
มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไกล่เกลี่ยที่ไม่สูง	อาจมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่สูง

3.2 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ที่ในระบบบริหารงานบุคคล เกี่ยวกับเฉพาะกระบวนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการไว้โดยเฉพาะ เรียกว่า คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมของออสเตรเลีย (The Public Service and Merit Protection Commission) หรือ “PSMPC”³⁰

3.2.1 เหตุผลและความเป็นมาของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ระบบวินัยของข้าราชการพลเรือนของประเทศออสเตรเลีย จะเป็นไปตาม Public Service Act 1999 โดยมีองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลด้านวินัยออสเตรเลีย ได้แก่ มন্ত্রীว่าการราชการแผ่นดิน หรือ Public Service Commissioner โดยมีมนตรีช่วยว่าการราชการแผ่นดิน (Deputy Public Service Commissioner) และมนตรีว่าการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในระบบราชการ (Merit Protection Commissioner) โดยบุคคลทั้งสามดังกล่าวรวมกันเรียกว่า คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือ Public Service Commission โดยจะมีหน่วยงานประจำเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งมาตรา 45 และมาตรา 52 แห่ง Public Service Act 1999 ได้กำหนดให้ Public Service Commissioner และ Protection Commissioner ตามลำดับ จะต้องได้รับการแต่งตั้งโดยผู้สำเร็จราชการ (Governor-General) จากกระบวนการสรรหา และมีวาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี³¹

คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมของออสเตรเลีย (The Public Service and Merit Protection Commission) เรียกโดยย่อว่า “PSMPC” มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกันว่า ค่านิยมของระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้นำไปใช้โดยหน่วยงานหรือการจ้างงาน ต้องอยู่บนพื้นฐานของระบบคุณธรรม มาตรฐานทางจริยธรรม การปฏิบัติงาน และการเลื่อนตำแหน่งที่เป็นธรรม เพื่อส่งเสริมให้งานบริการสาธารณะสัมฤทธิ์ผล และมีประสิทธิภาพ

³⁰สำนักงานกฎหมาย. (ม.ป.ป.). *ระบบพิทักษ์คุณธรรมออสเตรเลีย*. 10 พฤศจิกายน 2553, จาก <http://www.ocsc.go.th/ocsccms/frontweb/view.jsp?categoryID-CAT0002188>. อ้างใน นุชนาด ประทีปธีรานันต์. *วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2553)*, หน้า 61.

³¹สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2545, ธันวาคม). รายงาน เรื่อง “โครงการปฏิรูประบบวินัยวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์เจ้าหน้าที่ของรัฐ”, เล่ม 1. หน้า 55.

โดยเน้นในเรื่องการให้บริการประชาชนเป็นหลัก โดยให้คำแนะนำและให้แนวทางการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อปฏิบัติตาม³²

3.2.2 การกิจของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของประเทศออสเตรเลีย (MPC) มีภารกิจที่สำคัญ ดังนี้

(1) ทบทวนคำวินิจฉัยสั่งการที่มีผลกระทบต่อพนักงานของรัฐเป็นการเฉพาะราย โดยมุ่งหวังให้ส่วนราชการหน่วยงานทั้งหลายมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน ปราศจากข้อขัดแย้งและเกือหนุนให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณข้อควรปฏิบัติ (APS Code of Conduct) ของพนักงานแห่งเครือรัฐออสเตรเลีย

(3) สอบสวนข้อร้องเรียนว่ามีการกระทำที่ละเมิด ไม่สอดคล้องกับ APS Code of Conduct

(4) สอบสวนการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการ ตามที่รัฐมนตรีซึ่งกำกับดูแลระบบราชการร้องขอมา

(5) ตั้งคณะกรรมการอิสระที่มีชื่อเรียกว่า the Independent Selection Advisory Committees : ISAC เพื่อพิจารณาและมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง การเลื่อนขั้น หรือการมอบหมายหน้าที่การงานใดๆ ตามการร้องขอจากหัวหน้าส่วนราชการในสังกัดเครือรัฐออสเตรเลีย (โดยเป็นการดำเนินการลักษณะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดำเนินการ (fee-for-service basis)

(6) ให้บริการพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับการจ้างงาน ให้แก่หน่วยงานอื่นที่มีได้สังกัดเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งอาจจะเป็นรัฐ รัฐบาลท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชนในลักษณะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดำเนินการ (fee-for-service basis)

3.2.3 โครงสร้างของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (PSMPC)

“PSMPC” มีคณะกรรมการ 3 คน คือ 1) The Public Service Commissioner
2) The Deputy Public Commissioner และ 3) The Merit Protection Commissioner (The MPC)³³

³² นุชนาด ประทีปธีรานันต์. (2553). ปัญหากระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, หน้า 61.

³³ สำนักงาน ก.พ. (2554, กันยายน). รายงานการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยอุทธรณ์และคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. (พิมพ์ครั้งที่ 1). หน้า 63.

ประเทศออสเตรเลียจะไม่แยกหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพิทักษ์ระบบคุณธรรมให้เป็นอิสระต่างหากอีกหน่วยงานหนึ่งดังเช่น สหรัฐอเมริกา แต่รวมงานด้านนี้ไว้ในหน่วยงานเดียวกันกับหน่วยงานบริหารบุคคลแล้วเรียกชื่อหน่วยงานนี้รวมกันว่า The Public and Merit Protection Commission (PSMPC) โดย PSMPC นั้น จะเน้นด้านการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐ มากกว่าจะเน้นเรื่องการออกกฎเพื่อบังคับให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตาม หรือเรียกว่า คอยเป็นที่เลี้ยงในการดำเนินงาน แต่คำตัดสินนั้นไม่เด็ดขาดและไม่ผูกพันหน่วยงานของรัฐ เช่น MSPB ของสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องยังสามารถอุทธรณ์คำตัดสินของ PSMPC ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ Merit Protection ไปยังศาลยุติธรรมเช่นเดียวกับของสหรัฐอเมริกา³⁴

3.2.4 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (PSMPC)

- (1) สอบสวนข้อร้องเรียนว่ามีการกระทำที่ละเมิด ไม่สอดคล้องกับ APS Code of Conduct
- (2) สอบสวนการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวข้องกักระบบราชการตามที่รัฐมนตรีซึ่งกำกับดูแลราชการร้องขอมา
- (3) ตั้งคณะกรรมการอิสระที่มีชื่อว่า the Independent Selection Advisory Committees : ISAC เพื่อพิจารณาและมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง การเลื่อนขั้น หรือการมอบหมายหน้าที่การงานใดๆ ตามการร้องขอจากหัวหน้าส่วนราชการในสังกัดเครือรัฐออสเตรเลีย (โดยเป็นการดำเนินการลักษณะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดำเนินการ (fee-for-service basis))
- (4) ให้บริการพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับการจ้างงานให้แก่หน่วยงานอื่นที่มีได้สังกัดเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งอาจจะเป็นรัฐ รัฐบาลท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชนในลักษณะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดำเนินการ (fee-for-service basis)³⁵
- (5) ให้คำแนะนำแก่รัฐบาลในด้านงานบริการสาธารณะ
- (6) บริการจัดการและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเข้าใจบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ The Public Service Act 1999 และบทกฎหมายอื่นๆ ที่บัญญัติตามมาเพื่อให้เป็นไปตาม The PS Act 1999
- (7) ให้คำแนะนำแก่หัวหน้าหน่วยงานและผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานของรัฐบาลต่างๆ เกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานองค์กร

³⁴ นุชนาด ประทีปธีรานันต์. เล่มเดิม. หน้า 64.

³⁵ รวบรวมและเรียงข้อมูลจาก <http://www.apsc.gov.au> และ <http://www.airc.gov.au>. เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2550. อ้างใน สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. เล่มเดิม. หน้า 23.

(8) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับ Public Service ในเรื่องค่านิยม (Values) เรื่องประมวลความประพฤติ (Code of Conduct) และเรื่องนโยบายความหลากหลายในการจ้างงาน (Workplace diversity)

(9) ควบคุมตรวจสอบและวิเคราะห์ในประเด็น แนวโน้ม และเปลี่ยนแปลงปรับปรุง เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

(10) เป็นผู้นำในเรื่องบริการสาธารณะ และให้บริการเป็นการทั่วไปในระดับชาติ เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาและการฝึกอบรม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบัน

(11) ตรวจสอบความถูกต้อง กรณีผลการปฏิบัติงานของ agencies ที่กระทบกับ public service employees ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

(12) ประเมิน ทำรายงาน และเผยแพร่ต่อสาธารณะเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่อง public service

(13) ดำเนินการเพื่อให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ และองค์ประกอบ ในเรื่องการให้บริการสาธารณะ³⁶

(14) ใต้สวนรายงานที่ยื่นต่อ “MPC” หรือต่อบุคคลอื่นที่ได้รับแต่งตั้งโดย “MPC” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16

(15) ใต้สวนการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ความประพฤติ (Code of Conduct) ที่กระทำโดยมนตรีว่าราชการแผ่นดิน (Public Service Commissioner) และรายงานผลการสอบสวนต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร (Speaker of the House of Representatives) หรือ ประธานวุฒิสภา (President the Senate)

(16) ใต้สวนการกระทำของข้าราชการของรัฐ (APS) ตามคำสั่งของรัฐมนตรี ที่ควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคลภาครัฐ (Public Service Minister) และรายงานผลการสอบสวนนั้น ต่อรัฐมนตรี

(17) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎระเบียบอื่นๆ ที่ออกตามมาตรา 33 แห่ง The Public Service Act 1999³⁷

3.2.5 การไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการและการไกล่เกลี่ยอุทธรณ์การเลิกจ้างพนักงานของรัฐ

ในประเทศออสเตรเลียได้มีการสนับสนุนให้นำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative dispute resolution หรือ ADR) มาใช้ในระบบบริหารงานบุคคล ไม่ว่าจะพิจารณาโดย คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (The MPC) หรือโดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

³⁶ นุชนาด ประทีปธีรานันต์. เล่มเดิม. หน้า 62.

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (สำนักงาน ก.พ.). เล่มเดิม. หน้า 56-57.

แห่งประเทศออสเตรเลีย (AIRC) โดยมีการนำวิธีระงับข้อพิพาททางเลือก (ADR) โดยเฉพาะวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน เรียกว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ หรือการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ ซึ่งจะเห็นได้จากกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ดังนี้

(ก) การระงับข้อพิพาททางเลือกของ Australian Public Service Commission³⁸

การระงับข้อพิพาททางเลือก เป็นถ้อยคำที่นำมาใช้เพื่อกล่าวอย่างครอบคลุมถึงกระบวนการที่มีบุคคลที่เป็นกลางเข้ามาช่วยเหลือในการหาข้อยุติให้แก่ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณี

กระบวนการในการระงับข้อพิพาททางเลือก อาจจะเป็นการอำนวยความสะดวก การให้คำปรึกษา หรือการกำหนดกระบวนการที่คัดเลือกมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อพิพาท

กล่าวด้วยการบริการสาธารณะ (กฎข้อ 5.1 (4)) ยอมรับให้การระงับข้อพิพาททางเลือกเป็นมาตรการในการแก้ไขข้อเรียกร้องของลูกจ้าง หน่วยงานจึงได้ใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทนี้เพิ่มมากขึ้น ไปพร้อมๆ กับแผนทบทวนการดำเนินการ (the review of actions scheme) ยกตัวอย่างเช่น เมื่อลูกจ้างได้มีข้อสงสัยเกี่ยวกับคำร้องขอหรือร้องทุกข์ ฝ่ายปฏิบัติงานบุคคลอาจจะเสนอให้มีการไกล่เกลี่ยให้เป็นกระบวนการแรก ในการแก้ไขข้อกังวลของลูกจ้าง

หน่วยงานของรัฐขนาดใหญ่บางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงกลาโหม ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการระงับข้อพิพาททางเลือก และใช้เป็นยุทธวิธีในการตอบสนองต่อความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน อย่างเป็นทางการ

กระทรวงกลาโหมได้ใช้การระงับข้อพิพาททางเลือกให้เป็นวิธีการที่พียงนำมาใช้ในการหาข้อยุติแก่ความขัดแย้งในสถานที่ปฏิบัติงาน การระงับข้อพิพาททางเลือกและ โครงการความเป็นธรรม (equity programs) จะดำเนินการโดยผ่านศูนย์ความเป็นธรรมและการแก้ไขในแต่ละเมืองหลวงของแต่ละดินแดน

ศูนย์เหล่านี้จะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติงานความเป็นธรรมและการแก้ไขที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับความขัดแย้ง การไกล่เกลี่ย และกระบวนการในการอำนวยความสะดวกเป็นกลุ่ม และจะใช้เทคนิคเฉพาะสำหรับ “กระทรวงกลาโหม” ที่เรียกว่า การแก้ไขปัญหาเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Problem Solving) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ให้ผู้ปฏิบัติงานต้องประสานงานร่วมกับ ผู้การ ผู้จัดการ หรือลูกจ้าง เพื่อแสวงหาและตรวจสอบทุกแง่มุมของ

³⁸ <http://www.apsc.gov.au/publication-and-media/current-publications/not-just-about-pro>. เมื่อวันที่

ความขัดแย้งหรือข้อพิพาท เพื่อที่จะพิจารณาถึงทางเลือกในการแก้ไข และเลือกวิธีการที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหา

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติงานความเป็นธรรมและการแก้ไข ยังจัดฝึกอบรมทักษะและความตระหนักในความเป็นธรรมและความหลากหลายและการป้องกัน และจัดให้มีการแก้ไขความขัดแย้งในสถานที่ปฏิบัติงานแต่เริ่มแรกด้วย

กระทรวงมีผู้ไกล่เกลี่ย 55 คน (ซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติได้รับการรับรองจากสำนักรับรองนักไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแห่งชาติ) ผู้สนับสนุนงานแก้ไขความขัดแย้งที่ได้รับการรับรอง 25 คน และกลุ่มผู้อำนวยการความสะดวที่มีศักยภาพจำนวน 11 กลุ่ม ในศูนย์ความเป็นธรรมและการแก้ไขที่อยู่ในภูมิภาคจะมีผู้ปฏิบัติงานความเป็นธรรมและการแก้ไขที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา จำนวน 13 คน

ผลการประเมินโครงการได้แสดงให้เห็นว่าได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับไว้วางใจในกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกและผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างมาก

วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก มีดังนี้

(1) การไกล่เกลี่ย (Mediation) เป็นกระบวนการที่อาศัยความสมัครใจของกลุ่มแห่งข้อพิพาท ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลภายนอกที่เป็นกลาง ที่จะเข้ามาชี้ประเด็นแห่งข้อขัดแย้งเพื่อพิจารณาหาทางเลือกและจัดทำทางเลือกและดำเนินการประการใดเพื่อให้บรรลุข้อตกลงร่วมกัน ผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่มีบทบาทในการให้คำปรึกษาหรือเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับเนื้อหาหรือผลลัพธ์ของข้อพิพาท แต่อาจจะให้คำแนะนำตามกระบวนการในการแก้ไขข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยโดยปกติแล้วจะเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ และผลที่ได้รับที่ออกมาจะเป็นความลับระหว่างคู่กรณีแห่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น

(2) การประชุมร่วมของที่ทำงาน (Workplace conferencing) คือ การนำเอากลุ่มของพนักงานร่วมกัน พร้อมทั้งผู้อำนวยการความสะดว (ผู้สนับสนุน) ที่เป็นกลางและมีคุณสมบัติทักษะที่เพียงพอ มาดำเนินการประชุมร่วมกันในกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในสถานที่ทำงานหรือเป็นข้อพิพาทที่ไม่ได้รับการแก้ไขไปอย่างสมควรจะเป็น เป้าหมายของการประชุมร่วมกันคือการให้ทุกคนที่ได้รับผลกระทบจากข้อพิพาท ได้คิดพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ผลต่อบุคคลและคิดถึงวิธีการที่ดีที่สุดที่จะนำไปสู่การแก้ไขประเด็นปัญหา

(3) การประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliation) เป็นกระบวนการที่คู่กรณีข้อพิพาท โดยความช่วยเหลือของผู้ประนีประนอมข้อพิพาท จะทำการชี้ประเด็นแห่งข้อพิพาท จัดทำทางเลือกพิจารณาทางเลือกและดำเนินการทุกประการเพื่อให้บรรลุถึงความตกลงร่วมกัน ผู้ประนีประนอมข้อพิพาท จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นแห่งข้อพิพาท และ/หรือทางเลือกในการแก้ไข แต่จะไม่กำหนดวิธีการแก้ไข โดยจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการกระบวนการประนีประนอมข้อพิพาท

(4) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นกระบวนการซึ่งคู่กรณีแห่งข้อพิพาทเสนอข้อพิพาท พร้อมทั้งพยานหลักฐานเพื่อให้มีการระงับข้อพิพาทนั้นให้กับผู้ทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาท (อนุญาโตตุลาการ) ซึ่งเป็นผู้ที่จะทำการพิจารณาข้อพิพาทและมีคำวินิจฉัยที่ผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม

การเป็นวิชาชีพของการระงับข้อพิพาททางเลือก

การระงับข้อพิพาททางเลือกได้กลายเป็นวิชาชีพมากขึ้นโดยมีการจัดตั้งองค์กรด้านวิชาชีพ³⁹ การมีประมวลวิธีปฏิบัติและมาตรฐานการรับรองแห่งชาติ แผนงานด้านการรับรองคุณภาพแห่งชาติสำหรับการไกล่เกลี่ยได้เริ่มต้นในเดือนมกราคม 2008 คณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางเลือก (National Advisory Council on Alternative Dispute Resolution (NADRAC)) ซึ่งได้แนะนำให้อัยการสูงสุดทำการพัฒนาและส่งเสริมการระงับข้อพิพาททางเลือก ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำและพัฒนาแผนงานดังกล่าว⁴⁰ หน่วยงานบางแห่งได้ลงทุนในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านทรัพยากรบุคคลในด้านการไกล่เกลี่ย ซึ่งหากหน่วยงานได้มีการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสถานที่ปฏิบัติงานแล้ว เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานดังกล่าวของหน่วยงาน ควรที่จะมีมาตรฐานที่ได้รับการรับรองในระดับประเทศด้วย

การใช้การระงับข้อพิพาททางเลือกอย่างเหมาะสม

หน่วยงานต่างๆ ได้รับการสนับสนุนจากการทำงานของ NADRAC ให้นำแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการและแก้ไขข้อพิพาทไปใช้อย่างกว้างๆ และให้ใช้การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมโดยผ่านการใช้กระบวนการรับฟังความทุกฝ่าย ทั้งนี้ ในการแสวงหาวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกเพื่อนำมาใช้กับการแก้ไขข้อพิพาทในสถานที่ปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตาม หลักการที่ใช้นำมาสนับสนุนการใช้การระงับข้อพิพาททางเลือกนั้น มีข้อจำกัดในการใช้วิธีการบางอย่างกับข้อพิพาทบางประเภท ตัวอย่างเช่น เมื่อได้แนะนำให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านทรัพยากรบุคคลจะต้องพิจารณาถึงต่อไปนี้

(1) การเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นไปโดยสมัครใจข้อพิพาทบางอย่างอาจเหมาะสมกับการไกล่เกลี่ย บางอย่างก็อาจไม่เหมาะที่จะนำมาใช้

(2) ความเป็นกลางและความเป็นอิสระของผู้ไกล่เกลี่ยเป็นสิ่งสำคัญต่อความน่าเชื่อถือและความสำเร็จของกระบวนการในการไกล่เกลี่ยทั้งหมด

³⁹ โปรตดู เช่น LEADR ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่รับสมาชิกสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการระงับข้อพิพาท ได้จาก www.leadr.com.au/.

⁴⁰ ดูเพิ่มเติมจาก www.nadrac.gov.au.

(3) การไถ่เกลี่ยอาจจะไม่สามารถนำไปใช้ได้กับข้อพิพาททุกประเภท อาทิเช่น ข้อพิพาทที่ทำให้เกิดประเด็นด้านความประพฤติที่ร้ายแรงเพียงพอที่จะเข้าสู่การพิจารณาตามกระบวนการของหน่วยงานในการสอบสวนการกระทำมิชอบที่เป็นที่สงสัยนั้น เป็นข้อพิพาทที่มีควรจะนำมาสู่การไถ่เกลี่ย ในกรณีเช่นนี้ หน่วยงานจะต้องดำเนินการให้เห็นว่าได้มีการดำเนินการให้มาตรฐานความประพฤติที่เหมาะสมเป็นหลักสำคัญและอย่างเปิดเผย การตกลงเป็นส่วนตัวสำหรับเรื่องดังกล่าวโดยผ่านการไถ่เกลี่ยเป็นสิ่งมีอาจทำได้ คู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะต้องรู้สึว่าการไถ่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่ปลอดภัยซึ่งคู่กรณีจะสามารถรับฟังข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายร่วมกันอย่างเคารพกัน การมีผลประโยชน์หรือพฤติกรรมของคู่กรณีที่เกิดข้อพิพาทอาจทำให้เห็นว่าข้อพิพาทนั้นไม่เหมาะสมที่จะใช้การระงับข้อพิพาทโดยการไถ่เกลี่ย ผู้ไถ่เกลี่ยที่มีความเชี่ยวชาญควรทำการตรวจสอบล่วงหน้าก่อนการไถ่เกลี่ย (การประเมินก่อนรับ) เพื่อชี้ว่าการไถ่เกลี่ยมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ หากพิจารณาถึงค่านิยม ผลประโยชน์ และพฤติกรรมของคู่กรณี

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการไถ่เกลี่ยคือการที่ผู้ไถ่เกลี่ยนั้นถูกมองว่ามีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระ ทักษะในการระงับข้อพิพาทเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่มีประโยชน์ของนักปฏิบัติการด้านทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม อาจเป็นสิ่งที่เหมาะสมมากกว่าที่จะให้ผู้ไถ่เกลี่ยที่เป็นผู้มีอาชีพเชี่ยวชาญโดยตรงจากภายนอกเข้ามาทำหน้าที่ไถ่เกลี่ย เว้นแต่ หน่วยงานจะมีขนาดที่ใหญ่เพียงพอที่จะจัดบริการที่มีความเป็นอิสระในการให้คำปรึกษาและการจัดการด้านการให้คำปรึกษาของฝ่ายทรัพยากรบุคคล

แม้การไถ่เกลี่ยอาจจะไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมอยู่เสมอที่จะนำมาใช้กับกรณีข้อพิพาทในสถานที่ปฏิบัติงาน แต่ขอบเขตที่กว้างของกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ นอกจากนี้ กระบวนการดำเนินการที่เป็นทางการยังมีความจำเป็น อาทิเช่น การสอบสวนเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบที่เป็นที่สงสัย ซึ่งเมื่อได้มีการสอบสวนจนถึงที่สุดแล้ว เทคนิคในการระงับข้อพิพาททางเลือกสามารถนำมาช่วยสร้างความสัมพันธ์ภายในสถานที่ปฏิบัติงานได้ แม้การเข้าร่วมกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกจะเป็นกระบวนการที่อาศัยความสมัครใจ แต่อาจมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับผลกระทบด้านอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อขัดแย้งในสถานที่ทำงาน เพราะการฟื้นฟูความกลมเกลียวกันภายในสถานที่ทำงาน ความเป็นทีมงาน และการเพิ่มผลผลิตในการทำงานถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญ

(๗) การพิจารณาอุทธรณ์โดย The Merit Protection Commission (The MPC)

(1) เรื่องที่จะร้องเรียนมายัง The MPC ได้แก่

1) เป็นเรื่องซึ่งหัวหน้าหน่วยงานได้แจ้งแก่ผู้ร้องเรียนว่าเป็นกรณีที่ไม่อาจ ทบทวนได้ตามกฎหมาย อาทิเช่น การเลิกจ้าง ซึ่งเป็นเรื่องอยู่ในขอบอำนาจของ Australial Industrial Relation Commission เป็นคำสั่งทางนโยบาย คำสั่งที่ออกโดยรัฐมนตรีตาม the Public Service Act หรือกฎหมายอื่น การออกมาตรการโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เกี่ยวข้องกับคุณค่าที่ยึดถือ การละเมิดจรรยาบรรณ และคำสั่งตามกฎหมายว่าด้วยความลับ ทางราชการ

2) เป็นกรณีที่ได้มีการทบทวนคำสั่งโดยหัวหน้าส่วนราชการที่ตนสังกัดแล้ว แต่ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยทบทวนนั้น⁴¹

(2) รูปแบบและการยื่นคำร้องเรียน

- 1) คำร้องเรียนต้องทำเป็นหนังสือ
- 2) คำร้องเรียนต้องระบุสาเหตุสั้นๆ ว่า เพราะเหตุใดจึงมาร้องเรียนยัง The MPC
- 3) ให้ยื่นคำร้องเรียนผ่านหัวหน้าหน่วยงานที่ตนสังกัด เพื่อให้ส่งต่อไปยัง

The MPC

4) เมื่อหน่วยงานรับคำร้องเรียนดังกล่าวแล้ว จะต้องส่งเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ต่อไปยัง The MPC ภายใน 14 วัน พร้อมกับเอกสารทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง

5) หน่วยงานจะต้องส่งสำเนาของเอกสารทั้งหลายที่ส่งไปยัง The MPC ให้แก่ บุคคลผู้ร้องเรียน⁴²

(3) วิธีพิจารณาของ The MPC

1) The MPC จะตั้งบุคคลหนึ่ง หรือคณะบุคคล ทำหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียน ที่เสนอมานี้ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจะติดต่อกลับมายังผู้ร้องเรียนเพื่ออธิบายถึงขั้นตอน การพิจารณาทั้งหลาย

2) หากเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน อาจพิจารณาบนพื้นฐานของเอกสารที่ได้เสนอมานี้ และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ร้องเรียนจนได้ข้อสรุปของเรื่องร้องเรียน

3) ในกรณีที่มีความจำเป็น บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอาจเรียกเอกสารเพิ่มเติม ใต้วงวนบุคคลใดๆ ที่อาจให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง หรือกำหนดให้มีการออกนั้รับฟังคำชี้แจง อย่างรูปแบบที่เป็นทางการก็ได้

4) การไต่ถามเถียงอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้มีข้อยุติ มักเป็นกระบวนการ ที่สนับสนุนให้เลิกใช้ในการแก้ปัญหาตามที่ร้องเรียน

⁴¹ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. เล่มเดิม. หน้า 26.

⁴² แหล่งเดิม.

5) เมื่อกระบวนการไต่สวน พิจารณาทบทวนเสร็จสิ้นแล้ว บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินการจะต้องแจ้งไปยัง The MPC เพื่อจัดทำรายงานเสนอไปยังหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียน หาก The MPC เห็นว่าคำสั่งหรือการดำเนินการของส่วนราชการไม่มีเหตุผลอันสมควร ก็อาจมีคำแนะนำให้ดำเนินการทบทวนใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง คำวินิจฉัย หรือให้เปลี่ยนแปลงกฎหรือกระบวนการใดๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือให้ดำเนินการอื่นใดที่เหมาะสม โดย The MPC จะจัดส่งสำเนารายงานข้างต้นให้ผู้ร้องเรียนทราบ

6) The MPC จะจัดส่งสำเนารายงานข้างต้นให้ผู้ร้องเรียนทราบ⁴³

(4) คำบังคับของรายงาน The MPC

โดยทั่วไป หน่วยงานทั้งหลายได้รับการคาดหวังว่าจะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ The MPC อย่างไรก็ดี The MPC ไม่มีอำนาจบังคับให้หน่วยงานปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของตนตามที่ปรากฏในรายงานที่เสนอไป สิ่งที่ The MPC จะดำเนินการได้ก็คือ หากหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ The MPC จะรายงานไปยังรัฐมนตรีที่กำกับดูแลหน่วยงานนั้นๆ หรือรายงานไปยังนายกรัฐมนตรี หรือรายงานไปยังรัฐสภา⁴⁴

(5) สิทธิอุทธรณ์ของผู้ร้องเรียน

ตามบทบัญญัติแห่ง the Public Service Act 1999 กำหนดว่า แม้ว่าผู้ร้องเรียนจะไม่พอใจในความเห็นตามรายงานของ The MPC ก็ไม่มีขั้นตอนใดๆ ต่อไปให้ผู้ร้องเรียนดำเนินการ สิ้นสุดเพียงแค่ว่า The MPC อย่างไรก็ดี ไม่เป็นการตัดสิทธิที่ผู้ร้องเรียนที่จะใช้สิทธิยื่นฟ้องต่อศาลได้ แต่จะถูกจำกัดเพียงมีสิทธิให้ทบทวนในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น⁴⁵

(ค) การพิจารณาอุทธรณ์การเลิกจ้างพนักงานของรัฐ โดย Australian Industrial Relations Commission (AIRC)

ในกรณีของการถูกเลิกจ้างให้ออกจากงาน พนักงานรัฐผู้นั้นสามารถใช้สิทธิเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์แห่งประเทศออสเตรเลีย (The Australian Industrial Relations Commission : AIRC)

(1) เรื่องที่จะร้องเรียนมายัง “AIRC” ได้แก่

ตามกฎหมาย the Workplace Relation Act 1996 มีเหตุแห่งการร้องเรียนใน 2 กรณีด้วยกัน คือ การให้ออกจากการงานโดยไม่เป็นธรรม (unfair dismissal) อันเกี่ยวกับการให้ออกจากการงานโดยเร่งด่วน ไม่ยุติธรรม หรือไม่มีเหตุผลอันสมควร กับการเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

⁴³ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. เล่มเดิม. หน้า 27.

⁴⁴ แหล่งเดิม.

⁴⁵ แหล่งเดิม.

(unlawful termination) อันเป็นกรณีของการเลิกจ้างโดยไม่มีสาเหตุจากการเลือกปฏิบัติ หรือ การเลิกจ้างโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าหรือจ่ายเงินค่าจ้างแทนการบอกกล่าว

(2) วิธีพิจารณาของ “AIRC”

1. ผู้ร้องเรียนจะต้องยื่นเรื่องต่อ “AIRC” ภายใน 21 วัน นับแต่วันเลิกจ้างมีผล การ ยื่นเกินระยะเวลาที่กำหนด จะต้องระบุเหตุผลความจำเป็นอันสมควรมาด้วย
2. ฝ่ายทะเบียนที่รับเรื่องจะแจ้งไปยังหน่วยงานให้ทราบถึงเรื่องร้องเรียนการเลิกจ้าง และให้ตอบกลับภายใน 7 วันนับแต่ได้รับหนังสือแจ้ง
3. หลังจากนั้นจะมีการกำหนดเวลาให้คู่กรณีมายังสำนักงานเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย อันเป็นกระบวนการเบื้องต้นที่หวังจะยุติเรื่องได้เร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
4. การไกล่เกลี่ยจะมีลักษณะเป็นการประชุมลับและมีลักษณะไม่เป็นทางการ โดยมีกรรมการคนหนึ่งใน “AIRC” ทำหน้าที่ประธาน ในการประชุมไกล่เกลี่ยอาจกระทำทางโทรศัพท์ก็ได้ และจะไม่มีการบันทึกรายงานการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่เป็นการบันทึกเนื้อหาที่เป็นข้อยุติตกลงกันได้
5. มีข้อสังเกตว่า หากผู้ร้องเรียนไม่มาในวันไกล่เกลี่ย เรื่องร้องเรียนนั้นจะถูกจำหน่ายออกไป
6. ถ้าการไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ กรรมการ “AIRC” ที่ทำหน้าที่ประธาน จะออกใบรับรองการไกล่เกลี่ย (conciliation certificate) แจ้งไปยังผู้ร้องเรียน
7. ในกรณีของการเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะแจ้งให้พิจารณาว่าจะดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลหรือไม่ และหากผู้ร้องเรียนจะฟ้องศาลก็ให้แจ้งให้ “AIRC” ทราบด้วย ภายในเวลา 28 วัน นับแต่ได้รับการแจ้ง
8. ในกรณีของการออกจากงานโดยไม่เป็นธรรม หากผู้ร้องเรียนจะใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการของ “AIRC” จะต้องตัดสินใจและแจ้งให้ “AIRC” ทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับการแจ้ง
9. กระบวนการอนุญาโตตุลาการของ “AIRC” จะดำเนินการโดยกรรมการคนหนึ่งของ “AIRC” จะมีกระบวนการพิจารณาที่เปิดเผยม มีการเสนอพยานหลักฐาน รับฟังซักพยาน อย่างเป็นทางการและจะมีผลผูกพันคู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วย

10. ผู้ร้องเรียนจะต้องมาในการออกนั่งพิจารณา มิเช่นนั้นเรื่องที่ร้องเรียนจะถูกจำหน่ายออกไป อย่างไรก็ดี ในกระบวนการพิจารณาอาจใช้ทนายความเป็นผู้แทนก็ได้ และสามารถถอนเรื่องได้ตลอดเวลา⁴⁶

3.3 ประเทศฝรั่งเศส

สำหรับประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งในระบบการบริหารงานบุคคลไม่มีรูปแบบคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย แต่เป็นการใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปของการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองและการฟ้องร้องต่อศาลตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง และโดยปกติระบบศาลปกครองของประเทศฝรั่งเศสจะแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ ระบบศาลปกครองปกติ และระบบศาลปกครองพิเศษ โดยระบบศาลปกครองปกติจะแบ่งออกเป็น 3 ชั้นศาล ได้แก่ ศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองอุทธรณ์ (จำนวน 7 แห่ง) และศาลปกครองชั้นต้น (จำนวน 36 แห่ง) ส่วนระบบศาลปกครองพิเศษจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ได้แก่ บรรดาคณะกรวิชาชีพต่างๆ ที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยโทษทางวินัย เช่น สภามหาวิทยาลัย แพทยสภา หรือบรรดาศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยความผิดเกี่ยวกับการคลัง เช่น ศาลตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค หรือศาลตรวจเงินแผ่นดิน⁴⁷

องค์กรกลางบริหารงานบุคคลของประเทศฝรั่งเศส คือ สภาชั้นสูงของข้าราชการของรัฐ (le conseil supérieur de la fonction publique de l'Etat) จะได้รับการจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายปี 1946 สภาชั้นสูงมีอำนาจให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับข้าราชการของรัฐ การบริหารจัดการข้าราชการของรัฐ โดยหลักเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร คือ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ แต่มีสำนักงานฝ่ายปกครองและข้าราชการของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นกรมจัดตั้งขึ้นตามพระราชกำหนด ลงวันที่ 9 ตุลาคม 1945 ซึ่งเป็นกรมที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการของนายกรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับข้าราชการของรัฐ เช่น รวบรวมเอกสารและสถิติเกี่ยวกับข้าราชการของรัฐ เข้าร่วมและเจรจาในเรื่องเงินเดือนและค่าตอบแทน จัดสอบแข่งขันข้าราชการบางตำแหน่ง ควบคุมการรับสมัครข้าราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เป็นต้น⁴⁸

ข้อพิพาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐ หากเป็นข้อพิพาทที่อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของศาลปกครองพิเศษ ผู้ไม่พอใจสามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองพิเศษ

⁴⁶ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. หน้า 28-29.

⁴⁷ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2551). *หลักการพื้นฐานกฎหมายปกครองฝรั่งเศส*. หน้า 52-54.

⁴⁸ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). เล่มเดิม. หน้า 72-73.

ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะได้ แต่หากปรากฏว่าข้อพิพาทที่เกิดขึ้นดังกล่าวมิได้กำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองพิเศษแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นการเฉพาะแล้ว กรณีจึงต้องเป็นไปตามระบบศาลปกครองปกติที่กำหนดให้ผู้ฟ้องคดีต้องทำการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั่วไป ซึ่งศาลปกครองที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั่วไปจะเป็นศาลที่มีได้ถูกกำหนดอำนาจหน้าที่โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ 30 กันยายน 1953 จึงได้มีการกำหนดให้ศาลปกครองชั้นต้น เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั่วไป ซึ่งผู้ฟ้องคดีสามารถที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นในแต่ละแห่งตามมูลเหตุแห่งคดีที่เกิดขึ้นได้⁴⁹ แต่เมื่อการฟ้องคดีในข้อพิพาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐที่จะเข้าสู่การพิจารณาตรวจสอบของศาลปกครองที่มีอำนาจทั่วไปนั้น ก่อนที่ศาลจะพิจารณาตรวจสอบในเนื้อหาคดีได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาตรวจสอบจากเงื่อนไขการฟ้องคดีก่อนเป็นลำดับแรก และเงื่อนไขในการฟ้องคดีประการหนึ่ง คือ การร้องเรียนไปยังฝ่ายปกครองหรือการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง ซึ่งผู้ฟ้องคดีต้องดำเนินการให้มีคำสั่งก่อนที่จะดำเนินการฟ้องคดี ส่วนในเรื่องของการไต่ถ้อยข้อพิพาทในคดีปกครองนั้น ศาลปกครองฝรั่งเศสได้มีการสนับสนุนให้นำมาใช้ในการบริหารจัดการคดีด้วยเช่นกัน ดังจะอธิบายต่อไป

3.3.1 การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน

คำสั่งลงโทษทางวินัยถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลบังคับทันที ข้าราชการผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์⁵⁰ และเนื่องจากข้อพิพาททางปกครองที่โดยปกติแล้วอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง แต่ก็เป็นข้อพิพาทที่อาจเยียวยาได้โดยวิธีอื่น ซึ่งในเรื่องนี้มาตรา 13 ของรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 31 ธันวาคม 1987 ว่าด้วยการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับคดีปกครอง บัญญัติว่า “รัฐอาจออก รัฐกฤษฎีกาโดยความเห็นชอบของสภาแห่งรัฐกำหนดเงื่อนไขว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาหรือ ความรับผิดชอบอื่นนอกจากสัญญาของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การมหาชน สามารถที่จะเสนอให้มีการระงับการดำเนินการก่อนไปสู่อนุญาโตตุลาการหรือศาลได้ โดยอาจเป็นกระบวนการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง (recours administratif) หรือโดยการไกล่เกลี่ย (conciliation)” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดคดีปกครอง ซึ่งเป็นมาตรการที่เสนอโดยนักวิชาการ และสภาแห่งรัฐก็รับความคิติดังกล่าวมาศึกษาและปฏิบัติซึ่งกระบวนการดังกล่าวประกอบไปด้วยการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง (recours administratif) การประนีประนอมยอมความทางปกครอง (transaction) และการไกล่เกลี่ย (conciliation) ดังนี้

⁴⁹สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2545). รายงานวิจัย เรื่อง หลักกฎหมายปกครองฝรั่งเศส. หน้า 175.

⁵⁰สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). เล่มเดิม. หน้า 76.

(ก) การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง (recours administratif)

การฟ้องคดีต่อศาลปกครองในบางครั้งจะต้องผ่านกระบวนการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองเสียก่อน โดยกระบวนการอุทธรณ์หรือร้องขอให้ฝ่ายปกครองพิจารณาข้อพิพาทก่อนนี้ เดิมก็เป็นที่มาของคดีปกครองนั่นเอง โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับการเพิกถอนนิติกรรมทางปกครอง (le recours pour excès de pouvoir) ซึ่งเดิมเป็นการร้องเรียนการกระทำของฝ่ายปกครองต่อฝ่ายปกครอง ชั้นเหนือขึ้นไป ในยุคที่ฝ่ายปกครองชั้นเหนือขึ้นไปนั้นทำหน้าที่เป็นทั้งฝ่ายปกครองและตัดสินคดีปกครองในขณะเดียวกัน

แต่การอุทธรณ์หรือร้องเรียนในฝ่ายปกครองปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ การอุทธรณ์ต่อฝ่ายปกครองที่เป็นผู้ออกคำสั่งพิพาทนั่นเอง หรือเรียกว่าการอุทธรณ์ขอให้ทบทวน (recours gracieux) การอุทธรณ์ต่อฝ่ายปกครองชั้นเหนือขึ้นไปที่มีหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งทางปกครอง เรียกว่า การอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป (recours hiérarchique) และการอุทธรณ์ต่อฝ่ายปกครองที่ทำหน้าที่กำกับดูแล เรียกว่า การอุทธรณ์ต่อผู้กำกับดูแล (recours de tutelle)

(ข) การอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่ง (recours gracieux)

การอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่งถือเป็นการควบคุมตัวเอง (auto – contrôle) ของฝ่ายปกครอง โดยประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครองสามารถร้องขอต่อฝ่ายปกครองผู้ออกคำสั่งเพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งของตนเสียใหม่ โดยการแก้ไขเปลี่ยนแปลง (modifier) หรือการเพิกถอน (retirer) คำสั่งของตน ซึ่งการเพิกถอนจะมีผลย้อนหลังเสมือนหนึ่งว่าคำสั่งนี้ไม่ได้มีมาเลย หรือการยกเลิก (abroger) ซึ่งเป็นการยกเลิกผลที่จะมีต่อไปในอนาคต แต่มีผลสมบูรณ์มาจนถึงขณะยกเลิก

วิธีการอุทธรณ์นี้อาจทำให้ฝ่ายปกครองต้องออกคำสั่งวินิจฉัยอุทธรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีที่ฝ่ายปกครองนั้นเคยมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อนเลย ซึ่งเรื่องการนี้ตั้งแต่วินิจฉัยคดี ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 1900 ได้มีบทบัญญัติว่า

“การวินิจฉัยของฝ่ายปกครองที่ไม่มีคำสั่งตามคำร้องขอเป็นเวลานานกว่าสี่เดือนมีผลเป็นการออกคำสั่งปฏิเสธ”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่สำคัญมากที่มีวัตถุประสงค์ในการแปรข้อเท็จจริง เรื่องการวินิจฉัยของฝ่ายปกครองเป็นนิติกรรมทางปกครอง (acte juridique) แต่มีข้อยกเว้นว่าคำสั่งปฏิเสธโดยปริยายในบางกรณีอาจมีระยะเวลาสั้นกว่า เช่น กรณีการขอข้อมูลข่าวสารของทางราชการ หรือนานกว่า เช่น กรณีภาษีอากร หรืออาจถือเป็นการออกคำสั่งอนุญาตโดยปริยาย เช่น กรณีของการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ในกรณีที่มีคำสั่งทางปกครองโดยชัดแจ้ง เมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น การอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่งเป็นสิทธิของคู่กรณีที่จะอุทธรณ์หรือไม่ก็ได้ภายในอายุความ การฟ้องคดีต่อศาล และการอุทธรณ์จะทำให้อายุความการฟ้องคดีขยายไปเริ่มนับใหม่ตั้งแต่มีการวินิจฉัยอุทธรณ์ ในทางตรงกันข้าม กรณีที่เป็นคำสั่งปฏิเสธ โดยปริยาย การอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่งเป็นเหตุให้ฝ่ายปกครองมีคำสั่งปฏิเสธ โดยปริยายอีก ซึ่งการอุทธรณ์นี้เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นก่อนนำคดีมาสู่ศาล

สมควรกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า มาตรา 7 แห่งรัฐกฤษฎีกา ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 1983 ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายปกครองและผู้ให้บริการของฝ่ายปกครอง กำหนดกรณีการส่งคำอุทธรณ์ผิดหน่วยงาน โดยให้หน่วยงานผู้รับคำอุทธรณ์ต้องส่งคำอุทธรณ์นั้นไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจ

“หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน หรือองค์การมหาชนของรัฐที่รับคำอุทธรณ์ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องที่อุทธรณ์นั้นอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ต้องส่งคำอุทธรณ์นั้นไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจนั้นไม่ว่าหน่วยงานนั้นจะอยู่ในสังกัดนิติบุคคลมหาชนเดียวกันหรือไม่ก็ตาม”

(ค) การอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป (recours hiérarchique)

การอุทธรณ์ตามสายบังคับบัญชาเป็นการควบคุมภายใน (endo-contrôle) บุคคลสามารถยื่นต่อผู้บังคับบัญชา ที่สูงกว่าฝ่ายปกครองผู้ออกคำสั่ง เพื่อให้พิจารณาคำสั่งนั้นใหม่ โดยอาจขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือขอให้ยกเลิกคำสั่งเดิม การอุทธรณ์ในกรณีนี้จึงเป็นการอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งทางปกครองที่ชัดแจ้งเท่านั้น และเป็น การอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่า ซึ่งไม่รวมถึงกรณีคำสั่งของรัฐมนตรี หรือองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ (autorité administrative indépendante) ในกรณีการอุทธรณ์คำสั่งที่ชัดแจ้งของฝ่ายปกครองในระดับล่างนั้น การอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่ง (recours gracieux) และการอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชา (recours hiérarchique) เป็นสิ่งทดแทนกันได้ และอุทธรณ์ได้เสมอแม้ไม่มีกฎหมายรองรับ และการอุทธรณ์นั้นอาจยกเหตุได้ทั้งเรื่องความชอบด้วยกฎหมายและความเหมาะสมทางปกครอง (opportunité administrative)

(ง) การอุทธรณ์ต่อผู้กำกับดูแล (recours de tutelle)

การอุทธรณ์ต่อผู้กำกับดูแลเป็นการควบคุมภายนอก (exo-contrôle) ในกรณีที่ไม่มีระบบอุทธรณ์ต่อผู้ออกคำสั่งหรืออุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชา ประชาชนสามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็น “ผู้รับมอบอำนาจจากรัฐบาล” ที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับ “ผลประโยชน์ของชาติ การควบคุมฝ่ายปกครอง และเคารพกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศส”

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 แห่งรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 2 มีนาคม 1982 บุคคล มีสิทธิที่จะร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ขอให้ส่งคำสั่งทางปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นปัญหาให้ศาลปกครองพิจารณาปัญหาความชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ภายในเวลาสองเดือนนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองนั้นมีผลบังคับ⁵¹

(จ) การฟ้องต่อศาลปกครอง

เมื่อคำสั่งลงโทษทางวินัยถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของข้าราชการ ข้าราชการนั้นจึงสามารถฟ้องศาลปกครองว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้

ความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษนั้น อาจเนื่องมาจากเหตุที่ผู้ออกคำสั่ง ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือกระบวนการสอบสวนทางวินัยไม่เป็นไปตามแบบหรือขั้นตอน ที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ ศาลปกครองยังทำการตรวจสอบว่า ผู้บังคับบัญชากระทำการ บิดเบือนอำนาจหรือไม่ เช่น ผู้บังคับบัญชาส่งย้ายผู้ได้บังคับบัญชาไปดำรงตำแหน่งอื่น เพื่อให้ มีผลเป็นการลงโทษทางวินัย ทั้งที่การส่งย้ายผู้ได้บังคับบัญชาไปดำรงตำแหน่งอื่น เพื่อให้มีผล เป็นการลงโทษ ทั้งที่การส่งย้ายดังกล่าวไม่ได้ดำเนินการตามกระบวนการลงโทษทางวินัย แต่ประการใด อีกทั้งศาลปกครองยังทำการตรวจสอบว่า ข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุของการลงโทษ ทางวินัยเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ข้อเท็จจริงดังกล่าวถือเป็นความผิดทางวินัยที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ หรือโทษที่ลงนั้นมีสัดส่วนกันหรือไม่⁵²

การฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐที่เข้าสู่การพิจารณาตรวจสอบ ของศาลปกครองที่มีอำนาจทั่วไปนั้น ก่อนที่ศาลจะพิจารณาตรวจสอบในเนื้อหาแห่งคดีได้นั้น ศาลจำเป็นต้องพิจารณาตรวจสอบจากเงื่อนไขในการฟ้องคดีก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งเงื่อนไขประการ หนึ่ง คือ ต้องมีนิติกรรมทางปกครองก่อนฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งผู้ฟ้องคดีต้องดำเนินการให้มีคำสั่ง ก่อนที่จะดำเนินการฟ้องคดี โดยการร้องเรียนไปยังฝ่ายปกครอง และหากฝ่ายปกครองนิ่งเฉย ไม่ตอบรับนานเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ถือว่าฝ่ายปกครองปฏิเสธ ซึ่งโดยส่วนใหญ่กฎหมายจะ ไม่บังคับให้ต้องมีการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนนำมาฟ้องคดี เว้นแต่กฎหมายจะบังคับให้ มี การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อน ดังนี้

(1) กรณีกฎหมายไม่บังคับให้มีการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง ผู้มีส่วนได้เสียสามารถ นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้โดยตรง เช่น คำวินิจฉัยของสภาแห่งรัฐ วันที่ 29 ธันวาคม 1993,

⁵¹ ประสาท พงษ์สุวรรณ ก. (2546, กันยายน). การระงับข้อพิพาททางปกครองโดยวิธีอื่นนอกจาก การฟ้องคดีหรือพิพาททางปกครองโดยศาลปกครอง. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 33 (3), หน้า 479-482.

⁵² สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (สำนักงาน ก.พ.). เล่มเดิม. หน้า 77.

Commune de Chaton,c/M.Gropaiz,Req.no 05 194 ศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมาตรา 9 วรรคแรก ของรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 26 มกราคม 1984 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 1987 ที่กำหนดว่า “ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยประเภทที่ 2,3 และ 4 อาจยื่นคำร้องโต้แย้งคำสั่งลงโทษ ต่อคณะกรรมการวินัยระดับจังหวัดหรือระหว่างจังหวัดได้” ข้อกำหนดนี้ไม่ตัดสิทธิข้าราชการ ที่ถูกลงโทษจะฟ้องโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัยทั้งสามระดับดังกล่าวต่อศาลปกครองโดยตรง ดังนั้น เทศบาล Chatou ไม่อาจโต้แย้งว่า คำฟ้องของนาย Gropaiz ที่ยื่นต่อศาลปกครองแห่ง แวร์ซายส์เพื่อโต้แย้งคำสั่งของนายกเทศมนตรีเมือง Chatou ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 1988 ที่ไล่ผู้ฟ้องคดี ออกจากราชการ (re`vocation) ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้เพราะไม่ได้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ วินิจฉัยระดับจังหวัดก่อน

(2) กรณีกฎหมายบังคับให้มีการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนนำคดีมาฟ้องต่อ ศาลปกครอง เช่น คำวินิจฉัยของสภาแห่งรัฐ 8 มีนาคม 1985, M.Van Den Torren, Req. no 125.185 ศาลปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมาตรา 2 ของรัฐกฤษฎีกา ลงวันที่ 28 เมษายน 1988 แก้ไขรัฐ บัญญัติ ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 1978 กำหนดว่า การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ทางปกครองเป็นข้อกำหนดที่มีผลบังคับซึ่งต้องดำเนินการก่อนจะฟ้องต่อศาล เมื่อนาย Van Den Torren ไม่ได้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารทางปกครองก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลจึงเป็นการ ชอบแล้วที่ศาลปกครองแห่ง Clermont-Ferrand จะไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา⁵³

สำหรับการใกล้เคียงข้อพิพาทในประเทศฝรั่งเศส จากรายงานการศึกษาของสภา แห่งรัฐฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1993 ระบุไว้ชัดเจนว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้คนไปใช้บริการจากศาล ทั้งศาลปกครองและศาลยุติธรรมน้อยลง โดยมีการเสนอทางเลือกต่างๆ ไว้ ตั้งแต่การเพิ่ม ประสิทธิภาพและความนิยมนในระบบอนุญาโตตุลาการ เพิ่มระบบใกล้เคียง เพิ่มระบบการ เปลี่ยนโทษหรือเปลี่ยนข้อพิพาทเป็นการแปลงหนี้ใหม่ รวมทั้งเพิ่มระบบการอุทธรณ์ขึ้นมา ในระบบการระงับข้อพิพาท⁵⁴ และการใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครองฝรั่งเศสมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.3.2 การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง

การใกล้เคียงข้อพิพาทในชั้นก่อนการพิจารณาคดี (Pre-Trial Mediation) มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยควบคุมปริมาณคดีของศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี เป็นการเพิ่มโอกาสให้คู่กรณีได้มีส่วนร่วมและเข้าใจกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง

⁵³ <http://www.pub-law.net>. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556.

⁵⁴ ประสาท พงษ์สุวรรณ ช (2551). ปัญหาการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการสำหรับระงับข้อพิพาท ระหว่างภาครัฐและเอกชน. วารสารอนุญาโตตุลาการ, ปีที่ 3, หน้า 168.

เนื่องจากศาลปกครองฝรั่งเศสมีวิธีพิจารณาคดีปกครองที่ไม่ยืดหยุ่น และอาศัยเอกสารเป็นสำคัญ คู่กรณีจึงไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสดำเนินการในการแถลงถึงความประสงค์ของตนต่อศาล นำมาซึ่งความไม่เข้าใจและความไม่พอใจต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง และเป็นการเพิ่มช่องทางในการเยียวยาความเสียหาย เนื่องจากศาลปกครองมีวิธีเยียวยาที่จำกัด เช่น หากเป็นคดีที่พิพาทเกี่ยวกับคำสั่งหรือการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะมีอำนาจตามปกติในการสั่งเพิกถอน (quash) เท่านั้น การไต่ถามข้อพิพาทจึงเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง⁵⁵

3.3.3 กฎหมายที่ให้อำนาจไต่ถามข้อพิพาท

ในประเทศฝรั่งเศสได้นำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทในคดีแพ่งมานานกว่า 200 ปี โดยถือเป็นคุณลักษณะของตุลาการ โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนการไต่ถามข้อพิพาทเพื่อระงับข้อพิพาทในคดีปกครอง มีจุดเริ่มต้นจากมาตรา 13 แห่งรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1987 ว่าด้วยการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับคดีปกครองที่บัญญัติว่า “รัฐอาจออกกฎหมายโดยความเห็นชอบของสภาแห่งรัฐ กำหนดเงื่อนไขว่าข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญา หรือความรับผิดชอบอื่นนอกจากสัญญาของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การมหาชน สามารถที่จะเสนอให้มีกระบวนการดำเนินการก่อนไปสู่อนุญาโตตุลาการหรือศาลได้ โดยอาจเป็นกระบวนการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองหรือโดยการไต่ถามข้อพิพาท” นับแต่นั้นเป็นต้นมา ประเทศฝรั่งเศสก็ได้มีการไต่ถามข้อพิพาทเพื่อระงับข้อพิพาทในคดีปกครองควบคู่ไปกับการฟ้องร้องดำเนินคดีในศาล

ปัจจุบัน การไต่ถามข้อพิพาทโดยศาลปกครองของฝรั่งเศสอาจทำได้โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา L 211-4 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยการยุติธรรมทางปกครอง ปรับปรุงแก้ไขโดยรัฐบัญญัติที่ 2011-1862 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2011 (Code de justice administrative) ซึ่งบัญญัติว่า “อธิบดีศาลในศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองชั้นอุทธรณ์โดยความเห็นชอบของกลุ่มสามารถจัดให้มีการไต่ถามข้อพิพาทได้และให้มีผลผูกพันคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้” ซึ่งเป็นการกำหนดให้ทั้งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จัดให้มีการไต่ถามข้อพิพาทได้ แต่ก็ยังคงมิได้มีรายละเอียดถึงวิธีดำเนินการหรือข้อจำกัดใดๆ ไว้ ศาลปกครองแต่ละแห่งจึงอาจทำการไต่ถามข้อพิพาทโดยมีขอบเขตและวิธีการที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินการ

⁵⁵นาตาชา วาคินดิลก. (2555, กรกฎาคม-กันยายน). การไต่ถามข้อพิพาทในคดีปกครอง : จากประสบการณ์ของฝรั่งเศส เยอรมนี และออสเตรเลีย. วารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 หน้า 21-22.

ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยตุลาการศาลปกครองอาจพอจะศึกษาได้จากคำแนะนำของสภาแห่งรัฐ ในปี 1993⁵⁶

3.3.4 สาระสำคัญของไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(ก) ผู้เริ่มการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะเริ่มต้นโดยคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ หรือโดยคำแนะนำของศาล เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม ส่วนอำนาจสั่งรับหรือไม่รับคำขอให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นของอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นแต่ละแห่ง ทั้งนี้ อธิบดีมอบหมายให้องค์คณะที่พิจารณาคดี ตุลาการหัวหน้าคณะ หรือตุลาการเจ้าของสำนวนเป็นผู้สั่งรับหรือไม่รับคำขอให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

(ข) ช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยตุลาการศาลปกครองฝรั่งเศส อาจทำได้ทั้งในขณะก่อนฟ้อง เป็นคดีเข้าสู่ศาลปกครอง และภายหลังจากฟ้องคดีต่อศาลปกครองแล้ว

(ค) ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ตามคำแนะนำของสภาแห่งรัฐในปี 1993 พบว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองฝรั่งเศส ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นจากตุลาการศาลปกครอง (อธิบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) เป็นผู้สั่งให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยตุลาการศาลปกครองจะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเองหรือให้ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีชื่อตุลาการทำหน้าที่ดังกล่าวก็ได้ จากนั้น คู่กรณีทั้งฝ่ายปกครองและเอกชนจะได้เข้ามาพูดคุยเจรจากัน โดยไม่มีบุคคลภายนอกเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วย และอาจมีจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ โดยปกติศาลปกครองชั้นต้นทุกแห่งจะจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยประจำศาล และอธิบดีศาลปกครองแต่ละแห่งจะเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย โดยการปรึกษาหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัดในแต่ละพื้นที่ และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจทำโดยผู้ไกล่เกลี่ยจากบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยของศาลปกครองอื่นหรือโดยผู้ไกล่เกลี่ยที่ไม่ได้ขึ้นบัญชีไว้กับศาลปกครองใดก็ได้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทควรใช้ระยะเวลาในการดำเนินการไม่เกิน 4 เดือน และหากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นตามคำขอของคู่กรณีแล้ว คู่กรณีจะถูกจำกัดให้มีคำขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เพียงครั้งเดียว ผู้ยื่นคำขอต้องระบุเหตุผลในการขอและต้องมีความเห็นของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งประกอบไว้ในคำขอด้วย ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยผู้ไกล่เกลี่ยอาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

⁵⁶ นาดาชา วสินดิถก. เล่มเดิม. หน้า 22-24.

อาจถูกโต้แย้งและคัดค้านได้ นอกจากนี้ ผู้ใกล้ชิดอาจเชิญบุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้เข้าร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เช่นกัน⁵⁷

3.3.5 คดีพิพาทที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ตามรายงานของสภาแห่งรัฐของฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1993 คดีปกครองที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ คดีพิพาทเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าเสียหาย (recours de plein contentieux) และคดีพิพาทเกี่ยวกับการฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองหรือกฎ (recours pour excès de pouvoir) ซึ่งเมื่อเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยแล้วหากเป็นกรณีที่ฝ่ายปกครองอาจใช้ดุลพินิจเพิกถอนคำสั่งหรือกฎนั้นได้ คดีพิพาทนั้นย่อมสามารถไกล่เกลี่ยได้ แต่ศาลไม่อาจให้มีการตกลงประนีประนอมยอมความกันในกรณีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งหรือกฎนั้นได้เลย แต่อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง ข้อพิพาทในคดีปกครองที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นคำสั่งทางปกครองหรือกฎ ก็ไม่ได้มีปัญหาความชอบด้วยกฎหมายเสมอไป เช่น ในกรณีที่ฝ่ายปกครองออกคำสั่งทางปกครองหรือกฎโดยขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นต้น ดังนั้น หากนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ระงับข้อพิพาทดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายปกครองที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและครบถ้วนฝ่ายปกครองจึงอาจใช้ข้อเท็จจริงดังกล่าวประกอบการตัดสินใจออกคำสั่งทางปกครองหรือกฎใหม่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดิมของตน และคำสั่งทางปกครองหรือกฎที่ออกมาใหม่นั้นอาจสร้างความพอใจให้กับเอกชนคู่กรณีได้ ซึ่งหากเป็นจริงเช่นนั้นแล้ว การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทน่าจะนำมาใช้ได้เป็นผลดีเช่นกัน⁵⁸

สำหรับข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองฝรั่งเศสจะมีผลเสมือนเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยที่คู่กรณีอาจยื่นข้อตกลงที่ได้นั้นต่อศาลและขอให้ศาลจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องมีการพิจารณาคดีนั้นอีกต่อไป หรือผู้ฟ้องคดีอาจขอถอนคำฟ้อง เนื่องจากเหตุแห่งการฟ้องคดีหมดสิ้นไป หรือคู่กรณีอาจทำสัญญาประนีประนอมยอมความและมีคำขอร่วมกันให้ศาลพิพากษาตามยอมหรือพิพากษาตามเนื้อหาที่ได้ตกลงกันไว้ก็ได้⁵⁹

ส่วนในคดีปกครองที่ได้รับความนิยมนำข้อตกลงประนีประนอมยอมความ ได้แก่ คดีละเมิด ความรับผิดชอบอื่น และสัญญาทางปกครอง แต่คดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองสามารถทำข้อตกลงประนีประนอมยอมความได้โดยเป็นข้อตกลงที่มุ่งเยียวยาผลจากคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องถูกเพิกถอนไปโดยศาลหรือฝ่ายปกครอง โดยข้อตกลงดังกล่าวต้องระบุว่า

⁵⁷ นาดชา วสินดิถก, เล่มเดิม, หน้า 29-32.

⁵⁸ นาดชา วสินดิถก, เล่มเดิม, หน้า 35-36.

⁵⁹ ประสาท พงษ์สุวรรณ ก. เล่มเดิม, หน้า 484-485.

จะยินยอมชดใช้ค่าเสียหายจากคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบนั้นเพียงใด และศาลปกครองชั้นต้นต้องตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายหรือปัญหาความสงบเรียบร้อยของข้อตกลงดังกล่าวก่อน และหากพบความบกพร่อง ศาลต้องไม่พิพากษาไปตามที่ยอมความกันนั้น⁶⁰

ในกรณีที่การไต่ถามข้อพิพาทไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้ไต่ถามต้องจัดทำบันทึกการไต่ถามข้อพิพาท โดยบันทึกดังกล่าวต้องไม่ระบุถึงข้อเสนอหรือข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่าย และผู้ไต่ถามต้องแจ้งสำเนาบันทึกดังกล่าวให้คู่กรณีทุกฝ่ายทราบ และต้องส่งบันทึกการไต่ถามข้อพิพาทและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้อธิบดีศาลปกครองหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยเอกสารเหล่านั้นจะไม่ถูกนำมารวมไว้ในสำนวนคดี เว้นแต่คู่กรณีทุกฝ่ายจะให้ความยินยอม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแยกกระบวนการพิจารณาคดีให้เด็ดขาดจากการไต่ถามข้อพิพาทที่ไม่บรรลุผล⁶¹

3.4 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ซึ่งในระบบกฎหมายของเยอรมนีไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการร้องทุกข์ของข้าราชการไว้เป็นพิเศษ โดยหลักแล้วการร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนยังคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปของการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองและการฟ้องร้องต่อศาลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง อย่างไรก็ตาม กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนของเยอรมนีได้กำหนดหลักเกณฑ์บางประการสำหรับการร้องทุกข์ของข้าราชการให้แตกต่างไปจากการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองตามกฎหมายทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับข้าราชการ เช่น วัตถุประสงค์และผลของการยื่นอุทธรณ์ เป็นต้น⁶² ประกอบกับในศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการสนับสนุนให้มีการนำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ในการบริหารจัดการคดีปกครองด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน

กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนของเยอรมนีไม่ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการไว้โดยเฉพาะเหมือนดังเช่น ก.พ.ค.

⁶⁰CHABANOL Daniel, Code de justice administrative, 2 éd., le moniteur, 2004), p. 125. อ้างใน รัตนลักษณ์ นานิตธาตา. เล่มเดิม. หน้า 72-73.

⁶¹นาตาชา วศินคิลก. เล่มเดิม. หน้า 43.

⁶²กนันท์ ชัยชนะ. (2555, มิถุนายน). การร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนเยอรมัน. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2, หน้า 301.

ในระบบกฎหมายไทย หากแต่ได้กำหนดให้รัฐมนตรีประจำกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ จึงทำให้ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีประเด็นปัญหาในเรื่องเขตอำนาจของรัฐมนตรี ในการสั่งการวินิจฉัยอุทธรณ์ เนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติเขตอำนาจการวินิจฉัยอุทธรณ์ไว้ อย่างชัดเจน ประกอบกับรัฐมนตรีมีฐานะเป็นทั้งผู้บังคับบัญชาสูงสุดของแต่ละกระทรวงและเป็น ผู้รับผิดชอบทางการเมืองต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐสภาโดยตรง⁶³

ในเรื่องของโทษทางวินัย ในกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์แบบไม่เป็นทางการ หากข้าราชการประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย ให้โต้แย้งไปยังผู้บังคับบัญชาที่ออกคำสั่ง ดังกล่าวภายใน 2 สัปดาห์ นับจากได้รับคำสั่งดังกล่าว และผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องจะต้องส่งเรื่อง ไปยังผู้บังคับบัญชาสูงสุด หรือผู้บังคับบัญชาที่มีการกำหนดให้มีความอำนาจในการวินิจฉัยเรื่องนั้นๆ ภายใน 1 สัปดาห์ และเมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์คำโต้แย้งของข้าราชการแล้ว หากข้าราชการ ผู้นั้นยังไม่พอใจคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ก็อาจเสนอเรื่องไปยังศาลวินัยแห่งสหพันธ์ได้ภายในระยะเวลา 1 เดือน โดยศาลจะต้องเปิดโอกาสให้อัยการในเรื่องทางวินัยให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวด้วย⁶⁴

สำหรับการร้องทุกข์ของข้าราชการที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือ ไม่ปฏิบัติตามใดๆ ของผู้บังคับบัญชาของเยอรมนีสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การร้องทุกข์ อย่างไม่เป็นทางการ (Nichtförmlicher Rechtsbehelf) หรือที่เรียกว่า “การร้องเรียน” (Beschwerde) และ 2) การร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ (Förmlicher Rechtsbehelf) หรือที่เรียกว่า “การอุทธรณ์” (Widerspruch)⁶⁵ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(ก) สิทธิในการร้องเรียน

สิทธิในการร้องเรียนได้รับการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายระเบียบข้าราชการ พลเรือนของเยอรมนี ผู้ร้องเรียนจะต้องร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงก่อน แล้วจึงจะมีสิทธิ ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปตามลำดับ เว้นเสียว่าเป็นการร้องเรียนการกระทำของ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงจึงจะสามารถร้องเรียนไปยังผู้บังคับบัญชาในลำดับถัดไปได้ทันที นอกจากนี้ ข้าราชการยังมีสิทธิร้องเรียนไปยัง “คณะกรรมการบุคคลากร” (Personalrat) ประจำหน่วยงานอีกด้วย

การร้องเรียนเป็นรูปแบบการร้องทุกข์อย่างไม่เป็นทางการ จึงมีความแตกต่างจากการ อุทธรณ์ซึ่งเป็นการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ ดังต่อไปนี้

- (1) ไม่มีกำหนดระยะเวลาและไม่มีกำหนดรูปแบบการร้องเรียน
- (2) ไม่มีผลเป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง และ

⁶³ คันทน์ ชัยชนะ. เล่มเดิม. หน้า 301-302.

⁶⁴ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ข. เล่มเดิม. หน้า 37.

⁶⁵ คันทน์ ชัยชนะ. เล่มเดิม. หน้า 304.

(3) หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาเรื่องร้องเรียนไม่มีอำนาจดำเนินการแทนผู้ถูกร้องเรียน (kein Devolutiv-effekt) เช่น กรณีการร้องเรียนการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของผู้อำนวยการกอง (ผู้บังคับบัญชาโดยตรง) ต่ออธิบดีกรม (ผู้บังคับบัญชาในลำดับถัดขึ้นไป) หากอธิบดีเห็นด้วยกับข้อร้องเรียน อธิบดีก็ไม่สามารถส่งเลื่อนขั้นเงินเดือนให้ผู้ร้องเรียนได้ด้วยตนเอง แต่จะต้องใช้อำนาจสั่งการไปยังผู้อำนวยการกองให้ดำเนินการตามที่ตนเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม โดยใช้อำนาจสั่งการตามระบบบังคับบัญชาตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

ส่วนกรณีการร้องเรียนไปยังคณะกรรมการบุคลากรประจำหน่วยงานนั้น คณะกรรมการดังกล่าวไม่มีอำนาจสั่งการใดๆ ที่จะเป็นการผูกพันผู้บังคับบัญชา (ผู้ถูกร้องเรียน) ทั้งสิ้น แต่สามารถช่วยเหลือผู้ร้องเรียนได้โดยวิธีเจรจาไกล่เกลี่ยกับผู้บังคับบัญชาเพียงเท่านั้น

(๗) การอุทธรณ์

ตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนของเยอรมนีไม่ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์คำสั่งหรือการกระทำอื่นๆ ของผู้บังคับบัญชาไว้เป็นการเฉพาะ เพียงแต่มีบทบัญญัติบางมาตราที่กำหนดลักษณะพิเศษบางประการของการอุทธรณ์ตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน ดังนั้น โดยหลักแล้ว การดำเนินการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองจึงเป็นไปตามหลักการทั่วไปซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (Verwaltungsverfahrensgesetz – VwVfG) และกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง (Verwaltungsgerichtsordnung – VwGO) ดังนี้

1) วัตถุประสงค์การอุทธรณ์

ตามหลักทั่วไปที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองจะกระทำได้เฉพาะกรณีที่มีคำสั่งทางปกครองเป็นวัตถุประสงค์พิพาทเท่านั้น ส่วนข้อพิพาทในกรณีอื่นๆ ผู้ฟ้องคดีสามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองได้ทันที แต่ในข้อพิพาทตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนนั้น กฎหมายได้บัญญัติข้อยกเว้นกำหนดให้ข้าราชการผู้ประสงค์จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองต้องดำเนินการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองเสียก่อนไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีประเภทใดก็ตาม ดังนั้น ข้าราชการจึงสามารถยื่นอุทธรณ์การกระทำของผู้บังคับบัญชาได้ทุกประเภท ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ก็ตาม

2) ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ผู้ที่สามารถอ้างได้ว่า “ถูกละเมิดในสิทธิของตน” อันเนื่องมาจากการกระทำหรือละเว้นกระทำของหน่วยงานของรัฐ การกำหนดเงื่อนไขในลักษณะนี้เป็นการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแคบกว่าถ้อยคำในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 (“ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้...”) และมีความชัดเจนกว่า เพราะ “สิทธิ” ที่จะยกขึ้นมาอ้างนั้น

ต้องเป็น “สิทธิในทางกฎหมายมหาชน” (das subjektive öffentliche Recht) ที่ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ สิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายลำดับรองลงมา หรือสิทธิที่เป็นผลพวงมาจากคำสั่งทางปกครอง เป็นต้น

“สิทธิในทางกฎหมายมหาชน” หมายถึง อำนาจที่กฎหมายมอบให้บุคคลเรียกร้องให้รัฐกระทำหรือละเว้นกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของข้าราชการนั้นเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับรัฐเป็นความสัมพันธ์ ที่เรียกว่า “นิติสัมพันธ์รูปแบบพิเศษ” (Sonderrechtsverhältnis) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดกับรัฐมากกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป ในการพิจารณาว่าการกระทำของผู้บังคับบัญชากระทบกระเทือนต่อสิทธิของข้าราชการผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือไม่ จึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นกระทบต่อข้าราชการผู้นั้นในสถานะใด ถ้าเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและสถานภาพของข้าราชการ เช่น การบรรจุ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ ถือว่าเป็นมาตรการที่กระทบต่อข้าราชการผู้นั้น ในฐานะปัจเจกบุคคล กระทบต่อนิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐและข้าราชการ จึงต้องถือว่ามีผลกระทบในสิทธิทางกฎหมายมหาชนของข้าราชการผู้นั้น แต่ถ้ากรณีเป็นเพียงมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ภายในหน่วยงานนั้น เช่น กรณีคำสั่งมอบหมายงานให้รับผิดชอบ คำสั่งกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติหน้าที่ การกำหนดวันส่งงาน การเรียกมาประชุมหรือ การกำหนดสถานที่นั่งทำงาน เป็นต้น โดยหลักแล้วไม่ถือว่ามีผลกระทบสิทธิเกิดขึ้นเพราะไม่ได้ปฏิบัติต่อข้าราชการผู้นั้น ในฐานะ “บุคคล” แต่ถือว่าเป็น “ส่วนหนึ่ง” ของฝ่ายปกครอง หน่วยงานวินัยจตุรธรรม

3) ระยะเวลาในการอุทธรณ์

การอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครอง (Anfechtungswiderspruch) จะต้องยื่นคำอุทธรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว ส่วนการอุทธรณ์ขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง (Verpflichtungswiderspruch) จะต้องยื่นคำอุทธรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับการปฏิเสธที่จะออกคำสั่งนั้น สำหรับกรณีการอุทธรณ์มาตรการอื่นๆ ที่ไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง แม้กฎหมายไม่ได้กำหนดเรื่องระยะเวลาอุทธรณ์ไว้ แต่ถ้าผู้ยื่นคำอุทธรณ์ปล่อยเวลาให้ผ่านไปนานเกินควรก็อาจถูกตัดสิทธิในการอุทธรณ์ได้ (Verwirkung) ซึ่งเป็นไปตามหลักความมั่นคงแห่งสิทธิ (Rechtssicherheit)

4) ผลการยื่นอุทธรณ์

ในขณะที่มาตรา 45 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติให้การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง แต่ในกฎหมายของเยอรมนี โดยหลักแล้วการยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจะมีผลเป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง (Suspensiveffekt) เว้นแต่กฎหมายหรือเจ้าหน้าที่

จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กรณีที่กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นไว้ คือ กรณีคำสั่งโยกย้าย (Versetzung) และคำสั่งให้ไปปฏิบัติราชการหน่วยงานอื่นเป็นการชั่วคราว (Abordnung) การอุทธรณ์คำสั่งทั้งสองประเภทนี้ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่ง หากผู้ยื่นอุทธรณ์ประสงค์จะยับยั้งการบังคับตามคำสั่งระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะต้องยื่นคำขอต่อศาลปกครองให้ออกมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว

5) การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

สำหรับหน่วยงานวินิจฉัยอุทธรณ์มีอำนาจตรวจสอบทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมไปถึงความเหมาะสม (Zweckmäßigkeit) ของมาตรการที่ถูกโต้แย้งอีกด้วย และเมื่อมีความเห็นเป็นประการใด ก็สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนั้นได้ทันทีด้วยตนเอง เช่น เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง หรือออกคำสั่งทางปกครองที่ผู้ยื่นอุทธรณ์ปรารถนา ไม่จำเป็นต้องสั่งการเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาคู่กรณีนำไปปฏิบัติตามอีกทอดหนึ่ง อำนาจของหน่วยงานวินิจฉัยอุทธรณ์ในการที่จะปฏิบัติหรือออกคำสั่งแทนผู้บังคับบัญชาคู่กรณีในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นผลอีกประการหนึ่งของการยื่นอุทธรณ์ เรียกว่า Devolutiv-effekt ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ

ส่วนเงื่อนไขการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองนี้เป็นเงื่อนไขสำหรับการฟ้องคดีทุกประเภทไม่เฉพาะการฟ้องคดีที่มีคำสั่งทางปกครองเป็นวัตถุแห่งข้อพิพาทเท่านั้น การฟ้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง (Anfechtungsklage) และการฟ้องให้ออกคำสั่งทางปกครอง (Verpflichtungsklage) ซึ่งเงื่อนไขนี้กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนเยอรมนีได้กำหนดไว้เป็นการแตกต่างจากหลักทั่วไปตามบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครองที่กำหนดเงื่อนไขการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เฉพาะสำหรับการฟ้องคดีที่มีคำสั่งทางปกครองเป็นวัตถุแห่งข้อพิพาทเท่านั้น

ในการพิจารณาคำฟ้อง ศาลปกครองแห่งเยอรมนีจะมีอำนาจตรวจสอบเฉพาะประเด็นความชอบด้วยกฎหมาย (Rechtmäßigkeit) เท่านั้น ต่างจากหน่วยงานวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งมีอำนาจตรวจสอบในเรื่องความเหมาะสม (Zweckmäßigkeit) ของการกระทำของผู้บังคับบัญชาด้วย อย่างไรก็ตาม ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายนั้นครอบคลุมไปถึงการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาด้วย แต่มิได้เป็นการตรวจสอบว่าผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจ “เหมาะสม” หรือไม่ หากแต่เป็นการตรวจสอบว่าผู้บังคับบัญชานั้นใช้ดุลพินิจบกพร่อง (Ermessensfehler) หรือใช้ดุลพินิจเกินขอบเขต (Ermessensüberschreitung) หรือไม่

ในกรณีการฟ้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง ศาลมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ด้วยตนเองทันทีโดยไม่ต้องกำหนดคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาไปเพิกถอนคำสั่งทางปกครองอีกทอดหนึ่ง คำพิพากษาประเภทนี้จึงเป็นคำพิพากษาที่มีผลเป็นการลบล้างหรือเปลี่ยนแปลงนิติสัมพันธ์โดยตรง (Gestaltungsurteil)

สำหรับการฟ้องร้องต่อศาล กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนของเยอรมนี กำหนดให้การฟ้องคดีปกครองทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ หรือสถานะความเป็นข้าราชการ อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ฟ้องคดีจะต้องดำเนินการการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองให้เสร็จสิ้นเสียก่อน แล้วจึงจะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ โดยผู้ฟ้องคดีต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งเงื่อนไขการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองนี้ เป็นเงื่อนไขสำหรับการฟ้องคดีทุกประเภท ไม่เฉพาะการฟ้องคดีที่มีคำสั่งปกครองเป็นวัตถุแห่งข้อพิพาทเท่านั้น (การฟ้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง (Anfechtungsklage) และการฟ้องให้ออกคำสั่งทางปกครอง (Vewpflichtungsklage)) ซึ่งเงื่อนไขนี้ กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนของเยอรมนีได้กำหนดไว้เป็นการแตกต่างจากหลักทั่วไปตามบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครองที่กำหนดเงื่อนไขการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้ เฉพาะสำหรับการฟ้องคดีที่มีคำสั่งทางปกครองเป็นวัตถุแห่งข้อพิพาทเท่านั้น⁶⁶

3.4.2 การไต่เถียงข้อพิพาทในคดีปกครอง

ศาลปกครองแห่งเยอรมนีได้นำการไต่เถียงมาใช้เพราะเป็นกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็ว (โดยเปรียบเทียบกับ การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยศาล) โดยลับ และเป็นที่ยอมรับของคู่กรณี ส่วนประโยชน์ของการไต่เถียงเพื่อลดค่าใช้จ่ายและการควบคุมปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลนั้น มีความสำคัญรองลงมา⁶⁷

การไต่เถียงคดีปกครองสามารถเริ่มได้จากการที่คู่กรณีนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไต่เถียงเอง โดยอาจเริ่มตั้งแต่กระบวนการพิจารณาทางปกครอง (Verwaltungsverfahren) กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง (Widerspruchsverfahren) หรือนำข้อพิพาทนั้นฟ้องต่อศาล โดยยื่นคำฟ้องแล้วมีการตกลงกันนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไต่เถียง เรียกว่า การไต่เถียงข้อพิพาทในชั้นศาล⁶⁸ และสำหรับการไต่เถียงข้อพิพาทในชั้นศาลอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

⁶⁶ คันทน์ ชัยชนะ. เล่มเดิม. หน้า 304-309.

⁶⁷ นาตาชา วคินดิลก. (2555, กรกฎาคม-กันยายน). การไต่เถียงข้อพิพาทในคดีปกครอง : จากประสบการณ์ของฝรั่งเศส เยอรมนี และออสเตรเลียสู่ศาลปกครองไทย. วารสารวิชาการศาลปกครอง, 12 (3). หน้า 21.

⁶⁸ วรรัตน์ ไชขุนทด. (2554, ตุลาคม-ธันวาคม). การไต่เถียงข้อพิพาทในคดีปกครอง : สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. วารสารวิชาการศาลปกครอง, 11 (4). หน้า 55.

(ก) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนั้น เป็นกรณีที่มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้วคู่กรณีประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งศาลได้ยุติการพิจารณาคดีและให้ผู้ไกล่เกลี่ยที่อยู่ภายนอกศาล ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตรการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ระงับข้อพิพาท

(ข) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลเป็นการไกล่เกลี่ยเมื่อมีการเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีโดยศาลเช่นกัน แต่กรณีดังกล่าวตุลาการจะเป็นผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

3.4.3 กฎหมายที่ให้อำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ศาลปกครองแห่งเยอรมนีได้เริ่มนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลมาใช้โดยมีลักษณะเป็นการทดลอง (Pilotprojekt) และมีประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นต้นแบบ⁶⁹ หลังจากนั้น สหภาพยุโรปได้ออกข้อตกลงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสหภาพยุโรป (EU – Mediationsrichtlinie)⁷⁰ ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2008 ซึ่งมีสาระสำคัญกำหนดให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ระงับข้อพิพาทในคดีแพ่งและพาณิชย์ รัฐบาลแห่งเยอรมนีโดยกระทรวงยุติธรรมแห่งสหพันธ์จึงได้เสนอร่างกฎหมายว่าด้วยการสนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการระงับข้อพิพาทนอกศาลด้วยวิธีการอื่นขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าว และยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดระเบียบการใช้ “ADR” ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบอีกด้วย

สำหรับหลักเกณฑ์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลปกครองแห่งเยอรมนีที่แม้จะไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้นำการไกล่เกลี่ยมาใช้โดยตรง แต่ศาลยังคงใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้โดยผ่านการตีความบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ซึ่งศาลบางแห่งตีความว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในศาล (Gerichtsverwaltung) แต่ศาลอีกหลายแห่งตีความว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการใช้อำนาจตุลาการ ในทางปฏิบัติ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองแห่งเยอรมนีจึงยังไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือ

ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอยู่ในฐานะที่เป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในศาล เป็นการตีความบทบัญญัติ มาตรา 4 วรรคหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติ ว่าด้วยข้าราชการตุลาการแห่งสหพันธ์ (DeutschesRichtergesetz-DEiG) กำหนดห้ามตุลาการไม่ให้ทำงานที่ไม่สอดคล้องกับการใช้อำนาจตุลาการ กล่าวคือ ตุลาการต้องใช้เฉพาะอำนาจตุลาการ แต่จะใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติและบริหารไม่ได้ เว้นแต่เป็นการกระทำตามมาตรา 4 วรรคสอง ข้อหนึ่ง แห่งรัฐบัญญัติ

⁶⁹Rainer Voß, in: Münchener Anwaltshandbuch Verwaltungsrecht, München 2002, หน้า 145. อ้างใน วรรัตน์ ไชขุนทด. เล่มเดิม. หน้า 57.

⁷⁰วรรัตน์ ไชขุนทด. เล่มเดิม. หน้า 58.

เดียวกัน อันเป็นบทบัญญัติที่กำหนดข้อยกเว้นให้ตุลาการดำเนินการในทางบริหารจัดการภายในศาล (ฝ่ายธุรการศาล) ได้ ดังนั้น จึงอาจตีความบทบัญญัติดังกล่าวได้ว่า เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการภายในของศาล เพื่อสนับสนุนการใช้อำนาจตุลาการเท่านั้น มิใช่การใช้อำนาจตุลาการในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี ศาลจึงสามารถไกล่เกลี่ยได้ในฐานะที่เป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในศาล ซึ่งศาลปกครองในมลรัฐ Hessen และมลรัฐ Niedersachsen ถือตามความเห็นนี้

ส่วนในกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอยู่ในฐานะที่เป็นการใช้อำนาจตุลาการ โดยมีกฎหมายที่ใช้เป็นฐานในการตีความ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) การตีความมาตรา 278 วรรคห้า ประโยคที่หนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (Zivilprozessordnung-ZPO) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมในข้อพิพาท การเจรจาต่อรอง และการประนีประนอมยอมความผ่านมาตรา 173 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งกำหนดว่า ในกรณีที่กฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครองไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้โดยอนุโลม ดังนั้น ตามความเห็นนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในฐานะที่เป็นการใช้อำนาจตุลาการจึงทำได้โดยการตีความบทบัญญัติมาตรา 278 วรรคห้า ประโยคที่หนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งผ่านมาตรา 172 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง และแปลความได้ว่า ตุลาการมีหน้าที่ทำให้การระงับข้อพิพาทเกิดขึ้น ศาลปกครองชั้นต้นแห่งเมือง Freiburg สนับสนุนความเห็น และ (2) การตีความมาตรา 87 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง (Verwaltungsgerichtsordnung-VwGo) เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คู่กรณีบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ โดยการพูดคุยกันทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย อันเป็นการแสวงหาทางออกของข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ อีกทั้งยังให้อำนาจศาลในการยอมรับข้อตกลงระหว่างคู่กรณี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นส่วนหนึ่งของการใช้อำนาจตุลาการ⁷¹

3.4.4 สาระสำคัญของไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

(ก) ผู้ริเริ่มการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อาจเริ่มต้นจากการที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ หรือโดยคำแนะนำของศาลเมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม แม้ในกรณีที่คู่กรณีเป็นผู้เริ่มไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่การขอให้ดำเนินการไกล่เกลี่ย ก็มีใช้หน้าที่ของคู่กรณีและการที่ศาลปฏิเสธคำขอไกล่เกลี่ยจึงไม่ทำให้คู่กรณีผู้ขอไกล่เกลี่ยต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด

⁷¹ นาดาชา วสินดิทก. เล่มเดิม. หน้า 24-26.

(ข) ช่วงเวลาของการไต่ถามข้อพิพาท

ข้อพิพาทใดจะนำเข้าสู่กระบวนการไต่ถามข้อพิพาทได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับตุลาการผู้รับผิดชอบคดีเห็นควร และคู่กรณีตกลงกันให้นำคดีเข้าสู่การไต่ถามเป็นสำคัญ และการไต่ถามข้อพิพาทเกิดขึ้นได้ในหลายช่วงเวลาก่อนศาลมีคำพิพากษา ดังนี้

1) ก่อนวันนั่งพิจารณาคดี หรือขั้นตอนการเตรียมการพิจารณาตามมาตรา 87 วรรคหนึ่ง ข้อ 1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความพิพาท กำหนดให้ตุลาการศาลปกครองต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้ข้อพิพาทได้รับการพิจารณาคดีได้ในชั้นนั่งพิจารณาเพียงครั้งเดียว โดยเรียกขั้นตอนการดำเนินการเพื่อเตรียมให้คดีสามารถยุติลงดังกล่าวว่า “ขั้นตอนการเตรียมการพิจารณา” ตุลาการหัวหน้าคณะหรือตุลาการเจ้าของสำนวนอาจเรียกคู่กรณีมาชี้แจงในวันนัดชี้แจงสภาพข้อเท็จจริง (Erörterungstermin) ได้ และยังคงกำหนดให้ตุลาการหัวหน้าคณะหรือตุลาการเจ้าของสำนวนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีมีอำนาจกำหนดวันนัดเจรจาต่อรอง (Gütertermin) เพื่อเรียกให้คู่กรณีเข้ามาเจรจาต่อรองประนีประนอมยอมความกันได้อีกด้วย ช่วงเวลาทั้งสองช่วงดังกล่าวจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการไต่ถามข้อพิพาท

2) ระหว่างการนั่งพิจารณา หรือขั้นตอนการอธิบายประเด็นข้อพิพาท (Rechtsgesspräch) เนื่องจากมาตรา 104 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความพิพาท กำหนดขั้นตอนในกระบวนการนั่งพิจารณาคดีว่า ให้ตุลาการหัวหน้าคณะมีหน้าที่อธิบายให้คู่กรณีเข้าใจข้อพิพาททั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และเมื่อไม่มีกฎหมายใดบัญญัติถึงประเภทและวิธีดำเนินการเพื่ออธิบายประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีไว้เป็นการเฉพาะ จึงสามารถนำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ในชั้นนี้ได้ หากตุลาการหัวหน้าคณะหรือตุลาการเจ้าของสำนวนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเห็นว่าเป็นข้อพิพาทที่น่าจะเข้าสู่การไต่ถามข้อพิพาท

3) หลังการนั่งพิจารณา: การนัดเจรจาต่อรอง (ทางเลือก) (Fakultativer Gütertermin) เมื่อการนั่งพิจารณาคดีสิ้นสุดลง แต่สำหรับฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอนหลังการนั่งพิจารณาได้นั้น เห็นว่าอาจกำหนดให้มีการนัดเจรจาต่อรอง (ทางเลือก) (Fakultativer Gütertermin) โดยลับในชั้นนี้ได้ เสมือนหนึ่งว่าการที่คู่กรณีไม่เคยใช้การไต่ถามข้อพิพาทในชั้นก่อนวันนั่งพิจารณาคดี เป็นเพราะคู่กรณีได้ตกลงกันเลื่อนการไต่ถามข้อพิพาทในชั้นก่อนวันนั่งพิจารณาคดี เป็นเพราะคู่กรณีได้ตกลงกันเลื่อนการไต่ถามข้อพิพาทออกไป และประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไต่ถามข้อพิพาทในชั้นนี้แทน⁷²

⁷² นาทาชา วสินดิถก. เล่มเดิม. หน้า 29-30.

(ค) ขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเริ่มต้นจากศาลเห็นสมควรนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยโดยความยินยอมของคู่กรณี จากนั้นตุลาการหัวหน้าคณะหรือตุลาการเจ้าของสำนวนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีจะขอไปยังตุลาการผู้ไกล่เกลี่ย (Rochtermediator/Mediationsrichter) ให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยจะตั้งให้หรือการพิจารณาคดีไว้ในระหว่างนั้น ทั้งนี้ ศาลต้องพิจารณาว่าคดีนั้นๆ มีลักษณะที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่

ส่วนในการคัดเลือกตุลาการผู้ไกล่เกลี่ย จะต้องเป็นตุลาการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีนั้น โดยคู่กรณีตกลงร่วมกันคัดเลือกตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยในคดีของตนจาก (1) ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งประจำอยู่ศาลปกครองอื่น ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 278 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาจส่งข้อพิพาทให้ตุลาการสรรหา (Grsuchter Richter) เป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยแทนได้ และ (2) ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยที่ประจำอยู่ในองค์คณะอื่นภายในศาลปกครองเดียวกัน ซึ่งในทางปฏิบัติจะโอนคดีไปยังตุลาการผู้ไกล่เกลี่ย จากนั้นตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยจะหาผู้เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ทนายความบุคคลภายนอกที่อาจได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาของศาล และบุคคลอื่นที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง และจะนัดหมายให้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งหากคู่กรณีฝ่ายใดเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่น่าจะเป็นประโยชน์อีกต่อไป คู่กรณีฝ่ายนั้นสามารถขอให้ศาลยุติกระบวนการไกล่เกลี่ยได้เสมอ มีข้อสังเกตว่า ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นคนกลางที่จัดให้คู่กรณีได้เข้ามาเจรจาตกลงกันนั้น จะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่มีฐานะแตกต่างกัน (รัฐกับเอกชน) ให้สามารถเจรจาตกลงกันได้อย่างเท่าเทียม อีกทั้งยังมีหน้าที่ช่วยให้คู่กรณีเจรจาประเด็นข้อพิพาทได้อย่างตรงจุด และอุดช่องว่างอันเกิดจากฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคู่กรณี เพื่อให้คู่กรณีสามารถบรรลุข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย

หลังจากที่ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าผู้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครบถ้วนแล้ว จะจัดให้มีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งมีขั้นตอน เริ่มจาก (1) การประชุมนัดแรก โดยตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่อธิบายขั้นตอนต่างๆ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททุกฝ่ายร่วมกำหนดกฎเกณฑ์และคำแนะนำในครั้งต่อไป (2) การรวบรวมประเด็น โดยตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยจะแสดงทัศนคติของตนต่อข้อพิพาท พร้อมทั้งตั้งประเด็นและสอบถามหาผลสรุปในแต่ละประเด็นและกำหนดนัดหมายครั้งต่อไป (3) ผลประโยชน์และความต้องการ เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททุกฝ่ายจะบอกถึงประโยชน์ได้เสียและความคาดหวังของตน โดยตุลาการผู้ไกล่เกลี่ย

มีหน้าที่ต้องช่วยเหลือให้ทุกฝ่ายเข้าในจุดยืนและจุดสนใจของกันและกัน (4) แสวงหาทางเลือก ผู้เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะร่วมกันแสวงหาทางเลือกอันเป็นทางออกของปัญหา (5) ความยุติธรรม เป็นขั้นตอนของการชี้แจงน้ำหนักข้อเสนอเพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย (6) การเจรจาต่อรอง เป็นขั้นตอนการเสนอแนวทางแก้ปัญหของฝ่ายหนึ่งให้อีกฝ่ายหนึ่งพิจารณา (7) การตกลง เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประสบผลสำเร็จ ขั้นตอนสุดท้ายของการไกล่เกลี่ยอาจจบลงด้วยการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ การทำหนังสือยุติประเด็นหลักแห่งคดี หรือการถอนคำฟ้อง เป็นต้น⁷³

3.4.5 คดีพิพาทที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

สำหรับคดีพิพาททางปกครองที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยของศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้แก่

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับประเภทของอำนาจที่ฝ่ายปกครองใช้ โดยหากเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง (Ermessensausübung) จะเป็นประเภทของข้อพิพาทที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ย เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะถูกใช้เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงอันจะนำไปสู่การใช้ดุลพินิจที่ชอบ เนื่องจากการใช้ดุลพินิจภายหลังจากที่ได้มีการรับฟังความทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน เมื่อได้มีการรับฟังดังกล่าวแล้ว หากฝ่ายปกครองเห็นว่าคำสั่งหรือการกระทำของตนไม่ชอบ ก็อาจเพิกถอนคำสั่งหรือการกระทำนั้นได้ โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ฟ้องคดียินยอมถอนคำฟ้อง หรือยินยอมยุติประเด็นหลักแห่งคดีเป็นหนังสืออันมีผลทำให้ข้อพิพาทยุติลง

(2) คดีพิพาทที่มีข้อเท็จจริงที่ยุ่ยากซับซ้อน เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะใช้เพื่อค้นหาความจริงและค้นพบทางออกของข้อพิพาท

(3) คดีพิพาทที่ต้องการกระบวนการตัดสินใจร่วมกันจากหลายๆ ฝ่ายเพื่อยุติปัญหา เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีรูปแบบที่ยืดหยุ่น จึงเอื้อต่อการที่ผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะมีจำนวนมากเพียงใด รวมถึงบุคคลภายนอกที่ได้รับผลกระทบก็อาจเข้ามามีส่วนร่วมได้

(4) คดีพิพาทที่ต้องการผลเป็นการเรียกร้องประโยชน์หรือเงินค่าชดเชย เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอื้อต่อการเจรจาในเรื่องตัวเงินยิ่งกว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล

(5) คดีพิพาทที่เกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่แน่ชัด (Auslegung unbestimmter Rechtsbegriffe) ซึ่งหากบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีถ้อยคำที่ไม่แน่ชัด ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ต้องตีความ ทั้งนี้ โดยอาศัยข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีประกอบการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

⁷³ นาดาชา วศินดิลก. เล่มเดิม. หน้า 32-34.

ครบถ้วน จึงเป็นประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองในการปรับใช้และตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงในแต่ละคดี

(6) คดีเกี่ยวกับดุลพินิจในการวางผังเมือง (Planungsermessen) เช่น คำสั่งอนุญาตให้ก่อสร้างทางหลวงหรือสนามบิน โดยการไต่ถามข้อพิพาทจะถูกนำมาใช้ก่อนที่ฝ่ายปกครองจะอนุญาตให้ดำเนินการก่อสร้างดังกล่าว ซึ่งเป็นการใช้การไต่ถามข้อพิพาทในชั้นพิจารณาทางปกครองของฝ่ายปกครอง และ

(7) คดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง (Verwaltungsvertrag) โดยฝ่ายปกครองมีดุลพินิจในการเข้าทำสัญญาทางปกครองได้ภายใต้กรอบของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย⁷⁴

(8) คดีพิพาทที่คู่กรณีมีความสัมพันธ์กันเป็นเวลานาน และต้องการหรือยังคงต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ (Erhaltung der Beziehung) เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารของผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงกันในเรื่องการฟ้องขอเพิกถอนใบอนุญาตก่อสร้าง

(9) คดีพิพาทที่มีข้อเท็จจริงที่มีความรู้สึกและอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง (Emotionale Verbundenheit) ข้อพิพาทดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการเข้าใจผิดเนื่องมาจากการสื่อสารหรือปัจจัยอื่น ซึ่งหากพิจารณาคดีพิพาทนั้นตามกระบวนการพิจารณาโดยศาล คู่กรณีมักไม่มีโอกาสได้ทราบถึงเหตุผลและข้อเท็จจริงในข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในมุมมองของคู่กรณีอีกฝ่าย

(10) คดีพิพาทที่คู่กรณีไม่ต้องการเปิดเผยข้อเท็จจริงบางประเด็น ซึ่งโดยหลักแล้วคู่กรณีจะตกลงกันให้เก็บข้อเท็จจริงและความเห็นที่คู่กรณีได้กล่าวและแสดงออกมาในระหว่างการดำเนินกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทไว้เป็นความลับ ซึ่งหากพิจารณาคดีพิพาทนั้น โดยกระบวนการพิจารณาของศาล ศาลอาจต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวหากข้อเท็จจริงนั้นเป็นประโยชน์ต่อคดี

(11) คดีพิพาทที่คาดหมายว่า วิธีพิจารณาคดีโดยศาลจะไม่นำมาซึ่งการแก้ปัญหาที่แท้จริงหรือยุติข้อพิพาทได้อย่างแท้จริง⁷⁵

คดีปกครองที่ไม่เหมาะสมต่อการไต่ถามข้อพิพาท⁷⁶

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งหรือการกระทำทางปกครอง

(2) คดีที่คู่กรณีประสงค์ให้ศาลวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย

⁷⁴นาตาชา วสินดิกล. เล่มเดิม. หน้า 35-36.

⁷⁵วารรัตน์ ไคขุนทด. (2554, ตุลาคม-ธันวาคม). การไต่ถามข้อพิพาทในคดีปกครอง : สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. วารสารวิชาการศาลปกครอง, 11 (4). หน้า 63-64.

⁷⁶นาตาชา วสินดิกล. เล่มเดิม. หน้า 42.

- (3) คดีที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจดุลพินิจ
- (4) คดีที่มีกฎหมายไม่เปิดช่องให้ฝ่ายปกครองใช้อำนาจดุลพินิจ (อำนาจผูกพัน

ฝ่ายปกครอง)

- (5) คดีที่หากใช้การ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจทำให้เกิดผลที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย
- (6) ข้อพิพาทที่เคยมีการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาแล้วก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาล
- (7) คดีที่มีประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ
- (8) คดีบรรทัดฐานที่เป็นการวางบรรทัดฐานหลักกฎหมายที่สำคัญ (Legal Precedent)

ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กรณีที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีประสบ

ผลสำเร็จ (1) ทำให้ผู้ฟ้องคดีอาจตกลงถอนคำฟ้อง (Klagerücknahme) ตามมาตรา 92 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง แต่ถ้าข้อพิพาทมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ โดยตัวแทนผู้ดูแลประโยชน์สาธารณะได้เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีด้วย การถอนคำฟ้องจะทำได้ ต้องได้รับความยินยอมจากตัวแทนผู้ดูแลประโยชน์สาธารณะก่อน ผลของการถอนคำฟ้องย่อมเป็นที่สุดไม่อาจอุทธรณ์โต้แย้งได้ แต่หากการถอนคำฟ้องเกิดจากการประนีประนอมยอมความนอกศาล สัญญาประนีประนอมยอมความไม่อาจทำให้คดียุติลง โดยผู้ฟ้องคดีจะต้องยื่นคำร้องขอถอนคำฟ้อง ตามมาตรา 92 ก่อน (2) คู่กรณีอาจตกลงยุติประเด็นหลักแห่งคดี (übereinstimmenden Erledigungserklärung) มีผลทำให้ประเด็นข้อพิพาทยุติลง ศาลจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาคดีต่อไป ผลของการยุติประเด็นหลักแห่งคดีนี้ไม่ต่างจากผลของการถอนคำฟ้องเพราะทำให้คดียุติไปได้เช่นเดียวกัน (3) คู่กรณีอาจตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อหน้าศาล (Prozessvergleich/gerichtlicher Vergleich) ตามมาตรา 106 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง อย่างไรก็ตาม ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจทำคำสั่งให้มีผลตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ดังนั้น เมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทบรรลุผล เกิดข้อตกลงที่เป็นผลยุติแห่งคดีแล้ว หากต้องการให้ข้อตกลงนั้นมีผลผูกพัน ตุลาการหัวหน้าคณะหรือตุลาการเจ้าของสำนวนต้องเป็นผู้มีคำสั่งตามข้อตกลงที่เกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นต่อไป

ส่วนในกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยขอยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำเนินไปจนถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่สามารถแสวงหาข้อตกลงร่วมกันได้ ข้อพิพาทนั้นจะถูกส่งกลับมาให้ตุลาการหัวหน้าคณะหรือตุลาการเจ้าของสำนวนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลต่อไป

หลักการที่แยกตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยออกจากตุลาการผู้วินิจฉัยพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ถือเป็นหลักการสำคัญในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเพราะตุลาการศาลปกครองแห่งเยอรมนีมักจะทำทั้งสองหน้าที่นี้ โดยตุลาการจะใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประมาณร้อยละ 10 ถึง 15 ของเวลาที่ใช้ในการทำงานทั้งหมด ส่วนเวลาที่เหลือจะใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี⁷⁷

⁷⁷นาตาชา วซินดิลก. เล่มเดิม. หน้า 44-45.

บทที่ 4

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของประเทศไทย

โดยที่วิธีระงับข้อพิพาท โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับความนิยมในหลายๆ ประเทศว่า สามารถช่วยระงับข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และประหยัด ซึ่งในประเทศไทยก็ได้ให้ความสนใจนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้เพื่อนำไปสู่การตกลงระงับข้อพิพาทหรือการประนีประนอมยอมความ ซึ่งพบได้ในศาลยุติธรรม แต่ในศาลปกครอง และในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ได้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้หรือไม่ อย่างไร จะได้ศึกษาในรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรมและในศาลปกครอง

ในประเทศไทยจะพบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ในศาลยุติธรรมเท่านั้น โดยการไกล่เกลี่ยในศาลยุติธรรมดังกล่าวมักจะเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายแพ่ง ทั้งคดีที่มีข้อพิพาทและไม่มีข้อพิพาท ดังนี้

4.1.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรม

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรมส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทอง เช่น ขอดังผู้จัดการมรดก ขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์ คดีบังคับตามสัญญาอัยม ซึ่งขายแลกเปลี่ยน ให้ จำนอง จำน่า หนี ฟ้องหย่า เรียกค่าเลี้ยงดู และคดีละเมิด เป็นต้น และปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ สำนักระงับข้อพิพาท และศูนย์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาลทั่วประเทศ โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีทนายความก็ได้ เนื่องจากอำนาจตัดสินใจอยู่ที่คู่พิพาทโดยตรง และผลของการไกล่เกลี่ย ไม่ว่าจะเป็นการยอมความ ถอนฟ้อง หรือให้ศาลพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ จะทำให้คดีที่ฟ้องร้องกันยุติลงไปด้วย

สำหรับการไกล่เกลี่ยในห้องพิจารณาโดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน และการไกล่เกลี่ยตามระบบไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความในศาลนั้น มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 ทวิ และกฎหมายจัดตั้งศาล กับระเบียบ

ของศาลกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนของการไกล่เกลี่ยไว้ ส่วนในทางปฏิบัติในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นปฏิบัติได้ 2 ทาง คือ

(1) ศาลไกล่เกลี่ยเอง เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเป็นฝ่ายเริ่มไกล่เกลี่ยเองในห้วงพิจารณาหรือแนะนำชักชวนให้คู่ความส่งคดีเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย

(2) คู่ความขอให้ศาลไกล่เกลี่ย มักเป็นกรณีที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเองในห้วงพิจารณาแล้ว แต่คู่ความตกลงกันไม่ได้ ต่อมาภายหลังคู่ความประสงค์จะให้ศาลไกล่เกลี่ยอีก จึงแถลงขอให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนไกล่เกลี่ยหรือส่งคดีเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย¹

การไกล่เกลี่ยมีทั้งกระทำในศาลชั้นต้น ในศาลอุทธรณ์ และในศาลฎีกา โดยในศาลชั้นต้นศาลจะทำการไกล่เกลี่ยโดยดำเนินการตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 20 ที่บัญญัติว่า “ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น” ดังนั้น การไกล่เกลี่ยจึงกระทำได้ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใดของการพิจารณาคดี²

4.1.2 ประเภทของคดีที่ไกล่เกลี่ยในศาลยุติธรรม

คดีที่อาจเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลยุติธรรม ได้แก่ คดีแพ่ง และคดีอาญา โดยคดีแพ่งอาจแยกได้เป็น คดีแพ่งทั่วไป คดีแรงงาน คดีครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัว และคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้

(ก) คดีแพ่งทั่วไป

คดีแพ่งที่เป็นฐานในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 19 ซึ่งบัญญัติว่า

“ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้นๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแยกต่างอยู่แล้วก็ตาม อนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าการที่คู่ความมาศาลด้วยตนเอง อาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความดังที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไป นี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลในการสั่งให้ตัวความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมาศาลด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบให้คู่ความ

¹โชติช่วง ท้าววงศ์. (2548). *การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล*. รวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง, โดยสำนักกระจัดข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 46.

²โชติช่วง ท้าววงศ์. เล่มเดิม. หน้า 47.

ตกลงกันในข้อพิพาท เนื่องจากในคดีแพ่งเป็นการพิพาทกันในเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย คู่ความจึงอาจตกลงประนีประนอมยอมความกันได้เสมอ การให้โอกาสตัวความมาพบปะและทำความเข้าใจกัน จึงเป็นช่องทางให้คู่ความได้เจรจากัน โดยศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางช่วยไกล่เกลี่ย โอกาสที่คู่ความจะตกลงกันได้ย่อมมีมากขึ้นและง่ายกว่าที่จะปล่อยให้คู่ความไปเจรจากตกลงกันเอง³ ซึ่งอำนาจของศาลในการสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเองนี้ หมายถึง การสั่งคู่ความเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงพยานหรือบุคคลภายนอกแม้ว่าพยานหรือบุคคลภายนอกจะมีส่วนร่วมในคดีก็ตาม⁴

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 บัญญัติว่า

“ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นบทบัญญัติที่ต่อเนื่องมาจากมาตรา 19 กล่าวคือ เมื่อศาลออกหมายเรียกตัวความมาศาลตามมาตรา 19 และตัวความทั้งสองฝ่ายมาศาลตามหมายเรียกแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น โดยศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางช่วยไกล่เกลี่ย และบทบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดช่วงเวลาให้ศาลทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะดำเนินไปแล้วเพียงใดก็ตาม แต่ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การไกล่เกลี่ยมากที่สุด คือ ในวันขึ้นสองสถานหรือวันนัดสืบพยานนัดแรก เนื่องจากเป็นกระบวนการเริ่มแรกที่ยังไม่มีการสืบพยาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ทวิ บัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มิทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โดยหลักการไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการพิจารณาคดีอย่างหนึ่ง ที่จะต้องกระทำโดยเปิดเผย แต่บทบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจทำการไกล่เกลี่ยเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มิทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ กรณีจึงเป็นการกำหนดวิธีการไกล่เกลี่ยออกเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความได้เปิดเผย

³ โชติช่วง ท้าววงศ์. เล่มเดิม. หน้า 49.

⁴ ชานินทร์ กรชัยเชียร. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. หน้า 367.

ความต้องการที่แท้จริง หรือเปิดเผยข้อเท็จจริงบางประการที่ไม่ประสงค์ให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งรู้ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบ หรือคู่ความใดแจ้งเราเองตามลำพังโดยไม่มีทนายความอยู่ด้วย

นอกจากศาลจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเองแล้ว ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เป็นบุคคลภายนอกเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยก็ได้ ซึ่งเป็นการวางแนวให้เห็นว่าการไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการพิจารณาที่กฎหมายต้องการให้เกิดความสำเร็จได้อย่างเต็มที่ เพราะข้อพิพาทที่ตกลงกันด้วยการประนีประนอมจะเป็นข้อยุติที่ดีที่สุดสำหรับผู้ที่มีข้อพิพาท⁵

สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 20 ทวิ ดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบ ได้แก่⁶

(1) การไกล่เกลี่ยโดยองค์คณะผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนในห้องพิจารณาคดี

(2) การไกล่เกลี่ยของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาล โดยผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2544 และคดีที่สามารถเข้าสู่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้หลายวิธี เช่น การสอบถามความสมัครใจของคู่ความ การกำหนดให้การไกล่เกลี่ยเป็นขั้นตอนก่อนการสืบพยาน และการกลั่นกรองคดีเข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยแต่ละศาลอาจใช้วิธีการแตกต่างกันตามความเหมาะสมของประเภทคดีแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังนี้

ก. วิธีการสอบถามความสมัครใจของคู่ความสามารถทำได้ตั้งแต่มีการยื่นคำคู่ความ หรือในวันนัดครั้งแรกที่คู่ความมาศาล หากไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ ศาลจะสืบพยานและพิพากษาคดีต่อไป ข้อดีของวิธีการนี้ คือ โอกาสที่จะไกล่เกลี่ยสำเร็จมีมาก เนื่องจากคู่ความมีความประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ย

ข. วิธีการกำหนดให้การไกล่เกลี่ยเป็นขั้นตอนก่อนสืบพยาน ศาลจะออกหมายนัดไกล่เกลี่ยโดยไม่สอบถามคู่ความก่อน หากคู่ความแจ้งว่าไม่ประสงค์จะไกล่เกลี่ย ศาลก็ไม่บังคับให้คู่ความไกล่เกลี่ยกัน ข้อดี คือ ทำให้คดีเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยมาก ส่วนข้อเสีย คือ หากคู่ความไม่ประสงค์จะไกล่เกลี่ยอาจไม่ให้ความร่วมมือโดยไม่มาศาลในวันนัดไกล่เกลี่ย หรือหากคู่ความมาศาลโอกาสที่จะไกล่เกลี่ยสำเร็จก็มีน้อย ดังนั้น วิธีการนี้เหมาะสำหรับคดีที่มีแนวโน้มการไกล่เกลี่ยสำเร็จสูง เช่น คดีเกี่ยวกับข้อพิพาททางการเงิน คดีทุนทรัพย์ไม่สูง หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยาก เป็นต้น

⁵ อุดม เฟื่องฟูง. (2545). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1* ตอน 1. หน้า 145.

⁶ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. (2549). *คู่มือการจัดระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล*. หน้า 7.

ค. การกลั่นกรองคดีที่เข้าสู่การไกล่เกลี่ย ศาลจะมีหนังสือเชิญชวนคู่ความให้แสดงความประสงค์เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย โดยมีทางเลือกสองทาง ทางแรก คือ คู่ความประสงค์ที่จะเข้าสู่การไกล่เกลี่ย ส่วนทางที่สอง คือ คู่ความยังไม่ตัดสินใจเข้าสู่การไกล่เกลี่ย แต่จะต้องติดต่อกับศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาล โดยเจ้าหน้าที่จะอธิบายถึงประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยและสอบถามข้อมูลจากคู่ความ หากคู่ความเห็นความสำคัญและตัดสินใจเข้าสู่การไกล่เกลี่ย ศูนย์ไกล่เกลี่ยก็จะดำเนินการจัดเข้าสู่การไกล่เกลี่ย หากคู่ความไม่ประสงค์จะไกล่เกลี่ยหรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยเห็นว่าคดีไม่ควรเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย ก็จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสืบพยานต่อไป

(ข) คดีแรงงาน

ในคดีแรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีแรงงาน กำหนดให้ การพิจารณาคดีเริ่มต้นโดยศาลไกล่เกลี่ยให้คู่ความประนีประนอมยอมความกัน หากคู่ความตกลงกันไม่ได้ก็ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามปกติ⁷ คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง โดยมุ่งคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมของนายจ้าง⁸

⁷ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 38 บัญญัติว่า

“เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลแรงงานไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกัน โดยให้ถือว่าคดีแรงงานมีลักษณะพิเศษอันควรระงับลงได้ด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อทั้งสองฝ่ายจะได้มีความสัมพันธ์กันต่อไป

ในการไกล่เกลี่ยของศาลแรงงาน ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลแรงงานเห็นสมควร ศาลแรงงานจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าคู่ความเท่านั้นก็ได้

ในกรณีที่ศาลแรงงานได้ไกล่เกลี่ยแล้ว แต่คู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ ก็ให้ศาลแรงงานดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป”

⁸ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 8 บัญญัติว่า

“ศาลแรงงานมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในเรื่องต่อไปนี้

- (1) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิ หรือหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงานหรือตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง
- (2) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมหรือกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน
- (3) กรณีที่จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือกฎหมาย ว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ หรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
- (4) คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ ของคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยแรงงาน

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การไต่ถ้อยคดีที่นายจ้างหรือลูกจ้างฟ้องเพิกถอนคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนั้น ควรจะเป็นการไต่ถ้อยคดีให้นายจ้างหรือลูกจ้างซึ่งเป็นโจทก์ได้ตกลงประนีประนอมกับพนักงานตรวจแรงงานซึ่งเป็นจำเลย โดยมีวัตถุประสงค์ให้พนักงานตรวจแรงงานแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของตน โดยศาลจะต้องควบคุมและตรวจสอบให้การไต่ถ้อยคดีเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย⁹

(ค) คดีครอบครัว

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กำหนดให้การไต่ถ้อยคดีในคดีครอบครัว จะต้องคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว โดยมาตรา 108 แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดว่า บัญญัติให้ศาลต้องคำนึงถึงหลักการเพื่อระกอบดุลพินิจในการไต่ถ้อยคดีครอบครัว ดังต่อไปนี้

(1) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กันด้วยกันฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

(2) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่บุตรผู้เยาว์

รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ของคณะกรรมการอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม หรือของคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

(5) คดีอันเกิดแต่มูลละเมิดระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง สืบเนื่องจากข้อพิพาทแรงงานหรือเกี่ยวกับการทำงานตามสัญญาจ้างแรงงาน ทั้งนี้ ให้รวมถึงมูลละเมิดระหว่างลูกจ้างที่เกิดจากการทำงานในทางการที่จ้างด้วย

(6) ข้อพิพาทแรงงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานขอให้ศาลแรงงานชี้ขาดตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน

(7) คดีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลแรงงาน

คดีตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม หรือกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน บัญญัติให้ร้องเรียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ จะดำเนินการในศาลแรงงานได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้แล้ว”

⁹รัตนลักษณ์ นาดนิธิตา. (2551). *การไต่ถ้อยคดีปกครองโดยศาลปกครอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 22.

(3) การคุ้มครองสิทธิของบุตรและส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตร คือ สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมเยียนจากอีกฝ่ายหนึ่ง โดยได้อยู่ร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่งตามโอกาสที่ควรจะได้

(4) มาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและบุตร

ในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีหย่า ในขั้นตอนแรก ศาลจะพยายามไกล่เกลี่ยให้คู่ความกลับคืนดีกัน (Reconciliation) หมายถึง การส่งเสริมและแนะนำ โดยมีจุดมุ่งหมายให้คู่สมรสที่บาดหมางกันกลับมามีคืนดีกันอีกครั้ง แต่กรณีที่ศาลไม่ควรไกล่เกลี่ยให้คู่ความกลับคืนดีกัน คือ กรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งฟ้องให้ศาลมีคำพิพากษาให้หย่า เนื่องจากถูกอีกฝ่ายหนึ่งทำร้ายหรือหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (3) กรณีที่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่า เนื่องจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งเกินกว่าหนึ่งปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (4) หรือกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่า เนื่องจากสมรักรใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขตลอดมาเกินสามสิบปีหรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งศาลเกินสามปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (4/2) หากไม่สามารถให้คู่กรณีกลับคืนดีกันได้ ศาลจะพยายามไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกัน (Conciliation) ตามหลักที่ว่า หากไม่สามารถรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด¹⁰

(ง) คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

ตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ข้อ 27 กำหนดว่า ภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 183 และ 183 ทวิ ก่อนมีการสืบพยานศาลอาจสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายมาศาล เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินคดี เช่น ไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความหรือนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้

กระบวนการไกล่เกลี่ยในศาลทรัพย์สินฯ ปฏิบัติเช่นเดียวกับศาลอื่น โดยไม่ว่ากระบวนการพิจารณาดำเนินไปแล้วเพียงใด ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน อธิบดี หรือรองอธิบดี ด้วยความสมรักรใจของคู่ความทุกฝ่ายอาจสั่งให้ส่งคดีเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยได้ แต่หากผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน อธิบดี หรือรองอธิบดีเห็นว่าการไกล่เกลี่ยอาจทำให้ดำเนินคดีล่าช้าหรือหยุดชะงัก ก็อาจใช้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปพร้อมกับการไกล่เกลี่ยก็ได้

¹⁰ ปัทมา เต๋าสังข์ทอง. (2544). การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว : ศึกษากระบวนการไกล่เกลี่ยกรณีหย่า. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารคดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 203-204. อ้างในรัตนลักษณ์ นางนิตินา. เล่มเดิม. หน้า 23.

คดีที่เข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยแล้ว ให้ตั้งสำนวนไกล่เกลี่ยแยกต่างหากจากสำนวนหลัก และกระบวนการไกล่เกลี่ยให้ดำเนินการเป็นการลับ โดยไม่มีการบันทึกรายละเอียดของการไกล่เกลี่ยไว้ ทั้งในรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือในรูปแบบของการใช้อีเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น เว้นแต่คู่ความจะตกลงให้มีการบันทึกได้ กระบวนพิจารณาตามความประสงค์ของคู่ความ และให้เจ้าหน้าที่เก็บสำนวนที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ไปทำลายภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ผู้ไกล่เกลี่ยมีคำสั่งส่งสำนวนหลักคืน¹¹

(จ) คดีอาญา

ความผิดอาญานั้นมีทั้งความผิดอันยอมความได้และความผิดอันยอมความไม่ได้สำหรับความผิดอันยอมความได้ เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องจะระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)

กรณีศาลจะทำการไกล่เกลี่ยในคดีอาญาจะมีเฉพาะคดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้มีทั้งกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีด้วยตนเอง และกรณีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี หากสามารถตกลงกันได้ ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องแล้วแต่กรณี¹² ซึ่งจะขอยกตัวอย่างคดีอาญาที่ยอมความได้ เช่น

(1) ความผิดต่อเสรีภาพที่ยอมความกันได้ ได้แก่

ก. ข่มขืนใจผู้อื่น ให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้เกิดความกลัว¹³

ข. หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น โดยไม่ทำให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังถึงแก่ความตาย หรือบาดเจ็บสาหัส¹⁴

ค. กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังไม่ถึงแก่ความตายหรือได้รับบาดเจ็บสาหัส¹⁵

ง. ความผิดฐานเปิดเผยความลับ ยอมความได้ทั้งหมด¹⁶

จ. ความผิดฐานหมิ่นประมาท ยอมความได้ทั้งหมด¹⁷

¹¹ รัตนลักษณ์ นาถนิตินาธา. เล่มเดิม. หน้า 24-25.

¹² รัตนลักษณ์ นาถนิตินาธา. เล่มเดิม. หน้า 25.

¹³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 วรรคแรก.

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 วรรคแรก.

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 311 วรรคแรก.

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 322-324.

ฉ. ความผิดฐานถือโงง ขอมความกันได้ทั้งหมดยกเว้นความผิดฐานถือโงง โดยแสดงตนเป็นคนอื่นหรืออาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกลงซึ่งเป็นเด็กหรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกลอกลง¹⁸

ช. ความผิดฐานโงงนี้ขอมความได้ทั้งหมด¹⁹

ซ. ความผิดฐานยักยอก ขอมความกันได้ทั้งหมด²⁰

ฅ. ความผิดฐานทำให้เสียหาย ที่ขอมความได้ ได้แก่ การทำให้เสียหายของบุคคลธรรมดา²¹

ญ. ความผิดฐานบุกรุก²² เว้นแต่ บุกรุกเข้าไปทำร้ายร่างกาย บุกรุกมีอาวุธ และบุกรุกในเวลากลางคืนจะขอมความไม่ได้²³ เป็นต้น

สำหรับการไต่ถามข้อพิพาทในศาลอาญา ในศาลอาญากรุงเทพใต้ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ไต่ถามและประนอมข้อพิพาทขึ้น โดยคดีที่จะเข้าสู่ศูนย์ไต่ถามและประนอมข้อพิพาทมี 6 ประเภท²⁴ คือ

- (1) คดีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องตนเอง
- (2) คดีความผิดต่อส่วนตัว
- (3) คดีที่ผู้เสียหายร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1
- (4) คดีเกี่ยวพันทางญาติ
- (5) คดีความผิดที่กระทำโดยประมาท
- (6) คดีที่ศาลเห็นสมควร

โดยในกระบวนการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทของศูนย์ไต่ถามและประนอมข้อพิพาทจะไม่กระทบต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาและอำนาจในการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทของศาล แต่ให้คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มความที่เกี่ยวข้องในคดีและความเป็นธรรม

¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326-328.

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343.

¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 349-350.

²⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352-355.

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358-359.

²² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 362-364.

²³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 365.

²⁴ ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการไต่ถามและประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2549

เป็นสำคัญ เอกสารและข้อเท็จจริงที่ปรากฏในชั้นไต่สวนคดีถือเป็นความลับ คู่ความสามารถขอคัดถ่าย หรืออ้างในชั้นพิจารณาไม่ได้²⁵

สำหรับกระบวนการไต่สวนคดีข้อพิพาทจะสิ้นสุดลงเมื่อคดีสามารถตกลงกันได้ หรือศาลมีคำสั่งให้ยุติการไต่สวนคดีและประนอมข้อพิพาท หรืออธิบดีหรือรองอธิบดีมีคำสั่งให้ส่งสำนวนคืนเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป หรือผู้ทรงคุณวุฒิในการไต่สวนคดีและประนอมข้อพิพาท เห็นว่าคดีไม่สามารถยุติได้ด้วยวิธีการไต่สวนคดีและประนอมข้อพิพาท หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถอนตัวจากการไต่สวนคดีและประนอมข้อพิพาท หรือคู่ความสามารถระงับข้อพิพาทกันได้โดยวิธีอื่น²⁶

4.1.3 ผลการไต่สวนคดีในศาลยุติธรรม

เมื่อการไต่สวนคดีในศาลยุติธรรมประสบความสำเร็จ คู่ความสามารถตกลงยุติข้อพิพาทกันได้ 2 วิธี

วิธีที่หนึ่ง ตกลงยุติข้อพิพาทโดยทำเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล โดยไม่ถอนฟ้อง หากศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ศาลจะพิพากษาตามยอมและคำพิพากษตามยอมเป็นอันถึงที่สุด ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ คำพิพากษตามยอม เว้นแต่ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล หรือละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือมิได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ²⁷

การทำสัญญาประนีประนอมในศาล สามารถทำได้เฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น สำหรับในคดีอาญา ฝ่ายผู้เสียหายหรือโจทก์อาจถอนฟ้องหรือถอนคำร้องทุกข์ แล้วแต่กรณี ซึ่งจะทำให้สิทธิฟ้องคดีอาญาระงับไป²⁸

วิธีที่สอง คู่ความฝ่ายโจทก์อาจถอนฟ้องคดีออกจากสารบบความได้²⁹ ซึ่งศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่ แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) กรณีที่จำเลยยังไม่ยื่นคำให้การ ศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้องเสมอ จะใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตไม่ได้

²⁵ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการไต่สวนคดีและประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2549 ข้อ 18.

²⁶ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการไต่สวนคดีและประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2549 ข้อ 28.

²⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138.

²⁸ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2).

²⁹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 175.

(2) กรณีที่จำเลยยื่นคำให้การแล้ว โดยหลักศาลจะต้องฟังจำเลยหรือผู้ร้องสอดก่อนเพื่อประกอบดุลพินิจของศาล แต่ในกรณีที่มีข้อตกลงหรือประนีประนอมยอมความในศาล ศาลจะต้องอนุญาตให้ถอนฟ้องเสมอ เหมือนกรณีที่โจทก์ถอนฟ้องก่อนที่จำเลยยื่นคำให้การ

ในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล หากฝ่ายจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาตามยอม อีกฝ่ายหนึ่งสามารถบังคับคดีได้ทันที โดยไม่ต้องฟ้องใหม่ แต่การถอนฟ้องหากฝ่ายจำเลยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ประนีประนอมยอมความกัน อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาลเป็นคดีใหม่ภายในอายุความนับแต่วันที่สิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น

กรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ประสบความสำเร็จ คดีจะกลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลตามปกติ กรณีที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยของแต่ละศาลเป็นผู้ดำเนินการ ศูนย์ไกล่เกลี่ยจะส่งสำนวนกลับสู่ผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาคดีต่อไป³⁰

4.1.4 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครอง

ในปัจจุบัน ศาลปกครองไทยยังไม่มีนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางปกครองมาใช้ แต่มีการนำการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอื่น เช่น การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ การระงับข้อพิพาทโดยการอุทธรณ์หรือร้องเรียนภายในฝ่ายปกครอง และการประนีประนอมยอมความทางปกครอง มาใช้ ดังนี้

(1) การตกลงให้มีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

ปัจจุบันในประเทศไทยได้มีมาตรา 15³¹ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 โดยให้มีการตกลงนำข้อพิพาทไปให้อนุญาโตตุลาการซึ่งขาดได้แม้จะเป็นสัญญาทางปกครอง³²

(2) ในเรื่องการระงับข้อพิพาทโดยการอุทธรณ์หรือร้องเรียนในฝ่ายปกครอง ในเรื่องเกี่ยวกับนิติกรรมทางปกครองฝ่ายเดียวนั้น ในประเทศไทยนอกจากจะมีกฎหมายเฉพาะแล้ว ยังบังคับไว้เป็นหลักทั่วไปในมาตรา 44 วรรคหนึ่ง³³ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยกฎหมายมีความประสงค์ที่จะให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว จากระบบการควบคุมภายในฝ่ายปกครอง แต่ในทางปฏิบัติยังต้องศึกษาว่าหลักดังกล่าวบรรลุดุลยภาพประสงค

³⁰ รัตน์ลักษณ์ นาถนิตินาถา. เล่มเดิม. หน้า 27.

³¹ มาตรา 15 ในสัญญาระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชนไม่ว่าเป็นสัญญาทางปกครองหรือไม่ก็ตาม คู่สัญญาอาจตกลงให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทได้ และให้สัญญาอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมีผลผูกพันคู่สัญญา

³² ประสาท พงษ์สุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 486.

³³ มาตรา 44 ภายใต้อำนาจมาตรา 48 ในกรณีคำสั่งทางปกครองไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขึ้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

หรือไม่ เพราะหลักดังกล่าวกลับกลายเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญในการนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลปกครอง เนื่องจากการอุทธรณ์กลายเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองประเภทหนึ่ง³⁴

(3) การประนีประนอมยอมความทางปกครอง และการไกล่เกลี่ยทางปกครอง นับเป็นสิ่งที่กฎหมายว่าด้วยคดีปกครองของไทยมีจุดอ่อนมากที่สุด เพราะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองกล่าวไว้ว่า ศาลมีอำนาจไกล่เกลี่ยคู่กรณีให้ตกลงกันและเมื่อมีการทำความตกลงประนีประนอมยอมความกันให้ศาลพิพากษาตามยอมได้ก็ตาม แต่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งเป็นผู้พิจารณาร่างระเบียบดังกล่าวเห็นว่ายังไม่สมควรกำหนดไว้ในขณะนั้น ในปัจจุบันในศาลปกครองมีการปฏิบัติไปตามรูปเรื่อง อาทิเช่น หากคู่กรณีตกลงระงับข้อพิพาทกันเองหรือศาลไกล่เกลี่ยให้ประนีประนอมกัน ผู้ฟ้องคดีอาจขอถอนคำฟ้องหรือถ้าผู้ถูกฟ้องคดียอมเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ถูกฟ้อง หรือยอมชำระเงิน หรือปฏิบัติตามที่ผู้ฟ้องคดีมีคำขอ ศาลก็สามารถสั่งยุติการพิจารณาและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้ เพราะวัตถุแห่งคดีหมดสิ้นไป³⁵

4.2 ขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ไว้ดังต่อไปนี้

4.2.1 ขั้นตอนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

(ก) ผู้มีสิทธิอุทธรณ์และผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 88) หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8)³⁶ โดยในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค. จะพิจารณาวินิจฉัยเองหรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

(ข) เหตุแห่งการอุทธรณ์ มีดังต่อไปนี้

- 1) ถูกลงโทษภาคทัณฑ์
- 2) ถูกลงโทษตัดเงินเดือน

³⁴ ประสาท พงษ์สุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 486.

³⁵ ประสาท พงษ์สุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 486-487.

³⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 114.

- 3) ถูกลงโทษลดเงินเดือน
- 4) ถูกลงโทษปลดออก
- 5) ถูกลงโทษไล่ออก³⁷
- 6) ถูกสั่งให้ออกจากราชการดังต่อไปนี้³⁸

ก. เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ

ข. เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 ก. (1) หรือ (3) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 ข. (1) (3) (6) หรือ (7)

ค. เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ

ง. เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

จ. เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

ฉ. เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

(ค) รูปแบบและระยะเวลาในการอุทธรณ์

การทำคำขอหรือคำร้องต่อ ก.พ.ค. ในกระบวนการพิจารณาของ ก.พ.ค. ให้ทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ ก.พ.ค. จะอนุญาตให้ทำด้วยวาจา ในกรณีเช่นนี้ให้ ก.พ.ค. พิจารณาจัดแจ้งข้อความนั้นไว้ในรายงานกระบวนการ³⁹ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับวันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งการอุทธรณ์⁴⁰

³⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 88.

³⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 110.

³⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 8.

⁴⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 114.

(ง) วิธีพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ มีสาระสำคัญดังนี้

วิธีพิจารณาใช้ระบบได้สวน ในกรณีที่ถูกกฎหมายหรือระเบียบวิธีพิจารณาอุทธรณ์มิได้กำหนดเรื่องใดไว้โดยเฉพาะให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง⁴¹ และผู้อุทธรณ์ต้องเป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค.⁴² ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนพิจารณาการรับหรือไม่รับอุทธรณ์นั้น กรรมการเจ้าของสำนวน อาจกำหนดประเด็นให้นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาตั้งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา⁴³

2) ขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริง

ก. การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม กล่าวคือ เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง⁴⁴ เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งพยานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์ เพื่อให้คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์ หรือพยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน หากผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์ หรือกรณีผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย หากผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งจำหน่ายอุทธรณ์จากสารบบความก็ได้⁴⁵ และให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมตามจำนวนที่กำหนดภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์หรือภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งหากพ้นกำหนดดังกล่าวแล้วหรือเมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม และกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องอุทธรณ์มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาหรือมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวน

⁴¹กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 5.

⁴²กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 22.

⁴³กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 48 และข้อ 49.

⁴⁴กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 51.

⁴⁵กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 55.

พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเรื่องทั้งหมดเสนอองค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป⁴⁶

ข. การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่น⁴⁷ เช่น เรียกให้ผู้อุทธรณ์ คู่กรณีในอุทธรณ์มาให้ถ้อยคำหรือจัดส่งพยานหลักฐาน เรียกหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความเห็นหรือส่งผู้แทนมาชี้แจง ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำและจัดส่งพยานหลักฐาน ตลอดจนตรวจอาคารและสถานที่ เป็นต้น

(3) ขั้นตอนการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก ได้แก่

ก. เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น แจงให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน⁴⁸

ข. เมื่อกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว และเมื่อจัดทำคำแถลงเสร็จแล้วให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก⁴⁹

ค. องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกเมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกเสนอองค์คณะวินิจฉัยพิจารณา⁵⁰ ให้จัดส่งบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนที่ได้ดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องของผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์ ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก⁵¹

(4) ขั้นตอนการทำคำวินิจฉัยและคำสั่ง มีดังนี้

ก. นัดประชุมพิจารณาวินิจฉัย⁵²

ข. จัดทำคำวินิจฉัย⁵³ ประกอบด้วย ชื่อผู้อุทธรณ์ ชื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์ สรุปคำแก้อุทธรณ์ ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล และสรุปคำวินิจฉัยที่กำหนด ให้คู่กรณีปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

⁴⁶กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 57.

⁴⁷กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 59 และข้อ 63.

⁴⁸กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 69 วรรคหนึ่งและวรรคสอง.

⁴⁹กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 70.

⁵⁰กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 66 และข้อ 67.

⁵¹กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 76 วรรคหนึ่ง.

⁵²กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 84.

ค. การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ในห้องคณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยดังนี้⁵⁴ คือ ไม่รับอุทธรณ์ ยกอุทธรณ์ ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ทำความเห็นแย้ง⁵⁵ กำหนดระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน⁵⁶

(จ) ผลบังคับของคำวินิจฉัยอุทธรณ์

เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยภายใน 30 วันนับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น⁵⁷ กรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายใน 90 วันนับแต่วันที่ทราบ หรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.⁵⁸

⁵³กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 85.

⁵⁴กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 86.

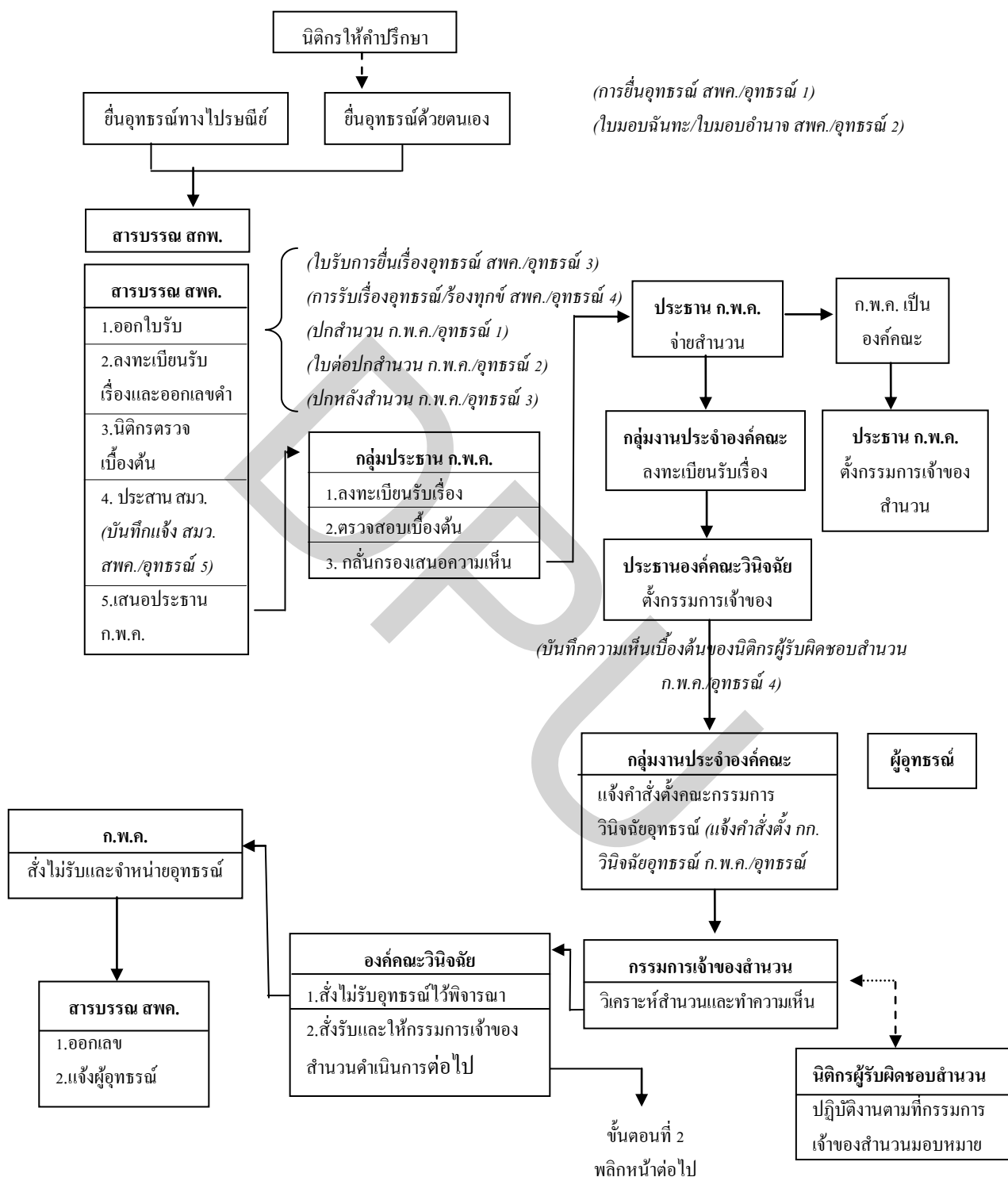
⁵⁵กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 87.

⁵⁶พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 118 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 91.

⁵⁷พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสาม.

⁵⁸พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสอง.

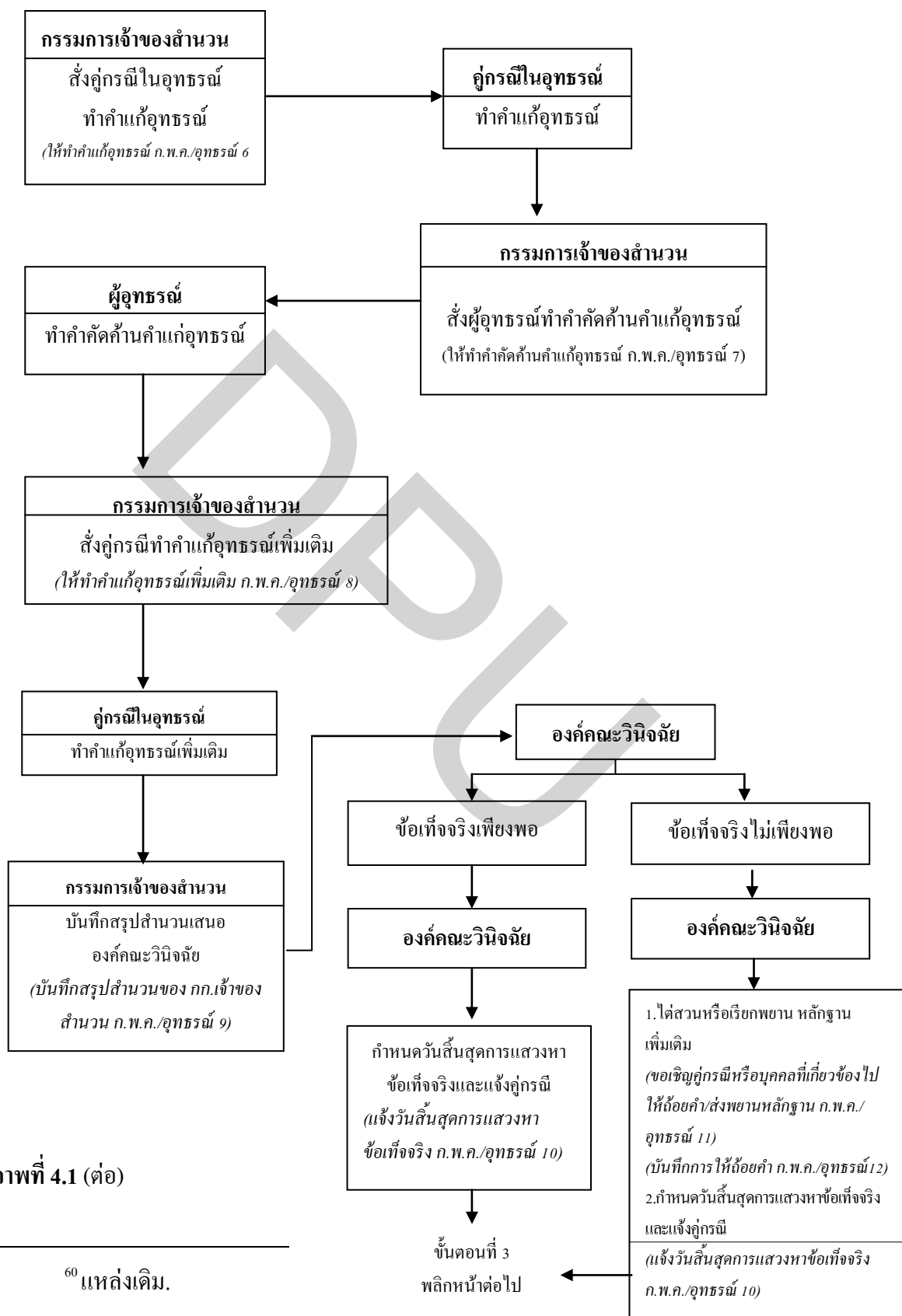
ขั้นตอนที่ 1 การรับ/ไม่รับอุทธรณ์⁵⁹

ภาพที่ 4.1 กระบวนการวิธีพิจารณาอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค.

⁵⁹ www.ocsc.go.th. กระบวนการวิธีพิจารณาอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556.

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาข้อเท็จจริง⁶⁰

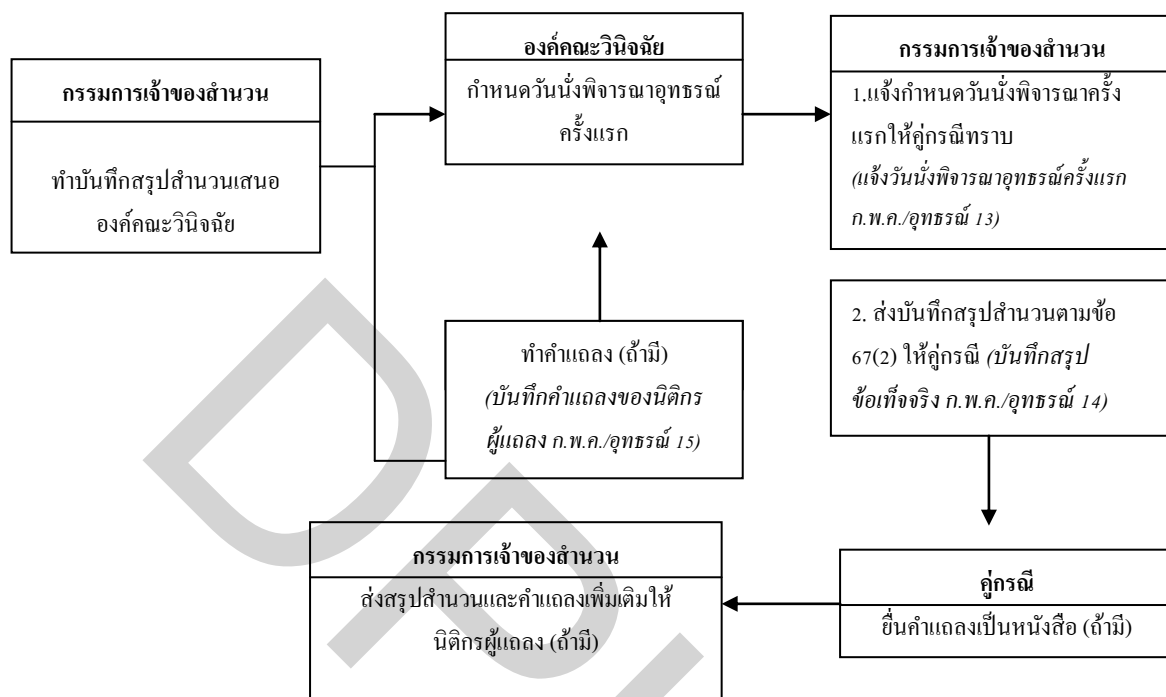

ภาพที่ 4.1 (ต่อ)

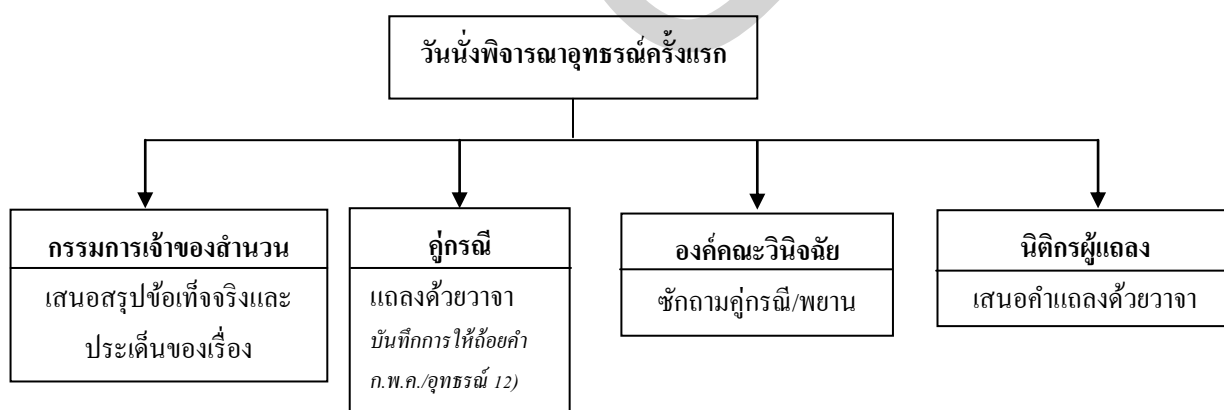
⁶⁰ แหล่งเดิม.

ขั้นตอนที่ 3 การนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก⁶¹

3.1 ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

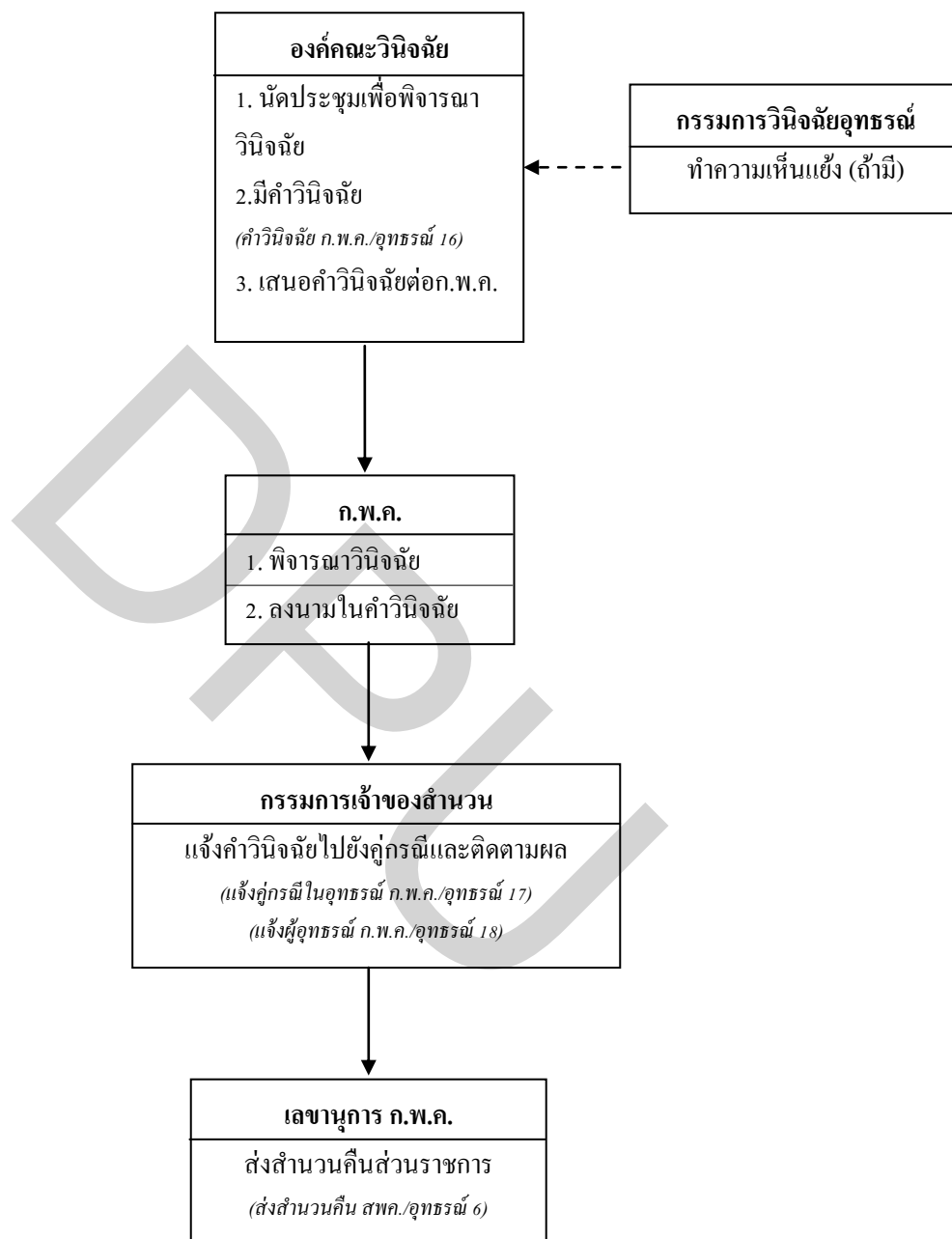
3.2 วันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

ภาพที่ 4.1 (ต่อ)

⁶¹ แหล่งเดิม.

ขั้นตอนที่ 4 การทำคำวินิจฉัย⁶²

ภาพที่ 4.1 (ต่อ)

⁶² แหล่งเดิม.

4.2.2 ขั้นตอนการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

(ก) ผู้มีสิทธิร้องทุกข์และผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ผู้มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาและเป็นกรณีที่ไม้อาจอุทธรณ์ได้ตามหมวด 9 การอุทธรณ์⁶³ โดยผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปจากผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์⁶⁴ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์ เป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรี เจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.⁶⁵ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการให้การบริหารทรัพยากรบุคคลมีความเป็นกลางทางการเมืองตามมาตรา 42 (5)

(ข) เหตุแห่งการร้องทุกข์

การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจ อันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้น ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้⁶⁶

- 1) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริต
- 2) เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร
- 3) เป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ
- 4) ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางอย่างอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร
- 5) ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอื่นใดที่ไม่เป็นไปตามระบบคุณธรรมตามมาตรา 42

(ค) รูปแบบและระยะเวลาในการร้องทุกข์

การร้องทุกข์ให้ร้องได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์สำหรับผู้อื่นไม่ได้ และให้ทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์ตามข้อ 7 โดยคำร้องทุกข์ให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังนี้

⁶³พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 122.

⁶⁴กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 20.

⁶⁵กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 31.

⁶⁶กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 7.

- 1) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์
- 2) การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์
- 3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้ร้องทุกข์เห็นว่า เป็นปัญหาของเรื่องร้องทุกข์
- 4) คำขอของผู้ร้องทุกข์
- 5) ลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ร้องทุกข์แทน กรณีที่จำเป็น

ตามข้อ 10⁶⁷

(ง) วิธีพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

- 1) ขั้นตอนก่อนการร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค.

ก่อนการร้องทุกข์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างกัน ควรจะได้ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้นเมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา หากแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้นให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น⁶⁸ ถ้าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีความคับข้องใจนั้น ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจงหรือได้รับคำชี้แจงแล้วไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้⁶⁹

- 2) ขั้นตอนรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์

ก. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ มีอำนาจไม่รับเรื่องร้องทุกข์⁷⁰

ข. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี กรรมการเจ้าของสำนวนอาจกำหนดประเด็นให้พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอในเบื้องต้นประกอบการพิจารณาขององค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณา⁷¹

⁶⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 8

⁶⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 6 วรรคหนึ่ง.

⁶⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 6 วรรคสอง.

⁷⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25.

⁷¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 41.

3) ขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริง

ก. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้มีหนังสือแจ้งพร้อมส่งสำเนาคำร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้นส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ประกอบการพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์⁷² ในกรณีจำเป็นและสมควร อาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้⁷³

ข. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ใบบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรีปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี เมื่อได้มีการส่งรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีคำสั่ง ให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยส่งสำเนาคำร้องทุกข์และสำเนาหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปให้ด้วย⁷⁴ ในกรณีจำเป็นและสมควร ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 117 มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁷⁵

4) ขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ก. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาจากเรื่องราวการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์⁷⁶ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หากผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นว่าเหตุแห่งการแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ จะไม่ให้แถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ แต่ให้บันทึกเหตุผลไว้ด้วย⁷⁷

⁷²กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 22.

⁷³กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 23.

⁷⁴กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 44 วรรคหนึ่ง.

⁷⁵กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 48.

⁷⁶กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 23 วรรคหนึ่ง.

⁷⁷กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 23 วรรคสอง.

ข. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้มาจากคำร้องทุกข์ คำแก้คำร้องทุกข์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องนั้น และข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม (ถ้ามี) แล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นแล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน⁷⁸ เสนอองค์คณะวินิจฉัย ต่อไป⁷⁹

(4) ขั้นตอนประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้องค์คณะวินิจฉัยจัดให้มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย เว้นแต่ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นว่าเรื่องร้องทุกข์นั้นมีข้อเท็จจริงชัดเจนเพียงพอต่อการพิจารณาวินิจฉัยแล้ว หรือมีประเด็นวินิจฉัยไม่ซับซ้อน และการมาแถลงด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องทุกข์ จะให้งดการแถลงด้วยวาจาเสียก็ได้⁸⁰ ในกรณีที่มีการประชุมและให้มีการแถลงด้วยวาจา ให้กรรมการเจ้าของสำนวนแจ้งกำหนดวันประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ทั้งส่งสรุปคำร้องทุกข์และสรุปคำแก้คำร้องทุกข์ ตลอดจนสรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันประชุมพิจารณาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน⁸¹

(5) ขั้นตอนการทำคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยในเรื่องร้องทุกข์ อย่างน้อยต้องประกอบด้วย⁸² (1) ชื่อผู้ร้องทุกข์ (2) ชื่อคู่กรณีในการร้องทุกข์ (3) สรุปคำร้องทุกข์และคำขอของผู้ร้องทุกข์ (4) สรุปคำแก้คำร้องทุกข์ (5) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย (6) คำวินิจฉัยผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์พร้อมทั้งเหตุผล (7) สรุปคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป และ (8) ข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น (ถ้ามี)

⁷⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 49 วรรคหนึ่ง.

⁷⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 49 วรรคสอง.

⁸⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 51 วรรคหนึ่ง.

⁸¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 51 วรรคสอง.

⁸² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 16.

ก. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยให้นำระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนดในเรื่องเดียวกันนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁸³

ข. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องทุกข์ไว้พิจารณาตามข้อ 43 (1) หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ดังนี้ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด⁸⁴ คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ขององค์คณะวินิจฉัยให้นำความในข้อ 16 หมวด 1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อได้จัดทำคำวินิจฉัยเสร็จสิ้นแล้วให้รายงาน ก.พ.ค. เพื่อทราบ หากมีข้อแนะนำหรือควรปรับปรุงประการใด ให้แก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของ ก.พ.ค. ต่อไป⁸⁵

(จ) ผลบังคับของคำวินิจฉัยร้องทุกข์

ก. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาและกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้วให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นในโอกาสแรกที่ทำได้ และเมื่อได้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว⁸⁶

ข. กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี เมื่อ ก.พ.ค. ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้วให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณีดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.⁸⁷

⁸³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25 วรรคหนึ่ง.

⁸⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 53.

⁸⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 54.

⁸⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25 วรรคสอง.

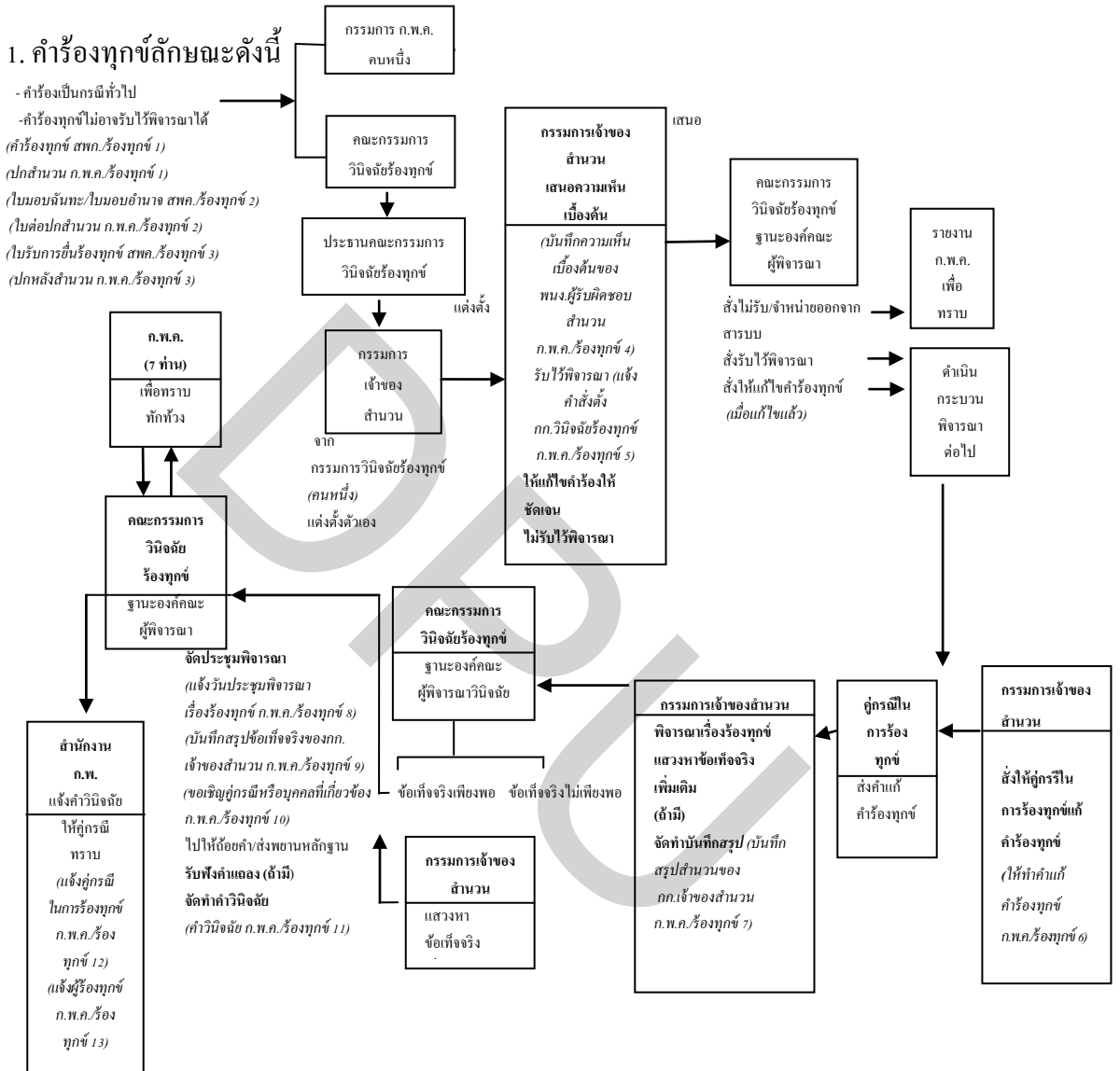
⁸⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 123 วรรคสาม.

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไปได้⁸⁸

D
P
U

⁸⁸กฏ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551, ข้อ 25 วรรคสาม และข้อ 56 วรรคสอง.

กระบวนการวิธีพิจารณาวิวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีทั่วไป⁸⁹

ภาพที่ 4.2 กระบวนการวิธีพิจารณาวิวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีทั่วไป

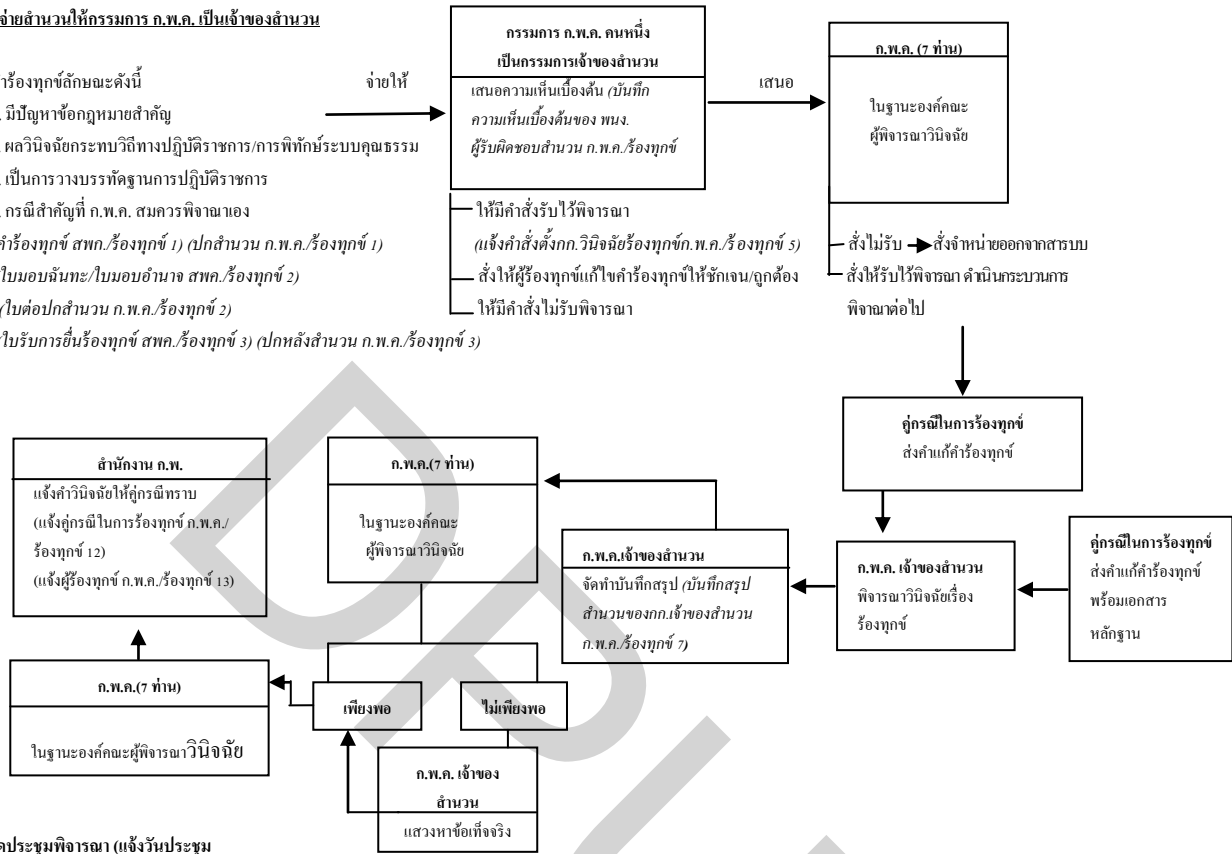
⁸⁹ www.ocsc.go.th. กระบวนการวิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีทั่วไป. เมื่อวันที่ 10

กระบวนการวิธีพิจารณาวิวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีสำคัญ⁹⁰

กรณีจ่ายสำนวนให้กรรมการ ก.พ.ค. เป็นเจ้าของสำนวน

คำร้องทุกข์ลักษณะดังนี้

1. มีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ
 2. ผลวินิจฉัยกระทบวิถีทางปฏิบัติราชการ/การพิทักษ์ระบบคุณธรรม
 3. เป็นการวางบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการ
 4. กรณีสำคัญที่ ก.พ.ค. สมควรพิจารณาเอง
- (คำร้องทุกข์ สพท./ร้องทุกข์ 1) (ปกสำนวน ก.พ.ค./ร้องทุกข์ 1)
- (ใบมอบฉันทะ/ใบมอบอำนาจ สพท./ร้องทุกข์ 2)
- (ใบต่อปกสำนวน ก.พ.ค./ร้องทุกข์ 2)
- (ใบรับการยื่นร้องทุกข์ สพท./ร้องทุกข์ 3) (ปกหลังสำนวน ก.พ.ค./ร้องทุกข์ 3)

จัดประชุมพิจารณา (แจ้งวันประชุม

- พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ก.พ.ค./ร้องทุกข์
- (บันทึกสรุปข้อเท็จจริงของ กก.เจ้าของสำนวน ก.พ.ค./ร้องทุกข์ 9)
- รับคำแถลง (ถ้ามี)**
- ทำคำวินิจฉัย (คำวินิจฉัย ก.พ.ค./ร้องทุกข์ 11)

จาก เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องทุกข์นั้น คำร้องทุกข์/คำแก้คำร้องทุกข์ ข้อเท็จจริง/เอกสารที่ได้มาจากการดำเนินการตาม ม.117 (ถ้ามี)

ภาพที่ 4.3 กระบวนการวิธีพิจารณาวิวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ในกรณีสำคัญ

⁹⁰ แหล่งเดิม.

จากที่ได้พิจารณาขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ชัดว่า ไม่มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจหรือเปิดโอกาสให้ ก.พ.ค. หรือผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ทำการไต่ถามข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. แต่อย่างใด

สำหรับกรณีการร้องทุกข์ ซึ่งได้มีบทบัญญัติกำหนดขั้นตอนการปรึกษาหารือไว้ในข้อ 6 ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 นั้น เห็นว่า แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะได้มีการกำหนดขั้นตอนการปรึกษาหารือระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ก็ตาม แต่การปรึกษาหารือก็เป็นเพียงทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา มีสิทธิแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาได้ โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นต้นเท่านั้น อีกทั้งข้าราชการพลเรือนสามัญผู้นั้นมีสิทธิที่จะเลือกปรึกษาหารือหรือไม่ก็ได้ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่เป็นที่พอใจ ก็ยังสามารถร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป หรือ ก.พ.ค. ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การปรึกษาหารือดังกล่าวแม้ว่าจะมีลักษณะเป็นการเจรจาระหว่างคู่กรณี อันเป็นวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกประเภทหนึ่งก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการยุติข้อพิพาทของข้าราชการพลเรือนได้อย่างเป็นรูปธรรมแท้จริง

บทที่ 5

วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การไม่มีกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ในระบบบริหารงานบุคคล การอุทธรณ์และร้องทุกข์ เป็นหลักประกันความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย ตลอดจนช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติราชการ ระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อข้าราชการพลเรือน เป็นอย่างมาก และแม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จะได้มีการปรับปรุงระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน แทน อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง อ.ก.พ. จังหวัด และ ก.พ. ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนในอดีต โดยมีต้นแบบมาจากคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา (US. Merit System Protection Board หรือ MSPB) ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณากระบวนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ก.พ.ค. ของประเทศไทยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีการนำกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังเช่น “MSPB” ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกรณีดังกล่าวได้ส่งผลให้ในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. เกิดความล่าช้า ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

5.1 ปัญหาการไม่มีกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

5.1.1 ความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติให้ข้าราชการพลเรือน ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา มีสิทธิร้องขอความเป็นธรรมได้ 2 วิธี ซึ่งได้แก่ วิธีการอุทธรณ์ และวิธีการร้องทุกข์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ศึกษาจะขอแยกวิเคราะห์การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ดังต่อไปนี้

การอุทธรณ์

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ผู้ที่ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) โดยผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ภายในสามสิบวันนับวันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง และหลังจากที่ได้รับอุทธรณ์ดังกล่าวแล้ว ก.พ.ค. จะเป็นผู้วินิจฉัยเอง หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ก็ได้ โดยแต่ละคณะจะประกอบด้วย กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง เป็นประธาน และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อีกสองคน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ โดยจะกำหนดให้ประธานกรรมการ ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง ทำหน้าที่ประธานในคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หลายคณะพร้อมกันก็ได้ และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ.ค. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับหนังสืออุทธรณ์แล้ว ให้พิจารณาจ่ายสำนวนและแต่งตั้งนิติกรผู้แถลง กรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อการปฏิบัติราชการ หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือกรณีเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้วินิจฉัยเอง ก็ให้จ่ายสำนวนนั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย โดยแต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง เป็นกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวน แต่หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดเป็นกรณีทั่วไป ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์นั้นให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะหนึ่งคณะใดเป็นองค์คณะวินิจฉัย โดยแต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน และเมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

จากนั้น กรรมการเจ้าของสำนวนอาจกำหนดประเด็นให้นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน

วิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเห็นเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา

ต่อมา เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่า เป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งพยานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์ เพื่อให้คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์หรือพยานหลักฐาน ที่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน หากผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์ หรือกรณีผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย หากผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการ ให้กรรมการเจ้าของสำนวนสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความก็ได้ จากนั้น ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้แก่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ หรือภายในระยะเวลาที่กำหนด

เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมแล้ว หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่า เรื่องอุทธรณ์มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาหรือมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเรื่องทั้งหมดเสนอองค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาคำเนิการต่อไป นอกจากนี้ ก.พ.ค. ยังสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นได้ เช่น เรียกให้ผู้อุทธรณ์ คู่กรณีในอุทธรณ์มาให้ถ้อยคำหรือจัดส่งพยานหลักฐาน เรียกหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความเห็นหรือส่งผู้แทนมาชี้แจง ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำและจัดส่งพยานหลักฐาน ตลอดจนตรวจอาคารและสถานที่ เป็นต้น และหากกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณีรวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นที่ได้มาแล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณา

หลังจากที่องค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่า ไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น แจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน และให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว ซึ่งเมื่อมีการจัดทำคำแถลงเสร็จแล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก และส่งบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรก

เมื่อเริ่มการนั่งพิจารณาครั้งแรก ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของเรื่องนั้น แล้วให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้ (ถ้ามี) โดยให้ผู้อุทธรณ์แถลงก่อน และให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถามคู่กรณีและพยาน เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของคู่กรณีแล้ว ให้นิติกรผู้แถลงชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อประกอบคำแถลงการณ์เป็นหนังสือที่ได้เสนอไว้แล้ว โดยบุคคลซึ่งมิได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัยจะอยู่ในห้องพิจารณาในขณะที่นิติกรผู้แถลงชี้แจงหรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาไม่ได้ และในกรณีที่นิติกรผู้แถลงเห็นว่า จากคำแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของคู่กรณี ทำให้ข้อเท็จจริงในการพิจารณาอุทธรณ์เปลี่ยนแปลงไปและมีผลกระทบต่อคำแถลงเป็นหนังสือที่เสนอไว้แล้ว หรือต่อคำแถลงด้วยวาจาที่เสนอ นิติกรผู้แถลงจะจัดทำคำแถลงเป็นหนังสือขึ้นใหม่หรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาในวันอื่นก็ได้

ต่อมาหลังจากเสร็จสิ้นการแถลงของนิติกรผู้แถลงแล้ว องค์คณะวินิจฉัยจะนัดประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย หรือมีคำสั่งในวันเดียวกันนั้นหรือวันอื่น คำวินิจฉัยหรือคำสั่งอย่างน้อยต้องประกอบไปด้วย ชื่อผู้อุทธรณ์ ชื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์ สรุปคำแก้อุทธรณ์ ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล และสรุปคำวินิจฉัยที่กำหนดให้คู่กรณีปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป โดยในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ไม้รับอุทธรณ์ ยกอุทธรณ์ ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ และทำความเข้าใจแย้งได้

สำหรับในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน

เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นอย่างไรแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยภายใน 30 วันนับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติ ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น และในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ผู้อุทธรณ์ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.

การร้องทุกข์

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกอบกับกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ผู้ใดที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ได้ โดยความคับข้องใจดังกล่าวต้องมีเหตุแห่งการร้องทุกข์อันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริต (2) เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร (3) เป็นการใช้อุปินาโดยมิชอบ (4) ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางอย่างอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร และ (5) ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอื่นใดที่ไม่เป็นไปตามระบบคุณธรรม ตามมาตรา 42

ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปจากผู้ที่เป็นเหตุให้ร้องทุกข์ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้ร้องทุกข์เป็นหัวหน้าส่วนราชการ ระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างกัน ควรจะได้ปรึกษาหรือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้นเมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา หากแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้นให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น แต่ถ้าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีความคับข้องใจนั้น ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจง หรือได้รับคำชี้แจงแล้วไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค.

ตามกฎหมายดังกล่าวได้แยกเหตุแห่งการร้องทุกข์ออกเป็นสองกรณี ซึ่งได้แก่ กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชา และกรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการ ระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ผู้ศึกษาจึงขอแยกอธิบาย ดังนี้

(ก) กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชา

เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้มีหนังสือแจ้งพร้อมทั้งส่งสำเนา คำร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุ แห่งการร้องทุกข์ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ประกอบการพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาจากเรื่องราวการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ ในกรณีที่น่าเป็นและสมควร อาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจง ข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ต้องพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน หกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา ดังกล่าว ให้ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และในกรณีที่ขอขยายเวลาดังกล่าวแล้ว การพิจารณายังไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน

ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์มีอำนาจไม่รับเรื่อง ร้องทุกข์ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์เป็นประการใดแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นในโอกาสแรก ที่ทำได้ และเมื่อดำเนินการตามคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

สำหรับคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้เป็นที่สุด ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไปได้

จากนั้น เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์เสร็จสิ้นลงแล้ว ให้รายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยพร้อมทั้งสำเนาคำวินิจฉัยไปยัง ก.พ.ค. ภายในสิบห้าวัน นับแต่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้นแล้ว เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและพัฒนา ระบบพิทักษ์คุณธรรมต่อไป

(ข) กรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับ บัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี

ผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ คือ ก.พ.ค. และเมื่อ ก.พ.ค. ได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้ว ให้ ก.พ.ค. ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะเป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้ โดยแต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง เป็นประธาน และกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อีกสองคน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ โดยจะกำหนดให้ประธาน ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง ทำหน้าที่ประธานในคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

เมื่อได้รับคำร้องทุกข์แล้ว กรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า คำร้องทุกข์ใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญหรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อวิถีทางปฏิบัติราชการ หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือเป็นกรณีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเอง ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย โดยประธานตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง เป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย ส่วนกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่า คำร้องทุกข์ใดเป็นกรณีทั่วไป ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง และให้กรรมการ ก.พ.ค. ดังกล่าว เป็นกรรมการเจ้าของสำนวน หรือให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งคณะใด เป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้ โดยให้ประธานกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะนั้นตั้งกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในคณะคนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

หลังจากได้รับสำนวนการร้องทุกข์แล้ว กรรมการเจ้าของสำนวนอาจกำหนดประเด็นให้พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเบื้องต้นประกอบการพิจารณาขององค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณา

เมื่อได้มีการสั่งรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีคำสั่งให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยส่งสำเนาคำร้องทุกข์และสำเนาหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปด้วย และในกรณีจำเป็นและสมควร ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้จากนั้น หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ได้มาจากคำร้องทุกข์ คำแก้คำร้องทุกข์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องนั้น หรือข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม (ถ้ามี) เพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้นแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนทำบันทึกสรุปสำนวนเสนอองค์คณะวินิจฉัย

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาทันทีสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว เห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ได้มาเพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้น ให้องค์คณะวินิจฉัยจัดให้มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้า

องค์คณะวินิจฉัย เว้นแต่ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นว่าเรื่องร้องทุกข์นั้นมีข้อเท็จจริงชัดเจนเพียงพอต่อการพิจารณาวินิจฉัยแล้วหรือมีประเด็นวินิจฉัยไม่ซับซ้อน และการมาแถลงด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องทุกข์ จะให้แจ้งการแถลงด้วยวาจาเสียก็ได้ และในกรณีที่มีการประชุมและให้มีการแถลงด้วยวาจา ให้กรรมการเจ้าของสำนวนแจ้งกำหนดวันประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ และส่งสรุปคำร้องทุกข์และสรุปคำแก้คำร้องทุกข์ ตลอดจนสรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันประชุมพิจารณาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

เมื่อเริ่มการประชุม ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย แล้วให้ผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์แถลงด้วยวาจาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

ในห้วงองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องทุกข์ไว้พิจารณา หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ได้แก่ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ขององค์คณะวินิจฉัยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย ชื่อผู้ร้องทุกข์ ชื่อคู่กรณีในการร้องทุกข์ สรุปคำร้องทุกข์และคำขอของผู้ร้องทุกข์ สรุปคำแก้คำร้องทุกข์ ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย คำวินิจฉัยผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องทุกข์พร้อมทั้งเหตุผล สรุปคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป และข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น (ถ้ามี)

ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ที่ร้องต่อ ก.พ.ค. ให้องค์คณะวินิจฉัยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายเวลาได้อีกสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน

คำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. เป็นที่สุด ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไปได้

เมื่อได้พิจารณาขั้นตอนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า มีกระบวนการพิจารณาที่คล้ายกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง ซึ่งมีขั้นตอนที่ซับซ้อนยุ่งยากกว่าการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ในอดีต และในการพิจารณาอุทธรณ์นั้น ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาให้ ก.พ.ค. ต้องพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จรวมแล้วไม่เกินกว่าสองร้อยสี่สิบวัน โดยในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้อุทธรณ์มีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบ

คำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ส่วนในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาให้ ก.พ.ค. ต้องพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จรวมแล้วไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันในกรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชา ส่วนในกรณีเหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ต้องพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จรวมแล้วไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบวัน โดยหากผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชา หรือ ก.พ.ค. ให้มีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นได้ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ภายในเก้าสิบวันนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี)

สำหรับระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ทั่วไป ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 นั้น มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า

“ให้เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองตามความเห็นของตนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ถ้าเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ต้องพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จรวมแล้วไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์

เมื่อได้พิจารณากระบวนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าวแล้ว จึงเห็นได้ว่า กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. นอกจากจะมีกระบวนการพิจารณาที่ซับซ้อนยุ่งยากและใช้ระยะเวลาที่ยาวนานแล้ว เมื่อผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ยังสามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้อีก แล้วแต่กรณี อันยังทำให้กระบวนการพิจารณาดังกล่าวมีความยืดเยื้อยาวนาน

เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อการ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทถือเป็นวิธีระงับข้อพิพาท เป็นกระบวนการประเภทหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่า ทำให้ข้อพิพาทระงับลงได้อย่างรวดเร็ว หรือ ใช้ระยะเวลาสั้นที่สุด หากมีการนำการ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และ ร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ย่อมส่งผลให้กรณีการอุทธรณ์และร้องทุกข์นั้น ได้รับการแก้ไขเสร็จสิ้น ได้ อย่างรวดเร็วในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. และไม่จำเป็นต้องมีการนำคดีมาฟ้อง ต่อศาลปกครองอีกต่อไป ดังนั้น ปัญหาการมีกระบวนการ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์ และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ ของ ก.พ.ค. อันควรได้รับการแก้ไข

5.1.2 การให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน

การอุทธรณ์ (Appeal) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม (Justice process) ในระบบบริหารงานบุคคล ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะให้ข้าราชการผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ ออกจากราชการ ร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ พิจารณาคำสั่งลงโทษนั้นใหม่ ให้เป็นคุณแก่ผู้ร้อง ส่วนการร้องทุกข์ (Grievance) มีจุดประสงค์ที่จะให้ข้าราชการพลเรือนสามารถ ร้องขอให้แก้ไขความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อตนได้ ดังนั้น การอุทธรณ์และ การร้องทุกข์ดังกล่าวจึงถือเป็นหลักประกันความมั่นคงและความเป็นธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน ตามระบบคุณธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนที่ถูกลงโทษ หรือถูกปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติต่อตนของ ผู้บังคับบัญชา มีช่องทางที่จะแสวงหาความยุติธรรมตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด และยังเป็น เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา

เมื่อใดก็ตามที่ข้าราชการพลเรือนได้มีการอุทธรณ์และร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. เพื่อแสวงหา ความยุติธรรมให้แก่ตน ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการใช้ อำนาจตามกฎหมายของผู้บังคับบัญชานั้น ย่อมมีความมุ่งหวังที่จะได้รับความยุติธรรมในขั้นต้น จากกระบวนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ซึ่งมีลักษณะเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ (Tribunal) แต่เมื่อปรากฏว่า ขั้นตอนในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงให้ใช้ระบบได้สวน การถ่วงดุลอำนาจ และการรับฟังความทั้งสองฝ่าย คล้ายกับการพิจารณาคดีในศาลปกครอง และมีกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ยาวกว่ากรอบระยะเวลาในการพิจารณา อุทธรณ์ โดยทั่วไปตามนัยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อีกทั้ง หากผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ยังมีสิทธิ นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้อีก แล้วแต่กรณี กรณีจึงไม่อาจ

ปฏิเสธได้ว่า ในการพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนของ ก.พ.ค. ดังกล่าวย่อมต้องใช้เวลาที่ยืดเยื้อยาวนาน ลำช้า และหากในการพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนยังมีความล่าช้ามากเพียงใด ก็ยิ่งเป็นการปฏิเสธความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนมากเพียงนั้น อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อีกด้วย ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่า หากมีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. จะทำให้ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสพูดคุยชี้แจง ทำความเข้าใจในข้อเท็จจริงซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลทำให้การอุทธรณ์และร้องทุกข์หรือกรณีความคับข้องใจต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้รับการแก้ไขเสร็จสิ้นได้อย่างรวดเร็วในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. โดยไม่จำเป็นต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองอีก รวมทั้งเมื่อปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขเสร็จสิ้นลงได้อย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้การพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น ปัญหาการไม่มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อการศึกษาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน อันควรได้รับการแก้ไข

5.1.3 การเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2551 โดยปรับปรุงระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น ทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรม และทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน มีลักษณะเป็นองค์กรกึ่งตุลาการ มีวิธีพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์คล้ายกับวิธีพิจารณาคดีในศาลปกครอง และให้ถือว่าคำวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. เป็นที่สุด โดยหากผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์มีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้ แล้วแต่กรณี นั้น พบว่า ในปัจจุบันการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนต่อ ก.พ.ค. มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งมีปริมาณเรื่องอุทธรณ์และร้องทุกข์ที่ค้างการพิจารณาต่อปีมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนคดีที่เข้ามาสู่ศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดก็มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากรูปภาพตารางแสดงปริมาณการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. รูปภาพตารางแสดงปริมาณคดีในระบบงานคดีของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) และรูปภาพตารางแสดงปริมาณคดีในระบบงานคดีของศาลปกครองสูงสุด¹

¹โปรดดูภาคผนวก.

เมื่อได้พิจารณาจากรูปภาพตารางแสดงปริมาณการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันการอุทธรณ์ที่อยู่ระหว่างพิจารณาดำเนินการของ ก.พ.ค. ในเดือน ธันวาคม 2551 ถึงเดือนกันยายน 2552 มีจำนวน 100 เรื่อง ในเดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2554 มีจำนวน 129 เรื่อง ในเดือนตุลาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2555 มีจำนวน 139 เรื่อง และในเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2556 มีจำนวน 129 แล้ว

ส่วนการร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. นั้น จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันเรื่องร้องทุกข์ที่อยู่ในระหว่างพิจารณาดำเนินการของ ก.พ.ค. ในเดือนธันวาคม 2551 ถึงเดือนกันยายน 2552 มีจำนวน 13 คดี ในเดือนตุลาคม 2552 ถึงเดือนกันยายน 2553 มีจำนวน 44 เรื่อง ในเดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2554 มีจำนวน 76 เรื่อง ในเดือนตุลาคม 2554 ถึงเดือนกันยายน 2555 มีจำนวน 67 เรื่อง และในเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2556 มีจำนวน 87 เรื่องแล้ว ดังนั้นปริมาณเรื่องอุทธรณ์และร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ทั้งที่รับใหม่ อยู่ระหว่างพิจารณา และค้างการพิจารณา จึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

สำหรับรูปภาพตารางแสดงปริมาณคดีในระบบงานคดีของศาลปกครองกลาง (ศาลปกครองชั้นต้น) และศาลปกครองสูงสุด พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 มีคดีเข้ามาสู่ศาลรวม จำนวน 5 คดี ในปี พ.ศ. 2553 มีคดีเข้ามาสู่ศาลรวม จำนวน 23 คดี ในปี พ.ศ. 2554 มีคดีเข้ามาสู่ศาลรวมจำนวน 48 คดี และในปี พ.ศ. 2555 รวมกับปี พ.ศ. 2556 (ณ วันที่ 23 เมษายน 2556) มีคดีเข้ามาสู่ศาลแล้วรวม จำนวน 75 คดี ซึ่งถือว่าปริมาณคดีเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน

ดังนั้น ในปัจจุบันหากยังไม่มีการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการคดีที่เหมาะสม เพื่อช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้ามาสู่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. กรณีดังกล่าวจะย่อมส่งผลทำให้มีปริมาณคดีเข้ามาสู่ศาลปกครองเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากมีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. จะทำให้การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนจะได้รับการแก้ไขเสร็จสิ้นในขั้นตอนการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. และทำให้ไม่มีคดีเข้ามาสู่ศาลปกครอง หรือทำให้การเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครองลดลง ดังนั้น ปัญหาการที่ไม่มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว จึงส่งผลทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง อันควรได้รับการแก้ไข

5.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการไม่มีกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

5.2.1 การนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

สำหรับความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. การให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง ที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วนั้น จากการศึกษาพบว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” (Conciliation หรือ Mediation) เป็นวิธีระงับข้อพิพาทที่ใ้บุคคลฝ่ายที่สามทำหน้าที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีได้ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดอย่างผู้พิพากษาหรืออนุญาโตตุลาการ กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีความยุ่งยากน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกรฟ้องร้องคดีต่อศาล บรรยากาศของการไกล่เกลี่ยมีความเป็นกันเองมากกว่า มีความรวดเร็วกว่า และสามารถรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่กรณีไว้ได้มากกว่าการดำเนินคดีในศาล

ประกอบกับบทบาทและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็มีความสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการระงับข้อพิพาท โดยผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีหน้าที่ในดำเนินการต่างๆ เพื่อให้การไกล่เกลี่ยบรรลุผล อาทิเช่น ต้องจัดเตรียมสถานที่ไกล่เกลี่ยให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสมกับการเจรจา เปิดการไกล่เกลี่ยโดยอธิบายให้คู่ความรับทราบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยเพียงเป็นคนกลางที่มาช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายคืนดีต่อกัน โดยนำคู่ความทั้งสองฝ่ายมาเจรจาและสื่อสารต่อกัน และไม่มีอำนาจที่จะตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยต้องสร้างความไว้วางใจให้แก่คู่ความ ทำให้คู่ความผ่อนคลายความเครียดทำให้คู่ความยอมเผยข้อข้องใจที่จะทำให้เกิดตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องตั้งคำถามเพื่อทราบข้อมูลที่จำเป็นต่อการกำหนดประเด็นปัญหาและผลประโยชน์ของคู่พิพาท เพื่อให้การเจรจาคืบหน้าต่อไป และช่วยให้คู่พิพาทหาข้อสรุปที่อาจเป็นไปได้จากการเจรจากัน โดยต้องฟังคู่พิพาท ต้องทำให้คู่ความมองเห็นได้ว่าผู้ไกล่เกลี่ยมีความเป็นกลาง และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเจรจาให้แก่คู่พิพาททั้งสองฝ่ายเท่าๆ กัน ตลอดจนต้องให้อำนาจแก่คู่พิพาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลของการไกล่เกลี่ย อีกทั้ง ต้องช่วยคู่พิพาทในการกำหนดว่าข้อตกลงที่มีการเสนอเป็นทางเลือกนั้น สามารถทำได้จริงหรือไม่ และตรงตามที่คู่พิพาทต้องการหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังต้องมีจรรยาบรรณ กล่าวคือ ต้องเคารพและสนับสนุนให้คู่พิพาทตัดสินใจด้วยตนเอง เปิดเผยข้อมูลความขัดแย้ง เป็นกลาง และรักษาความลับอีกด้วย

สำหรับข้อดีของการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. มีอยู่หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น ประหยัดค่าใช้จ่าย สะดวก ทำให้ยุติข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว เป็นความลับ ผู้ไกล่เกลี่ยมีความเชี่ยวชาญ และเป็นกระบวนการที่ได้รับการยอมรับจากคู่กรณี ผลยุติข้อพิพาทเป็นที่พึงพอใจภายใต้ความควบคุมของคู่กรณี และปฏิบัติได้จริง สามารถ

รักษาความสัมพันธ์ภาพของคู่กรณีในระยะยาวหรือยุติความสัมพันธ์กันด้วยดี และช่วยลดปริมาณคดีในศาล เป็นต้น

ในปัจจุบันพบว่า ทั้งศาลและคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในหลายๆ ประเทศได้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเฉพาะประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียเท่านั้น ดังต่อไปนี้

ประเทศฝรั่งเศส ในระบบบริหารงานบุคคล ไม่มีรูปแบบของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม แต่เป็นการใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปของการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองและการฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง การนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดีปกครอง ได้มีการนำมาใช้ในชั้นก่อนการพิจารณาคดี โดยมีเหตุผลอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรก ช่วยควบคุมปริมาณคดีของศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ประการที่สอง เพิ่มโอกาสให้คู่กรณีมีส่วนร่วมและเข้าใจกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง เนื่องจากศาลปกครองฝรั่งเศสมีวิธีพิจารณาคดีปกครองที่ไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร และประการที่สาม ช่วยเพิ่มช่องทางการเยียวยาความเสียหาย เนื่องจากศาลปกครองมีวิธีเยียวยาที่จำกัด ความไม่ยืดหยุ่นในการใช้วิธีเยียวยาอาจทำให้คู่กรณีไม่ได้รับการแก้ไขปัญหายอย่างตรงจุด และอาจสร้างความไม่เข้าใจและไม่พอใจให้กับคู่กรณีตามมา ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ยังถือเป็นคุณพินิจของตุลากร โดยทั่วๆ ไปจะใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีนั้นหรือไม่ อีกทั้งตุลาการสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้โดยไม่ต้องมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะอีกด้วย

ส่วนประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็เช่นกัน ในระบบบริหารงานบุคคลไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนไว้เป็นพิเศษ แต่โดยหลักแล้วการร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนยังคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปของการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองและการฟ้องร้องต่อศาลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง การร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติการใดๆ ของผู้บังคับบัญชาแห่งเยอรมนี ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี ได้แก่ วิธีการร้องทุกข์อย่างไม่เป็นทางการหรือที่เรียกว่า “การร้องเรียน” และวิธีการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ หรือที่เรียกว่า “การอุทธรณ์” และยังมี การฟ้องร้องต่อศาลต่อไปด้วย

การที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ในคดีปกครอง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่รวดเร็ว เป็นที่ยอมรับของคู่กรณี และลดค่าใช้จ่าย โดยการนำ การไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ดังกล่าว เริ่มต้นมาจากการประชุมของวิทยาลัยตุลาการแห่งเยอรมนี ในหัวข้อ “การไต่ถามข้อพิพาทและวิธีพิจารณาคดีปกครอง” ที่จัดตั้งขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2000 ณ เมือง Trier โดยมีความเห็นว่า ภายใต้วิธีพิจารณาคดีปกครองแห่งเยอรมนีจะนำ การไต่ถามข้อพิพาทโดยตุลาการมาใช้ได้ จึงทดลองจัดให้มีการไต่ถามข้อพิพาทโดยตุลาการ ศาลปกครองชั้นต้น และปัจจุบันศาลปกครองแห่งเยอรมนีได้นำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ ในศาลก่อนข้างแพร่หลาย แม้ว่าจะยังไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับใดบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ อำนาจตุลาการในการไต่ถามข้อพิพาทไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม ส่วนเรื่องของหลักเกณฑ์การ ไต่ถามข้อพิพาทนั้น แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดกำหนดให้นำมาใช้โดยตรง แต่ศาลปกครองแห่งเยอรมนีก็ยังคงใช้การไต่ถามข้อพิพาทได้โดยผ่านการตีความบทบัญญัติ กฎหมายต่างๆ

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ในระบบบริหารงานบุคคลโดยเฉพาะกระบวนการ พิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรมของสหรัฐอเมริกา (U.S. Merit Systems Protection Board: MSPB) ขึ้น เป็นองค์กร ฝ่ายบริหารที่เป็นอิสระ และมีฐานะเป็นองค์กรกึ่งตุลาการ โดยหน่วยงาน “MSPB” มีภารกิจหลัก อยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก มีภารกิจในการพิจารณาวินิจฉัยคำอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนสหพันธรัฐ เกี่ยวกับการกระทำทางการบริหารงานบุคคลของรัฐ และประการที่สอง ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องระบบคุณธรรมของรัฐบาลสหพันธรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้ภารกิจดังกล่าวช่วยในการบริหารงานบุคคล ของรัฐเป็นไปตามหลักการของระบบคุณธรรม และปราศจากพฤติกรรมการบริหารงานบุคคล ที่ต้องห้ามตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้เกิดขึ้นในหมู่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และป้องกันไม่ให้เกิดการบริหารงานบุคคลของรัฐเป็นไปอย่างมิชอบหรือต้องเผชิญ กับแรงกดดันทางการเมืองอีกด้วย

ในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของหน่วยงาน “MSPB” นั้น เมื่อหน่วยงานได้รับ คำอุทธรณ์แล้ว หน่วยงาน “MSPB” จะส่งคำอุทธรณ์ดังกล่าวให้ตุลาการคดีปกครอง หรือ Administrative Judge (AJ) เพื่อดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยต่อไป โดยขั้นแรก “AJ” จะต้องพิจารณา ก่อนว่าคำอุทธรณ์นั้นอยู่ในเขตอำนาจของหน่วยงาน “MSPB” และเป็นการอุทธรณ์ภายใน ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ หลังจากนั้น “AJ” จะออกหมายเรียกให้หน่วยงานของรัฐ ที่เป็นคู่กรณีพิพาททำคำให้การชี้แจงในประเด็นข้อพิพาท และเปิดโอกาสให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายแสดง พยานหลักฐานเพิ่มเติม และหากผู้อุทธรณ์ไม่พอใจในคำสั่ง/คำวินิจฉัยของ “AJ” ของหน่วยงาน

“MSPB” บุคคลนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง/คำวินิจฉัยของ “AJ” ดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ส่วน “Federal Circuit” ได้ แต่ถ้าคดีอุทธรณ์ต่อหน่วยงาน “MSPB” มีประเด็นร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติของหน่วยงานรวมอยู่ด้วยแล้ว ศาลที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์คดีดังกล่าวจะต้องเป็นศาล “District Court” เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในระบบบริหารงานบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีการจัดตั้งหน่วยงาน “MSPB” มาทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน แทนหน่วยงาน “CSC” ก็ตาม แต่หน่วยงาน “MSPB” ก็ยังให้ความสำคัญกับการเสนอทางเลือกในการระงับข้อพิพาทให้แก่คู่กรณีพิพาทที่ต้องการอุทธรณ์คดีต่อ “AJ” ของหน่วยงาน “MSPB” โดยได้ริเริ่ม “การไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์” หรือ “Mediator Appeals Program” (MAP) ขึ้นมา ซึ่งมี “Mediator” หรือ ผู้ไกล่เกลี่ยจะเข้ามาแก้ไขปัญหาพิพาทดังกล่าว แทนการพิจารณาวินิจฉัยของ “AJ” และวิธีการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” นี้จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาพิพาทระหว่างคู่กรณีพิพาทเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วกว่าการดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาปกติของ “AJ” นอกจากนี้ คู่กรณีพิพาทยังไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จากการเข้าร่วมโครงการนี้ และมีสิทธิได้รับการพิจารณาวินิจฉัยคดีโดยลับ (confidential) และการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” ดังกล่าว ก็ถือเป็นกระบวนการที่ได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จ เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีคู่กรณีพิพาทเป็นจำนวนมากได้เลือกที่จะนำปัญหาพิพาทของตนเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาท โดยการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” นี้ แทนการอุทธรณ์ต่อ “AJ” และประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนคดีทั้งหมดที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ ก็สามารถแสวงหาข้อยุติหรือระงับข้อพิพาทได้ในขั้นนี้ นอกจากนี้ ผลจากการสำรวจความเห็นของผู้ใช้บริการการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” ปรากฏว่า มีจำนวนผู้ใช้บริการถึงประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ที่แสดงความพึงพอใจและกล่าวว่าตนจะเลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ของหน่วยงาน “MSPB” นี้หากประสบปัญหาพิพาทในอนาคต

สำหรับข้อแตกต่างระหว่าง “การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยโดย “Mediator” ของการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” กับ “ การพิจารณาวินิจฉัยคดีโดย “AJ” ของหน่วยงาน “MSPB” นั้น คือ การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยโดย “Mediator” ของการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” จะมีกระบวนการที่รวดเร็วและไม่ซับซ้อนยุ่งยาก แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของ “AJ” ที่มีกรวางรูปแบบกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีเหมือนกับศาล โดยการกำหนดให้คู่กรณีพิพาทต้องทำการรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานและนำเสนอในรูปแบบที่เป็นทางการให้แก่ “AJ” เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ “Mediator” มีเป้าหมายหลัก คือ การช่วยทำให้คู่กรณีพิพาทสามารถแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน

และเป็นสิ่งที่พึงพอใจทั้งสองฝ่ายด้วยตนเอง ดังนั้น “Mediator” จะไม่เข้าไปทำหน้าที่ในการตัดสินใจ แทนคู่กรณีพิพาท แต่จะใช้ความรู้ความสามารถและทักษะของตนในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำ แก่คู่กรณีพิพาทแทน ซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่งที่แตกต่างกันไปจาก “AJ” อย่างมาก

ในประเทศออสเตรเลียเป็นอีกประเทศหนึ่งในระบบบริหารงานบุคคลได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมออสเตรเลีย (The Public Service and Merit Protection Commission : PS MPC) โดยมีคณะกรรมการ 3 คน คือ 1) The Public Service Commissioner (The PSC) 2) The Deputy Public Commissioner (The DPC) และ 3) The Merit Protection Commissioner (The MPC) โดยเฉพาะ “The MPC” จะมีบทบาทที่สำคัญ คือ การทบทวนคำวินิจฉัยสั่งการที่มีผลกระทบต่อพนักงานของรัฐเป็นการเฉพาะราย ซึ่งบทบาทนี้จะมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนนโยบาย รัฐบาลเครือรัฐออสเตรเลียที่มุ่งหวังให้ส่วนราชการหน่วยงานทั้งหลายมีสภาพแวดล้อมการทำงาน ที่เป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน ปราศจากข้อขัดแย้ง เกื้อหนุนให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณข้อควรปฏิบัติ (APS Code of Conduct) ของพนักงาน แห่งเครือรัฐออสเตรเลีย “The MPC” จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกัน ค่านิยมของ ระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการ อยู่บนพื้นฐานของระบบคุณธรรม มาตรฐานทางจริยธรรม การปฏิบัติงาน และการเลื่อนตำแหน่งที่เป็นธรรม เพื่อส่งเสริมให้งานบริการสาธารณะสัมฤทธิ์ผล มีประสิทธิภาพ โดยเน้นในเรื่องการให้บริการประชาชนเป็นหลัก โดยให้คำแนะนำและให้แนวทางการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อปฏิบัติตาม แต่ประเทศออสเตรเลียจะไม่แยกหน่วยงาน ที่รับผิดชอบด้านการพิทักษ์ระบบคุณธรรมให้เป็นอิสระต่างหากอีกหน่วยงานหนึ่งดังเช่นประเทศ สหรัฐอเมริกา แต่จะรวมงานด้านนี้ไว้ในหน่วยงานเดียวกันกับหน่วยงานบริหารบุคคล แล้วเรียกชื่อ หน่วยงานนี้รวมกันว่า “PSMPC” ซึ่งจะเน้นด้านการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่หน่วยงาน ของรัฐ มากกว่าจะเน้นเรื่องการออกกฎเพื่อบังคับให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตาม และไม่ผูกพัน หน่วยงานของรัฐดังเช่น “MSPB” ของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้อง ยังสามารถอุทธรณ์คำตัดสินของ PSMPC ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ Merit Protection ไปยังศาลยุติธรรมได้ เช่นเดียวกับ “MSPB” ของประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนของประเทศ ออสเตรเลีย ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาโดย “The MPC” หรือโดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ แห่งประเทศออสเตรเลีย หรือ “AIRC” ทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวต่างก็สนับสนุนให้มีการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ ซึ่งจะเห็นได้จากกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของ “The MPC” กล่าวคือ เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว “The MPC” จะตั้งบุคคลหนึ่ง หรือคณะบุคคล ทำหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียนที่เสนอมา ในการนี้บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจะติดต่อกลับมายัง

ผู้ร้องเรียนเพื่ออธิบายถึงขั้นตอนการพิจารณาทั้งหลาย ซึ่งหากเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน โดยอาจพิจารณาบนพื้นฐานของเอกสารที่ได้เสนอมาและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ร้องเรียนจนได้ข้อสรุปของเรื่องร้องเรียน และหากกรณีต้องการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่น การไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้มีข้อยุติข้อพิพาทนั้น ก็เป็นกระบวนการที่ “The MPC” สนับสนุนให้เลือกใช้ในการแก้ปัญหาตามที่ร้องเรียน

ส่วนกรณีพนักงานของรัฐการถูกเลิกจ้าง พนักงานของรัฐผู้นั้นสามารถใช้สิทธิเสนอเรื่องต่อ “AIRC” ได้ ตามกฎหมาย the Workplace Relation Act 1996 ซึ่งมีเหตุแห่งการร้องเรียนได้ใน 2 กรณี คือ การให้ออกจากการงานโดยไม่เป็นธรรม (unfair dismissal) อันเกี่ยวกับการให้ออกจากงานโดยเร่งด่วน ไม่ยุติธรรม หรือไม่มีเหตุผลอันสมควร กับการเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (unlawful termination) อันเป็นกรณีของการเลิกจ้างโดยไม่มีสาเหตุ จากการเลือกปฏิบัติ หรือการเลิกจ้างโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าหรือจ่ายเงินค่าจ้างแทนการบอกกล่าว โดยในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของหน่วยงาน “AIRC” นั้น เมื่อผู้ร้องเรียน “AIRC” จะกำหนดเวลาให้คู่กรณีมายังสำนักงานเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย อันเป็นกระบวนการเบื้องต้นที่หวังจะยุติเรื่องได้เร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด โดยการไกล่เกลี่ยจะมีลักษณะเป็นการประชุมลับและมีลักษณะไม่เป็นทางการ โดยมีกรรมการคนหนึ่งใน “AIRC” ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุมไกล่เกลี่ย และจะไม่มีการบันทึกรายงานการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่เป็นการบันทึกเนื้อหาที่เป็นข้อยุติตกลงกันได้ และหากผู้ร้องเรียนไม่มาในวันไกล่เกลี่ย เรื่องร้องเรียนนั้นจะถูกจำหน่ายออกไป

สำหรับในประเทศไทย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้มีการนำมาใช้ในศาลยุติธรรมเท่านั้น ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันได้ ดังเช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 19 ที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ซึ่งถ้าศาลเห็นว่ากรณีที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง อันเป็นการให้อำนาจศาลในการสั่งให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมาศาลด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ในการทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยศาล เพื่อให้คู่ความได้ตกลงระงับข้อพิพาทกัน ส่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 กำหนดให้ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาทนั้น ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ต่อเนื่องมาจากมาตรา 19 กล่าวคือ เมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายมาศาลตามหมายเรียกแล้ว ศาลมีอำนาจไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงประนีประนอมยอมความกัน โดยมีศาลเป็นคนกลางช่วยไกล่เกลี่ย และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ทวิ กำหนดให้ในกรณีเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะ

บุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน และกำหนดให้อำนาจศาลที่จะทำการไกล่เกลี่ยเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายโดยจะมีทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งปัจจุบันการไกล่เกลี่ยอาจเกิดขึ้นได้โดยองค์คณะผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนในห้องพิจารณาคดี และโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาล ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2544

นอกจากนี้ยังมีคดีแพ่งอื่นๆ เช่น คดีแรงงานตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีแรงงานที่จะกำหนดให้การพิจารณาคดีเริ่มต้นโดยศาลไกล่เกลี่ยให้คู่ความประนีประนอมยอมความกัน โดยหากคู่ความตกลงกันไม่ได้ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามปกติ

สำหรับในคดีครอบครัว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 108 กำหนดให้การไกล่เกลี่ยต้องคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว โดยศาลจะต้องคำนึงถึงหลักการเพื่อประกอบดุลพินิจในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว เช่น การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ คำนึงถึงการคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่บุตรผู้เยาว์ คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของบุตรและส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตร คือ สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมเยียนจากอีกฝ่ายหนึ่ง โดยได้อยู่ร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่งตามโอกาสที่ควรจะได้ และคำนึงถึงการหามาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและบุตร

ในคดีหย่า ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขั้นตอนแรก ศาลจะพยายามไกล่เกลี่ยให้คู่ความกลับคืนดีกัน แต่อย่างไรก็ตามศาลไม่ควรไกล่เกลี่ยให้คู่ความกลับคืนดีกัน หากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฟ้องให้ศาลมีคำพิพากษาให้หย่า เนื่องจากถูกอีกฝ่ายหนึ่งทำร้ายหรือหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง หรือคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่า เนื่องจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งเกินกว่าหนึ่งปีหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่า เนื่องจากสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขตลอดมาเกินสามสิบปีหรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งศาลเกินสามปี ซึ่งหากไม่สามารถให้คู่กรณีกลับคืนดีกันได้ ศาลจะพยายามไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกัน โดยให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด

ในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ข้อ 27 ก็ได้กำหนดให้ก่อนมี

การสืบพยานศาลอาจสั่งให้คู่ความทุกฝ่ายมาศาล เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินคดี เช่น ไกล่เกลี่ย เพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความหรือนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้

ส่วนคดีอาญา โดยที่ความผิดอาญามีทั้งความผิดอันยอมความได้และความผิดอันยอมความไม่ได้ โดยเฉพาะความผิดอันยอมความได้ เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องจะระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) กรณีที่ศาลจะทำการไกล่เกลี่ยในคดีอาญา จึงมีเฉพาะคดีที่เป็นความผิดอันยอมความได้

สำหรับผลของการไกล่เกลี่ยในศาลยุติธรรมนั้น หากการไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จ เมื่อคู่พิพาทสามารถตกลงยุติข้อพิพาทกันได้ระหว่างพิจารณาของศาล คู่พิพาทสามารถเลือกทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลโดยไม่ถอนฟ้องและให้ศาลพิพากษาตามยอม หรือ คู่พิพาทฝ่ายใดก็อาจเลือกถอนฟ้องคดีออกจากสารบบความก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองนั้น ในปัจจุบันยังไม่มีนําการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางปกครองมาใช้ แต่แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือระเบียบ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองบัญญัติให้ศาลมีอำนาจไกล่เกลี่ยคู่กรณีให้ตกลงกัน หรือให้ทำความตกลงประนีประนอมยอมความกันและให้ศาลพิพากษาตามยอมก็ตาม แต่ในปัจจุบันศาลปกครองก็ได้มีการปฏิบัติไปตามรูปเรื่องอันมีผลเป็นการระงับข้อพิพาท อาทิเช่น หากคู่กรณีตกลงระงับข้อพิพาทกันเองหรือศาลทำการไกล่เกลี่ยให้ประนีประนอมกัน ผู้ฟ้องคดีอาจขอถอนคำฟ้อง หรือถ้าผู้ถูกฟ้องคดียอมเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ถูกฟ้อง หรือยอมชำระเงิน หรือปฏิบัติตามที่ผู้ฟ้องคดีมีคำขอ ศาลปกครองสามารถสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้เนื่องจากวัตถุประสงค์หมดสิ้นไป

ปัจจุบันพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรม ตลอดจนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน โดยมีต้นแบบมาจากคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ “MSPB” จึงได้มีการกำหนดให้ระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. มีกระบวนการพิจารณาคัดค้านกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง กล่าวคือ การใช้ระบบไต่สวน การถ่วงดุลอำนาจ และการรับฟังความทั้งสองฝ่าย แต่กลับไม่พบว่าประเทศไทยได้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังเช่น “MSPB” ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ “The MPC” และ “AIRC” ของประเทศออสเตรเลียแต่อย่างใด

สำหรับกรณีการร้องทุกข์ ตาม กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ที่มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา สามารถแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาได้ โดยผู้บังคับบัญชาต้องให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว เพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น และเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชานั้น จะเห็นได้ว่า มีลักษณะเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือก ที่เรียกว่า “การปรึกษาหารือ” หรือ การเจรจาต่อรอง (Negotiation) ซึ่งในทางปฏิบัติ การปรึกษาหารือเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของข้าราชการพลเรือนสามัญที่จะแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือหรือไม่ก็ได้ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่พอใจ หรือไม่ได้รับคำชี้แจง ผู้ได้รับความเสียหายก็สามารถร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. ได้ ดังนั้น ในขั้นตอนการปรึกษาหารือดังกล่าว จึงยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการระงับข้อพิพาทของกลุ่มนี้ได้จริง เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง ไม่อาจช่วยลดความล่าช้าในการพิจารณาให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และไม่อาจช่วยลดปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาในศาลปกครองได้แต่อย่างใด

เมื่อ “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ได้รับการยอมรับจากหลายๆ ประเทศแล้วว่า เป็นกระบวนการที่ช่วยยุติข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด ตรงตามความประสงค์ของกลุ่มพิพาท และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีได้ดีที่สุด ซึ่งในหลายๆ ประเทศดังกล่าว ไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย ต่างก็มีความพยายามที่จะนำ “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” มาใช้เพื่อช่วยยุติข้อพิพาทของกลุ่ม แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่องค์กรเหล่านั้นโดยตรงก็ตาม ดังนั้น “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” จึงเป็นวิธีระงับข้อพิพาทที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. เพื่อช่วยลดความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. เสริมสร้างการให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง ทั้งนี้เช่นเดียวกับ “MSPB” ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบกับ “The MPC” และ “AIRC” ของประเทศออสเตรเลีย โดยเทียบเคียงแนวทางการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ ได้จากศาลปกครองของประเทศฝรั่งเศส และศาลปกครองของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

5.2.2 การเพิ่มกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

แม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จะได้มีการปรับปรุงระบบอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปได้ไปตามระบบคุณธรรม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลและพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ตลอดจนมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน โดยมีต้นแบบมาจาก คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (U.S. Merit System Protection Board หรือ MSPB) ของ ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ตาม แต่ประเทศไทยก็ได้มีการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอน การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา กรณีจึงยังไม่มีการบัญญัติ กฎหมายให้อำนาจ ก.พ.ค. ทำการใกล้เคียงข้อพิพาทไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2551 ในกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 และ ในกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 แต่อย่างไร

ประกอบกับในประเทศไทย แม้ว่าจะได้นำการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้แล้วในศาลยุติธรรม แต่ในการตกลงระงับข้อพิพาทในคดีแพ่ง เป็นเรื่องที่อยู่บนพื้นฐานระหว่างเอกชนกับเอกชน ด้วยกัน คู่ความในคดีแพ่งจึงมีสถานะที่เท่าเทียมกัน มีอิสระในการตัดสินใจบนวัตถุประสงค์ส่วนตัว ของแต่ละฝ่าย การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีแพ่งเพื่อให้คู่ความเจรจาตกลงประนีประนอมยอมความกัน จึงทำได้เท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายว่าด้วยความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่สำหรับการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนต่อ ก.พ.ค. ดังกล่าว มีเหตุแห่งการ อุทธรณ์และร้องทุกข์ที่มีลักษณะเป็นเรื่องระหว่างข้าราชการพลเรือนกับหน่วยงานของรัฐ หรือ ระหว่างผู้ได้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือน เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ ตามกฎหมายของผู้บังคับบัญชา อันเป็นการกระทำทางปกครอง และเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ข้อพิพาทของคู่กรณีในการอุทธรณ์และร้องทุกข์ดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นข้อพิพาททางปกครอง

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การนำกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอน การอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. นั้นมีความสมบูรณ์ครบถ้วน กรณีดังกล่าวจึงมีประเด็น ที่สมควรต้องศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

(1) การเพิ่มกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ควรทำอย่างไร

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศฝรั่งเศส การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีแพ่งถือเป็น คุลยพินิจของตุลาการโดยแท้ และไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนการใช้ การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง ทำได้โดยอาศัยอำนาจตาม L 211-4 แห่งประมวลกฎหมาย ว่าด้วยการยุติธรรมทางปกครอง ปรับปรุงแก้ไขโดยรัฐบัญญัติที่ 2011-1862 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2011 (Code de justice administrative)

ส่วนประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปัจจุบันศาลปกครองแห่งเยอรมนีได้นำ การใกล้เคียงข้อพิพาทในศาลมาใช้ โดยไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติให้อำนาจตุลาการ ในการใกล้เคียงข้อพิพาทไว้เป็นการเฉพาะ แต่แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้นำ

การไกล่เกลี่ยมาใช้โดยตรง ศาลปกครองแห่งเยอรมนีก็ยังคงใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้โดยผ่านการตีความบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ในระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมสหรัฐอเมริกา หรือ “MSPB” หน่วยงาน “MSPB” ได้มีการจัดตั้ง “การไกล่เกลี่ยอุทธรณ์” หรือ “MAP” ขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คู่กรณีพิพาทว่าจะเลือกเข้าสู่โครงการดังกล่าวหรือไม่ก็ได้

ส่วนประเทศออสเตรเลีย ในระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมออสเตรเลีย หรือ “The MPC” หน่วยงาน “The MPC” จะกำหนดให้การสนับสนุน หากคู่กรณีจะเลือกใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่มีสภาพบังคับดังเช่นการพิจารณาอุทธรณ์การเลิกจ้างพนักงานของรัฐของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์แห่งประเทศออสเตรเลีย หรือ “AIRC” ที่กำหนดว่า หลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว “AIRC” จะกำหนดให้คู่กรณีต้องมายังสำนักงานของ “AIRC” เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย ซึ่งหากผู้ร้องเรียนไม่มาในวันไกล่เกลี่ย เรื่องร้องเรียนนั้นจะถูกจำหน่ายออกไป และในหลักการที่ใช้นำมาสนับสนุนการใช้การระงับข้อพิพาททางเลือกของประเทศออสเตรเลีย (Australian Public Service Commission – Alternative dispute resolution : APSC) นั้น ยังมีข้อจำกัดในการใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กล่าวคือ เมื่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านทรัพยากรบุคคลได้แนะนำให้คู่กรณีพิพาทใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านทรัพยากรบุคคลดังกล่าวจะต้องพิจารณาถึง การเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยว่าจะต้องเป็นไปโดยสมัครใจ คำนี้ถึงถึงข้อพิพาทบางอย่างอาจเหมาะสมกับการไกล่เกลี่ย บางอย่างอาจไม่เหมาะสมกับการไกล่เกลี่ย คำนี้ถึงถึงความเป็นกลางและความเป็นอิสระของผู้ไกล่เกลี่ยเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความสำเร็จของกระบวนการในการไกล่เกลี่ยทั้งหมด และการไกล่เกลี่ยอาจจะไม่สามารถนำไปใช้ได้กับข้อพิพาททุกประเภท

สำหรับประเทศไทย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีการนำมาใช้ในศาลยุติธรรมเท่านั้น และแม้ว่าจะไม่มีการบัญญัติให้อำนาจศาลยุติธรรมทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งโดยตรงก็ตาม แต่ก็ได้มีการกำหนดโดยทางอ้อมในเรื่องของการทำความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความของคู่ความ เพื่อเป็นหนทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ ส่วนในศาลปกครอง แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองบัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยคู่กรณีให้ตกลงกัน หรือทำความตกลงประนีประนอมยอมความกัน แต่ในปัจจุบันศาลปกครองได้มีการปฏิบัติไปตามรูปเรื่อง เช่น การถอนคำฟ้อง หรือการจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เนื่องจากวัตถุแห่งคดีหมดสิ้นไป

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 114 วรรคสอง บัญญัติว่า “การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.” และมาตรา 123 วรรคสี่ บัญญัติว่า “การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.” กรณีจึงเห็นได้ว่า ไม่มีบทบัญญัติข้อใดที่จะเปิดโอกาสให้คู่กรณีพิพาทสามารถทำความตกลงหรือประนีประนอมกัน หรือให้อ่านกฎ ก.พ.ค. ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เลย

ส่วนกรณีที่ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 6 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างกัน ควรจะได้ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้น เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา หากแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้น ให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น” วรรคสอง กำหนดว่า “ถ้าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีความคับข้องใจนั้น ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจง หรือได้รับคำชี้แจงแล้วไม่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตามกฎ ก.พ.ค. นี้” นั้น จะเห็นได้ว่า แม้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวจะเป็นการให้สิทธิแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้มีความคับข้องใจสามารถแสดงความประสงค์ที่จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาได้ อันมีลักษณะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการเจรจาต่อรองกัน (Negotiation) ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และถือเป็นวิธีระงับข้อพิพาทประเภทหนึ่งก็ตาม แต่โดยที่การปรึกษาหารือดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้เป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของข้าราชการพลเรือนสามัญที่จะแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือหรือไม่ก็ได้ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่พอใจ หรือไม่ได้รับคำชี้แจง ผู้ได้รับความเสียหายก็สามารถร้องทุกข์ได้ตามกฎ ก.พ.ค. ประกอบกับในเรื่องความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยปกติย่อมสามารถพูดคุย สอบถาม หรือชี้แจงเหตุผลในเรื่องที่คับข้องใจในเบื้องต้นได้ แต่หากผู้ใต้บังคับบัญชาต้องใช้สิทธิปรึกษาหารือตามข้อ 6 ของ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์ฯ ดังกล่าวแล้ว กรณีย่อมแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้อยู่ในภาวะปกติที่จะพูดคุย สอบถาม หรือให้ชี้แจงเรื่องที่คับข้องใจในเบื้องต้นได้แล้ว ดังนั้น ในทางปฏิบัติ การปรึกษาหารือดังกล่าวจึงยังไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการยุติข้อพิพาท หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ไม่มีประโยชน์ต่อการระงับข้อพิพาทแต่อย่างใด

ดังนั้นในกรณีดังกล่าวจึงเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติม กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัย

เรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 โดยบัญญัติให้อำนาจแก่ ก.พ.ค. ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนได้

(2) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ควรเริ่มต้นอย่างไร

จากการศึกษาพบว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ถือเป็นวิธีระงับข้อพิพาทประเภทหนึ่งที่มีหลักการว่า คู่กรณีพิพาทยอมมีอิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจ และการยุติข้อพิพาทจะต้องเป็นไปตามความประสงค์ของทั้งสองฝ่ายด้วยความสมัครใจ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ “MSPB” ทำหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนนั้นพบว่า ไม่มีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่ “MSPB” ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ “MSPB” ไว้แต่อย่างใด แต่หน่วยงาน “MSPB” ได้มีความพยายามที่จะนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ “MSPB” โดยได้มีการริเริ่มจัดตั้ง “การไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์” หรือ “MAP” ขึ้น โดยมี “Mediator” หรือ ผู้ไกล่เกลี่ย เข้ามาแก้ไขปัญหาพิพาทดังกล่าว แทนการพิจารณาวินิจฉัยของตุลาการคดีปกครอง หรือ “AJ” เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คู่กรณีพิพาทว่าจะเลือกเข้าสู่โครงการดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ และวิธีการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ หรือ “MAP” นี้ จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาคู่กรณีพิพาทระหว่างคู่กรณีพิพาทเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วกว่าการดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาปกติของ “AJ” และวิธีการเข้าสู่การไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ดังกล่าว คู่กรณีพิพาทจะต้องมีการทำข้อตกลงก่อนที่จะมีการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยการอุทธรณ์ โดยจะมีการขอให้คู่กรณีลงนามในข้อตกลงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (MSPB “Agreement to Mediate”) ซึ่งกำหนดสิทธิ หน้าที่ของคู่กรณี รวมถึงให้ความเข้าใจเกี่ยวกับ Mediation Appeals Program (MAP) และเมื่อคู่กรณีได้ลงนามในข้อตกลงและได้รับข้อมูลที่จัดเตรียมโดยผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยแล้ว จึงเป็นที่แน่ใจได้ว่าคู่กรณีได้ตระหนักรู้ถึงกฎต่างๆ และผูกพันในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น นอกจากนี้ คู่กรณีพิพาทไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จากการเข้าร่วมโครงการนี้ และมีสิทธิได้รับการพิจารณาวินิจฉัยคดีโดยลับ (confidential) ซึ่งก็พบว่าโครงการดังกล่าวได้รับความสนใจ และได้รับความนิยมจากคู่กรณีพิพาทเป็นอย่างมาก

ส่วนประเทศออสเตรเลีย ในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ไม่ว่าจะพิจารณาโดยคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมออสเตรเลีย หรือ “The MPC” หรือโดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์แห่งประเทศออสเตรเลีย หรือ “AIRC” ต่างก็ได้กำหนดสนับสนุนให้มีการนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์

โดยในกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือนของ “The MPC” ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว “The MPC” จะตั้งบุคคลหนึ่งหรือคณะบุคคล ทำหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียนที่เสนอมา โดยบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจะติดต่อกลับมายังผู้ร้องเรียนเพื่ออธิบายถึงขั้นตอนการพิจารณาทั้งหลาย ซึ่งหากเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน อาจพิจารณาบนพื้นฐานของเอกสารที่ได้เสนอมา และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ร้องเรียนจนได้ข้อสรุปของเรื่องร้องเรียน และหากกรณีต้องการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่น การไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้มีข้อยุติข้อพิพาทนั้นก็จะเป็นกระบวนการที่ “The MPC” จะสนับสนุนให้เลือกใช้ในการแก้ปัญหาตามที่ร้องเรียน

ส่วนกรณีพนักงานของรัฐที่ถูกเลิกจ้าง พนักงานของรัฐผู้นั้นสามารถใช้สิทธิเสนอเรื่องต่อ “AIRC” ได้ ตามกฎหมาย the Workplace Relation Act 1996 โดยในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของหน่วยงาน “AIRC” นั้น กฎหมายดังกล่าวกำหนดว่า เมื่อผู้ร้องเรียน “AIRC” จะกำหนดเวลาให้คู่กรณีมายังสำนักงานเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย อันเป็นกระบวนการเบื้องต้นที่หวังจะยุติเรื่องได้เร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด โดยการไกล่เกลี่ยจะมีลักษณะเป็นการประชุมลับและมีลักษณะไม่เป็นทางการ โดยมีกรรมการคนหนึ่งใน “AIRC” ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุมไกล่เกลี่ย และจะไม่มีการบันทึกรายงานการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่เป็นการบันทึกเนื้อหาที่เป็นข้อยุติตกลงกันได้ แต่หากผู้ร้องเรียนไม่มาในวันไกล่เกลี่ย เรื่องร้องเรียนนั้นจะถูกจำหน่ายออกไป ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีสภาพบังคับ แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาของ “The MPC”

สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองฝรั่งเศสอาจเริ่มต้นจากการที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ หรือโดยคำแนะนำของศาล เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ก็จะทำได้ทั้งในขณะที่ก่อนฟ้องเป็นคดีเข้าสู่ศาลปกครอง และภายหลังจากที่ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองแล้ว โดยตุลาการศาลปกครองจะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยเองหรือให้ผู้ไกล่เกลี่ยที่มิใช่ตุลาการทำหน้าที่ดังกล่าวก็ได้

ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอาจเริ่มต้นจากการที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ หรือโดยคำแนะนำของศาลเมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอม และข้อพิพาทใดจะเข้าสู่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับตุลาการผู้รับผิดชอบคดีนั้นเห็นควร ซึ่งทำได้ทั้งก่อนวันนั่งพิจารณาคดี ระหว่างการนั่งพิจารณาคดี และหลังการนั่งพิจารณาคดี โดยในการคัดเลือกตุลาการผู้ไกล่เกลี่ย ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยต้องไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีนั้น และโดยการคัดเลือกของคู่กรณี

ดังนั้น การที่จะนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ดังกล่าว จึงควรกำหนดให้มีลักษณะเป็นทางเลือกให้กับคู่กรณีพิพาทที่จะเลือกว่าจะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่ก็ได้ด้วยความสมัครใจ และควรเริ่มต้นโดยผู้อุทธรณ์และ

ร้องทุกข์ร้องขอ หรือโดยคำแนะนำของ ก.พ.ค. และคู่กรณีในการอุทธรณ์และร้องทุกข์ยินยอม เป็นหนังสือให้ทำการไกล่เกลี่ยกันได้

(3) เหตุแห่งการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนประเภทใดที่เหมาะสมกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศฝรั่งเศส จากรายงานที่สภาแห่งรัฐของฝรั่งเศสได้เสนอไว้ ในปี ค.ศ. 1993 ว่า คดีปกครองที่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ คดีพิพาทเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าเสียหาย และคดีพิพาทเกี่ยวกับการฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองหรือกฎหมาย ส่วนผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองฝรั่งเศส จะมีผลเสมือนเป็นสัญญา ประนีประนอมยอมความ โดยคู่กรณีอาจยื่นข้อตกลงที่ได้ขึ้นต่อศาลและขอให้ศาลจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ หรือผู้ฟ้องคดีถอนคำฟ้อง หรือคู่กรณีอาจทำสัญญาประนีประนอมยอมความโดยขอให้ศาลพิพากษาตามยอมก็ได้ ส่วนคดีปกครองที่ไม่เหมาะสมต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ คดีพิพาทเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งหรือการกระทำทางปกครอง คดีที่คู่กรณีประสงค์ให้ศาลวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย คดีที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจดุลพินิจ คดีที่มีกฎหมายไม่เปิดช่องให้ฝ่ายปกครองใช้อำนาจดุลพินิจ (อำนาจผูกพันฝ่ายปกครอง) คดีที่หากใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจทำให้เกิดผลที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย ข้อพิพาทที่เคยมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาแล้วก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาล คดีที่มีประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ และคดีบรรทัดฐานที่เป็นการวางบรรทัดฐานหลักกฎหมายที่สำคัญ

สำหรับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเภทคดีปกครองที่เหมาะสมกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครองแห่งเยอรมนี ได้แก่ (1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับประเภทของอำนาจที่ฝ่ายปกครองใช้ โดยเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง (2) คดีที่มีข้อเท็จจริงที่ยุ่ยากซับซ้อน เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะใช้เพื่อหาความจริงและพบทางออกของปัญหา (3) คดีที่ต้องการกระบวนการตัดสินใจร่วมกันจากหลายๆ ฝ่ายเพื่อยุติปัญหา (4) คดีที่ต้องการผลเป็นการเรียกร้องประโยชน์หรือเงินค่าชดเชย (5) คดีที่เกี่ยวกับการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่แน่ชัด (6) คดีเกี่ยวกับดุลพินิจในการวางผังเมือง (7) คดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และ (8) คดีที่คู่กรณีมีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลานานและต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ และเมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประสบความสำเร็จ ผู้ฟ้องคดีอาจตกลงถอนคำฟ้อง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา คดีที่ร้องเรียนต่อหน่วยงาน “MSPB” โดยส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่อุทธรณ์เกี่ยวกับความไม่ชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ เช่น การสั่งลดตำแหน่งหรือลดขั้นเงินเดือนโดยมิชอบหรือการสั่งไม่อนุญาตให้ลาพักผ่อนโดยมิชอบ การอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงาน “OPM” เกี่ยวกับการเกษียณอายุ การอุทธรณ์

เกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งของหน่วยงาน “OPM” และการอุทธรณ์เกี่ยวกับกับแนวทางปฏิบัติด้านการจ้างงานของหน่วยงาน “OPM” เช่น การกำหนดคุณสมบัติมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ หรือวิธีทดสอบหรือการประเมินผลการทำงาน เป็นต้น และหน่วยงาน “MSPB” มิได้มีการกำหนดประเภทอุทธรณ์ใดจะสามารถเข้าสู่การไต่สวนอุทธรณ์ได้ หรือไม่สามารเข้าสู่การไต่สวนอุทธรณ์ได้อย่างชัดเจน แต่ได้กำหนดเรื่องอุทธรณ์ที่ไม่อยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของหน่วยงาน “MSPB” ได้แก่ (1) เรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับการได้สวนข้อเท็จจริงหรือวินิจฉัยข้อร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม (discrimination) เว้นแต่ กรณีที่มีคำวินิจฉัยให้ส่งอุทธรณ์ดังกล่าวมาจากหน่วยงานซึ่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ก่อน “MSPB” มาด้วย เพราะเรื่องดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของ the Equal Employment Opportunity Commission (EEOC) (2) เรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับการไต่สวนข้อโต้แย้งจากข้อร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการจ้างงานไม่เป็นธรรม เพราะอยู่ในหน้าที่ของ The Federal Labor Relations Authority (FLRA) (3) เรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับให้คำปรึกษาหรือแนะนำเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการทำงาน การสอบคัดเลือก การบรรจุ การเกษียณอายุ หรือสิทธิประโยชน์ต่างๆ เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน “Office of Personnel Management (OPM)” หรือสำนักงานจัดการด้านบริหารงานบุคคล (4) เรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับสืบสวนสอบสวนหรือหาพยานหลักฐานกรณีที่มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการขัดต่อกฎระเบียบเกี่ยวกับข้าราชการพลเรือน เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน “Office of Special Counsel (OSC)” (5) เรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของเจ้าหน้าที่หน่วยงาน “Federal Bureau of Investigation (FBI)” หรือสำนักงานสืบสวนกลาง กรณีที่มีการอ้างว่าตนได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการเปิดเผยข้อมูลหรือร้องเรียนการกระทำที่ไม่ชอบของหน่วยงาน FBI ต่อรัฐบาล และ (6) เรื่องอุทธรณ์ที่เกี่ยวกับพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของพนักงานลูกจ้างขององค์กรธุรกิจเอกชน หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานระดับท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่ได้มีฐานะเป็นหน่วยงานระดับสหพันธรัฐ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เรื่องการอุทธรณ์และร้องทุกข์ที่สามารถเข้าสู่การพิจารณาของหน่วยงาน “MSPB” ได้นั้น จะต้องมิใช่คดีที่อยู่ในอำนาจของหน่วยงานอื่น

ส่วนประเทศออสเตรเลียก็เช่นกัน ในเรื่องที่ยังเรียนต่อ “The MPC” ได้ จะเป็นเรื่องที่ยังขอให้ “The MPC” พิจารณาทบทวน (review) การกระทำของหน่วยงานต้นสังกัดของตน ในกรณีที่ไม่พอใจผลการ review ตามกระบวนการภายในของหน่วยงานต้นสังกัด กรณีได้รับแจ้งจากหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดว่า การดำเนินการที่ได้ทำไปแล้วไม่สามารถทบทวนตามกระบวนการภายในต้นสังกัดได้ และกรณีที่ต้องการให้ทบทวนคำตัดสินของหน่วยงานต้นสังกัดว่าผู้บังคับบัญชาได้ละเมิด The Code of Conduct หรือกรณีที่ต้องการทบทวนการลงโทษของผู้บังคับบัญชา

โดยหน่วยงานต้นสังกัด ฐานละเมิด The Code of Conduct และกรณีอื่นๆ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย และโดยหลักการของการระงับข้อพิพาทของ “APSC” การไกล่เกลี่ยอาจจะไม่สามารถนำไปใช้ได้กับข้อพิพาททุกประเภท อาทิเช่น (1) ข้อพิพาทที่ทำให้เกิดประเด็นด้านความประพฤติที่ร้ายแรงเพียงพอที่จะเข้าสู่การพิจารณาตามกระบวนการของหน่วยงานในการสอบสวนการกระทำที่มีขอบอันเป็นข้อพิพาทที่มีควรจะนำมาสู่การไกล่เกลี่ย ซึ่งหน่วยงานมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้เห็นว่าได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานความประพฤติที่เหมาะสมเป็นสำคัญและเปิดเผยแล้ว (2) ข้อพิพาทที่เป็นการตกลงเป็นการส่วนตัวโดยผ่านการไกล่เกลี่ย เพราะคู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะต้องรู้ดีกว่าการไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่ปลอดภัย และคู่กรณีสามารถรับฟังข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายร่วมกันอย่างเคารพกันได้ การมีผลประโยชน์หรือพฤติกรรมของคู่กรณีที่เกิดเป็นข้อพิพาทอาจทำให้เห็นว่าข้อพิพาทนั้นไม่เหมาะสมที่จะใช้การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเชี่ยวชาญควรทำการตรวจสอบล่วงหน้าก่อนทำการไกล่เกลี่ย (การประเมินก่อนรับ) เพื่อชี้ว่าการไกล่เกลี่ยนั้นมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ หากพิจารณาถึงค่านิยม ผลประโยชน์ และพฤติกรรมของคู่กรณีพิพาท

แม้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจจะไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมกับทุกกรณีข้อพิพาทในสถานที่ปฏิบัติงาน แต่ขอบเขตที่กว้างของกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ นอกจากนี้ กระบวนการดำเนินการที่เป็นทางการยังมีความจำเป็น อาทิเช่น การสอบสวนเกี่ยวกับการประทุมิชอบที่เป็นที่สงสัย ซึ่งเมื่อได้มีการสอบสวนจนถึงที่สุดแล้ว เทคนิคในการระงับข้อพิพาททางเลือกสามารถนำมาช่วยสร้างความสัมพันธ์ภายในสถานที่ปฏิบัติงานได้ แม้การเข้าร่วมกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกจะเป็นกระบวนการที่อาศัยความสมัครใจ แต่อาจมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับผลกระทบด้านอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อขัดแย้งในสถานที่ทำงาน เพราะการฟื้นฟูความกลมเกลียวกันภายในสถานที่ทำงาน ความเป็นทีมงาน และการเพิ่มผลผลิตในการทำงานถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญ

สำหรับในประเทศไทย การนำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่นำมาใช้ในศาลยุติธรรมนั้น ต้องอาศัยกฎหมายที่กำหนดให้อำนาจศาลยุติธรรมทำการไกล่เกลี่ยโดยทางอ้อมในเรื่องของการทำความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความของคู่ความเพื่อเป็นหนทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายในเรื่องนั้นๆว่าจะเปิดโอกาสให้มีการตกลงหรือประนีประนอมยอมความได้หรือไม่ และส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ ทรัพย์สิน จัดการมรดก เกี่ยวกับสัญญา เป็นต้น ส่วนคดีอาญาจะเป็นคดีที่ยอมความได้เท่านั้น โดยเป็นเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน กรณีจึงต้องอยู่บนพื้นฐานเท่าที่ไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 114 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนผู้ใดถูกสั่งลงโทษได้แก่ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดเงินเดือน (4) ปลดออก และ (5) ไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ดังต่อไปนี้ (1) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ (3) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 ก. (1) หรือ (3) หรือ มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 ข. (1) (3) (6) หรือ (7) (5) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ (6) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ (7) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะสั่งลงโทษตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ และ (8) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

ส่วนตาม กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 7 กำหนดให้ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ผู้มีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาและเป็นกรณีที่ไม้อาจอุทธรณ์ได้ตามหมวด 9 โดยเหตุแห่งการร้องทุกข์ จากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจอันเป็นแห่งการร้องทุกข์นั้น ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ (1) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริต (2) เป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร (3) เป็นการใช้อุปินาโดยมิชอบ (4) ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางอย่างอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิ หรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร และ (5) ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอื่นใดที่ไม่เป็นไปตามระบบคุณธรรมตามมาตรา 42

เมื่อได้พิจารณาเหตุแห่งการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. เปรียบเทียบกับประเภทข้อพิพาทหรือคดีปกครองที่เหมาะสมกับการไกล่เกลี่ยของประเทศต่างๆ ดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า เนื่องจากข้อพิพาททางปกครองมีลักษณะแตกต่างไปจากข้อพิพาททางแพ่ง กล่าวคือ ข้อพิพาท

ทางปกครอง คู่ความจะมีฐานะทางกฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน และการกระทำของฝ่ายปกครอง ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายปกครอง และเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ อันเป็นหน้าที่ที่ฝ่ายปกครอง จะต้องรักษาไว้เพื่อประชาชนโดยรวม การที่จะนำข้อพิพาททางปกครองเข้าสู่การไต่สวนคดี ข้อพิพาทนั้นนอกจากต้องอยู่บนพื้นฐานเท่าที่ไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชนแล้ว ยังต้องไม่ขัดกับหลักการของกฎหมายปกครองอีกด้วย ดังนั้น คดีที่เหมาะสมกับ การไต่สวนคดีข้อพิพาทส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ซึ่งการไต่สวนคดี ข้อพิพาทจะช่วยในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจ คดีที่มีข้อเท็จจริงที่ยุ่ยาก ซับซ้อน ซึ่งการไต่สวนคดีข้อพิพาทจะใช้เพื่อค้นหาความจริงและค้นพบทางออกของข้อพิพาท คดีที่ต้องการกระบวนการตัดสินใจร่วมกันจากหลายๆ ฝ่าย เพื่อยุติปัญหา ซึ่งการไต่สวนคดีข้อพิพาท จะมีรูปแบบที่ยืดหยุ่น คดีที่ต้องการผลเป็นการเรียกร้องประโยชน์หรือเงินค่าชดเชย ซึ่งการไต่สวนคดี ข้อพิพาทจะเอื้อต่อการเจรจา คดีที่คู่กรณีมีความสัมพันธ์กันเป็นเวลานานและต้องการรักษา ความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ ซึ่งตรงกับคดีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ในกรณีเหตุแห่งการ อุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ดังกล่าวจึงมีหลายเหตุด้วยกัน กรณีจึงควรพิจารณาข้อเท็จจริงของข้อพิพาทเป็นเรื่องๆ ไปว่าอยู่ในลักษณะใด โดยมีข้อสังเกตว่า หากเรื่องอุทธรณ์และร้องทุกข์ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ ขอให้ ก.พ.ค. วินิจฉัยถึงความชอบด้วยกฎหมาย หรือขอให้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย อันจะมีผล ทำให้การตกลงนั้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นไปอย่างอื่น นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด กรณีดังกล่าวจะนำการไต่สวนคดีมาใช้ไม่ได้ แต่สำหรับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจของ ผู้บังคับบัญชา การไต่สวนคดีข้อพิพาทอาจนำไปสู่ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจ ของผู้บังคับบัญชา ข้อพิพาทเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอื่นใดที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ ของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งอาจเกิดจากการรับฟังข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้อง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ การไต่สวนคดี จะช่วยนำไปสู่การชี้แจงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องของทั้งสองฝ่าย การปรับความเข้าใจ ซึ่งอาจทำให้ ผู้บังคับบัญชาได้มีโอกาสทบทวนแก้ไขการกระทำของตนเสียใหม่ให้ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับใจ ของทั้งสองฝ่ายได้ โดยกรณีดังกล่าวอาจต้องอาศัยประสบการณ์ หรือแนวทางการวินิจฉัยอุทธรณ์ และร้องทุกข์แล้วแต่กรณีเพื่อเป็นบรรทัดฐานต่อไป

ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดให้นำการไต่สวนคดีข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และ ร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ได้ในทุกกรณีของเหตุแห่งการอุทธรณ์และร้องทุกข์ เว้นแต่ เหตุแห่งการ อุทธรณ์และร้องทุกข์ที่เป็นการขอให้วินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายและขอให้วินิจฉัย ปัญหาข้อกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ ก.พ.ค. กำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ในกฎ ก.พ.ค.

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ในระบบบริหารงานบุคคล การอุทธรณ์และร้องทุกข์ ถือเป็นหลักประกันความมั่นคงและความเป็นธรรมของข้าราชการพลเรือน และถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา ซึ่งในปัจจุบันพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีต้นแบบมาจากคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ “MSPB” ก.พ.ค. ของประเทศไทยจึงได้มีการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ให้คล้ายกับกระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครอง ซึ่งมีขั้นตอนการพิจารณาที่ซับซ้อนและยุ่งยาก และมีกรอบระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ยาวกว่าการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์โดยทั่วไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการพลเรือน พ.ศ. 2539 รวมทั้งหากผู้อุทธรณ์และร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ยังมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้อีก กรณีดังกล่าวจึงทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ปัญหาการให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และปัญหาการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครอง

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า “การไต่ถามข้อพิพาท” เป็นวิธีระงับข้อพิพาททางเลือกวิธีหนึ่งที่สามารถยุติข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็วและประหยัด และให้ผลที่ตรงตามความประสงค์ของทุกฝ่าย อีกทั้งได้รับความยินยอมจากคู่กรณีด้วยความสมัครใจ “การไต่ถามข้อพิพาท” จึงได้รับความนิยมอย่างมากในหลายๆ ประเทศ อาทิเช่น ในศาลปกครองฝรั่งเศสและศาลปกครองสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการนำ “การไต่ถามข้อพิพาท” มาใช้ในการบริหารจัดการคดีปกครองเพื่อช่วยลดปริมาณคดีในศาลปกครอง ไม่เว้นแม้แต่ในระบบการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา หรือ “MSPB” ซึ่งเป็นต้นแบบ ก.พ.ค. ของประเทศไทย

และคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของออสเตรเลีย หรือ “The MPC” ต่างก็สนับสนุนให้มีการนำการไต่ถามข้อพิพาทมาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นทางเลือกแก่คู่กรณีพิพาทในการแก้ไขปัญหาพิพาทให้ยุติลงได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด เป็นความลับ และเป็นไปตามความประสงค์ของคู่กรณีพิพาท ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. ปัญหาการให้ความยุติธรรมแก่ข้าราชการพลเรือน และปัญหาการเพิ่มปริมาณคดีในศาลปกครองลดลง ผู้ศึกษาจึงเห็นควรนำ “การไต่ถามข้อพิพาท” มาใช้ในขั้นตอนการอุทธรณ์และร้องทุกข์ของ ก.พ.ค. โดยให้แก้ไขเพิ่มเติม กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

(1) ในกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่า “ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ เมื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์มีคำขอ หรือตามคำแนะนำของ ก.พ.ค. และผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ให้ ก.พ.ค. ดำเนินการให้มีการไต่ถามข้อพิพาท เพื่อเป็นทางให้ยุติข้อพิพาทนั้นโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้”

(2) ในกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ให้ยกเลิกบทบัญญัติในข้อ 6 หมวด 1 ทัวไป โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ข้อ 6 หมวด 1 ทัวไปใหม่ ว่า “ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ เมื่อผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์มีคำขอ หรือตามคำแนะนำของ ก.พ.ค. และผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ให้ ก.พ.ค. ดำเนินการให้มีการไต่ถามข้อพิพาท เพื่อเป็นทางให้ยุติข้อพิพาทนั้นโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้”

D
P
U

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณันท์ ชัยชนะ. (2555, มิถุนายน). การร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนเยอรมัน. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 4 (2). กรุงเทพฯ : เดือนตุลาคม.
- โชติช่วง ทัพวงศ์. (2548). การใกล้เคียงข้อพิพาทในศาล, รวมบทความการใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : เพชรรุ่งการพิมพ์.
- ณัฐฐา มุนจินดา. (2547, ธันวาคม). ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากับการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี. บทบัณฑิตย, เล่มที่ 60 ตอน 4. กรุงเทพฯ : จีรัชการพิมพ์.
- ชานินทร์ กรีวิเชียร. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สหกรณ์ออมทรัพย์ กระทรวงยุติธรรม.
- นาตาชา วสินดิถก. (2555, กรกฎาคม-กันยายน). การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง : จากประสบการณ์ของฝรั่งเศส เยอรมนี และออสเตรเลียสู่ศาลปกครองไทย, วารสารวิชาการศาลปกครอง 12 (3). กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงานศาลปกครอง.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2551). หลักการพื้นฐานกฎหมายปกครองฝรั่งเศส (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ประวีณ ณ นคร. (2551, เมษายน). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 พร้อมด้วยสรุปสาระสำคัญ และคำอธิบายรายมาตรา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ประสาธ พงษ์สุวรรณ ก (2546, กันยายน). การระงับข้อพิพาททางปกครองโดยวิธีอื่นนอกจากการฟ้องคดีหรือพิพาทโดยศาลปกครอง, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 33 (3). กรุงเทพฯ : เดือนตุลาคม จำกัด.
- ประสาธ พงษ์สุวรรณ ข (2551). ปัญหาการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการสำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างภาครัฐและเอกชน. วารสารอนุญาโตตุลาการ, ปีที่ 3.
- ปรีชา วิชัยดิษฐ์. (2536, กรกฎาคม-สิงหาคม). การร้องทุกข์ในระบบราชการ, วารสารข้าราชการ, ปีที่ 38.
- เพ็ญญา พงษ์มานะวงศ์, นวพรพล ไชยศิริ. (2555, มีนาคม). คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมสหรัฐอเมริกา, บทความวิชาการ สำนักวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลปกครอง.

- ไพโรจน์ อาจารย์กษา. (2547, ตุลาคม). *คู่มืออุทธรณ์และร้องทุกข์ทางวินัย*. กรุงเทพฯ : วิญญชน.
- วรารัตน์ ไคขุนทด. (2554, ตุลาคม-ธันวาคม). *การไต่เถี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง : สหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมนี*, วารสารวิชาการศาลปกครอง, 11 (4). กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงาน
ศาลปกครอง.
- วิสูตร ประสิทธิ์ศิริวงศ์. (2549). *คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของสหรัฐอเมริกา* (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.
- สรวิศ ลิ้มปรีงยี. (2545, สิงหาคม). *อนุญาโตตุลาการตามกฎหมายใหม่กับการระงับข้อพิพาท* (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ : นิติรัฐ.
- อุดม เพ็องพุง. (2545). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ตอน 1*. กรุงเทพฯ :
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. *การไต่เถี่ยข้อพิพาท*. ฉบับไทย-อังกฤษ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.

วิทยานิพนธ์

- นุชนาด ประทีปธีรานันต์. (2553). *ปัญหากระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์
ระบบคุณธรรม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย.
- ปิลันธน์ กาทอง. (2553). *องค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษา
เฉพาะกรณีการอุทธรณ์และร้องทุกข์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนลักษณะ นานนิตินา. (2551). *การไต่เถี่ยคดีปกครองในศาลปกครอง* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารคดี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิ อนุสรธนาวัฒน์. (2542). *จริยธรรมของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารคดี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย.
- สุชาติพิศ นาคาบดี. (2535). *การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษข้าราชการพลเรือน* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทบริหารคดี). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2471-2551.

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551

ระเบียบศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ว่าด้วยการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2545

ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการไต่ถามข้อพิพาทและประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2549

เอกสารอื่นๆ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก. (2551, กุมภาพันธ์). รายงานผลการศึกษาวิจัย
ฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการรองรับการ
ดำเนินงานของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : มีสเตอร์ก็้อปปี.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ข. (2545). รายงานวิจัย เรื่อง
หลักกฎหมายปกครองฝรั่งเศส (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มีสเตอร์ก็้อปปี.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ค. (2545). รายงานฉบับสมบูรณ์
เรื่อง การปฏิรูประบบวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ. กรุงเทพฯ :
มีสเตอร์ก็้อปปี.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2545, ธันวาคม). รายงาน เรื่อง “โครงการ
ปฏิรูประบบวินัย อุทธรณ์ และร้องทุกข์เจ้าหน้าที่ของรัฐ. เล่ม 1.

สำนักงาน ก.พ. (2554, กันยายน). รายงานการติดตามการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยอุทธรณ์และคำวินิจฉัย
เรื่องร้องทุกข์ของ ก.พ.ค.. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

สำนักกระับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. (2549). คู่มือการจัดระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

The Mediation Appeals Program.

Merit Systems Protection Board Agreement to Mediate.

Australian Public Service Commission-Alternative dispute Resolution.

ELECTRONIC SOURCES

Australian Public Service Commission. From <http://www.apsc.gov.au/publication-and-media/current-publications/not-just-about-pro>.

Commune de Chaton,c/M.Gropaiz,Req.no 05 194 and M.Van Den Torren, Req. no 125.185 From
<http://www.pub-law.net>.

Nation Advisory Council on Alternative Dispute Resolution (NADRAC) from <http://www.nadrac.gov.au>.

Professionalisation- Alternative dispute Resolution. From <http://www.leadr.com.au/>.

The Public Service and Merit Protection Commission. From <http://www.apsc.gov>.

The Process of Appeals and Complaints of the Merit System Protection Commission. from
<http://www.ocsc.go.th>.

U.S. Merit Systems Protection Board and Merit Systems Protection Board Agreement to Mediate.from
<http://www.mspb.gov>.

กรม
การ
การ
การ

ภาคผนวก

การพิจารณาเรื่องอุทธรณ์¹ ต่อ ก.พ.ค.

เรื่องอุทธรณ์	ธ.ค. 51 – ก.ย. 52	ต.ค. 52 – ก.ย. 53	ต.ค. 53 – ก.ย. 54	ต.ค. 54 – ก.ย. 55	ต.ค. 55 – ก.พ. 56
ค้างมา	-	34	100	129	139
รับใหม่	62	93	113	97	25
รวม	62	127	213	226	164
ดำเนินการเสร็จ	28	27	84	87	35
อยู่ระหว่างดำเนินการ	34	100	129	139	129

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์² ต่อ ก.พ.ค.

เรื่องร้องทุกข์	ธ.ค. 51 – ก.ย. 52	ต.ค. 52 – ก.ย. 53	ต.ค. 53 – ก.ย. 54	ต.ค. 54 – ก.ย. 55	ต.ค. 55 – ก.พ. 56
ค้างมา	-	13	44	76	67
รับใหม่	49	67	91	44	40
รวม	49	80	135	120	107
ดำเนินการเสร็จ	36	36	59	53	20
อยู่ระหว่างดำเนินการ	13	44	76	67	87
ไม่อยู่ในอำนาจ ก.พ.ค.	-	90	172	106	29

¹ ข้อมูลจากสำนักพิทักษ์ระบบคุณธรรม เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556.

² แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง³
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง : ศาลทั้งหมด

สถานะ : ผู้ถูกฟ้องคดี

ชื่อ/หน่วยงาน : *คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม*

หัวข้อเรื่อง : การบริหารงานบุคคล

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	1063/2552	310/2556	นางมรินทร์ เกตุทิพย์	ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่ 1 กับพวก รวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	1243/2552	811/2553	นางสำเนียง เปรมประเสริฐ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม(ก.พ.ค.) ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	91/2553		นายสุรินทร์ เสถียรมาศ ที่ 1 กับพวกรวม 6 คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ที่ 1 กับพวกรวม 8 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มติ ก.พ.ค. เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลงานและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเข้ารับราชการตรวจสอบสุขภาพไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวจิตาพัสร์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

³ สืบค้นจากระบบงานคดีปกครอง สำนักงานศาลปกครองกลาง เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2556.

ศาลปกครองกลาง⁴
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข ดำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	689/2553	1372/2553	นายพานิช จิตรแจ้ง	ปลัดกระทรวงแรงงาน ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงาน ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และละเลยต่อหน้าที่ตามที่ กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้า เกินสมควร
ศาลปกครองกลาง	813/2553	1136/2555	นางมิรันตี เกตุทิพย์	ปลัดกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	896/2553	2132/2555	นายวราพงษ์ แววสิงห์งาม	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม ที่ 1 กับพวกรวม 3 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงาน ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติ
ศาลปกครองกลาง	1393/2553	477/2555	นายรัชชัย สวนสีดา	ปลัดกระทรวงยุติธรรม ที่ 1 กับพวกรวม 3 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสว์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

⁴ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง⁵
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	1725/2553		นายประจวบ แสงสุวรรณ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (คดีนี้รวมพิจารณา กับ คดี หมายเลข คำที่ 1695/2553,1726/2553, 1727/2553,1734/2553 และ 1771/2553 โดยคดีนี้ เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มติคณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรมที่ให้ กระทรวงมหาดไทยยกเลิก คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 28/53 ลว. 15 ม.ค. 53 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	1726/2553		นายชาคร วัฒนสินธุ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (คดีนี้รวมพิจารณา กับ คดี หมายเลข คำที่ 1695/2553,1725/2553, 1727/2553,1734/2553 และ 1771/2553 โดยคดีนี้ เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรมมีคำวินิจฉัย เรื่องร้องทุกข์โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสว์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

⁵ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง⁶
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข ดำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	1727/2553		นายบรรเจ็ด อนุเวช	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (คดีนี้ร่วมพิจารณากับคดีหมายเลขดำที่ 1695/2553,1725/2553,1726/2553 และ 1734/2553 และ 1771/2553 โดยคดีนี้ เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำ การโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มติที่ให้กระทรวงมหาดไทย ยกเลิกคำสั่งกระทรวง มหาดไทยที่ 28/53 ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	1734/2553		นายวัชรินทร์ สีบลสิทธิ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (คดีนี้ร่วมพิจารณากับคดีหมายเลขดำที่ 1695/2553,1725/2553,1726/2553 และ 1734/2553 และ 1771/2553 โดยคดีนี้ เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติ คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรมไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	1771/2553		นายไพศาล ตรีธัญญา	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (คดีนี้ร่วมพิจารณากับคดีหมายเลขดำที่ 1695/2553,1725/2553,1726/2553 และ 1734/2553 และ 1771/2553 โดยคดีนี้ เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติของ คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม (กพค.) ที่ ให้กระทรวงมหาดไทย ยกเลิกคำสั่งที่ 28/2553 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวจิตาพัสดุ ทองมา
วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

⁶แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง⁷
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข ดำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	1947/2553		นายวิโรจน์ มณีเนตร	ปลัดกระทรวงการคลัง ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำวินิจฉัยร้องทุกข์ของรอง ปลัดกระทรวงการคลัง ไม่ปฏิบัติตามกฎ ก.พ.ค.ฯ พ.ศ. 2552 และคณะกรรมการ พิทักษ์ระบบคุณธรรมเลือก ปฏิบัติ โดยกฎ ก.พ.ค. เพียง บางข้อ คำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. จึงเป็นการออกคำสั่งและ ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	510/2554		นายอนุชา สังประกุล	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย ที่ 1 กับพวกรวม 9 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฟ้องให้เพิกถอนคำสั่งการ เลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงาน ทั่วไปไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวจิตาพัสร์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

⁷แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง⁸
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	649/2554		นายวิวัฒน์ ฉันทนา นุรักษ์ ที่ 1 กับพวก รวม 28 คน โดยนาย ณัฐนันท์ กัลยาศิริ ผู้รับมอบอำนาจช่วง	ปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ยกเลิกคำสั่งเดิมที่มีผลให้ ผู้ฟ้องคดีต้องถูกลดตำแหน่ง จากนายอำเภอระดับ 9 เป็น ระดับ 8 ไม่ชอบ)
ศาลปกครองกลาง	736/2554		นายมงคล สุระสัจจะ โดย นายสุวพงศ์ กิติภักย์พิบูลย์ ผู้รับมอบอำนาจ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง อธิบดีกรมการปกครอง ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	1020/2554		นายจักรพงษ์ เปี่ยมเมตตา	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ยกเลิกคำสั่งที่ 496/2553 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2553 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวจิตาพัสวี่ ทองมา
วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

⁸ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง⁹
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	1197/2554	1059/2554	นายโลมิรันตร์ บุตรจันทร์	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	1391/2554		นายสมชาย ใบม่วง	ปลัดกระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ที่ 1 กับพวกรวม 4 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติ คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรมเสียงข้าง มากฯ และประกาศสำนัก นายกรัฐมนตรีฯ ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	1450/2554		นายคุณเดช วัชรสิทธิ์	ปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องว่า คำสั่งกระทรวงมหาดไทย เรื่องโอน/ย้ายข้าราชการ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัศว์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

⁹ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹⁰
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	1860/2554		นายสุธีร์ ดิฐสถาพรเจริญ ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องขอให้ เพิกถอนคำสั่งประเมิน ผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	2133/2554		นางเพ็ญจันทร์ วิชัยณรงค์	ปลัดกระทรวงการคลัง ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอน คำสั่งกระทรวงการคลัง ที่ 283/2554 เรื่อง เลื่อนข้าราชการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	2153/2554	1844/2554	พันตำรวจโทหญิง วิวรรณ สุวรรณสัมฤทธิ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลย ต่อหน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติ
ศาลปกครองกลาง	2311/2554	685/2555	นายอิทธิศักดิ์ อินทรชูป	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสร์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

¹⁰ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹¹
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข ดำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	2324/2554		นางสาวลาวัลย์ สุขุมวาท	ปลัดกระทรวง สาธารณสุข ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการ ที่หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอเพิก ถอนคำวินิจฉัยของ ผู้ถูกฟ้องคดี)
ศาลปกครองกลาง	2382/2554		นายมนต์ชัย มธุธาราม	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการ ที่หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ขอให้ เพิกถอนมติ ก.พ.ค. ที่ เพิกถอนคำสั่ง โอน ข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษา
ศาลปกครองกลาง	407/2555	1311/2555	นายอภิรมย์ พงษ์พัฒนาไพ	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับ การที่เจ้าหน้าที่ของ รัฐกระทำการโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวจิตาพัสร์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

¹¹ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹²
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	408/2555		นางมณี ณ บางช้าง	ผู้ว่าราชการจังหวัด เพชรบุรี ที่ 1 กับ พวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอให้ เพิกถอนคำสั่งจังหวัด เพชรบุรี ลว. 20 เม.ย. 54 และผลการวินิจฉัยเรื่อง ร้องทุกข์ของ กพค. เรื่อง แดงที่ 0191254/ 2554 ลว. 6 ม.ค. 55)
ศาลปกครองกลาง	489/2555	2398/2555	นางมณี ณ บางช้าง	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่ง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	635/2555		นายถวิล เปลี่ยนศรี	นายกรัชมุนตรี ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้อง ขอให้มีคำสั่งเพิกถอน คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี และคำวินิจฉัย ก.พ.ค. ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวจิตาพัสร์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

¹² แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹³
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	648/2555		นายวรชาติ ศรีเปารยะ	ปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ที่ 1 กับพวก รวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องให้ เพิกถอนคำสั่งไม่ได้รับ การแต่งตั้ง)
ศาลปกครองกลาง	787/2555		นายธีรวุฒิ ศิริวรรณ โดย นายเพชร ยุติธรรมพิทักษ์ ผู้รับมอบอำนาจ	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องขอให้ เพิกถอนคำวินิจฉัยร้อง ทุกข์ของ ก.พ.ค.)
ศาลปกครองกลาง	968/2555		นายวุฒิโรจน์ แสงอาทิตย์	กรมสรรพากร ที่ 1 กับ พวกรวม 3 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอให้ เพิกถอนคำสั่งวินิจฉัย ก.พ.ค. ที่มีชอบด้วย กฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	1717/2555	1868/2555	นายสี้อชา นิตย์กล้า	ปลัดกระทรวงการคลัง ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐออก คำสั่งโดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสร์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

ศาลปกครองกลาง¹⁴
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	2956/2555	2354/2555	ว่าที่ร้อยตรีธนิศ สิทธิไกรพงษ์	ผู้อำนวยการเขต สวนหลวง ที่ 1 กับ พวกรวม 5 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	3012/2555		นายทรน หรือสุวิชน ศิลาทอง	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม ข้าราชการ กรุงเทพมหานคร และบุคลากร กรุงเทพมหานคร	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ พิทักษ์คุณธรรม (ก.พ.ค.) กรุงเทพมหานคร) ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	142/2556	298/2556	นางสาวศศิธารา พิชัยชาญรงค์	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำ การโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	212/2556	299/2556	นายภูมิพิชญ์ วโรดมรุจิรานนท์	รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำ การโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสว์ ทองมา
วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

¹⁴ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹⁵
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	240/2556	361/2556	นายกิตติพงษ์ ตันสกุล	เลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ที่ 1 กับพวก รวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	594/2556		นางอัมพร ศรีอินทร์ นายวุฒิโรจน์ แสงอาทิตย์	สำนักการศึกษา ที่ 1 กับพวกรวม 3 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอนหลักเกณฑ์ และวิธีการให้ข้าราชการครู กรุงเทพมหานครมีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะและ ขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัย ของ ก.พ.ค. กรุงเทพมหานคร)
ศาลปกครองกลาง	648/2556		นางสาวนฤมล จันทราชโลธร	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัย ร้องทุกข์ของผู้ถูกฟ้องคดี ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสว์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

¹⁵ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹⁶
 ตรวจสอบฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	660/2556		นางสาวนิภาพร ประเสริฐศรี	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องให้ เพิกถอนคำสั่งเกี่ยวกับ การประเมินบุคคลให้ ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ)
ศาลปกครอง นครศรีธรรมราช	94/2552	102/2554	นายวัชรินทร์ ถิ่นกลาง ที่ 1 กับพวกรวม 8 คน	คณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ที่ 1 กับพวกรวม 6 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย และคดี พิพาทเกี่ยวกับการที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อ หน้าที่ตามที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร
ศาลปกครอง นครศรีธรรมราช	104/2552		นายสุนนท์ แพรกทอง ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน โดยนายสมโภชน์ มุสิกธรรม ผู้รับมอบอำนาจ	คณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ที่ 1 กับพวกรวม 3 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวฐิตาพัสวีย์ ทองมา

วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

¹⁶ แหล่งเดิม.

ศาลปกครองกลาง¹⁷
ตรวจฟ้องชำ/ฟ้องซ้อน

ศาลปกครอง	คดีหมายเลข คำที่	คดีหมายเลข แดงที่	ผู้ฟ้องคดี	ผู้ถูกฟ้องคดี	เรื่อง
ศาลปกครอง ระยอง	261/2555	45/2556	นายกิตติพงษ์ ตันสกุล	เลขาธิการ คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองสูงสุด	พ.130/2554		ร้อยตำรวจเอก ธนพล ไชยวงศ์	กรมทรัพยากรทาง ทะเลและชายฝั่ง กับพวกรวม 3 คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้ อยู่ในอำนาจศาลปกครอง สูงสุด(มาตรา 166 วรรคสอง แห่งพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2551)
ศาลปกครองสูงสุด	อ.661/2553	อ.65/2556	นางสำเนียง เปรมประเสริฐ	คณะกรรมการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) กับพวกรวม 2 คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่ หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

รายงาน :R013001

ชื่อผู้พิมพ์ : นางสาวลลิตาพัสวีย์ ทองมา
วันที่พิมพ์ : 28 มี.ค. 2556 09:49:00

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้าที่ ๑

ประเภท: ทั้งหมด

ศาลปกครอง: ศาลทั้งหมด

สถานะ: สถานะทั้งหมด

ชื่อหน่วยงาน: "คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม"

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิพากษา	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๑๐๖๓/๒๕๕๒	๓๑๐/๒๕๕๖	นางมีรินตี เกตุทิพย์	ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน (ค.พ.ด. ที่ ๒)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๑๒๔๓/๒๕๕๒	๘๑๑/๒๕๕๓	นางสำเนียง เปรมประเสริฐ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๑๖๒๗/๒๕๕๒	๙๔๕/๒๕๕๓	นางสาวปัทมา หรือปัทมา มีครองธรรม	สำนักพระราชวัง ที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน (ค.พ.ด. ที่ ๒)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติล่าช้าเกินสมควร

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๒

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๗/๒๕๕๓	๑๗๓๕/๒๕๕๔	นางปิยนภา พิมพ์โรกุล	อธิบดีกรมที่ดิน ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย(คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๙๑/๒๕๕๓		นายสุรินทร์ เสถียรมาศ ที่ ๑ กับพวกรวม ๖ คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ที่ ๑ กับพวกรวม ๘ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย(มติ กพค.เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินผลงานและประกาศรายชื่อผู้สมัครเข้ารับราชการตรวจสอบภาพ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน : Roewoooh

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พิทักษ์

วันที่พิมพ์ : ๒๓ มี.ค. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๔

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า ๓

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิพากษา	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๖๘๗/๒๕๕๓	๑๓๗๒/๒๕๕๓	นายพานิช จิตร์แจ้ง	ปลัดกระทรวงแรงงาน ที่ ๑ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและละเลยต่อ หน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดัง กล่าวล่าช้าเกินสมควร
ศาลปกครองกลาง	๘๑๗/๒๕๕๓	๑๑๓๖/๒๕๕๕	นางมีรัตน์ เกตุทิพย์	ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๘๗๖/๒๕๕๓	๒๑๓๒/๒๕๕๕	นายวราพงษ์ แวงสิงห์งาม	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและละเลยต่อ หน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ ต้องปฏิบัติ
ศาลปกครองกลาง	๑๓๓๗/๒๕๕๓	๔๗๗/๒๕๕๕	นายรัชชัย สอนสีดา	ปลัดกระทรวงยุติธรรม ที่ ๑ กับ พวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย

รายงาน : Ro๑๓๐๐๓H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พัทฑิต

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๔

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๕

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๑๗๒๕/๒๕๕๓		นายประจวบ แสงสุวรรณ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (คดีนี้ร่วมพิจารณากับคดีหมายเลขคำที่ ๑๖๙๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๖/๒๕๕๓, ๑๗๒๗/๒๕๕๓, ๑๗๒๘/๒๕๕๓ และ ๑๗๒๙/๒๕๕๓ โดยคดีนี้เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่หน่วยงานปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มติคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมที่ให้กระทรวงมหาดไทยยกเลิกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๘/๕๓ สร. ๑๕ ม.ค. ๕๓ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๗๒๖/๒๕๕๓		นายชาคร วัฒนสินธุ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (คดีนี้ร่วมพิจารณากับคดีหมายเลขคำที่ ๑๖๙๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๗/๒๕๕๓, ๑๗๒๘/๒๕๕๓ และ ๑๗๒๙/๒๕๕๓ โดยคดีนี้เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่หน่วยงานปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมมีคำสั่งวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พักวัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีซ้ำ

หน้า ๕

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคดีที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๑๗๒๗/๒๕๕๓		นายบรรเจ็ด อนุเวช	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (คดีนี้รวมพิจารณากับ คดีหมายเลขคดีที่ ๑๖๙๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๖/๒๕๕๓ และ ๑๗๓๔/๒๕๕๓ และ ๑๗๗๑/๒๕๕๓ โดยคดีนี้เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติที่ให้กระทรวง มหาดไทยยกเลิกคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๘/๒๕๕๓ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๗๓๔/๒๕๕๓		นายวัชรินทร์ สืบสิทธิ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (คดีนี้รวมพิจารณากับ คดีหมายเลขคดีที่ ๑๖๙๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๖/๒๕๕๓, ๑๗๒๗/๒๕๕๓ และ ๑๗๗๑/๒๕๕๓ โดยคดีนี้เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติคณะ กรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๗๗๑/๒๕๕๓		นายไพศาล ตริธิ์บุญญา	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (คดีนี้รวมพิจารณากับ คดีหมายเลขคดีที่ ๑๖๙๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๕/๒๕๕๓, ๑๗๒๖/๒๕๕๓, ๑๗๒๗/๒๕๕๓ และ ๑๗๗๑/๒๕๕๓ โดยคดีนี้เป็นคดีรอง)	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติของคณะ กรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (กพค.) ที่ให้กระทรวงมหาดไทย ยกเลิกคำสั่งที่ ๒๘/๒๕๕๓ ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)

รายนาม : Roemoooh

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทร์ภา ทักคิด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้ฟ้องข้อกล่าวหาในกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า ๖

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๑๙๙๗/๒๕๕๓		นายวิโรจน์ มณีมนตรี	ปลัดกระทรวงการคลัง ที่ ๑ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (คำวินิจฉัยของ ทุกข้อของปลัดกระทรวงการ คลังไม่ปฏิบัติตามกฎ ก.พ.ค.ฯ พ .ศ. ๒๕๕๒ และคณะกรรมการ พิทักษ์คุณธรรมเลือกปฏิบัติโดย กฎ ก.พ.ค. เพียงบางข้อ คำ วินิจฉัยของ ก.พ.ค. จึงเป็นการ ออกคำสั่งและปฏิบัติหน้าที่โดย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๕๑๐/๒๕๕๔		นายอนุชา สังปะกุล	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทย ที่ ๑ กับพวกรวม ๘ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องให้เพิกถอน คำสั่งการเลื่อนและแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหาร งานทั่วไปไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

รายงาน : Ro๑๓๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พักดี

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องขึ้น/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๘

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิพากษา	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๖๔๗/๒๕๕๔		นายวิวัฒน์ จันทร์นุกฤษดิ์ ที่ ๑ กับพวกรวม ๒๔ คน โดยนายณัฐ นันท์ กัลยาศิริ ผู้รับมอบอำนาจ ช่วง	ปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (คำสั่งกระทรวง มหาดไทยที่ยกเลิกคำสั่งเดิมที่มี ผลให้ผู้ฟ้องคดีต้องถูกลด ตำแหน่งจากนายอำเภอระดับ ๙ เป็นระดับ ๘ ไม่ชอบ)
ศาลปกครองกลาง	๗๓๖/๒๕๕๔		นายมงคล สุระสังข์ โดยนาย สุรพงษ์ กิติพิทยิทธิกุลย์ ผู้รับ มอบอำนาจ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (คำสั่งให้พ้น จากตำแหน่งอธิบดีกรมการ ปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๐๒๐/๒๕๕๔		นายจักรพงษ์ เบียมเมตตา	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (คำสั่งกระทรวง มหาดไทย ที่ ๔๙๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พิทักษ์

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๔

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องข้อฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อ

หน้า ๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๑๑๙๗/๒๕๕๔	๑๐๕๗/๒๕๕๔	นายโลมรินทร์ บุตรจันทร์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๑๓๙๑/๒๕๕๔		นายสมชาย ไบ่ม่วง	ปลัดกระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ที่ ๑ กับพวกรวม ๔ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (มติของคณะ กรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม เสียงข้างมากและประกาศ สำนักนายกรัฐมนตรีไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๔๕๐/๒๕๕๔		นายดุลยเดช วัชรสินธุ์	ปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องว่าคำสั่ง กระทรวงมหาดไทยเรื่อง โอนย้ายข้าราชการไม่ชอบด้วย กฎหมาย)

พยาน: Ro๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา หักัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๐๖:๕๕:๑๔

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๕

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิพากษา	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๑๖๗๗/๒๕๕๔		นายเสวตชัย ตังคะวัน โดย นายเกียรติ อิศโม ผู้รับมอบ อำนาจ	กรมราชทัณฑ์ ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับภาระที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๘๖๐/๒๕๕๔		นายสุธีร์ ศิริสุตภาพเจริญ ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม สำนักงานคณะ กรรมการข้าราชการพลเรือน ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับภาระที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งประเมินผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่ง ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๒๐๒๑/๒๕๕๔	๑๑๕๔/๒๕๕๕	นายอภิรมย์ พงษ์พัฒน์อำไพ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับภาระที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย

รายงาน : Ro๑๓๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทร์มา พักัด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๔

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อกล่าวหาในกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๑๐

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๒๑๓๗/๒๕๕๔		นางเพ็ญจันทร์ วิชัยณรงค์	ปลัดกระทรวงการคลัง ที่ ๑ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำกรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอนคำสั่งกระทรวงการคลัง ที่ ๒๔๗/๒๕๕๔ เรื่อง เลื่อนข้าราชการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๒๑๕๗/๒๕๕๔	๑๔๔๔/๒๕๕๔	พันตำรวจโทหญิงวิวรรณ สุวรรณรัมย์ฤทธิ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับกาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ
ศาลปกครองกลาง	๒๒๖๑/๒๕๕๔	๔๖๔/๒๕๕๕	นายภิกขิต รัตนราช	คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับกาที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำกรโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๒๓๑๑/๒๕๕๔	๖๕๘/๒๕๕๕	นายสิทธิศักดิ์ อินทรสุข	ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับกาที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำกรโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

รายงาน: Ro๑๓๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พันธ์

วันที่พิมพ์: ๒๓ มี.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้าม/การดำเนินกระบวนกรพิจารณาเข้า

หน้า: ๑๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิ	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๒๓๒๔/๒๕๕๔		นางสาวลาวัลย์ สุขุมวาท	ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๑ กักขังรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอเพิกถอนคำ วินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดี)
ศาลปกครองกลาง	๒๓๖๒/๒๕๕๔		นายมนต์ชัย มงูธวาม	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม ที่ ๑ กักขังรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนมติ ก.พ.ศ. ที่เพิกถอนคำสั่งโอนย้าย ราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษา
ศาลปกครองกลาง	๕๒/๒๕๕๕		นายอภิรมย์ พงษ์พัฒน์อำไพ	ประธานกรรมการคณะ กรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ที่ ๑ กักขังรวม ๖ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอเพิกถอนคำ วินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดี)
ศาลปกครองกลาง	๔๐๑/๒๕๕๕	๑๓๑๑/๒๕๕๕	นายอภิรมย์ พงษ์พัฒน์อำไพ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย

รายงาน : Ro๑๓๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พักวัด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๔

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อหา/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อหา

หน้าที่ ๑๖

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิพากษา	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๔๐๘/๒๕๕๕		นางมณี ณ บางช้าง	ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอนคำสั่ง จังหวัดเพชรบุรี ลง. ๒๐ เม.ย. ๕๔ และ ผลการวินิจฉัยเรื่องร้อง ทุกข์ของ กพค.เรื่องแดงที่ ๐๑๙๑๒๕๔/๒๕๕๔ ลง. ๖ มี.ค. ๕๕)
ศาลปกครองกลาง	๔๘๗/๒๕๕๕	๒๓๙๗/๒๕๕๕	นางมณี ณ บางช้าง	คณะกรรมการสิทธิในระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๖๓๕/๒๕๕๕		นายถวิล เปลี่ยนศรี	นายรัฐมนตรี ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องขอให้คำสั่ง เพิกถอนคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีและคำวินิจฉัย ก.พ.ค.ที่ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

พยางค์: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทนา พัทธ

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อหา/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อหา

หน้าที่ ๑๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๖๔๘/๒๕๕๕		นายรชาติ ศรีเปารยะ	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฟ้องให้เพิกถอนคำสั่งไม่ได้เป็นการแต่งตั้ง)
ศาลปกครองกลาง	๓๗๗/๒๕๕๕		นายธีรวุฒิ ศิริวรรณ โดยนายเพชร ยุติธรรมพิทักษ์ ผู้รับมอบอำนาจ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งวินิจฉัยร้องทุกข์ของ ก.พ.ค.)
ศาลปกครองกลาง	๓๖๘/๒๕๕๕		นายวุฒิโรจน์ แสงอาทิตย์	กรมสรรพากร ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอนคำสั่งวินิจฉัย ก.พ.ค. ที่มีชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๑๗๑๗/๒๕๕๕	๑๘๖๕/๒๕๕๕	นายเสีงชา นิสัยกล้า	ปลัดกระทรวงการคลัง ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

รายงาน: Roemoooh

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พัดดี

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๑๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๒๖๘๒/๒๕๕๕		นางปราวณี สุ่มหิรัญ ที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรมข้าราชการกรุงเทพ มหานครและบุคลากรกรุงเทพ มหานคร	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอเพิกถอนคำ วินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ไม่รับ เรื่องร้องทุกข์ของผู้ฟ้องคดี)
ศาลปกครองกลาง	๒๖๘๓/๒๕๕๕	๒๑๔๘/๒๕๕๕	นายกิมเฮ็ง แซ่ลิ้ม	จังหวัดกาญจนบุรี ที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๒๗๑๖/๒๕๕๕		นายสะชาย ลิมเมณี	กระทรวงพาณิชย์ ที่ ๑ กับพวก รวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำ ละเมิดของหน่วยงานทาง ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อัน เกิดจากการออกคำสั่งทาง ปกครอง (ฟ้องให้คืนเงินประจำ ตำแหน่งและค่าตอบแทนเงิน เดือนที่ถูกต้องกรณีถูกลงโทษ ทางวินัย)

รายนาม: Ro๑๓๐๐๕H

ชื่อผู้พิมพ์: นางสุนันทา พิกัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้าที่ ๑๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๒๙๕๖/๒๕๕๕	๒๙๕๘/๒๕๕๕	วาทีร้อยตรีนิติ สิทธิไกรพงษ์	ผู้อำนวยการเขตสวนหลวง ที่ ๑ กับพวกรวม ๕ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๓๐๑๒/๒๕๕๕		นายพรนหรือสุวิชน ศิลาทอง	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรมข้าราชการกรุงเทพ มหานครและบุคลากรกรุงเทพ มหานคร	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องว่าค่า วินิจฉัยของคณะกรรมการ พิทักษ์ระบบคุณธรรม(กพค .กรุงเทพมหานคร)ไม่ชอบด้วย กฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๓๐๕๗/๒๕๕๕		นายอรุณพล สอนสวัสดิ์	ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย ที่ ๑ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอเพิกถอนคำสั่ง ส่งปลดผู้ฟ้องคดีออกจาก ราชการ)

รายงาน : Ro๑๓๐๐๐H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางชนันนา ทักัด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ มี.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๙

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า ๑๖

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๓๒๑/๒๕๕๕		นายปะทวน นมอกชัย	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ขอให้ศาลพิพาท ศึกษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับชู้ช้อ คำสั่งของผู้ฟ้องคดี)
ศาลปกครองกลาง	๑๔๑/๒๕๕๖	๒๙๙/๒๕๕๖	นางสาวศศิธรา พิชัยชาญณรงค์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๒๑๒/๒๕๕๖	๒๙๙/๒๕๕๖	นายภูมิพิชญ์ วัฒนมธุจรินทร์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของ รัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย
ศาลปกครองกลาง	๒๔๐/๒๕๕๖	๓๖๑/๒๕๕๖	นายกิตติพงษ์ ตันสกุล	เลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้าที่ ๘๓

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองกลาง	๕๙๘/๒๕๕๖		นางอัมพร ศรีอินทร์	สำนักการศึกษา ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ขอให้เพิกถอนหลักเกณฑ์และวิธีการให้ทำราชการกรุงเทพมหานครมีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ และขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยขอ ก.พ.ค.กรุงเทพมหานคร)
ศาลปกครองกลาง	๖๔๘/๒๕๕๖		นางสาวณภุชฌ์ จันทราชโชติธร	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ขอเพิกถอนคำวินิจฉัยร้องทุกข์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองกลาง	๖๖๐/๒๕๕๖		นางสาววิภาพร ประเสริฐศรี	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งเกี่ยวกับการประเมินบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ)

รายงาน : RoemooeH

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทร์ภา พักัด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๓

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๑๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองขอนแก่น	๖๘/๒๕๕๕	๒/๒๕๕๖	นายมงคล พลบำรุง	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทาง ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ออกคำสั่งโดย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองขอนแก่น	๑๔๙/๒๕๕๕		นายวีระชัย เพชรดี	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กับพวกรวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำ ละเมิดของหน่วยงานทาง ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น เกิดจากการใช้อำนาจตาม กฎหมาย
ศาลปกครองเชียงใหม่	๕๐๔/๒๕๕๕	๗/๒๕๕๖	นายยุทธนา ลำพงษ์เหนือ	ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองนครราชสีมา	๑๗/๒๕๕๔	๓๓๙/๒๕๕๔	นางจุฬารัตน์ ทองคำ	ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด กับ พวกรวม ๒ ราย	คดีพิพาทเกี่ยวกับการออกคำสั่ง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๑๘

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองนครราชสีมา	๙๙/๒๕๕๒	๑๐๒/๒๕๕๔	นายวีรวัฒน์ ถินกลาง ที่ ๑ กับพวกรวม ๘ คน	คณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ที่ ๑ กับพวกรวม ๖ คน	หน่วยงานทางปกครองและเจ้า หน้าที่ของรัฐกระทำกรโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมายและคดีพิพาท เกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่ กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้า เกินสมควร
ศาลปกครองนครราชสีมา	๑๐๔/๒๕๕๒		นายสุนันท์ แพรกทอง ที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน โดย นายสมโภชน์ มณีกรรวม ผู้รับมอบอำนาจ	คณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ที่ ๑ กับพวก รวม ๙ คน	หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้า หน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองพิษณุโลก	๑๔๙/๒๕๕๕		นายคำมิ่ง สีแก่	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม ที่ ๑ กับพวก รวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองพิษณุโลก	๒/๒๕๕๖		นายชินรัตน์ ทัฬหิมล	อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ที่ ๑ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้า หน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้าที่ ๒๐

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองระยอง	๒๖๑/๒๕๕๕	๔๕/๒๕๕๖	นายกิตติพงษ์ ตันสกุล	เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ ๑ กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่พิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๓๗/๒๕๕๒		นายพิษณุ ศิวพันธ์พงศ์	ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๖ แห่งพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๘๖/๒๕๕๒	พ.๓๗/๒๕๕๕	นายสุพรรณ อุตดม กับพวกรวม ๒ คน	กรมราชทัณฑ์ กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑/๒๕๕๓		นายอนันต์ คงจันทร์	คณะกรรมการก.ป.ช. กับพวก รวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ม.๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พักภัย

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า ๒๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิ	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒/๒๕๕๓	พ.๑๐/๒๕๕๖	นายอู๋ ทิพย์เทพ	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๐/๒๕๕๓	พ.๑๖/๒๕๕๔	นายสมบัติ บัวชื่น	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ม. ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๐/๒๕๕๓		นายสุวิรัตน์ ศิวินันท์กุล	กระทรวงการคลัง กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๗/๒๕๕๓		นายวิทยา ศรีชัยนันธ์	กระทรวงการต่างประเทศ กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Roemooah

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พักคิด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า: ๒๖

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๘/๒๕๕๓		นายจตุรฤทธิ สุวรรณรัตน์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (ก.พ.ค.)	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๘/๒๕๕๓	พ.๔๑/๒๕๕๓	ร้อยตำรวจเอก อนุพล ไชยวงศ์	กรมทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่ง กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ใน เขตอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ม. ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๓๗/๒๕๕๓	พ.๕๔/๒๕๕๓	นายประโชชน์ คำประบางค์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ใน อำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗๘/๒๕๕๓		นางอรุณา ปาลาณีย์	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๘๒/๒๕๕๓		นายจักรวาล คำนวน	ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Roamoooh

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พัดดี

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๒๐

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๘๗/๒๕๕๓		นายเสรี รัตนเสรี	ปลัดกระทรวงมหาดไทย กับ พวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕/๒๕๕๔		นายขวัญเมือง มาตริจิต	ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ม ๑๑๖ ๖.๒ แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗/๒๕๕๔		นายวีระชัย เพชรดี	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๘/๒๕๕๔		นายดวงพ ชาญณรงค์	ปลัดกระทรวงมหาดไทย กับ พวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทร์ภา พัทธกิจ

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า: ๒๙

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๒/๒๕๕๔		นายศักดิ์ กตกุลอำพร	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๔/๒๕๕๔		นายสุเมธ เมธศาสตร์	อธิบดีกรมปลัดสุสัตว์ กับพวกรวม ๑๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๗/๒๕๕๔		นายโกวิท รัตนราช	คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๑/๒๕๕๔		นางกนกพร คงแก้ว ในฐานะ ทายาทโดยธรรมของนายจรัสศักดิ์ หรือประคอง คงแก้ว	อธิบดีกรมการปกครอง กับพวก รวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ .ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางชนันวิภา พักวัด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๙

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อ

หน้าที ๒๕

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๒/๒๕๕๔		นายอภิรักษ์ พงษ์พัฒน์อำไพ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (ก.พ.ค) กับพวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๔/๒๕๕๔		นางเลียมพรอน จอมหัน	กรมการพัฒนารัฐบาล	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๘/๒๕๕๔		นายเกรียงศักดิ์ ใจฉิมสิน	กรมเจ้าท่า กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ .ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๓๕/๒๕๕๔		นางจุฬารัตน์ ทองคาบ	ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด กับ พวกรวม ๒ ราย	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ .ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา ทัดวิติ

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๙

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้อหา/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า ๒๖

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๒๗/๒๕๕๔		นายอนนท์ นามกิ่ง	ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กับ พวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร. .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ. ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๒๘/๒๕๕๔		นายชัยภูวนต์ สุพรรณนที	สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๒๙/๒๕๕๔		นายพิสุทธิ์ ใจจะ	อธิบดีกรมชลประทาน กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๓๐/๒๕๕๔		ร้อยตำรวจเอก ธนพล ไชยวงศ์	กรมทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่ง กับพวกรวม ๑ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร. .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ. ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๓๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พัดดี

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๙

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า 1 of 1

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๓๑/๒๕๕๔		นายวินัย คำเมือง	อธิบดีกรมที่ดิน กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๓๒/๒๕๕๔		นายพิทักษ์ เก่งเที่ยง	อธิบดีกรมที่ดิน	คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย (ฟ้องให้เพิกถอน คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๓๓/๒๕๕๔		นายกิมเฮ็ง แซ่ลิ้ม	จังหวัดกาญจนบุรี กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร. บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ. ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๓๔/๒๕๕๔		นายสมาน บัวงาม	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พักวัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ มี.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า: ๒๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๔๗/๒๕๕๔		นายสอาด กระจำงพัฒน์วงศ์	อธิบดีกรมที่ดิน กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๔๗/๒๕๕๔	พ.๑๔๗/๒๕๕๕	นายยุทธนา จำพงษ์เหนือ	ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๕๓/๒๕๕๔		นายประโยชน์ คำกระปาวังค์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง พระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๕๖/๒๕๕๔		นายไพฑูลย์ ประชาบุตร	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องซ้ำ/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า: ๒๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๕๗/๒๕๕๔		นายพิสิทธิ์ วงศ์วิวัฒน์	อธิบดีกรมที่ดิน กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พรบ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖๐/๒๕๕๔	พ.๑๖๐/๒๕๕๕	นางปิยาภา พิมพ์ใจกุล	อธิบดีกรมที่ดิน กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖๔/๒๕๕๔		นางอรุณ ใจดีช่วง กับพวกรวม ๕ คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (ม. ๑๑๖ แห่ง พรบ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖๕/๒๕๕๔		นายนิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว	กระทรวงมหาดไทย กับพวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ม. ๑๑๖ พรบ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๑๐

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖๗/๒๕๕๔		นายสมชัย แก้วพิลา	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๖ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖๘/๒๕๕๔		นายสุดจิต แก้วสุทอ	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๗๗/๒๕๕๔		นางงานศิวาภา นานไชโย	คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๗๕/๒๕๕๔		นายธีรวัฒน์ หรือ ธีรวิทย์ เมา สุวรรณ	ผู้ว่าราชการจังหวัดวาษบุรี กับ พวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า ๓๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗/๒๕๕๕		นางชนันฐิศา ร่มจันทร์	กรมราชทัณฑ์ กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕/๒๕๕๕		นายค้ำนิง สีแก่น	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวก รวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๖/๒๕๕๕		นายเกรียงประชา บุญเชื้อ	อธิบดีกรมการปกครอง กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ม. ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๑/๒๕๕๕		นายสมบัติ จิตบุตร	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๑๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พัทฑิต

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อ

หน้า: ๑๕

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๕/๒๕๕๕		นายสมชาย ลิ้มมณี	กระทรวงพาณิชย์ กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พรบ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖/๒๕๕๕		นายเอก คำภิบาล	กรมศุลกากร กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง พรบ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๗/๒๕๕๕		นายวิสุทธิพิชร์ ภัทรภักย์วัฒน์	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๘/๒๕๕๕		นางฐานนา หรือเจียมจิต คุลี ศักดิ์	กรมที่ดิน กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พักภัย

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้า: ๐๐

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำพิ	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๑/๒๕๕๕		นายไพโรจน์ สูงสัมฤทธิ์	ปลัดกระทรวงแรงงาน กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๒/๒๕๕๕		นายฤกษ์ณี แก้วมณี กับพวก รวม ๒ คน	ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๓/๒๕๕๕		นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์	กระทรวงแรงงาน กับพวกรวม ๕ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๔/๒๕๕๕		นางกรุณา สิงห์โสมณ	ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้ออน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้าที่ ๑๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๗/๒๕๕๕		นายสมรรถไชย วารเสถียร	อธิบดีกรมศุลกากร กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๓๐/๒๕๕๕	พ.๓๐/๒๕๕๕	วีระชัย เพชรดี	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๓๗/๒๕๕๕		นางชนิตร์นันท์ ทวีชัยเจริญ หรือ สำเนียง ประภะประเสริฐ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ใน อำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕๒/๒๕๕๕		นายพรชัย ไชติวรรณ	อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทที่มีกฎหมายกำหนดให้ อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พรบ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน)

รายงาน: Roemoooh

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา กักวัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๖:๑๘

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องขึ้น/การดำเนินกระบวนการพิจารณาเข้า

หน้าที่: ๑๕

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๔๗/๒๕๕๕		นางสาวอัมพร วัฒนชัยเสรีกุล	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดโดยอยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๔๘/๒๕๕๕		นายณิชา หรือ ศิริปราชญ์ สามัคคีธรรม	อ.ก.พ. กรมประชาสัมพันธ์ กับ พวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๔๖/๒๕๕๕		นายณศิรินทร์ สิทธิบุศย์	สำนักงานป้องกันและปราบ ปรามการฟอกเงิน กับพวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๔๘/๒๕๕๕	พ.๘๐/๒๕๕๕	นายกิมเฮ็ง แซ่ฉิม	จังหวัดกาญจนบุรี กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิภา ทักวัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๑

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อ

หน้า: ๑๖

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๔๗/๒๕๕๕		นายมงคล พลบำรุง	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕๑/๒๕๕๕		นายสุทัศน์ โทธิสูง	ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ กับ พวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕๒/๒๕๕๕	พ.๑๐๐/๒๕๕๕	นายประพนธ์ หมอกชัย	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พรบ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕๔/๒๕๕๕		นางสาวมยุรี หรือภาวาคา ทห เจริญ	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ใน เขตอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พรบ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา ทักัด

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้/ฟ้องช้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า: ๑๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕๕/๒๕๕๕	พ.๘๕/๒๕๕๕	นายสมชาย ลิ้มณี	กระทรวงพาณิชย์ กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕๖/๒๕๕๕		นายอภิรมย์ พงษ์พัฒนอำไพ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.)	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๖๘/๒๕๕๕		นายสุทิน คงบุญ	อธิบดีกรมการปกครอง กับพวก รวม ๒ คน	คดีพิพาทที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗๓/๒๕๕๕		นายสุนทร แสงมี	จังหวัดตราด กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๑๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิภา พิทักษ์

วันที่พิมพ์ : ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๑๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๘๕/๒๕๕๕		นางดวงรัตน์ นฤคุปต์ชาอุทัย	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๕)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๘๗/๒๕๕๕		ร้อยตรี ชัยนิต อยู่สวัสดิ์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๙๐/๒๕๕๕		นางฉัจฉยา หรือวนาทิพย์ หรือ ชนภรณ์ โสพินิศวัฒน์	กรมบัญชีกลาง กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๙๓/๒๕๕๕		นายสวัสดิ์ พรหมบุตร	สำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุข กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อ

หน้า: ๓๔

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒/๒๕๕๖		นายอุทัย เหลียง	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร. บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ. ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗/๒๕๕๖		นายประเสริฐ อินดี	อธิบดีกรมการปกครอง กับพวก รวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๔/๒๕๕๖		นายอุทิศ ชุนพิลิก	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๕/๒๕๕๖		นายวีระวงศ์ สุวรรณนิต	คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กับพวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Roqmooh

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา พัทธ

วันที่พิมพ์: ๒๓ มี.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๑๗

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๕๐

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗/๒๕๕๖		นายอมารอม เศรษฐสินธุ์	อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๗/๒๕๕๖		นางศุภากร มีผิว	ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท กับ พวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๐/๒๕๕๖		นายชนะ สุดประเสริฐ กับพวก รวม ๓ คน	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๒/๒๕๕๖		นายวิรัตน์ วิจิตรวาทการ	กระทรวงการต่างประเทศ กับ พวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Room๑๑๕

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา สักดิ์

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๒๐

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องชี้/ฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาชี้

หน้า ๔๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖/๒๕๕๖		นายอาจัน จิระพิพัฒน์	สำนักงานปลัดกระทรวง เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร กับพวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พรบ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๖/๒๕๕๖		นางแสงอรุณ ภิระเรืองรัตน์	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่ง พ.ร. .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ. ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๗/๒๕๕๖		นายดำรง ตั้งขุนทด	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม กับพวกรวม ๔ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๘/๒๕๕๖		นายอำนาจ นามวิไล	คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กับพวกรวม ๓ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ แห่ง พรบ. ข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน: Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์: นางจันทิมา กักวัด

วันที่พิมพ์: ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๒๐

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้าฟ้องข้อ/การดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อ

หน้า ๔๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขคำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๑๗/๒๕๕๖		นางเกษร ยลวิลาศ	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๖/๒๕๕๖		นายรักเกียรติ แก้วทอง	กรมราชทัณฑ์ กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสองแห่ง พ.ร .บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๗/๒๕๕๖		นายวิชา พุ่มแก้ว	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระ ราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)
ศาลปกครองสูงสุด	พ.๒๙/๒๕๕๖		นางวิไลลักษณ์ อินทรสงคราม	อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กับพวกรวม ๒ คน	คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด มาตรา ๑๑๖ แห่งพระราช บัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑)

รายงาน : Ro๑๓๐๐๑H

ชื่อผู้พิมพ์ : นางจันทิมา พัดดี

วันที่พิมพ์ : ๒๓ มิ.ย. ๒๕๕๖ ๑๖:๕๕:๒๐

ศาลปกครองสูงสุด
ตรวจฟ้องเข้า/ฟ้องซ้อน/การดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ

หน้า ๕๑

ศาลปกครอง	คดีหมายเลขดำที่	คดีหมายเลขแดงที่	ผู้ฟ้อง	ผู้ถูกฟ้อง	เรื่อง
ศาลปกครองสูงสุด	อ.๖๖๑/๒๕๕๓	อ.๖๕/๒๕๕๖	นางสำเนียง เปรมประเสริฐ	คณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรม (ก.พ.ค.) กับพวกรวม ๒ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่หน่วย งานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำกรโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย
ศาลปกครองสูงสุด	อ.๕๕๗/๒๕๕๕		นายธวัชชัย สอนสีดา	ปลัดกระทรวงยุติธรรม กับพวก รวม ๓ คน	คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีที่เจ้า หน้าที่ของรัฐกระทำกรโดยไม่ ชอบด้วยกฎหมาย

พระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน
พ.ศ. 2551

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2551
เป็นปีที่ 63 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 33 มาตรา 43 และมาตรา 64 ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน
พ.ศ. 2551”

มาตรา 2¹⁸ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

- (1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535
- (2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537
- (3) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2538
- (4) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2544

มิให้นำคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ 38/2519 ลงวันที่ 21
ตุลาคม 2519 มาใช้บังคับแก่ข้าราชการพลเรือน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 22 ก/หน้า 1/25 มกราคม 2551.

“ข้าราชการพลเรือน” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณในกระทรวง กรมฝ่ายพลเรือน

“ข้าราชการฝ่ายพลเรือน” หมายความว่า ข้าราชการพลเรือน และข้าราชการอื่นในกระทรวงกรมฝ่ายพลเรือน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทนั้น

“กระทรวง” หมายความว่า รวมถึงสำนักนายกรัฐมนตรีและทบวง

“รัฐมนตรีเจ้าสังกัด” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวง รัฐมนตรีว่าการทบวง และหมายความว่ารวมถึงนายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาสำนักนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและไม่สังกัดกระทรวง

“ปลัดกระทรวง” หมายความว่า รวมถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและปลัดทบวง

“กรม” หมายความว่า รวมถึงส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม

“อธิบดี” หมายความว่า หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่ากรม

“ส่วนราชการ” หมายความว่า ส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและมีฐานะไม่ต่ำกว่ากรม

มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ลักษณะ 1

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.พ.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน ปลัดกระทรวงการคลัง ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารและการจัดการ และด้านกฎหมายซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในความสามารถมาแล้ว และเป็นผู้ที่ได้รับการสรรหาตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎ ก.พ. จำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน และให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต้องไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่
ในพรรคการเมืองและมีได้เป็นกรรมการโดยตำแหน่งอยู่แล้ว

.....”

ลักษณะ 2

คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

มาตรา 24 ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า
“ก.พ.ค.” ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามมาตรา 26

กรรมการ ก.พ.ค. ต้องทำงานเต็มเวลา

ให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นเลขานุการของ ก.พ.ค.

มาตรา 25 ผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี
- (3) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการ
พลเรือน คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
ในสถาบันอุดมศึกษา หรือคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

(ข) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการกฤษฎีกา

(ค) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาล
อุทธรณ์หรือเทียบเท่า หรือตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

(ง) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษ
ประจำเขตหรือเทียบเท่า

(จ) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง
หรือเทียบเท่าตามที่ ก.พ. กำหนด

(ฉ) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์
รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ แต่ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

มาตรา 26 ให้มีคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธาน รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกาหนึ่งคน กรรมการ ก.พ. ผู้ทรงคุณวุฒิหนึ่งคนซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ. และให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการ และเลขานุการ

ให้คณะกรรมการคัดเลือกมีหน้าที่คัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 25 จำนวนเจ็ดคน

ให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกตามวรรคสองประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ ก.พ.ค. แล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคัดเลือกกำหนด

มาตรา 27 กรรมการ ก.พ.ค. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นข้าราชการ
- (2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด
- (3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ
- (5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ
- (6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบกิจการใดๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 28 ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการ ก.พ.ค. ผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 27 ผู้นั้นต้องลาออกจากการเป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามหรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือการประกอบกิจการอันมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวต่อเลขานุการ ก.พ.ค. ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคัดเลือก

ในกรณีที่ผู้ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการ ก.พ.ค. มิได้ลาออกหรือเลิกการประกอบอาชีพหรือหรือวิชาชีพหรือการประกอบกิจการดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการ ก.พ.ค. และให้ดำเนินการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ขึ้นใหม่

มาตรา 29 กรรมการ ก.พ.ค. มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้กรรมการ ก.พ.ค. ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กรรมการ ก.พ.ค. ใหม่

มาตรา 30 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการ ก.พ.ค. พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 25 หรือมาตรา 27
- (5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(6) ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลาอย่างสม่ำเสมอตามระเบียบของ ก.พ.ค. เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการ ก.พ.ค. เท่าที่เหลืออยู่ เว้นแต่มีกรรมการ ก.พ.ค. เหลืออยู่ไม่ถึงห้าคน

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. พ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการคัดเลือกดำเนินการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. แทนกรรมการ ก.พ.ค. ซึ่งพ้นจากตำแหน่งโดยเร็ว

มาตรา 31 ก.พ.ค. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะต่อ ก.พ. หรือองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่น เพื่อให้ ก.พ. หรือองค์กรกลางบริหารงานบุคคลอื่น ดำเนินการจัดให้มีหรือปรับปรุงนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

- (2) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 114
- (3) พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามมาตรา 123
- (4) พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรมตามมาตรา 126

(5) ออกกฎ ก.พ.ค. ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎ ก.พ.ค. เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

(6) แต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ ก.พ.ค. กำหนด เพื่อเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือเป็นกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

มาตรา 32 ให้กรรมการ ก.พ.ค. กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ และกรรมการวินิจฉัย ร้องทุกข์ได้รับเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และให้มีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง

มาตรา 33 การประชุมของคณะกรรมการ ก.พ.ค. กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และ กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

“.....”

หมวด 6

วินัยและการรักษาวินัย

“.....”

มาตรา 88 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย จะต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7 การดำเนินการทางวินัย โทษทางวินัย มี 5 สถาน ดังต่อไปนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก

มาตรา 89 การลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญให้ทำเป็นคำสั่ง ผู้สั่งลงโทษ ต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ โดยในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดและตามมาตราใด

“.....”

มาตรา 108 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเมื่ออายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในสิ้น ปีงบประมาณและทางราชการมีความจำเป็นที่จะให้รับราชการต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทาง

วิชาการหรือหน้าที่ที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว ในตำแหน่งตามมาตรา 46 (3) (ง) หรือ (จ) หรือ (4) (ค) หรือ (ง) จะได้รับราชการต่อไปอีกไม่เกินสิบปีก็ได้ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

มาตรา 109 ข้าราชการพลเรือนผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่ง โดยยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่าสามสิบวันเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เป็นผู้พิจารณาก่อนวันขอลาออก

ในกรณีที่ผู้ประสงค์จะลาออกยื่นหนังสือขอลาออกล่วงหน้าน้อยกว่าสามสิบวันและผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เห็นว่ามีเหตุผลและความจำเป็นจะอนุญาตให้ลาออกตามวันที่ขอลาออกก็ได้

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 เห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ จะยับยั้งการลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันขอลาออกก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นถ้าผู้ขอลาออกมิได้ถอนใบลาออกก่อนครบกำหนดระยะเวลาการยับยั้งให้ถือว่า การลาออกนั้นมีผลเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่ได้ยับยั้งไว้

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 มิได้ยับยั้งตามวรรคสาม ให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก

ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตำแหน่งทางการเมือง หรือตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนด หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่ง และให้การลาออกมีผลนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการลาออก การพิจารณาอนุญาตให้ลาออกและการยับยั้งการลาออกจากราชการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด

มาตรา 110 ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ

(2) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดสมัครไปปฏิบัติงานใดๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ

(3) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 36 ก. (1) หรือ (3) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 ข. (1) (3) (6) หรือ (7)

(4) เมื่อทางราชการเลิกหรือยุบหน่วยงานหรือตำแหน่งที่ข้าราชการพลเรือนสามัญปฏิบัติหน้าที่หรือดำรงอยู่ สำหรับผู้ที่ออกจากราชการในกรณีนี้ให้ได้รับเงินชดเชยตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนดด้วย

(5) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ

(6) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(7) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 93 และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะพึงลงโทษตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกลงสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(8) เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

การสั่งให้ออกจากราชการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ทั้งนี้ให้มาตรา 97 วรรคสอง มาใช้บังคับกับการสั่งให้ออกจากราชการตามกรณี (3) เฉพาะมาตรา 36 ก. (3) กรณี (6) และกรณี (7) โดยอนุโลม

เมื่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 สั่งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดออกจากราชการตามมาตรานี้แล้วให้รายงาน อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี และให้นำมาตรา 103 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 111 เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ

ผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากราชการตามวรรคหนึ่ง แต่ต่อมาปรากฏว่าผู้นั้นมีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตราอื่นอยู่ก่อนไปรับราชการทหาร ก็ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 มีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ออกตามวรรคหนึ่งเป็นให้ออกจากราชการตามมาตราอื่นนั้นได้

มาตรา 112 ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ไม่ใช่
อำนาจตามมาตรา 110 โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57
ระดับเหนือขึ้นไปมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 110 ได้

มาตรา 113 การออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่ง
ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้น
จากตำแหน่งนับแต่วันออกจากราชการ เว้นแต่ออกจากราชการเพราะความตายให้นำความกราบ
บังคมทูลเพื่อทรงทราบ

หมวด 9

การอุทธรณ์

มาตรา 114 ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ
ตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายในสามสิบวันนับแต่
วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง

การอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่
กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

มาตรา 115 ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก.พ.ค. จะพิจารณาวินิจฉัยเองหรือ
จะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้
เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

มาตรา 116 เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจ
สั่งบรรจุตามมาตรา 57 ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ก.พ.ค.
มีคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อ
ศาลปกครองสูงสุดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติ
หน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น

มาตรา 117 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ ก.พ.ค. และ
กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งส่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชอันเป็นให้มีการอุทธรณ์ส่งสำนวนกาสอบสวนและการลงโทษให้ ก.พ.ค. ภายในเวลาที่กำหนด

(2) สั่งให้กระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐรวมตลอดทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งตัวข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่สังกัดมาให้ถ้อยคำ ในการนี้จะกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมไว้ด้วยก็ได้

(3) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของกระทรวง กรม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(4) เข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.พ.ค. ทั้งนี้ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

(5) สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม

มาตรา 118 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 114 ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกินหกสิบวัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย

มาตรา 119 ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งโอนมาตามมาตรา 64 ผู้ใดถูกสั่งลงโทษทางวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 114 ได้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาไว้แล้วและในวันที่ผู้นั้นได้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์

มาตรา 120 ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับอุทธรณ์ยกอุทธรณ์หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษ และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

การวินิจฉัยให้แก้ไขหรือให้ดำเนินการอื่นตามวรรคหนึ่ง ก.พ.ค. จะให้เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีได้รับแจ้งจาก ก.พ. ตามมาตรา 104 ว่าสมควรเพิ่มโทษ ในกรณีเช่นนั้น ก.พ.ค. มีอำนาจวินิจฉัยให้เพิ่มโทษได้

มาตรา 121 เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อาจถูกคัดค้านได้

- (1) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการถูกสั่งให้ออกจากราชการ
 - (2) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการถูกสั่งให้ออกจากราชการ
 - (3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์
 - (4) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการ
 - (5) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ
 - (6) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) อันอาจก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์
- กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ซึ่งมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์
- การยื่นคำคัดค้าน และการพิจารณาคำคัดค้าน ให้เป็นตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

หมวด 10
การร้องทุกข์

มาตรา 122 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่ว่าอุทธรณ์ตามหมวด 9 การอุทธรณ์ ได้ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

มาตรา 123 การร้องทุกข์ที่เกิดจากผู้บังคับบัญชา ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ตามลำดับ

การร้องทุกข์ที่เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงรัฐมนตรี เจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรีให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

เมื่อ ก.พ.ค. ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้ว ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

หรือต่อรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ดำเนินการให้
 เป็นไปตามคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.

การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง
 ให้เป็นตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

มาตรา 124 ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้ ก.พ.ค. มีอำนาจไม่รับเรื่อง
 ร้องทุกข์ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหาย
 ให้ผู้ร้องทุกข์หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามระเบียบที่ ก.พ.ค.
 กำหนด

ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ก.พ.ค. จะพิจารณาวินิจฉัยเอง หรือจะตั้ง
 กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือจะตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณา
 วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดให้กฎ ก.พ.ค. และในการปฏิบัติหน้าที่
 ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
 และให้มีอำนาจตามมาตรา 117 โดยอนุโลม

มาตรา 125 เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อาจถูกคัดค้านได้

- (1) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ หรือเป็นผู้อยู่ได้บังคับ
 บัญชาของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว
- (2) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์
- (3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ร้องทุกข์
- (4) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคล (1) (2) หรือ (3) อันอาจ
 ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์

กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ซึ่งมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และ
 ถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

การยื่นคัดค้าน และการพิจารณาคัดค้าน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค.

หมวด 11

การคุ้มครองระบบคุณธรรม

มาตรา 126 ในกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่ากฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดที่ออกตาม
 พระราชบัญญัตินี้และมุ่งหมายให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรม

ตามมาตรา 42 ให้ ก.พ.ค. แจ่งให้หน่วยงานหรือผู้ออกกฎ ระเบียบ หรือคำสั่งดังกล่าวทราบ เพื่อ
ดำเนินการแก้ไข หรือยกเลิกตามควรแก่กรณี

“.....”

DRPU

กฎ ก.พ.ค.
ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์
พ.ศ. 2551

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณา
วินิจฉัยอุทธรณ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 31 (5) มาตรา 114 วรรคสอง มาตรา 115 และ
มาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ก.พ.ค. จึงออกกฎ ก.พ.ค. ไว้
ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กฎ ก.พ.ค. นี้เรียกว่า “กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัย
อุทธรณ์ พ.ศ. 2551”

ข้อ 2¹⁹ กฎ ก.พ.ค. นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในกฎ ก.พ.ค. นี้

“ผู้อุทธรณ์” หมายความว่า ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ และผู้ที่รับมอบหมายให้อุทธรณ์แทน

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์

“คู่กรณีในอุทธรณ์” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษทางวินัยหรือสั่งให้
ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2551 ที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

“พนักงานผู้รับอุทธรณ์” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ. ได้มอบหมาย
ให้เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการรับอุทธรณ์ การตรวจหนังสืออุทธรณ์

“นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน” หมายความว่า นิติกรที่สำนักงาน ก.พ. ได้มอบหมาย
ให้รับผิดชอบสำนวนเรื่องอุทธรณ์

“นิติกรผู้แถลง” หมายความว่า นิติกรผู้แถลงประจำสำนวนที่สำนักงาน ก.พ.
ได้มอบหมายให้เป็นผู้แถลงเรื่องอุทธรณ์ต่อองค์คณะวินิจฉัย

¹⁹ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 129 ก/หน้า 1/11 ธันวาคม 2551.

“กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์” หมายความว่า กรรมการ ก.พ.ค. และบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้ง ก.พ.ค. เพื่อเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

“องค์คณะวินิจฉัย” หมายความว่า ก.พ.ค. หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ ก.พ.ค. ตั้ง เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ และต้องมีกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อย่างน้อยสองคนจึงจะเป็นองค์คณะวินิจฉัย

“กรรมการเจ้าของสำนวน” หมายความว่า กรรมการ ก.พ.ค. กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธาน ก.พ.ค. ให้เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเรื่องอุทธรณ์

ข้อ 4 ให้ประธาน ก.พ.ค. รักษาการตามกฎ ก.พ.ค. นี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎ ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎ ก.พ.ค. นี้ ประธาน ก.พ.ค. อาจหารือที่ประชุม ก.พ.ค. เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยก็ได้

หมวด 1

ทั่วไป

ข้อ 5 วิธีพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. เป็นวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่กฎหมายหรือระเบียบตามวรรคหนึ่ง มิได้กำหนดเรื่องใดไว้โดยเฉพาะให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ข้อ 6 ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. นี้หรือตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควรหรือคู่กรณีมีคำขอ ประธาน ก.พ.ค. มีอำนาจย่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ 7 ในกรณีที่ได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในการเสนอเรื่องอุทธรณ์และตรวจอุทธรณ์ การแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน การรับฟังพยานหลักฐาน หรือในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นก่อนมีคำวินิจฉัย เมื่อองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีฝ่ายที่เสียหายเนื่องจากการที่มีได้

ปฏิบัติเช่นว่านั้นมีคำขอ องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจสั่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาที่ผิดกฎ ก.พ.ค. นั้น เสียทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสั่งแก้ไขหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร

ข้อความดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีฝ่ายที่เสียหายอาจยกขึ้นได้ไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนมีคำสั่งหรือคำวินิจฉัย แต่ต้องไม่เกินแปดวันนับแต่วันที่ทราบถึงเหตุดังกล่าว หรือมิได้ให้ สัตยาบันแก่การนั้น

การยกเลิกกระบวนการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง อันมิใช่เรื่องที่คู่กรณีละเลยไม่ดำเนินการ กระบวนการพิจารณาเรื่องนั้นภายในระยะเวลาที่กฎหมาย กฎ ก.พ.ค. หรือที่องค์คณะวินิจฉัยกำหนดไว้ ไม่ตัดสิทธิคู่กรณีนั้นในอันที่จะดำเนินการกระบวนการพิจารณานั้นใหม่ให้ถูกต้องได้

ข้อ 8 การทำคำขอหรือคำร้องต่อ ก.พ.ค. ในกระบวนการพิจารณาของ ก.พ.ค. ให้ทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ ก.พ.ค. จะอนุญาตให้ทำด้วยวาจา ในกรณีเช่นนี้ให้ ก.พ.ค. พิจารณาจัดแจ้ง ข้อความนั้นไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา

ข้อ 9 ให้มีการจัดแจ้งรายงานการไต่สวน การนั่งพิจารณาหรือการดำเนินการกระบวนการ พิจารณาใดๆ ไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณารวมไว้ในสำนวนเรื่องอุทธรณ์ทุกครั้ง

รายงานกระบวนการพิจารณานั้น ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับเลขเรื่องที่ ชื่อองค์คณะ วินิจฉัย ชื่อคู่กรณี สถานที่ วันและเวลาที่ดำเนินการ ข้อความโดยย่อเกี่ยวกับเรื่องที่กระทำ และ ลายมือชื่อองค์คณะวินิจฉัย ในกรณีที่กระบวนการพิจารณาใดกระทำต่อหน้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือ พยาน ให้คู่กรณีหรือพยานดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย

ข้อ 10 ถ้าคู่กรณี พยาน หรือบุคคลใด จะต้องลงลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด หรือ เครื่องหมายอย่างอื่นแทนการลงลายมือชื่อในรายงานกระบวนการพิจารณา บันทึก หรือเอกสารใด เพื่อแสดงการรับรู้รายงานหรือบันทึกนั้น หรือเพื่อรับรองการอ่านหรือส่งเอกสารนั้น หากกระทำ โดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้ว ให้ถือเสมือนกับการลงลายมือชื่อ แต่ถ้ากระทำ ต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัยไม่จำเป็นต้องมีลายมือชื่อของพยานสองคนรับรอง

ถ้าคู่กรณี พยาน หรือบุคคลที่จะต้องลงลายมือชื่อในรายงาน บันทึก หรือเอกสาร ดังกล่าว ลงลายมือชื่อไม่ได้หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้จัดแจ้งเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อเช่นว่านั้นไว้

ข้อ 11 การยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานต่อ ก.พ.ค. คู่กรณีจะยื่นด้วยตนเองหรือ มอบกันทะให้ผู้ยื่นยื่นต่อ ก.พ.ค. หรือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือจะส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนก็ได้ ในกรณีที่ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ให้ถือว่าวันที่ทำการไปรษณีย์เดินทาง ประทับตรารับที่ช่องส่งเอกสารเป็นวันที่ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานต่อ ก.พ.ค.

กรมอบนันทะให้ผู้ยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐาน ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ผู้มอบ ผู้รับมอบ และพยาน

ข้อ 12 ในกรณีที่ ก.พ.ค. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. ต้องแจ้งข้อความหรือต้องส่งเอกสารใดให้แก่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้าผู้นั้นหรือผู้แทนของผู้นั้นมิได้รับทราบข้อความหรือมิได้รับเอกสารจาก ก.พ.ค. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. ให้แจ้งข้อความเป็นหนังสือหรือส่งเอกสารทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เว้นแต่ ก.พ.ค. จะมีคำสั่งให้แจ้งข้อความหรือส่งเอกสารโดยวิธีอื่น

ในกรณีที่คู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นคำขอต่อ ก.พ.ค. เพื่อขอให้มีการแจ้งข้อความหรือส่งเอกสารโดยวิธีอื่น คู่กรณีหรือบุคคลซึ่งยื่นคำขอต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการแจ้งข้อความหรือส่งเอกสาร โดยวิธีดังกล่าว

ข้อ 13 การแจ้งข้อความเป็นหนังสือหรือส่งเอกสารทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้ถือว่าวันที่ระบุในใบตอบรับเป็นวันที่ได้รับแจ้ง หากไม่ปรากฏวันที่ในใบตอบรับ ให้ถือว่าวันที่ครบกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันส่งเป็นวันที่ได้รับแจ้ง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้รับก่อนหรือหลังจากวันนั้น หรือไม่ได้รับ

การแจ้งข้อความหรือส่งเอกสารโดยวิธีอื่นตามคำสั่ง ก.พ.ค. ให้ ก.พ.ค. กำหนดวันที่ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งไว้ด้วย

ข้อ 14 การแจ้งข้อความเป็นหนังสือหรือส่งเอกสารโดยวิธีให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลอื่นนำไปส่ง ถ้าผู้รับไม่ยอมรับหรือถ้าในขณะที่นำไปส่งไม่พบผู้รับ ให้วางหรือปิดหนังสือหรือเอกสารนั้นไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สถานที่นั้นต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจข้าราชการอื่น พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และให้ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งในวันที่วางหรือปิดหนังสือหรือเอกสารนั้น

ในกรณีที่ไม่พบผู้รับ จะส่งหนังสือหรือเอกสารแก่บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่หรือทำงานในสถานที่นั้นก็ได้ และให้ถือว่าผู้รับได้รับแจ้งในวันที่ได้ส่งหนังสือหรือเอกสารให้แก่บุคคลนั้น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ส่ง วาง หรือปิดหนังสือ หรือเอกสารในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลผู้นำไปส่งมอบใบรับลงลายมือชื่อผู้รับ หรือมอบรายการส่งหนังสือหรือเอกสาร

ลงลายมือชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลผู้นำไปส่ง แล้วแต่กรณี ต่อ ก.พ.ค. เพื่อรวมไว้ในสำนวน

ใบรับหรือรายงานตามวรรคสาม ต้องระบุวิธีส่ง เวลา วัน เดือน ปีที่ส่งหนังสือหรือเอกสารรวมทั้งชื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. หรือบุคคลผู้นำไปส่ง ใบรับหรือรายงานดังกล่าวจะทำโดยวิธีจดลงไว้ที่หนังสือหรือเอกสารต้นฉบับซึ่งยื่นต่อ ก.พ.ค. ก็ได้

ข้อ 15 เอกสารหรือพยานหลักฐานที่คู่กรณียื่นต่อ ก.พ.ค. หรือที่ ก.พ.ค. ได้มา ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ คัดสำเนา หรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง และ ก.พ.ค. อาจส่งสำเนาให้คู่กรณีตามกฎ ก.พ.ค. นี้ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผย หรือกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่าจำเป็นไม่ต้องเปิดเผยมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินงานของรัฐ

ในกรณีที่เอกสารหรือพยานหลักฐานมีการกำหนดชั้นความลับไว้ มีข้อความที่ไม่เหมาะสม หรือมีข้อความที่อาจเป็นการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทบุคคลใด ให้อยู่ในดุลพินิจของ ก.พ.ค. ที่จะไม่เปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ คัดสำเนา ขอสำเนาอันรับรองถูกต้อง หรือไม่ส่งสำเนาให้คู่กรณี ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดอำนาจ ก.พ.ค. ที่จะจัดให้มีการทำสรุปเรื่องและเปิดโอกาสให้คู่กรณีขอตรวจดู ทราบ หรือคัดสำเนาสรุปเรื่อง หรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้องของสรุปเรื่อง หรือส่งสำเนาสรุปเรื่องดังกล่าวให้คู่กรณี

ข้อ 16 พยานเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ถ้อยคำของตนในสำนวน หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อ ก.พ.ค. เพื่อขอตรวจดูเอกสารทั้งหมดหรือบางฉบับในสำนวน หรือขอคัดสำเนาหรือขอสำเนาอันรับรองถูกต้องก็ได้ แต่ทั้งนี้ ห้ามอนุญาตเช่นนั้นแก่

- (1) บุคคลภายนอก ในสำนวนที่พิจารณาโดยไม่เปิดเผย
- (2) พยานหรือบุคคลภายนอก ในสำนวนที่ ก.พ.ค. ห้ามการตรวจหรือคัดสำเนาเอกสารในสำนวนทั้งหมดหรือบางฉบับ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือประโยชน์สาธารณะ

(3) พยานหรือบุคคลภายนอก ในกรณีที่กฎหมายคุ้มครองให้ไม่ต้องเปิดเผยหรือกรณีที่ ก.พ.ค. เห็นว่าจำเป็นต้องไม่เปิดเผย เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินการของรัฐ

ข้อ 17 คู่กรณี พยาน หรือบุคคลภายนอกไม่อาจขอตรวจดูหรือขอคัดสำเนาเอกสารที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของ ก.พ.ค. นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน นิติกรผู้แถลง กรรมการเจ้าของสำนวน หรือองค์คณะวินิจฉัยจัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการภายในซึ่งไม่อาจขอสำเนาอันรับรองถูกต้องของเอกสารนั้น

ข้อ 18 การตรวจดูหรือการคัดสำเนาเอกสารในสำนวนให้ผู้ขอตามข้อ 15 หรือข้อ 16 หรือบุคคลซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ขอเป็นผู้ตรวจดูหรือคัด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ประธาน ก.พ.ค. กำหนด เพื่อความสะดวกหรือเพื่อความปลอดภัยของเอกสารนั้น

ห้ามคัดสำเนาคำวินิจฉัยหรือคำสั่งขององค์คณะวินิจฉัยก่อนที่จะมีการแจ้งคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น

การรับรองสำเนาเอกสาร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ ก.พ.ค. กำหนด เป็นผู้รับรอง

ข้อ 19 ถ้าสำนวน เอกสารของคู่กรณี พยานหลักฐาน รายงานกระบวนการพิจารณา คำวินิจฉัย หรือเอกสารอื่นใดที่รวมไว้ในสำนวนซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา หรือรอการดำเนินการตามคำวินิจฉัยสูญหายไป หรือบุบสลายทั้งหมดหรือบางส่วน และกรณีดังกล่าวเป็นการขัดข้องต่อการพิจารณาวินิจฉัย การมีคำสั่ง หรือการดำเนินการตามคำวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. เห็นสมควรหรือคู่กรณีฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาขอให้ ก.พ.ค. สั่งให้คู่กรณีหรือบุคคลผู้ถือเอกสารนั้น นำสำเนาที่รับรองถูกต้องมาส่งต่อ ก.พ.ค. ถ้าสำเนาเช่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนหาไม่ได้ ก.พ.ค. อาจมีคำวินิจฉัยให้พิจารณาอุทธรณ์นั้นใหม่ หรือมีคำสั่งอย่างอื่นตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ 20 เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม องค์คณะวินิจฉัย หรือกรรมการเจ้าของสำนวนอาจมีคำสั่งให้การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์คณะวินิจฉัยหรือกรรมการเจ้าของสำนวนด้วยกันกระทำโดยโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น แทนการติดต่อโดยทางไปรษณีย์หรือประกอบกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและความเหมาะสมแก่ลักษณะเนื้อหาของเรื่องที่ทำการติดต่อ รวมทั้งจำนวนและลักษณะของเอกสารหรือวัตถุอื่นที่เกี่ยวข้อง

เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่กรณี พยาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ก.พ.ค. อาจมีคำสั่งให้การแจ้งข้อความหรือการส่งเอกสารระหว่าง ก.พ.ค. กับคู่กรณี พยาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกระทำโดยวิธีการตามวรรคหนึ่งก็ได้ โดยให้ ก.พ.ค. กำหนดวันที่ถือว่าได้รับแจ้งข้อความหรือเอกสารไว้ด้วย

ข้อ 21 สำนวน เอกสารของคู่กรณี พยานหลักฐาน รายงานกระบวนการพิจารณา คำวินิจฉัย คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดที่รวมไว้ในสำนวน ไม่ว่าจะเป็เอกสารต้นฉบับหรือสำเนา คู่ฉบับ ถ้าองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควร จะมีคำสั่งให้ส่งคืน เก็บรักษาหรือนำเสนอในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

หมวด 2
การยื่นอุทธรณ์ และการตรวจอุทธรณ์

ข้อ 22 ผู้อุทธรณ์ ต้องเป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. ฉบับนี้

ข้อ 23 กรณีที่ผู้มิสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนถึงแก่ความตายก่อนที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ทายาท ผู้มิสิทธิรับบำเหน็จตกทอดของผู้นั้น มีสิทธิอุทธรณ์แทนได้

ในกรณีที่มิทายาทหลายคนก็ดี ทายาทเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็ดี หากทายาทเหล่านั้นประสงค์จะอุทธรณ์แทนตามวรรคแรก ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความสามารถมาเทียบเพื่อการใช้บังคับ แล้วแต่กรณี โดยอนุโลม

ข้อ 24 ผู้มิสิทธิอุทธรณ์จะมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วทำการอุทธรณ์แทนได้ ด้วยเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เจ็บป่วยจนไม่สามารถอุทธรณ์ด้วยตนเองได้
- (2) อยู่ในต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจอุทธรณ์ด้วยตนเองได้ทันเวลาที่กำหนด
- (3) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ ก.พ.ค. หรือองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์เห็นสมควร

ข้อ 25 ผู้อุทธรณ์อาจมอบหมายให้ทนายความ หรือบุคคลอื่น ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนการอุทธรณ์แทนก็ได้ แต่ต้องแจ้งล่วงหน้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อน

ในการชี้แจงหรือให้ถ้อยคำต่อองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์หรือต่อกรรมการเจ้าของสำนวน คู่กรณีมิสิทธินำทนายความ หรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาฟังการพิจารณาได้

ข้อ 26 การมอบหมายตามกฎหมาย ก.พ.ค. ฉบับนี้ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้มอบและผู้รับมอบ ถ้าผู้มอบไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือ หรือแงใด โดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อยสองคน และให้มีหลักฐานแสดงตัวผู้ได้รับมอบหมายด้วย

(1) ชื่อตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์

(2) คำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ และวันที่รับทราบคำสั่ง
 (3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้อุทธรณ์ยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

(4) คำขอของผู้อุทธรณ์

(5) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

ถ้าเป็นการอุทธรณ์โดยทนายท หรือผู้ได้รับมอบหมายให้อุทธรณ์แทน ให้ปรับสาระสำคัญในหนังสืออุทธรณ์ให้เหมาะสม โดยอย่างน้อยควรมีสาระสำคัญให้สามารถเข้าใจได้ตามหัวข้อที่กล่าวในวรรคหนึ่ง

ข้อ 28 ให้ผู้อุทธรณ์จัดทำหนังสือสำเนาหนังสืออุทธรณ์ และสำเนายานหลักฐานที่ผู้อุทธรณ์รับรองสำเนาถูกต้อง ยื่นพร้อมกับหนังสืออุทธรณ์ด้วย กรณีที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้เพราะพยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นหรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานไว้ด้วย และถ้ามีการมอบหมายให้ดำเนินการแทน ก็ให้แนบหนังสือมอบหมายตามข้อ 26 แล้วแต่กรณี พร้อมหนังสืออุทธรณ์ด้วย

ข้อ 29 การอุทธรณ์ต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลา ดังนี้

(1) สามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์สำหรับผู้ที่ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8)

(2) เก้าสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์หรือหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) หรือ (8) ถึงแก่ความตาย สำหรับทนายทตามที่กำหนดไว้ในข้อ 35

ข้อ 30 การยื่นหนังสืออุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งหนังสืออุทธรณ์โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการรับระยะเวลาอุทธรณ์ในกรณีมายื่นอุทธรณ์ต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ ให้ถือวันที่รับหนังสือตามหลักฐานการลงทะเบียนรับหนังสือตามระเบียบ ว่าด้วยงานสารบรรณเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์ ส่วนกรณีส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ของหนังสืออุทธรณ์เป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์

ข้อ 31 เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ ให้ถือวันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง เป็นวันรับทราบคำสั่ง

ถ้าผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ และมีการแจ้งคำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการทราบกับมอบสำเนาคำสั่งลงโทษ หรือสำเนาคำสั่งให้ออกจากราชการให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการแล้ว ทำบันทึก ลงวัน เดือน ปี เวลา และสถานที่ที่แจ้งและลงลายมือชื่อผู้แจ้ง พร้อมทั้งพยายามรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือวันที่แจ้งนั้นเป็นวันรับทราบคำสั่ง

ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งได้โดยตรง และได้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่งลงโทษ หรือสำเนาคำสั่งให้ออกจากราชการทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ไปให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่ง ไปให้สองฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการได้รับเอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งฉบับที่ให้ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการได้รับทราบคำสั่งแล้ว

ข้อ 32 หนังสืออุทธรณ์ที่พนักงานผู้รับอุทธรณ์ได้รับอุทธรณ์ไว้แล้ว ให้ออกไปรับให้ผู้อุทธรณ์และลงทะเบียนเรื่องอุทธรณ์ในสารบบ แล้วตรวจคำอุทธรณ์ในเบื้องต้น ถ้าเห็นว่าเป็นคำอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน ให้เสนอคำอุทธรณ์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป ถ้าเป็นคำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนด้วยเหตุใดๆ ให้พนักงานผู้รับอุทธรณ์แนะนำให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเห็นว่าข้อที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นเรื่องอุทธรณ์ที่ไม่อยู่ในอำนาจของ ก.พ.ค. หรือผู้อุทธรณ์ไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้บันทึกไว้แล้วเสนอหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป

หมวด 3

การถอนอุทธรณ์และการดำเนินการกรณีผู้อุทธรณ์ถึงแก่ความตาย

ข้อ 33 อุทธรณ์ที่ยื่นไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์อาจถอนอุทธรณ์ในเวลาใดๆ ก่อนที่องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นก็ได้

การถอนอุทธรณ์ ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย ให้องค์คณะวินิจฉัยบันทึกไว้และให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 34 เมื่อมีการถอนอุทธรณ์ตามข้อ 33 ให้องค์คณะวินิจฉัยอนุญาต และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ

ข้อ 35 การออกจากราชการของผู้อุทธรณ์ ไม่เป็นเหตุให้ยุติการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ถึงแก่ความตายก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้รอการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นออกไปจนกว่าทายาท ผู้จัดการมรดก หรือผู้รับสิทธิของผู้นั้น จะมีคำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์นั้น หรือผู้มีส่วนได้เสียจะมีคำขอเข้ามา โดยมีคำขอเข้ามาเองหรือโดยที่องค์คณะวินิจฉัยเรียกเข้ามาเนื่องจากคู่กรณีในอุทธรณ์มีคำขอ

คำขอเข้ามาแทนที่ผู้อุทธรณ์ตามวรรคสอง ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อองค์คณะวินิจฉัยภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้อุทธรณ์นั้นถึงแก่ความตาย ถ้าไม่มีคำขอของบุคคลดังกล่าวภายในกำหนดเวลาดังกล่าว องค์คณะวินิจฉัยจะมีคำสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบนั้นก็ได้

หมวด 4

การตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

ข้อ 36 ให้ ก.พ.ค. ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะก็ได้ แต่ละคนประกอบด้วย กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นประธาน และกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์อีกสองคน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ โดยจะกำหนดให้ประธานกรรมการ ก.พ.ค. หรือ

กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์หลายคณะพร้อมกันก็ได้ และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่มีความจำเป็น ก.พ.ค. อาจตั้งให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนใดทำหน้าที่วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ก็ได้

ข้อ 37 เมื่อได้มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และได้มีการจ่ายสำนวนแล้ว ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แจ้งคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์ทราบ โดยให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ไว้หนึ่งฉบับหรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้อุทธรณ์ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือหลักฐานที่ปรากฏจากการได้สวนก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อด่วนพันสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว

ข้อ 38 ในกรณีเรื่องอุทธรณ์ใดมีลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังต่อไปนี้ ประธาน ก.พ.ค. จะให้มีการวินิจฉัยปัญหาหรือเรื่องอุทธรณ์ใด โดยองค์คณะวินิจฉัยหลายองค์คณะร่วมกันพิจารณาวินิจฉัย ตามที่ประธาน ก.พ.ค. กำหนดก็ได้

- (1) เรื่องที่เกี่ยวกับระบบราชการ หรือประโยชน์สาธารณะ
- (2) เรื่องที่มีประเด็นวินิจฉัยเกี่ยวกับหลักฐานกฎหมายหรือหลักการที่สำคัญ
- (3) เรื่องที่อาจมีผลเป็นการกลับหรือแก้ไขแนวทางการลงโทษเดิม
- (4) เรื่องที่เป็นโครงการใหญ่และมีงบประมาณสูง
- (5) เรื่องอื่นๆ ที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร

หมวด 5

การยื่นคำคัดค้าน และการพิจารณาคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

ข้อ 39 ผู้อุทธรณ์อาจคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ได้ ถ้ากรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้นั้นมีกรณีดังต่อไปนี้

- (1) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(2) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์

(4) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ หรือสั่งให้ออกจากราชการ

(5) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(6) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางความสัมพันธ์กับบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ

(4) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

คำคัดค้านผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยวาจา จะทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ก่อนที่จะมีการพิจารณาอุทธรณ์ แต่อาจให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของประธาน ก.พ.ค. ได้

ข้อ 40 เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนใด ให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องการคัดค้านนั้นแล้ว

หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่ามิได้เป็นไปตามคำคัดค้านและมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้ประธาน ก.พ.ค. นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามิมติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังได้ว่าหากให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้ความจริงและความยุติธรรม ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ในเรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. สั่งให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านถอนตัวจากการพิจารณาให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์จากคณะหนึ่งคณะใดหรือตนเองปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น

ข้อ 41 กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ 39 หรือเห็นว่ามิเหตุอื่นที่อาจจะมีการกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์จากคณะหนึ่งคณะใดหรือตนเองปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าควรให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ขอถอนตัวปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามติให้กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วให้เป็นที่สุด

ข้อ 42 การที่กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ขอถอนตัวเพราะมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการหลังจากที่ได้มีการยื่นคำคัดค้านนั้น

หมวด 6

การจ่ายสำนวนและการสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา

ข้อ 43 ภายใต้บังคับข้อ 92 และข้อ 93 เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับหนังสืออุทธรณ์ตามข้อ 32 แล้ว ให้พิจารณาจ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 44 ถึงข้อ 47 และให้แต่งตั้งนิตกรผู้แถลง เว้นแต่ในกรณีที่เห็นว่าสำนวนใดไม่จำเป็นต้องมีนิตกรผู้แถลงจะไม่แต่งตั้งนิตกรผู้แถลงก็ได้

ข้อ 44 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อการปฏิบัติราชการ หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือกรณีเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้วินิจฉัยเอง ก็ให้จ่ายสำนวนนั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีนี้ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวน โดยมีนิตกรผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ 45 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดเป็นกรณีทั่วไปที่ไม่มีลักษณะตามข้อ 44 ก็ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์นั้นให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะหนึ่งคณะใด เป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีนี้ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คนหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ 46 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใดเป็นอุทธรณ์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ ก็ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์นั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัยหรือให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะหนึ่งคณะใด เป็นองค์คณะวินิจฉัย

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นแล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ 47 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าอุทธรณ์เรื่องใด เป็นอุทธรณ์ที่พิจารณาได้ ก็ให้จ่ายสำนวนให้แก่ ก.พ.ค. หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัยในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ขึ้นหลายคณะ ให้ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แยกตามความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่ตั้งไว้

(2) ในกรณีที่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์แยกตามกลุ่มของส่วนราชการหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการใด ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับกลุ่มหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการนั้น

(3) ในกรณีที่ไม่มีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ตาม (1) หรือ (2) หรือมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยในลักษณะเดียวกันหลายคณะ หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ที่รับผิดชอบเรื่องอุทธรณ์ดังกล่าวมีเรื่องอุทธรณ์ค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากจ่ายสำนวนเรื่องอุทธรณ์ให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นจะทำให้การพิจารณาล่าช้าหรือกระทบต่อความยุติธรรม ให้จ่ายสำนวนอุทธรณ์ตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควรว่าจะจ่ายสำนวนเรื่องอุทธรณ์ให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์คณะใด

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อวินิจฉัยแล้ว ให้เสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ข้อ 48 กรรมการเจ้าของสำนวน อาจกำหนดประเด็นให้นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวน วิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ดังนี้

(1) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่มีการดำเนินการ โดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด 1 และเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา แล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

(2) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือที่ยังมีการดำเนินการ โดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด 1 ก็ให้มีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาเจ็ดวัน หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย

(3) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ 49 ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย

ข้อ 49 อุทธรณ์ดังต่อไปนี้ เป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา

- (1) เป็นเรื่องที่ไม่อาจอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง
- (2) ผู้อุทธรณ์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง
- (3) เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 114 วรรคหนึ่ง
- (4) เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการอุทธรณ์และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
- (5) เป็นกรณีตามข้อ 48 (2) และ (3)

สำหรับทายาทมีสิทธิยื่นอุทธรณ์แทน ตามที่กำหนดไว้ในหมวด 2 หากมีกรณีตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (1) ถึง (5) ให้ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาเช่นกัน

ข้อ 50 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนตามข้อ 48 (2) หรือ (3) แล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้

(1) ในกรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย

(ก) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ 49 ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ

(ข) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

(2) ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย

(ก) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาตามข้อ 49 ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและเสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยแล้ว ให้จำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ

(ข) ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

หมวด 7

การแสวงหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ 1

การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ และคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม

ข้อ 51 เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวน เห็นว่าอุทธรณ์ใดเป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน ให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่ง โดยส่งสำเนาคำอุทธรณ์และสำเนายานหลักฐานไปด้วย ในกรณีที่เห็นสมควรจะกำหนดประเด็นที่คู่กรณีในอุทธรณ์ต้องทำคำแก้อุทธรณ์ หรือให้จัดส่งยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือที่จะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาด้วยก็ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานประกอบอุทธรณ์มีปริมาณหรือสถานที่ทำให้การส่งสำเนาให้แก่คู่กรณีในอุทธรณ์เป็นภาระอย่างมาก ให้ส่งสำเนาอุทธรณ์ไปพร้อมกับรายการพยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์อาจขอดูหรือขอรับได้ที่ ก.พ.ค.

ข้อ 52 ให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์โดยชัดเจนแสดงการปฏิเสธหรือยอมรับข้อหาที่ปรากฏในหนังสืออุทธรณ์และคำขอท้ายอุทธรณ์ และเหตุแห่งการนั้น พร้อมส่งพยานหลักฐานตามที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด โดยจัดทำสำเนาคำแก้อุทธรณ์ และสำเนายานหลักฐาน หรือตามจำนวนที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนดยื่นมาพร้อมกับคำแก้อุทธรณ์ด้วย ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่รับสำเนาหนังสืออุทธรณ์

ข้อ 53 ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำแก้อุทธรณ์ของกลุ่มกรณีในอุทธรณ์ไม่ครบถ้วนหรือชัดเจนเพียงพอ จะสั่งให้กลุ่มกรณีในอุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขหรือจัดทำคำแก้อุทธรณ์ส่งมาใหม่ก็ได้

ข้อ 54 ในกรณีที่กลุ่มกรณีในอุทธรณ์มิได้จัดทำคำแก้อุทธรณ์ พร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่ากลุ่มกรณีในอุทธรณ์ยอมรับข้อเท็จจริงตามข้ออุทธรณ์และให้กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาคำเนินการตามความเห็นเป็นการยุติธรรม

ในกรณีที่กลุ่มกรณีในอุทธรณ์มิได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด กลุ่มกรณีในอุทธรณ์ต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถยื่นคำแก้อุทธรณ์ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

ข้อ 55 เมื่อกลุ่มกรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งสำเนาพยานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์เพื่อให้ผู้อุทธรณ์คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์ หรือพยานหลักฐานที่กลุ่มกรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน ในการนี้จะกำหนดประเด็นให้ผู้อุทธรณ์ต้องชี้แจงหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานใด ๆ ด้วยก็ได้

ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาดตามวรรคสอง

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการตามวรรคสองหรือวรรคสาม ให้กรรมการเจ้าของสำนวนสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบก็ได้

ข้อ 56 คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้มีได้เฉพาะในประเด็นที่ได้ยกขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของกลุ่มกรณีในอุทธรณ์ หรือที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด

ถ้าผู้อุทธรณ์ทำคำคัดค้านแก้อุทธรณ์โดยมีประเด็นหรือคำขอเพิ่มขึ้นใหม่ต่างจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของกลุ่มกรณีในอุทธรณ์ หรือที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด ให้สั่งไม่รับประเด็นหรือคำขอใหม่นั้นไว้พิจารณา

ข้อ 57 ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้แก่กลุ่มกรณีในอุทธรณ์ เพื่อยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมตามจำนวนที่กำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์หรือภายในระยะเวลาที่กำหนด

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้
อุทธรณ์เพิ่มเติมแล้ว หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องอุทธรณ์มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะ
พิจารณาหรือมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
การพิจารณาเรื่องนี้ทั้งหมดเสนอองค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ส่วนที่ 2

การแสวงหาข้อเท็จจริงขององค์คณะวินิจฉัย

ข้อ 58 ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจแสวงหา
ข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในการนี้อาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร
พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณีที่ปรากฏ
ในคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ หรือคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม ในการแสวงหา
ข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นองค์คณะวินิจฉัยอาจดำเนินการตามที่กำหนดในส่วนนี้หรือตามที่เห็นสมควร

ในการแสวงหาข้อเท็จจริงขององค์คณะวินิจฉัย ถ้าต้องมีการให้ถ้อยคำของคู่กรณี
พยาน หรือบุคคลใดๆ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถาม

ข้อ 59 องค์คณะวินิจฉัยมีอำนาจออกคำสั่งเรียกคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้
ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร

คำสั่งขององค์คณะวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งจะกำหนดประเด็นข้อเท็จจริงที่จะทำการ
ไต่สวนไว้ด้วยก็ได้

องค์คณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดการไต่สวนให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า
เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีนั้นคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน
เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาวินิจฉัย หรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อเท็จจริงนั้น
มาก่อนแล้วจะไม่แจ้งกำหนดการไต่สวนให้คู่กรณีนั้นทราบก็ได้

พยานที่องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำอาจเสนอพยานหลักฐานใดๆ
เพื่อประกอบการให้ถ้อยคำของตนได้ ถ้าพยานหลักฐานนั้นอยู่ในประเด็นที่องค์คณะวินิจฉัยได้มี
คำสั่งให้มีการไต่สวน

ข้อ 60 ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรจะรับฟังถ้อยคำของบุคคลใด และเป็นกรณีที่ต้องใช้ล่าม ให้จัดหาล่ามโดยล่ามอาจได้รับค่าตอบแทนเช่นเดียวกับการมาให้ถ้อยคำของพยานผู้เชี่ยวชาญก็ได้

ข้อ 61 ก่อนให้ถ้อยคำ คู่กรณี หรือพยาน ต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้ถ้อยคำตามสัจย์จริง

ให้คู่กรณี หรือพยาน แจ้งชื่อ นามสกุล ที่อยู่ อายุ และอาชีพ และในกรณีที่พยานมีความเกี่ยวข้องกับคู่กรณีคนหนึ่งคนใด ให้แจ้งด้วยว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

ในขณะที่พยานคนหนึ่งกำลังให้ถ้อยคำ คู่กรณีจะอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ห้ามมิให้พยานคนอื่นอยู่ในสถานที่นั้น เว้นแต่องค์คณะวินิจฉัยจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น หรือเป็นกรณีที่กำหนดไว้ในวรรคสี่

พยานที่ให้ถ้อยคำแล้วอาจถูกเรียกมาให้ถ้อยคำอีกในวันเดียวกันหรือวันอื่น และอาจถูกเรียกมาให้ถ้อยคำพร้อมคนอื่นในเรื่องเดียวกันได้

เมื่อคู่กรณี หรือพยาน ให้ถ้อยคำเสร็จแล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยอ่านบันทึกการให้ถ้อยคำดังกล่าว ให้คู่กรณีหรือพยานฟังและให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีที่คู่กรณี หรือพยานลงลายมือชื่อไม่ได้ หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อให้ชัดเจนเหตุที่ไม่มีลายมือชื่อเช่นนั้นไว้

ข้อ 62 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ องค์คณะวินิจฉัยอาจมีคำสั่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษา ตรวจสอบ หรือวิเคราะห์เรื่องใดเกี่ยวกับอุทธรณ์อันมิใช่เป็นการวินิจฉัยข้อกฎหมาย แล้วให้ทำรายงานหรือให้ถ้อยคำต่อองค์คณะวินิจฉัยได้

รายงานหรือบันทึกการให้ถ้อยคำของพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องเพื่อทำข้อสังเกตเสนอต่อองค์คณะวินิจฉัยภายในระยะเวลาที่องค์คณะวินิจฉัยกำหนด

องค์คณะวินิจฉัยอาจมีคำสั่งให้พยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ถ้อยคำประกอบการรายงานของตนได้

องค์คณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดการให้ถ้อยคำของพยานผู้เชี่ยวชาญให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้

ข้อ 63 องค์คณะวินิจฉัยหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากองค์คณะวินิจฉัย มีอำนาจไปตรวจสอบสถานที่ บุคคล หรือสิ่งอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ให้แจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะไปตรวจสอบให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีคัดค้านหรือชี้แจงข้อเท็จจริงได้ โดยคู่กรณีจะไปร่วมในการตรวจสอบดังกล่าวหรือไม่ก็ได้

องค์คณะวินิจฉัยหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากองค์คณะวินิจฉัยต้องบันทึกการตรวจสอบและการให้ถ้อยคำของบุคคลหรือพยานในการตรวจสอบรวมไว้ในสำนวนด้วย

ข้อ 64 ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมา หรือถ้าคู่กรณีฝ่ายใดเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนจะอ้างอิงอาจสูญหายเสียก่อนที่จะมีการไต่สวน หรือเป็นการยากที่จะนำมาไต่สวนในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่กรณีฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งให้ไต่สวนพยานหลักฐานนั้นไว้ทันที

เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับคำขอแล้ว ให้มีคำสั่งเรียกผู้ขอและคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ส่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าสั่งอนุญาต ให้ไต่สวนพยานได้ตามกฎ ก.พ.ค. นี้ ส่วนรายงานและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้องค์คณะวินิจฉัยเก็บรักษาไว้

ในกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในเรื่องนั้น เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งคำขอตามที่เห็นสมควร ถ้าสั่งอนุญาตก็ให้ไต่สวนพยานไปฝ่ายเดียว

ข้อ 65 ในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามส่วนนี้ องค์คณะวินิจฉัยจะออกคำสั่งให้มีการบันทึกเสียง ภาพ หรือเสียงและภาพ ตลอดเวลาหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของการดำเนินการนั้น เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาก็ได้

หมวด 8

การสรุปสำนวน

ข้อ 66 เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ของคู่กรณี รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นที่ได้มาตามหมวด 7 แล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน และ

เสนอบันทึกดังกล่าว พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องนี้ทั้งหมดเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ 67 บันทึกสรุปสำนวนอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์
- (2) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากคำอุทธรณ์และเอกสารอื่นๆ ของคู่กรณี รวมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ และสรุปคำขอของผู้อุทธรณ์
- (3) สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- (4) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
- (5) ความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้อุทธรณ์

บันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนตาม (2) ให้ส่งให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรกตามข้อ 76

ข้อ 68 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้มีคำสั่งรับอุทธรณ์แล้ว หากกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าสามารถจะวินิจฉัยได้จากข้อเท็จจริงในคำอุทธรณ์นั้น โดยไม่ต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงอีก หรือเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้จากคำชี้แจงของคู่กรณีและหรือจากการแสวงหาข้อเท็จจริงในภายหลังไม่ว่าในขณะใดเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ โดยไม่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงจนครบทุกขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในหมวด 7 ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีอำนาจจัดทำบันทึกสรุปสำนวนเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ 69 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันหนึ่งวันใดเป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น

ให้องค์คณะวินิจฉัยแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน

บรรดาคำอุทธรณ์เพิ่มเติม คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นๆ ที่ยื่นหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ได้รับไว้เป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 70 เมื่อกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวน ส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว

คำแถลงให้จัดทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เรื่องอุทธรณ์ใดเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือเป็นเรื่องที่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่ยุ่งยาก นิติกรผู้แถลงจะเสนอคำแถลงด้วยวาจาแทนคำแถลงเป็นหนังสือหลังจากที่ได้หารือกับองค์คณะวินิจฉัยแล้วก็ได้ ในการแถลงด้วยวาจา นิติกรผู้แถลงต้องจัดทำบันทึกคำแถลงดังกล่าวเป็นหนังสือกล่าวถึงข้อสาระสำคัญในคำแถลงติดไว้ในสำนวนอุทธรณ์ด้วย โดยจะจัดทำก่อนหรือหลังการเสนอคำแถลงด้วยวาจาก็ได้

เมื่อนิติกรผู้แถลง ได้จัดทำคำแถลงเป็นหนังสือหรือสามารถเสนอคำแถลงด้วยวาจาได้แล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนัดพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกต่อไป

หมวด 9

การรับฟังพยานหลักฐาน

ข้อ 71 คู่กรณีฝ่ายที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงใดๆ เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนมีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานต่อองค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวนเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวในเบื้องต้น เว้นแต่ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไปรับแล้ว หรือพยานหลักฐานนั้นอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่น

ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายใด คู่กรณีฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

ข้อ 72 องค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวน มีดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานที่ได้รับมาตามกระบวนการพิจารณาโดยไม่จำกัดเฉพาะที่เสนอโดยคู่กรณี แต่พยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่คู่กรณีผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสขอตรวจดู ทราบ และแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้าง

ข้อ 73 ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้

การอ้างหนังสือราชการเป็นพยาน แม้ต้นฉบับยังมีอยู่ จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่องค์คณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวน จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ 74 องค์กรคณะวินิจฉัย กรรมการเจ้าของสำนวน อาจรับฟังข้อมูลที่บันทึกสำหรับ เครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานในสำนวนได้ แต่การ บันทึกและการประมวลผลนั้นต้องเป็นไปโดยถูกต้องและต้องมีคำรับรองของบุคคล ที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการนั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการรับฟังข้อมูลที่บันทึกไว้หรือได้มาจาก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นด้วยโดยอนุโลม

ข้อ 75 องค์กรคณะวินิจฉัยอาจรับฟังพยานบอกเล่าเป็นพยานหลักฐานประกอบ พยานหลักฐานอื่นได้เมื่อเห็นว่า

(1) ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมการบอกเล่า หรือพยาน บอกเล่านั้นมีความน่าเชื่อถือ หรือ

(2) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือ ทราบข้อความในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาให้ถ้อยคำเป็นพยานได้ และมีเหตุผลสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

หมวด 10

การนั่งพิจารณาอุทธรณ์ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

ส่วนที่ 1

การนั่งพิจารณาอุทธรณ์ และการแถลงของนิติกรผู้แถลงประจำสำนวน

ข้อ 76 ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์กรคณะวินิจฉัยจัดให้มีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ อย่างน้อยหนึ่งครั้งเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้า เว้นแต่กรณีที่มิควำวินิจฉัยไม่รับ อุทธรณ์และให้จำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความ ไม่ต้องมีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์นั้น

องค์กรคณะวินิจฉัยต้องแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกให้คู่กรณีทราบ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเพื่อเปิด โอกาสให้คู่กรณีได้แถลงสรุปอุทธรณ์และคำแก้อุทธรณ์ของตน

ข้อ 77 ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก หากคู่กรณีประสงค์จะยื่นคำแถลงสรุปอุทธรณ์หรือคำแก้อุทธรณ์ของตนเป็นหนังสือ ให้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์หรืออย่างช้าที่สุดในระหว่างการนั่งพิจารณาอุทธรณ์

คำแถลงตามวรรคหนึ่งจะยกข้อเท็จจริงที่ไม่เคยยกขึ้นอ้างไว้แล้วไม่ได้ เว้นแต่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญในเรื่องอุทธรณ์ ซึ่งคู่กรณีผู้ยื่นสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุจำเป็นหรือพฤติการณ์พิเศษที่ทำให้ไม่อาจเสนอต่อองค์คณะวินิจฉัยได้ก่อนหน้านั้น แต่องค์คณะวินิจฉัยจะรับฟังข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้เปิดโอกาสให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้างแล้ว

คู่กรณีมีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงที่ยื่นตามวรรคหนึ่งได้ โดยให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาสั่งอนุญาตเท่าที่เกี่ยวข้อกับคำแถลงและจำเป็นแก่เรื่องอุทธรณ์เท่านั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ในวันนั่งพิจารณาเรื่องอุทธรณ์ คู่กรณีจะไม่มาในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ แต่ความในข้อนี้ไม่ตัดอำนาจขององค์คณะวินิจฉัยที่จะออกคำสั่งเรียกให้คู่กรณี หน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือให้ความเห็นเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ ให้แก่องค์คณะวินิจฉัย

ข้อ 78 เมื่อเริ่มการนั่งพิจารณาครั้งแรก ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของเรื่องนั้น แล้วให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้ตามข้อ 77 โดยให้ผู้อุทธรณ์แถลงก่อน

คำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณีต้องกระชับและอยู่ในประเด็น โดยไม่อาจยกข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำแถลงเป็นหนังสือ

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ แต่มาอยู่ในวันนั่งพิจารณาครั้งแรก คู่กรณีฝ่ายนั้นจะแถลงด้วยวาจาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัย หรือองค์คณะวินิจฉัยสั่งให้แถลง

ข้อ 79 ในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถามคู่กรณีและพยาน และให้นำข้อ 60 ข้อ 61 และข้อ 65 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 80 ให้กรรมการเจ้าของสำนวนทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอความเห็นในข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายต่อองค์คณะวินิจฉัย ตลอดจนดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น

ในระหว่างการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ทราบถึงข้ออ้างหรือข้อแย้งของแต่ละฝ่าย และให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนเพื่อยืนยันหรือหักล้างข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายได้ เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าได้รวบรวมข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพียงพอแล้ว ก็ให้ทำความเห็นเสนอให้องค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ในการให้โอกาสคู่กรณีตามวรรคสอง ให้กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนดให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าคู่กรณีมิได้ปฏิบัติตามในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีที่ไม่ได้แสดงพยานหลักฐานนั้น ไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนหรือยอมรับข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี และให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัยต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ในกรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสามหรือมีพฤติกรรมประวิงเรื่องให้ล่าช้า ให้ ก.พ.ค. รายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล ผู้ควบคุมหรือนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปก็ได้

ข้อ 81 ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งมอบเรื่องอุทธรณ์ให้นิติกรผู้แถลงพิจารณา และให้จัดทำสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นของตนในการวินิจฉัยเรื่องนั้นเสนอต่อองค์คณะวินิจฉัย และให้การชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยในวันนั่งพิจารณาคดีนั้น และให้มีสิทธิอยู่ร่วมในการพิจารณาและในการประชุมปรึกษาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนั้นได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงในการวินิจฉัยเรื่องนั้น

ให้ประธาน ก.พ.ค. ตั้งนิติกรผู้แถลงจากบัญชีรายชื่อนิติกรผู้แถลงประจำสำนวนที่เลขานุการ ก.พ. ประกาศตั้งไว้

ข้อ 82 ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดฝ่าฝืนข้อกำหนดที่กำหนดไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และองค์คณะวินิจฉัยได้มีคำสั่งให้คู่กรณีฝ่ายนั้นออกไปเสียจากบริเวณห้องพิจารณา องค์คณะวินิจฉัยจะนั่งพิจารณาอุทธรณ์ต่อไปลับหลังคู่กรณีฝ่ายนั้นก็

ข้อ 83 ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลงของคู่กรณีแล้ว ให้นิติกรผู้แถลงชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อประกอบคำแถลงการณ์เป็นหนังสือที่ได้เสนอไว้แล้วหรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาตามที่กำหนดไว้ในข้อ 81 โดยบุคคลซึ่งมิได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัยจะอยู่ในห้องพิจารณาในขณะนิติกรผู้แถลงชี้แจงหรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาไม่ได้

ในกรณีที่นิติกรผู้แถลงเห็นว่า จากคำแถลงและการนำพยานหลักฐานมาสืบ ประกอบคำแถลงของกลุ่มฯ ทำให้ข้อเท็จจริงในการพิจารณาอุทธรณ์เปลี่ยนไปและมีผลกระทบต่อคำแถลงเป็นหนังสือที่เสนอไว้แล้ว หรือต่อคำแถลงด้วยวาจาที่จะเสนอ นิติกรผู้แถลงจะจัดทำคำแถลงเป็นหนังสือขึ้นใหม่หรือเสนอคำแถลงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาในวันอื่นก็ได้

ส่วนที่ 2

การทำคำวินิจฉัยและคำสั่ง

ข้อ 84 เมื่อเสร็จสิ้นการแถลงของนิติกรผู้แถลงแล้ว ให้องค์คณะวินิจฉัยนัดประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย หรือมีคำสั่งในวันเดียวกันนั้นหรือวันอื่น

ข้อ 85 คำวินิจฉัยหรือคำสั่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ชื่อผู้อุทธรณ์
- (2) ชื่อกลุ่มฯ ในอุทธรณ์
- (3) สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์
- (4) สรุปคำแก้อุทธรณ์
- (5) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย
- (6) คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล
- (7) สรุปคำวินิจฉัยที่กำหนดให้กลุ่มฯ ปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

คำวินิจฉัยหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งต้องลงลายมือชื่อขององค์คณะวินิจฉัยที่นั่งพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นด้วย ถ้าผู้ใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้ผู้นั้นจดแจ้งเหตุดังกล่าวไว้ในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นด้วย

ข้อ 86 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยตามข้อ 50 หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ดังนี้

ก. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย

(1) ถ้าเห็นว่าคำสั่งลงโทษดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและระดับโทษเหมาะสมแล้ว ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

(2) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่ง และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

(3) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมายและผู้อุทธรณ์ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีคำวินิจฉัยให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง แต่ถ้าเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยร้ายแรง จะลดโทษต่ำกว่าปลดออกไม่ได้

(4) ถ้าเห็นว่าการดำเนินการทางวินัยถูกต้องตามกฎหมาย และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดทางวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกโทษ

(5) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

ข. กรณีอุทธรณ์คำสั่งให้ออกจากราชการ

(1) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและเหมาะสมแก่กรณีแล้ว ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

(2) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการได้ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่งและให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

(3) ถ้าเห็นว่าการสั่งให้ออกจากราชการถูกต้องตามกฎหมายและเห็นว่ายังไม่มีเหตุที่จะให้ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ ในกรณีเช่นนี้ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่งและให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการต่อไป

(4) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งให้ออกจากราชการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีคำวินิจฉัยให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นสมควรเยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์หรือดำเนินการอื่นใด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้มีคำวินิจฉัยตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ องค์คณะวินิจฉัยจะมีคำวินิจฉัยให้เพิ่มโทษไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับแจ้งจาก ก.พ. ตามมาตรา 104 ว่าสมควรเพิ่มโทษ จึงจะมีคำวินิจฉัยให้เพิ่มโทษผู้อุทธรณ์ได้

ข้อ 87 ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้งพร้อมทั้งเหตุผลของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยนั้นได้

ข้อ 88 การประชุมของ ก.พ.ค. หรือองค์คณะวินิจฉัยให้เป็นไปตามระเบียบ ก.พ.ค. ว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการ ก.พ.ค. คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ และคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

ข้อ 89 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งชี้ขาดเรื่องอุทธรณ์ หรือ ประเด็นข้อใดแห่งเรื่องอุทธรณ์แล้ว ห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในองค์คณะวินิจฉัยนั้น อันเกี่ยวกับเรื่องอุทธรณ์หรือประเด็นที่ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วนั้น

เรื่องอุทธรณ์ที่ได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดถึงที่สุดแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีเดียวกัน อุทธรณ์ในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน

ข้อ 90 เมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยนั้นให้คู่กรณี ทราบโดยเร็ว

ให้สำนักงาน ก.พ. จัดให้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ไว้เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าตรวจดู หรือขอสำเนาที่มีการรับรองถูกต้องได้

ข้อ 91 การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน หกสิบวันและให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย

หมวด 11

การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของนิตกรผู้รับผิดชอบสำนวน
นิตกรผู้แถลงประจำสำนวนและพนักงานผู้รับอุทธรณ์

ข้อ 92 ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งหรือมอบหมายผู้ดำรงตำแหน่งนิตกรระดับ ผู้เชี่ยวชาญเป็นนิตกรผู้แถลงประจำสำนวน จัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและความเห็น ของตนในการวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์นั้น เสนอต่อองค์คณะวินิจฉัยตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 93 ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งนิติกรของสำนักงาน ก.พ. เป็นนิติกรผู้รับผิดชอบ
สำนวน เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของกรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัย
อุทธรณ์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 94 ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. เป็นพนักงานผู้รับ
อุทธรณ์ เพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับอุทธรณ์ การตรวจอุทธรณ์ และการดำเนินงานทางธุรการ
อย่างอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หมวด 12

การนับระยะเวลา

ข้อ 95 การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวัน
แรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสุดสิ้น ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับ
วันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ประกาศ ณ วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2551

ศราวุธ เมนะเสวต

ประธานกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.พ.ค. ฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ และ
มาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้ผู้ถูกสั่ง
ลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) (๕) (๖) (๗)
และ (๘) มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์
ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.พ.ค. นี้

กฎ ก.พ.ค.
ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์
พ.ศ. 2551

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการร้องทุกข์และการพิจารณา
วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 31 (5) มาตรา 123 มาตรา 124 และมาตรา 125
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ก.พ.ค. จึงออกกฎ ก.พ.ค. ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 กฎ ก.พ.ค. นี้เรียกว่า “กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณา
วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551”

ข้อ 2²⁰ กฎ ก.พ.ค. นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในกฎ ก.พ.ค. นี้

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์

“คู่กรณีในการร้องทุกข์” หมายความว่า ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

“พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ. มอบหมาย
ให้เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์ การตรวจคำร้องทุกข์ และการดำเนินงานธุรการอย่างอื่น
ตามกฎ ก.พ.ค. นี้ และให้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือของผู้บังคับบัญชา
ที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ หรือของผู้มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ที่มีหน้าที่รับหนังสือตามระเบียบ
ว่าด้วยงานสารบรรณ ด้วย

“พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ก.พ.
มอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนเรื่องร้องทุกข์

“องค์คณะวินิจฉัย” หมายความว่า ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือ
คณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ที่ ก.พ.ค. ตั้ง เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์
ในกรณีที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ต้องมีกรรมการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์อย่างน้อยสองคน
จึงจะเป็นองค์คณะวินิจฉัย

²⁰ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 129 ก/หน้า 30/11 ธันวาคม 2551.

“กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์” หมายความว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดในองค์คณะ
วินิจฉัย

“กรรมการเจ้าของสำนวน” หมายความว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดในองค์คณะวินิจฉัย
ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเรื่องร้องทุกข์

“ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์” หมายความว่า องค์คณะวินิจฉัย และให้หมายความ
รวมถึงผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ ด้วย

ข้อ 4 ให้ประธาน ก.พ.ค. รักษาการตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ และให้มีอำนาจออกประกาศ
หรือคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ ประธาน ก.พ.ค. อาจหารือ
ที่ประชุม ก.พ.ค. เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยก็ได้ คำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่สุด

หมวด 1 บททั่วไป

ข้อ 5 การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนสามัญ
ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฏ ก.พ.ค. นี้

ข้อ 6 เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและ
ผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างกัน ควรจะได้ปรึกษาหารือทำความเข้าใจกัน ฉะนั้น
เมื่อข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนเองของ
ผู้บังคับบัญชา หากแสดงความประสงค์จะปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้น
ให้โอกาสและรับฟัง หรือสอบถามเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นทางแห่งการทำความเข้าใจและ
แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น

ถ้าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจนั้น ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ
หรือปรึกษาหารือแล้วไม่ได้รับคำชี้แจง หรือได้รับคำชี้แจงแล้วไม่เป็นที่พอใจ ก็ให้ร้องทุกข์ตาม
กฏ ก.พ.ค. นี้

ข้อ 7 ภายใต้อำนาจข้อ 6 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดมีความคับข้องใจอันเกิดจาก
การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนเองของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ ตามหมวด 9

การอุทธรณ์ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้ ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. นี้

การปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชาซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้น ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

(1) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอื่นใดโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือโดยไม่สุจริตเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดขึ้นเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) ไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติ

(3) ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวการดำเนินการบางเรื่องอันเป็นเหตุให้เสียสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในเวลาอันสมควร

(4) ไม่เป็นไปตาม หรือขัดกับระบบคุณธรรม ตามมาตรา 42

ข้อ 8 การร้องทุกข์ให้ร้องได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์สำหรับผู้อื่นไม่ได้ และให้ทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์ตามข้อ 7

คำร้องทุกข์ให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัด และที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์

(2) การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

(3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้ร้องทุกข์เห็นว่าเป็นปัญหาของเรื่องร้องทุกข์

(4) คำขอของผู้ร้องทุกข์

(5) ลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ร้องทุกข์แทนกรณีที่เป็น

ตามข้อ 10

ข้อ 9 ในการยื่นคำร้องทุกข์ให้แนบหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมคำร้องทุกข์ด้วย กรณีที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ เพราะพยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานทางปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่น หรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานไว้ด้วย

ให้ผู้ร้องทุกข์ทำสำเนาคำร้องทุกข์และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้ร้องทุกข์รับรองสำเนาถูกต้อง 1 ชุด แนบพร้อมคำร้องทุกข์ด้วย กรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องมอบหมายให้บุคคลอื่น

ร้องทุกข์แทนตามข้อ 10 ก็ดี กรณีที่มีการแต่งตั้งทนายความหรือบุคคลอื่นดำเนินการแทน
ในขั้นตอนใดๆ ในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามข้อ 11 ก็ดี ให้แนบหลักฐาน
การมอบหมายหรือหลักฐานการแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามที่กฎ ก.พ.ค. นี้ กำหนด

ถ้าผู้ร้องทุกข์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของผู้มีอำนาจวินิจฉัย
ร้องทุกข์ ให้แสดงความประสงค์ไว้ในคำร้องทุกข์ด้วย หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้อง
ยื่นหนังสือก่อนที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เริ่มพิจารณา

ข้อ 10 ผู้มีสิทธิร้องทุกข์จะมอบหมายให้บุคคลอื่นร้องทุกข์แทนได้ ในกรณีมีเหตุ
จำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เจ็บป่วยจนไม่สามารถร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง
- (2) อยู่ในต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจร้องทุกข์ได้ทันภายในเวลาที่กำหนด
- (3) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นสมควร

การมอบหมายตามวรรคหนึ่ง จะต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้มีสิทธิร้องทุกข์
พร้อมทั้งหลักฐานแสดงเหตุจำเป็นข้างต้น ถ้าไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือโดยมี
พยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อยสองคน

ข้อ 11 คู่กรณีอาจมีหนังสือแต่งตั้งให้ทนายความหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติ
ภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์
ขั้นตอนใดๆ ก็ได้ โดยให้แนบหนังสือแต่งตั้งหลักฐานแสดงตนของทนายความหรือบุคคล
ผู้ได้รับแต่งตั้ง พร้อมคำร้องทุกข์หรือจะยื่นในภายหลังก่อนการดำเนินการในขั้นตอนนั้นๆ

ข้อ 12 คำร้องทุกข์ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ ในการนี้ อาจยื่นคำร้องทุกข์
โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และให้ถือว่าวันที่ยื่นคำร้องทุกข์ต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์
หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ของหนังสือร้องทุกข์ แล้วแต่กรณี เป็นวันยื่น
คำร้องทุกข์

ข้อ 13 เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาเรื่องทุกข์ การนับวันทราบหรือถือว่า
ทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้น ให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

(1) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากการที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเป็นหนังสือ
ให้ถือว่าวันที่ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(2) ในกรณีที่ไม่มีกรณลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งตาม (1) แต่มีการแจ้งคำสั่งให้ทราบพร้อมสำเนาคำสั่ง และทำบันทึกวันเดือนปี เวลา สถานที่ที่แจ้ง โดยลงลายมือชื่อผู้แจ้งพร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นเป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(3) ในกรณีที่ไม้อาจแจ้งคำสั่งตาม (2) และได้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ ให้ส่งสำเนาคำสั่งไปสองฉบับเพื่อให้เก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ และให้ลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งแล้วส่งกลับคืนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ กรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่ามีผู้รับแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งฉบับที่ให้ลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งกลับคืนมา ก็ให้ถือว่าผู้มีสิทธิร้องทุกข์ได้รับทราบคำสั่งอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์แล้ว

(4) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีคำสั่งเป็นหนังสือ ให้ถือว่าวันที่มีหลักฐานยืนยันว่าผู้มีสิทธิร้องทุกข์รับทราบหรือควรรับทราบคำสั่งที่ไม่เป็นหนังสือนั้น เป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

(5) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาโดยไม่ได้มีคำสั่งอย่างใด ให้ถือว่าวันที่ผู้ร้องทุกข์ควรได้ทราบถึงการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว เป็นวันทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์

ข้อ 14 ผู้ร้องทุกข์อาจถอนคำร้องทุกข์ที่ยื่นไว้แล้วในเวลาใดๆ ก่อนที่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์จะมีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดในเรื่องร้องทุกข์นั้น ก็ได้

การถอนคำร้องทุกข์ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ แต่ถ้าผู้ร้องทุกข์ถอนคำร้องทุกข์ด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์บันทึกไว้และให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อนุญาต และสั่งจำหน่ายคำร้องทุกข์ออกจากสารบบ

ข้อ 15 ในการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในกรณีนี้ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณีที่ปรากฏในคำร้องทุกข์ คำแก้คำร้องทุกข์ ก็ได้ ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเช่นว่านี้ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อาจดำเนินการตามที่กำหนดในหมวด 3 ส่วนที่ 2 หรือตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงซึ่งได้มาจากการแสวงหาเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งอาจกระทบถึงสิทธิของกลุ่มผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ต้องให้กลุ่มผู้ได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

ข้อ 16 คำวินิจฉัยในเรื่องร้องทุกข์ของผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ชื่อผู้ร้องทุกข์
- (2) ชื่อกลุ่มในการร้องทุกข์
- (3) สรุปคำร้องทุกข์และคำขอของผู้ร้องทุกข์
- (4) สรุปคำแก้คำร้องทุกข์
- (5) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย
- (6) คำวินิจฉัยของผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พร้อมทั้งเหตุผล
- (7) สรุปคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ต้องปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

(8) ข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้น (ถ้ามี)

คำวินิจฉัยในเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งต้องลงลายมือชื่อของผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ที่วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้น ถ้าผู้ใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้จดแจ้งเหตุดังกล่าวไว้ในคำวินิจฉัยนั้น ด้วย

ข้อ 17 ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ.ค. นี้ เมื่อผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นสมควรหรือเมื่อกลุ่มผู้ที่มีคำขอ ผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ข้อ 18 การนับระยะเวลาตามกฎหมาย ก.พ.ค. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้นให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มรับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ข้อ 19 หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในหมวด 1 ให้ใช้บังคับกับการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ในหมวดอื่นด้วย เว้นแต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ก็ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

หมวด 2

การร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

ข้อ 20 การร้องทุกข์ที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชา และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. แต่ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปตามลำดับ นั้น ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา ดังนี้

(1) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่ต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

(2) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลางที่ต่ำกว่าอธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่ออธิบดี และให้อธิบดีเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

(3) ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรืออธิบดี ให้ร้องทุกข์ต่อปลัดกระทรวงซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์ และให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์

ข้อ 21 การยื่นคำร้องทุกข์อาจยื่นผ่านผู้บังคับบัญชาหรือผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ก็ได้ และให้นำความในข้อ 12 หมวด 1 มาใช้บังคับกับการยื่นคำร้องทุกข์ดังกล่าวด้วย

ข้อ 22 เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้มีหนังสือแจ้งพร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องทุกข์ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้นส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ประกอบการพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้รับคำร้องทุกข์ ให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งคำร้องทุกข์พร้อมทั้งสำเนาต่อไปยังผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

เมื่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ได้รับคำร้องทุกข์ที่ยื่นตามข้อ 21 หรือ ส่งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้จัดส่งคำร้องทุกข์พร้อมทั้งสำเนาและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และคำชี้แจงของตน (ถ้ามี) ไปยังผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

ข้อ 23 การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาจากเรื่องราวปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์ของผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ ในกรณีที่จำเป็นและสมควร อาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการ หรือบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ขอแสดงการณด้วยวาจา หากผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เห็นว่าการแสดงการณด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะไม่ให้แสดงการณด้วยวาจาได้ แต่ให้บันทึกเหตุผลไว้ด้วย

ในกรณีที่นัดให้ผู้ร้องทุกข์มาแสดงการณด้วยวาจา ให้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแสดงแก้ก็ให้มาแสดงหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแสดงแก้ด้วยวาจาในการพิจารณารั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแสดงแก้ดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์หรือผู้แทน (ถ้ามี) เข้าฟังการแสดงการณด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์ได้

ข้อ 24 ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และให้บันทึกแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย²¹

ในกรณีที่ขยายเวลาตามวรรคหนึ่งแล้วการพิจารณายังไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกินสามสิบวัน และให้พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็วและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และให้ส่งหลักฐานดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้ร้องทุกข์ภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดขยายเวลาตามวรรคหนึ่ง เพื่อที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปจะได้ติดตามแนะนำชี้แจงให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ถ้าปลัดกระทรวงเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ส่งหลักฐานดังกล่าวไปยังเลขาธิการ ก.พ. ในฐานะเลขานุการของ ก.พ.ค. เพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ 26 ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจไม่รับเรื่องร้องทุกข์ ยกคำร้องทุกข์ หรือมีคำวินิจฉัยให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้

²¹ ข้อ 24 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552.

เยียวยาความเสียหาย ให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยให้นำระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนดในเรื่องเดียวกันนี้มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

เมื่อผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ประการใดแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยนั้นในโอกาสแรก ที่ทำได้ และเมื่อได้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือ โดยเร็ว

คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ของผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ให้เป็นที่สุด ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไปได้

ข้อ 27 ในกรณีที่ยังไม่มีระเบียบ ก.พ.ค. เรื่องการเยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมใช้บังคับ ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ สั่งการในเรื่องการเยียวยาและดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมไปพลางก่อนตามที่ เห็นสมควรได้โดยให้นำประโยชน์ของทางราชการมาประกอบการพิจารณาด้วย

เมื่อมีระเบียบ ก.พ.ค. ในเรื่องเดียวกันนี้ใช้บังคับแล้ว หากการดำเนินการตามที่ได้ สั่งการไปนั้นมีมาตรฐานต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบ ก.พ.ค. ก็ให้ดำเนินการเพิ่มเติมให้ ครบถ้วนเท่าที่ทำได้ และให้ถือว่าเป็นการเยียวยาหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความ ยุติธรรมตามระเบียบ ก.พ.ค. แล้ว

ข้อ 27 ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์อาจถูกคัดค้านได้ โดยให้นำความ ในหมวด 3 ข้อ 58 มาใช้บังคับกับเหตุแห่งการคัดค้านและการยื่นคำคัดค้าน โดยอนุโลม

ข้อ 28 ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์คัดค้านผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์เหนือผู้ถูกคัดค้านเป็นผู้พิจารณาคัดค้าน ถ้าเห็นว่าคำคัดค้านไม่มี เหตุผลก็ให้มีคำสั่งยกคำคัดค้าน คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป แต่ถ้าเห็นว่าคำคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ให้แจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านกับผู้ร้องทุกข์ ทราบ กรณีนี้ให้ผู้พิจารณาคัดค้านเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์แทน และให้นำหลักเกณฑ์และ วิธีกรในการพิจารณาพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ข้างต้น มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 29 ในกรณีที่ปลัดกระทรวงเป็นผู้ถูกคัดค้าน ให้ส่งคำคัดค้านไปที่เลขาธิการ ก.พ. ในฐานะเลขาธิการ ก.พ.ค. และให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาคัดค้าน ถ้าเห็นว่าคำคัดค้าน ไม่มีเหตุผลก็ให้มีคำสั่งยกคำคัดค้าน คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

เพื่อดำเนินการต่อไป แต่ถ้าวินิจฉัยคดีแล้วมีเหตุผลรับฟังได้ก็ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและแนะนำผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ประกอบด้วยผู้แทนผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์หนึ่งคน ผู้แทนผู้ร้องทุกข์หนึ่งคน ผู้แทนผู้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์หนึ่งคน ทั้งนี้ ให้เลขาธิการ ก.พ. ตั้งข้าราชการสำนักงาน ก.พ. หนึ่งคนร่วมเป็นกรรมการด้วย และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการดังกล่าวประชุมและเลือกกันเองคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นเลขานุการและจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการ ก็ได้

เมื่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งพิจารณามีมติประการใด ให้เสนอต่อปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยตามที่เห็นสมควร และการทำคำวินิจฉัยในกรณีนี้ ให้นำข้อ 16 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 30 เมื่อผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์เสร็จสิ้นลงแล้ว ให้รายงานผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยพร้อมทั้งสำเนาคำวินิจฉัยไปยัง ก.พ.ค. ภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้นแล้ว เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบพิทักษ์ระบบคุณธรรม ต่อไป

หมวด 3 การร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค.

ส่วนที่ 1

การยื่นคำร้องทุกข์ การตรวจคำร้องทุกข์ การตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์
การจ่ายสำนวน และการสั่งรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณา

ข้อ 31 ในกรณีที่เหตุแห่งการร้องทุกข์เกิดจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่
ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี
ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือนายกรัฐมนตรี ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. โดยยื่นคำร้องทุกข์
ต่อพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งคำร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยัง
สำนักงาน ก.พ. ก็ได้

ข้อ 32 คำร้องทุกข์ที่ยื่นที่สำนักงาน ก.พ. ให้พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ออกไปรับคำร้องทุกข์ และลงทะเบียนรับคำร้องทุกข์ไว้เป็นหลักฐานในวันที่รับคำร้องทุกข์ตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และให้ถือวันที่รับคำร้องทุกข์ตามหลักฐานดังกล่าวเป็นวันยื่นคำร้องทุกข์

ข้อ 33 คำร้องทุกข์ที่พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ได้รับไว้แล้ว ให้ลงทะเบียนเรื่องร้องทุกข์ในสารบบ และตรวจคำร้องทุกข์ในเบื้องต้น

(1) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่มีการดำเนินการโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด 1 ให้เสนอคำร้องทุกข์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

(2) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่มีการดำเนินการโดยไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด 1 ให้พนักงานผู้รับคำร้องทุกข์แนะนำให้ผู้ร้องทุกข์แก้ไขให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด

(3) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่อยู่ในอำนาจของ ก.พ.ค. จะรับไว้พิจารณาได้หรือเป็นกรณีตาม (2) แต่ผู้ร้องทุกข์ไม่แก้ไขภายในเวลาที่กำหนด ให้บันทึกไว้แล้วเสนอคำร้องทุกข์ดังกล่าวต่อประธาน ก.พ.ค. เพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป

ข้อ 34 ให้ ก.พ.ค. ตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะเป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นประธานและกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์อีกสองคนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ โดยจะกำหนดให้ประธาน ก.พ.ค. หรือกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์หลายคณะพร้อมกันก็ได้ และให้มีเจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.พ. ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่มีความจำเป็น ก.พ.ค. อาจแต่งตั้งให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คนใดทำหน้าที่วินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ก็ได้

ข้อ 35 เมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์และได้มีการจ่ายสำนวนแล้ว ให้ประธานกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์แจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ โดยให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ไว้หนึ่งฉบับ หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ร้องทุกข์ ณ ที่อยู่ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการก็ได้ ในกรณีนี้เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ร้องทุกข์ได้รับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์แล้ว

ให้นำความตามวรรคหนึ่งใช้บังคับกับกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยร้องทุกข์ด้วย

ข้อ 36 เมื่อประธาน ก.พ.ค. ได้รับคำร้องทุกข์แล้ว ให้พิจารณาจ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 37 ถึงข้อ 43

ข้อ 37 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์ใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญหรือผลการวินิจฉัยอาจกระทบต่อวิถีทางปฏิบัติราชการ หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือเป็นกรณีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมที่ ก.พ.ค. สมควรเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเอง ก็ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย โดยให้ประธาน ก.พ.ค. ตั้งกรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ 38 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์ใดเป็นกรณีทั่วไปที่มีลักษณะตามข้อ 37 ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งหรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งคณะใดเป็นองค์คณะวินิจฉัยก็ได้

ในกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นองค์คณะวินิจฉัย ให้ผู้นั้นเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งคณะใดเป็นองค์คณะวินิจฉัยให้ประธานกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะนั้นตั้งกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในคณะคนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน และมีพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ 39 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์เรื่องใดเป็นร้องทุกข์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์นั้นให้กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่งเป็นกรรมการเจ้าของสำนวน หรือจะจ่ายให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะหนึ่งทำหน้าที่เป็นองค์คณะวินิจฉัย ก็ได้

ข้อ 40 ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำร้องทุกข์เรื่องใดเป็นร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาได้ ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์ให้แก่กรรมการ ก.พ.ค. คนหนึ่ง หรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ เป็นองค์คณะวินิจฉัย หากมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ขึ้นหลายคณะ ให้ประธาน ก.พ.ค. จ่ายสำนวนตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ถ้ามีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ แยกตามความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ตั้งไว้

(2) ถ้ามีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ แยกตามกลุ่มของส่วนราชการหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการใด ให้จ่ายสำนวนให้ตรงกับกลุ่มหรือพื้นที่ตั้งของส่วนราชการนั้น

(3) ในกรณีที่ไม่มีกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม (1) หรือ (2) หรือมีการตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม (1) หรือ (2) ในลักษณะเดียวกันหลายคณะหรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม (1) หรือ (2) มีคำร้องทุกข์ค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากจ่ายสำนวนให้แก่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์นั้นอีก จะทำให้การพิจารณาล่าช้าหรือกระทบต่อความยุติธรรม ให้จ่ายสำนวนคำร้องทุกข์ตามที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นสมควร

ข้อ 41 กรรมการเจ้าของสำนวนอาจกำหนดประเด็นให้พนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเบื้องต้นประกอบการพิจารณาขององค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณา ดังนี้

(1) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่มีการดำเนินการโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด 1 และเป็นคำร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาได้ ก็ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งรับคำร้องทุกข์นั้นไว้พิจารณา แล้วดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป

(2) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือที่ยังมีการดำเนินการโดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑ ก็ให้มีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัยต่อไป

(3) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ตามข้อ 42 ก็ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัยต่อไป

ข้อ 42 ห้ามมิให้รับคำร้องทุกข์ดังต่อไปนี้ไว้พิจารณา

- (1) เป็นกรณีที่ไม่อาจร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามข้อ 7
- (2) ผู้ร้องทุกข์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิร้องทุกข์ตามข้อ 7
- (3) ผู้ร้องทุกข์มิใช่เป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีสิทธิร้องทุกข์แทนตามข้อ 10
- (4) เป็นคำร้องทุกข์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ 8
- (5) เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการร้องทุกข์และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
- (6) เป็นกรณีตามข้อ 41 (2)

ข้อ 43 เมื่อได้รับความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนตามข้อ 41 (2) หรือ (3) ให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้

(1) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่รับไว้พิจารณาไม่ได้ตามข้อ 42 ก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องทุกข์นั้นไว้พิจารณาและสั่งจำหน่ายเรื่องร้องทุกข์นั้นออกจากสารบบ

ในกรณีที่กรรมการ ก.พ.ค. เป็นกรรมการเจ้าของสำนวนหรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เป็นองค์คณะวินิจฉัย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จสิ้นแล้ว ให้รายงาน ก.พ.ค. เพื่อทราบต่อไปด้วย

(2) ถ้าเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์ที่อาจรับไว้พิจารณาได้ ก็ให้มีคำสั่งให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป

ส่วนที่ 2

กระบวนการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ข้อ 44 เมื่อได้มีการสั่งรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนมีคำสั่ง ให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยส่งสำเนาคำร้องทุกข์และสำเนาหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปให้ด้วย ในกรณีที่เห็นสมควร กรรมการเจ้าของสำนวนจะกำหนดประเด็นที่คู่กรณีในการร้องทุกข์ต้องชี้แจงหรือกำหนดให้จัดส่งพยานหลักฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์ไปให้ด้วยก็ได้

ข้อ 45 ให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ทำคำแก้คำร้องทุกข์และคำชี้แจงตามประเด็นที่กำหนดให้โดยชัดแจ้งและครบถ้วน พร้อมส่งพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และหลักฐานการรับทราบหรือควรได้ทราบเหตุของการร้องทุกข์ โดยจัดทำสำเนาแก้คำร้องทุกข์ สำเนาคำชี้แจง และสำเนาพยานหลักฐานตามจำนวนที่กรรมการเจ้าของสำนวนกำหนด ขึ้นภายในระยะเวลาตามข้อ 44 วรรคหนึ่ง

ข้อ 46 ในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำแก้คำร้องทุกข์หรือคำชี้แจงของคู่กรณีในการร้องทุกข์ หรือพยานหลักฐานที่ส่งมาให้ยังไม่ครบถ้วนหรือชัดเจนเพียงพอ ให้สั่งให้คู่กรณีในการร้องทุกข์แก้ไขเพิ่มเติมคำแก้คำร้องทุกข์หรือจัดทำคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมมาให้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อ 47 ในกรณีที่คู่กรณีในการร้องทุกข์มิได้จัดทำคำแก้คำร้องทุกข์และคำชี้แจงตามประเด็นที่กำหนดให้ชัดเจน พร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน

ในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีในการร้องขอรับข้อเท็จจริงตามข้อร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ และให้กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาดำเนินการต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ข้อ 48 การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์พิจารณาจาก พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินเรื่องนั้น ประกอบกับคำร้องทุกข์และคำแก้คำร้องทุกข์ใน กรณีจำเป็นและสมควร ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์มีอำนาจดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ได้ ทั้งนี้ให้นำมาตรา 117 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ 3

การสรุปสำนวน และการประชุมวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์

ข้อ 49²² เมื่อรับคำร้องทุกข์ไว้พิจารณาดำเนินการแล้ว หากกรรมการเจ้าของ สำนวนเห็นว่าสามารถวินิจฉัยได้จากข้อเท็จจริงในคำร้องทุกข์นั้น โดยไม่ต้องดำเนินการแสวงหา ข้อเท็จจริงอีกหรือเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้จากคำแก้คำร้องทุกข์ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินการเรื่องนั้นหรือข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) เพียงพอต่อการวินิจฉัย เรื่องร้องทุกข์นั้นแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนทำบันทึกของกรรมการเจ้าของสำนวนสรุปเสนอ องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

บันทึกสรุปสำนวนตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ชื่อผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์
- (2) สรุปคำร้องทุกข์
- (3) สรุปคำแก้คำร้องทุกข์ (ถ้ามี)
- (4) สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- (5) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
- (6) ความเห็นของกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและ คำขอของผู้ร้องทุกข์

²² ข้อ 49 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่อง ร้องทุกข์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552.

ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอบันทึกสรุปสำนวนตามวรรคหนึ่งและสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ทั้งหมดให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาวินิจฉัย ต่อไป

ข้อ 50 เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้พิจารณาทันทีสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวน หากเกินว่าข้อเท็จจริงที่ได้มายังไม่เพียงพอหรือมีข้อที่ควรปรับปรุง ก็ให้กรรมการเจ้าของสำนวนรับไปดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือดำเนินการปรับปรุงตามความเห็นขององค์คณะวินิจฉัย แล้วนำผลการดำเนินการเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยพิจารณาตามวรรคหนึ่งแล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้มาเพียงพอต่อการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์นั้น ก็ให้ดำเนินการตามข้อ 51 ต่อไป

ข้อ 51 ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้องค์คณะวินิจฉัยวินิจฉัยจัดให้มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแสดงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัย เว้นแต่ในกรณีที่องค์คณะวินิจฉัยเห็นว่าเรื่องร้องทุกข์นั้นมีข้อเท็จจริงชัดเจนเพียงพอต่อการพิจารณาวินิจฉัยแล้วหรือมีข้อเท็จจริง และประเด็นวินิจฉัยไม่ซับซ้อน และการมาแสดงด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ จะให้งดการแถลงด้วยวาจาเสียก็ได้

ในกรณีที่มีการประชุมและให้มีการแถลงตามวรรคหนึ่ง เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้กำหนดวันประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนแจ้งกำหนดวันประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์พร้อมทั้งส่งสรุปคำร้องทุกข์และสรุปคำแก้คำร้องทุกข์ ตลอดจนสรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันประชุมพิจารณาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้แถลงสรุปคำร้องทุกข์และคำแก้ร้องทุกข์ของตน ทั้งนี้ คู่กรณีจะไม่มาในวันประชุมพิจารณาก็ได้ หากในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์ไม่มาในวันประชุมพิจารณา ก็ให้พิจารณาลับหลังไปได้และให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย

ข้อ 52 ในกรณีที่มีการประชุมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ตามข้อ 51 วรรคหนึ่ง เมื่อเริ่มการประชุม ให้กรรมการเจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย แล้วให้ผู้ร้องทุกข์และคู่กรณีในการร้องทุกข์แถลงด้วยวาจาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

คำแถลงด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์และของคู่กรณีในการร้องทุกข์ต้องกระชับและอยู่ในประเด็น โดยไม่อาจยกข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำร้องทุกข์และคำแก้คำร้องทุกข์ได้

ส่วนที่ 4 การทำคำวินิจฉัย

ข้อ 53 ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยไม่รับเรื่องร้องทุกข์ไว้พิจารณาตามข้อ 43 (1) หรือมีคำวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ดังนี้ ยกคำร้องทุกข์หรือมีคำวินิจฉัยให้แก่ไขหรือยกเลิกคำสั่ง และให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้ร้องทุกข์ หรือให้ดำเนินการอื่นใด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

ข้อ 54 คำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ขององค์คณะวินิจฉัย ให้นำความในข้อ 16 หมวด 1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ หรือกรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนเป็นองค์คณะวินิจฉัย และได้จัดทำคำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งเสร็จสิ้นแล้ว ให้รายงาน ก.พ.ค. เพื่อทราบ หากมีข้อแนะนำหรือข้อควรปรับปรุงประการใด ให้แก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของ ก.พ.ค. ต่อไป

ข้อ 55²³ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ ที่ร้องต่อ ก.พ.ค. ให้องค์คณะวินิจฉัยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์ ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายเวลาได้อีกสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ด้วย แต่ถ้าขยายเวลาแล้วก็ยังไม่เสร็จ ให้ประธาน ก.พ.ค. พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 56 เมื่อได้วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์และดำเนินการตามข้อ 54 วรรคสองแล้ว ให้แจ้งให้คู่กรณีทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว คำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อไปได้

²³ ข้อ 55 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552.

ข้อ 57 คำวินิจฉัยร้องทุกข์ให้ผูกพันคู่กรณีในการร้องทุกข์และผู้ที่เกี่ยวข้อง
ที่จะต้องปฏิบัติตามนับแต่วันที่กำหนดไว้ในคำวินิจฉัยร้องทุกข์นั้น

ส่วนที่ 5

การคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

ข้อ 58 ผู้ร้องทุกข์หรือคู่กรณีในการร้องทุกข์อาจคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์
ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ หรือเป็นผู้อยู่ใต้บังคับ
บัญชาของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว

(2) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์

(3) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ร้องทุกข์

(4) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3)
อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องทุกข์

การคัดค้านดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายในเจ็ดวันนับแต่
วันรับทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ โดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุ
แห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือคัดค้านว่า จะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ไม่ได้รับความจริง
และความยุติธรรมอย่างไรด้วย

ข้อ 59 เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คนใด ให้ประธาน ก.พ.ค.
แจ้งให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มี
การชี้ขาดในเรื่องการคัดค้านนั้นแล้ว

ในการพิจารณาคำคัดค้านให้ประธาน ก.พ.ค. พิจารณาจากคำคัดค้านและบันทึก
ชี้แจงของกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้ถูกคัดค้าน หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่ามีได้เป็นไปตาม
คำคัดค้านและมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้นำเรื่องเสนอที่ประชุม
คณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณา ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของ
กรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าว
ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ แล้วให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลพอที่จะฟังได้ว่า
หากให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้รับความจริงและความยุติธรรม

ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบด้วย

ในกรณีที่ประธาน ก.พ.ค. สั่งให้กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ถูกคัดค้านถอนตัวจากการพิจารณา ให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จากคณะหนึ่งคณะใดหรือตนเองปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น

ข้อ 60 กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ 40 หรือเห็นว่ามิเหตุอื่นที่อาจจะมีกรกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่า ตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งต่อประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์และให้นำข้อ 58 และข้อ 59 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 61 การที่กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ผู้ถูกคัดค้านที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ที่ถูกสั่งให้ถอนตัวเพราะมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการหลังจากที่ได้มีการยื่นคำคัดค้าน

ส่วนที่ 6

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์และพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน

ข้อ 62 ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ก.พ. เป็นพนักงานผู้รับคำร้องทุกข์ เพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์ การตรวจคำร้องทุกข์ และการดำเนินการทางธุรการอย่างอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 63 ให้เลขาธิการ ก.พ. แต่งตั้งพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวนทำหน้าที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของกรรมการเจ้าของสำนวน เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

ประกาศ ณ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2551

ศราวุธ เมนะเสวต

ประธานกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้ กฎ ก.พ.ค. ฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 123 และมาตรา 125 กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปตามลำดับ หรือ ก.พ.ค. แล้วแต่กรณี ในกรณีที่เกิดความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา และเป็นกรณีที่ไม่อาจอุทธรณ์ตามหมวด 9 การอุทธรณ์ได้ และบัญญัติให้คัดค้านกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้ด้วย ทั้งนี้ โดยให้การร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ การยื่นคัดค้าน และการพิจารณาคำคัดค้านให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.ค. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.พ.ค. นี้

กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552²⁴

ข้อ 8 กรณีที่ได้ดำเนินการตามกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 มาแล้วโดยชอบให้เป็นอันใช้ได้ สำหรับกรณีที่อยู่ระหว่างดำเนินการให้พิจารณาดำเนินการตามกฎ ก.พ.ค. นี้

²⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126/ตอนที่ 80 ก/หน้า 16/26 ตุลาคม 2552.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวฐิตาพัสวี่ ทองมา

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ตำแหน่งพนักงานคหิปกครองชำนาญการ สำนักงาน
ศาลปกครองกลาง

DPU